

Hallituksen esitys eduskunnalle kirkkolaiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle uusi kirkkolaki, joka korvaisi vuonna 1993 annetun voimassa olevan kirkkolain. Esitys on kirkkoa koskevan lainsäädännön kokonaiskodifointi, jonka tavoitteena on rakenteellisesti nykyistä johdonmukaisempi ja käyttäjän kannalta selkeämpi kirkkolaki. Siinä otetaan huomioon perustuslain ja muun lainsäädännön edellyttämät muutostarpeet ja erityisesti perustuslaista nousevat vaatimukset ottaa tietyt säännökset kirkkolakiin. Esityksen kodifointiluonteen vuoksi siihen ei sisälly kirkon ja valtion välisiä suhteita koskevia muutoksia. Muutenkin esitys on pääasiassa lainsäädäntötekniinen lukuun ottamatta eräitä jäljempänä mainittavia kirkollishallinnon omista kehittämistarpeista johtuvia muutoksia.

Kirkkojärjestys uudistetaan vastaavalla tavalla. Kirkkojärjestyksen hyväksyisi nykyiseen tapaan kirkolliskokous kirkkolaissa olevan valtuutuksen nojalla. Kirkkojärjestyksessä olisivat kirkon järjestysmuotoa, hallintoa ja toimintaa koskevat tarkemmat ja kirkon sisäiseen lainsäädäntövaltaan kuuluvat säännökset. Esityksessä ehdotetaan luovuttavaksi nykyisin kirkkolaissa olevista, pelkästään informatiivisista viittauksista kirkkojärjestykseen. Kirkkojärjestys noudattaisi mahdollisimman pitkälle samaa rakennetta ja lukujakoa kuin kirkkolaki. Erillistä kirkon vaalijärjestystä ei enää säädettäisi, vaan kirkollisia vaaleja koskevat muut kuin lain tasoa edellyttävät säännökset sijoitettaisiin kirkkojärjestykseen.

Vaikka esitys on pääasiassa lainsäädäntötekniinen, siihen sisältyy myös joitakin sisällöllisiä muutosehdotuksia. Seurakuntajaon muutosta koskevia säännöksiä tarkistettaisiin ja kirkkolaissa säädettäisiin seurakuntajaon muuttamisen edellytyksistä sekä seurakunnan osa-alueen hallinnon järjestämisestä. Kirkkolakiin lisättäisiin seurakunnan jäsenten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia koskeva säännös, jota tuettaisiin säätämällä viestinnästä ja tietojenantovelvollisuudesta.

Kirkon hallintoa kevennettäisiin purkamalla alistusmenettelyä siltä osin kuin se on mahdollista kirkon järjestysmuodon perusteella. Muun muassa kiinteistöjen luovuttamista, seurakunnan hautausmaakavaa ja hautausmaan käyttösuunnitelmaa sekä jumalanpalveluksen alkamisajan muutosta koskevien päätösten alistamisvelvollisuudesta luovuttaisiin. Kirkon viranomaisten päätöksentekomenettelyä kehitettäisiin siten, että säännökset mahdollistaisivat sekä sähköiset kokoukset että sähköisen päätöksentekomenettelyn. Kirkollista arkistointia kehitettäisiin ottamalla kirkkolakiin ja kirkkojärjestykseen aikaisempaa kattavammat säännökset kirkollisesta arkistotoimesta. Kirkossa noudatettaisiin soveltuvien osin yleistä arkistolainsäädäntöä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 Johdanto.....	3
2 Nykytila	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	4
2.2 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö	10
2.3 Nykytilan arviointi	10
3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	11
3.1 Tavoitteet.....	11
3.2 Keskeiset ehdotukset	12
4 Esityksen vaikutukset	14
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	14
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	15
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	16
4.3.1 Vaikutukset seurakuntalaisiin.....	16
4.3.2 Kielelliset vaikutukset	16
4.3.3 Vaikutukset lapsiin ja nuoriin	17
4.3.4 Ympäristövaikutukset.....	18
5 Asian valmistelu	18
6 Riippuvuus muista esityksistä	19
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	19
1 Kirkkolakiehdotuksen perustelut.....	19
1 luku. Yleiset säännökset	19
2 luku. Kirkon hallinnollinen jako	22
3 luku. Seurakunta ja seurakuntayhtymä	27
4 luku. Hiippakunta.....	45
5 luku. Keskushallinto	47
6 luku. Seurakunnan ja kirkon talous	51
7 luku. Pappisvirka.....	53
8 luku. Henkilöstö.....	55
9 luku. Luottamushenkilöt ja vaalit	84
10 luku. Hallintoasiassa noudatettava menettely ja päätöksenteko	93
11 luku. Erinäiset säännökset.....	105
12 luku. Muutoksenhaku ja alistaminen	107
13 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset	114
2 Tarkemmat säännökset	115
3 Voimaantulo	116
4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	116
LAKIEHDOTUS.....	118
Kirkkolaki.....	118

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon erityisellä julkisoikeudellisella asemalla on pitkä historiallinen tausta. Perustuslain 76 §:n mukaan kirkon järjestysmuodosta ja hallinnosta säädetään kirkkolaissa, jossa säädetään myös kirkkolain säätämisyjärjestyksestä ja kirkkolakia koskevasta aloiteoikeudesta. Kirkkolain (1054/1993) 2 luvun 2 §:n mukaan kirkolliskokouksella on yksinoikeus tehdä aloite kirkkolain säätämisestä, muuttamisesta tai kumoamisesta. Kirkolliskokouksen ehdotusta ei voida sisällöllisesti muuttaa lainsäädäntöprosessissa. Kirkolliskokouksen yksinomaisesta oikeudesta ehdottaa kirkkolain säätämistä, muuttamista, selittämistä ja kumoamista säädettiin jo vuoden 1869 kirkkolaissa.

Nykyistä kirkkolakia säädetäessä toteutettiin pitkään valmisteltu jako eduskunnan säätämään kirkkolakiin sekä kirkon itsensä säätämiin kirkkojärjestykseen (1055/1993) ja kirkon vaalijärjestykseen (416/2014). Kirkkolakiin ja kirkkojärjestykseen, jotka tulivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994, on kahdenkymmenen vuoden aikana tehty lukuisia muutoksia.

Kirkkolainsäädännön kokonaiskodifioinnin tarve nähtiin jo vuonna 2005, jolloin kirkkohallitus asetti toimikunnan tutkimaan kirkkolainsäädännön perusteita ja kirkkolain alaa. Toimikunta ehdotti mietinnössään vuonna 2006 uuden toimikunnan asettamista kirkkolainsäädännön kodifiointityötä varten ja esitti perusteet ja linjaukset toimikunnan työn suuntaviivoiksi.

Kirkkohallituksen asettama kirkkolainsäädännön kodifiointitoimikunta sai työnsä valmiiksi vuonna 2009. Kirkkohallitus ei kuitenkaan tehnyt mietinnön pohjalta kirkolliskokoukselle esitystä uuden kirkkolain ja kirkkojärjestyksen säätämisestä. Tämä johtui siitä, että kirkolliskokous oli hylännyt kaksi laajahkoa erillistä uudistusesitystä, joihin toimikunnan kodifiointiesitys osaksi pohjautui. Sittemmin kodifiointitoimikunnan ehdotuksia ja niistä saatuja lausuntoja on käytetty kirkkolainsäädännön kiireellisimpiä osauudistuksia tehtäessä.

Vuonna 2011 kirkkohallitus asetti kirkkolainsäädännön kodifiointityöryhmän tavoitteenaan jatkaa kokonaiskodifiointia aiempien mietintöjen pohjalta. Jatkovalmistelussa tuli ottaa huomioon lausunnoissa esiin tuodut näkökohdat sekä kirkolliskokouksen päätösten vaikutukset kodifioinnin sisältöön. Valmistelussa olevien säädöshankkeiden huomioon ottaminen tuli ratkaista tapauskohtaisesti. Kodifioinnissa tuli erityisesti kiinnittää huomiota kirkkolain ja kirkkojärjestyksen väliseen rajapintaan eli yksityiskohtaisen, kirkon sisäisiä asioita koskevan sääntelyn sisällyttämiseen kirkkojärjestykseen. Samoin tuli kiinnittää huomiota säännösten rakenteeseen ja kielelliseen muotoiluun.

Työryhmä kuuli työskentelynsä aluksi valtiosääntö- ja hallinto-oikeuden asiantuntijoita selvittääkseen, mistä asioista tulee säätää kirkkolaissa ja mistä voidaan säätää kirkon yksinomaan päättämässä kirkkojärjestyksessä tai muissa säädöksissä. Työryhmä päätyi asiantuntijakuulemisten perusteella esitykseen, jossa tavoitteena on säätää kirkkolaissa vain asioista, joista perustuslain mukaan on säädettävä lailla.

Työryhmä sai mietintönsä valmiiksi elokuussa 2014. Työ jäi kuitenkin kesken vireillä olleiden säädöshankkeiden vuoksi eikä sitä tuolloin lähetetty lausuntokierrokselle. Työtä jatkettiin mietinnön pohjalta kirkkohallituksessa virkatyönä ja lausuntokierros toteutettiin kevään ja kesän 2016 aikana, jonka jälkeen ehdotukseen tehtiin lausunnoista johtuvat korjaukset.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Yleistä uskonnollisten yhdyskuntien asemasta

Uskonnon ja omantunnon vapaus on Suomessa turvattu perusoikeutena perustuslain 11 §:ssä. Tarkemmin uskonnonvapauden käyttämisestä säädetään uskonnonvapauslaissa (453/2003). Uskonnollisia yhdyskuntia ovat uskonnonvapauslain mukaan evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkkokunta sekä rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat. Evankelis-luterilaisella kirkolla ja ortodoksilla kirkolla on erityinen julkisoikeudellinen asema. Mainitut kirkot ja niiden seurakunnat ovat julkisyhteisöjä, joiden asema ja järjestysmuoto perustuvat niitä koskevaan erilliseen lainsäädäntöön. Rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat puolestaan ovat yksityisoikeudellisia yhteisöjä, joiden rekisteröinnistä säädetään uskonnonvapauslaissa. Vuoden 2017 lopussa suomalaisista 70,8 prosenttia kuului evankelis-luterilaiseen kirkkoon.

Kirkon asema ja suhde valtioon

Evankelis-luterilaisen kirkon järjestysmuodosta ja hallinnosta säädetään kirkkolaissa, jota koskee erityinen perustuslain 76 §:ään perustuva säätämisyjärjestys. Kirkkolain 2 luvun 2 §:n mukaan kirkolliskokouksella on yksinomainen aloiteoikeus kirkkolain säätämiseen, muuttamiseen ja kumoamiseen. Valtion lainsäädäntöelimet eivät voi muuttaa ehdotusta muutoin kuin oikaisemalla asiasisältöön vaikuttamattomia lainsäädäntötekniisiä virheitä. Oikaisukin voidaan tehdä vain kirkkohallituksen annettua asiasta lausunnon tai tehtyä siitä aloitteen.

Kirkon jäsenet osallistuvat kirkollisveroa maksamalla kirkon ja seurakuntien toimintaan tarvittavien menojen kattamiseen. Verovelvollisuus perustuu evankelis-luterilaisten seurakuntien jäsenten velvollisuudesta suorittaa veroa seurakunnalle annettuun lakiin (1013/2012).

Kirkon ja valtion suhteita on vähitellen kehitetty kirkon itsenäisyyttä lisäävällä tavalla. Nykyistä kirkkolakia säädettäessä osa kirkkoa koskevasta normistosta siirrettiin kirkkojärjestykseen ja kirkon vaalijärjestykseen, jotka antaa kirkolliskokous. Samalla kirkkolaista poistettiin maininta kirkon ylimmän hallinnon kuulumisesta maan hallitukselle. Tuomiokapitulilaitos siirrettiin vuoden 1997 alusta kirkon itsensä kustannettavaksi ja tuomiokapitulिन virat ja viranhaltijat – piispat mukaan lukien – muodollisesti kirkon viroiksi ja viranhaltijoiksi. Samassa yhteydessä siirrettiin myös kuurojenpapin virat ja viranhaltijat kirkolle. Tämän jälkeen ei valtion talousarvioon sisällynyt määrärahaa evankelis-luterilaiselle kirkolle vaan seurakuntien rahoitus perustuu niiden verotusoikeuteen.

Tasavallan presidentin oikeus nimittää piispat lakkasi 1 päivänä maaliskuuta 2000 perustuslain tullessa voimaan. Piispan valinta on siitä lähtien ratkaistu vaalilla.

Vuoden 2004 alusta siirrettiin hautausmaan perustamispäätöksen vahvistaminen opetusministeriöltä kirkkohallitukselle, luovuttiin hiippakuntajaon muuttamista koskevan kirkolliskokouksen päätöksen alistamisesta valtioneuvoston vahvistettavaksi ja siirrettiin lainkäyttötehtävät kirkollisilta viranomaisilta yleisiin hallinto-oikeuksiin. Viimeinen säännös päätöksen alistamisesta valtion viranomaiselle poistettiin kirkkolaista, kun opetus- ja kulttuuriministeriön tehtävä kirkollisia rakennuksia käsittelevänä alustusviranomaisena lakkautettiin vuoden 2013 lopussa.

Tärkeä yhteys kirkon ja valtion välillä on valtioneuvoston edustajan ja kenttäpiispan kuuluminen kirkolliskokoukseen. Valtioneuvoston määräämän edustajan tulee olla kirkon jäsen. Kenttäpiispa on

kenraalin arvoinen valtion sotilaspappi. Korkein oikeus ja korkein hallinto-oikeus eivät enää vuodesta 1996 lähtien ole määränneet jäseniään kirkolliskokoukseen. Tätä koskeva kirkkolain muutos tehtiin korkeimpien oikeuksien aloitteesta.

Vuoden 2016 alusta kirkolle ryhdyttiin maksamaan valtion rahoitusta, joka perustuu valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin annettuun lakiin (430/2015). Laissa tarkoitettuja tehtäviä ovat hautaustoimeen, väestökirjanpitoon sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyvät, laeissa seurakunnille ja seurakuntayhtymille säädetyt tehtävät. Rahoitus korvaa kirkolle aiemmin maksetun yhteisövero-osuuden.

Kirkon ja valtion suhteisiin liittyvät merkittävimmät asiaryhmät ovat kirkkolain erityinen säätämisyjärjestys sekä valtiovallan oikeus säätää kirkollisverotuksesta, kirkon eläkelainsäädännöstä, kirkon virka- ja työehtolainsäädännöstä, seurakuntien hautaustoimeen ja väestökirjanpitoon liittyvistä tehtävistä sekä koululainsäädäntöön sisältyvästä oppilaan oman uskonnon mukaisesta uskonnonopetuksesta. Valtio kustantaa edelleen sotilassielunhoidon puolustusvoimissa ja vankilasielunhoidon vankiloissa.

Kirkkolaki, kirkkojärjestys ja kirkon vaalijärjestys

Kirkkolain ensimmäisessä luvussa säädetään kirkon tunnuksesta, tehtävästä ja jäsenyydestä. Kirkon tehtävä on tunnustuksensa mukaisesti julistaa Jumalan sanaa ja jakaa sakramenteja sekä toimia muutenkin kristillisen sanoman levittämiseksi ja lähimmäisenrakkauden toteuttamiseksi. Kirkon jäsenyys perustuu kasteeseen. Jäseneksi liittymisestä ja jäsenyyden lakkaamisesta säädetään uskonnonvapauslaissa ja kirkkolaissa.

Kirkkolain 2 luvussa säädetään kirkkolain säätämisyjärjestyksestä sekä kirkolliskokouksen oikeudesta antaa kirkkojärjestys ja kirkon vaalijärjestys. Kirkon hallinnollista ja kielellistä jakoa koskevat säännökset ovat kirkkolain 3 luvussa.

Kirkon jäsenet kuuluvat seurakuntiin, joilla kullakin on määrätty alueensa. Seurakuntajako noudattaa kuntajakoa siten, että kukin kunta on kokonaisuudessaan saman seurakunnan tai seurakuntayhtymän alueella. Kirkollista hallintoa varten maa on jaettu hiippakuntiin, joihin seurakunnat kuuluvat. Hiippakuntia on tällä hetkellä yhdeksän. Hiippakunnan perustamisesta ja lakkauttamisesta päättää kirkolliskokous. Hiippakunnat on jaettu rovastikuntiin, joista päättää hiippakunnan tuomiokapituli.

Seurakunta on suomenkielinen tai ruotsinkielinen taikka kaksikielinen, jollei sen kielestä tai muista jäsenyyshedellytyksistä muuta määrätä. Ruotsinkieliset seurakunnat kuuluvat Porvoon hiippakuntaan. Kirkollishallinnossa noudatetaan soveltuvin osin kielilakia (423/2003) ja saamen kielilakia (1086/2003).

Seurakunnan toiminnasta säädetään kirkkolain 4 luvussa. Seurakunta toteuttaa kirkon tehtävää. Se huolehtii jumalanpalvelusten pitämisestä, kasteen ja ehtoollisen toimittamisesta sekä muista kirkollisista toimituksista, kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta, sielunhoidosta, diakoniasta ja lähetystyöstä sekä muista kristilliseen sanomaan perustuvista julistus- ja palvelutehtävistä. Luvussa säädetään myös kirkollisista juhlapäivistä ja seurakunnan toiminnassa käytettävästä kielestä.

Pappisvirka on kirkossa evankeliumin julistamista ja sakramenttien jakamista varten. Pappisvirasta ja rippisalaisuudesta säädetään kirkkolain 5 luvussa.

Henkilöstöä käsittelevä kirkkolain 6 luku on uudistettu kokonaan. Lainmuutos tuli voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2013.

Kirkkolain 7–11 luvun säännökset käsittelevät seurakunnan ja seurakuntayhtymän hallintoa. Seurakunta on kirkon hallintorakenteessa keskeisessä asemassa. Se on kirkon hengellisen toiminnan perusyksikkö. Seurakunnan ylin toimielin, kirkkovaltuusto, valitaan neljäksi vuodeksi seurakuntavaaleilla. Kirkkovaltuusto valitsee kirkkoneuvoston, joka valmistelee asiat kirkkovaltuustolle ja toimeenpanee sen päätökset sekä johtaa yleisesti seurakunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kirkkovaltuusto voi siirtää toimivaltaansa kirkkoneuvostolle ja sen jaostolle sekä kirkkoneuvoston toimivaltaa kirkkoneuvoston alaisille johtokunnille ja seurakunnan viranhaltijoille.

Seurakunnat voivat hoitaa tehtäviään seurakuntayhtymänä. Seurakuntayhtymä on pakollinen hallintorakenne silloin, kun saman kunnan alueella on useampia seurakuntia. Seurakuntayhtymälle hyväksytään perussääntö, jossa määrätään seurakuntayhtymän hoidettavaksi annettavat tehtävät sekä annetaan muut määräykset, jotka ovat tarpeen seurakuntayhtymän ja sen seurakuntien toimivallan osoittamiseksi.

Seurakuntayhtymän on hoidettava asiat, jotka koskevat seurakuntayhtymään kuuluvien seurakuntien kirkollisverotusta, kirkollisverojen ja muiden yhteisten tulojen jakoa seurakuntien kesken ja kirkon keskusrahastoon suoritettavia maksuja sekä talousarviota, rahatoimintaa, kirjanpitoa, tilinpäätöstä ja tilintarkastusta. Lisäksi seurakuntayhtymän on hoidettava eräitä seurakuntien henkilöstöasioita.

Seurakuntayhtymän ylin toimielin on yhteinen kirkkovaltuusto, joka valitaan neljäksi vuodeksi seurakuntavaaleilla. Yhteinen kirkkoneuvosto on valmisteleva ja toimeenpaneva toimielin, jonka tehtävänä on myös johtaa seurakuntayhtymän hallintoa ja taloutta.

Tuomiokapituli määrää yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtajaksi jonkun seurakuntayhtymään kuuluvien seurakuntien kirkkoherroista. Muut yhteisen kirkkoneuvoston jäsenet ovat yhteisen kirkkovaltuuston valitsemia luottamushenkilöitä.

Jokaisessa seurakuntayhtymään kuuluvassa seurakunnassa on seurakuntaneuvosto, jonka puheenjohtajana on seurakunnan kirkkoherra. Muut jäsenet valitaan seurakuntavaaleilla neljäksi vuodeksi.

Kirkkolain 12 luvun mukaan seurakunnat voivat tehdä sopimuksia tehtäviensä yhteisestä hoitamisesta. Seurakunta voi sopimuksen perusteella hoitaa jonkin tehtävän myös toisen seurakunnan puolesta. Seurakunta tai seurakuntayhtymä voi tekemänsä sopimuksen perusteella huolehtia myös jostakin kunnalle kuuluvasta tehtävästä.

Kirkkolain 13 luvussa säädetään seurakuntajaon muuttamisesta. Aloitteen seurakuntajaon muuttamiseksi voi tehdä seurakunnan kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto, tuomiokapituli tai piispa. Seurakunnan alueen muuttamisesta, seurakunnan jakamisesta alueellisesti tai kielellisellä perusteella, seurakunnan lakkauttamisesta tai uuden seurakunnan perustamisesta päättää kirkkohallitus. Luvussa on säännökset muun muassa viranhaltijoiden asemasta sekä seurakuntien omaisuuden jaosta ja jakoperusteista seurakuntajakoa muutettaessa.

Kirkkolain 14 luvussa säädetään seurakunnan kiinteistöistä ja rakennussuojelusta. Kirkkollisia rakennuksia ovat kirkot ja kellotapulit, siunaus- ja hautakappelit sekä hautausmaalla olevat niihin rinnastettavat rakennukset. Kirkkopihaan, sen ja hautausmaan aitaan ja porttiin sekä sankarihautausmaahan sovelletaan, mitä kirkkollisista rakennuksista säädetään.

Jos kirkollinen rakennus on rakennettu ennen vuotta 1917, se on suojeltu suoraan lain nojalla. Tätä nuoremman kirkollisen rakennuksen voi kirkkohallitus määrätä suojeltavaksi. Kirkollisen rakennuksen olennaista muuttamista koskeva seurakunnan päätös on alistettava kirkkohallituksen vahvistettavaksi. Lisäksi on säädetty velvollisuus pyytää olennaisesta muuttamisesta asiantuntijalausunto, jos rakennus on suojeltu tai sen käyttöön ottamisesta on kulunut 50 vuotta. Myös seurakunnan kiinteän omaisuuden luovuttamista koskeva päätös on alistettava kirkkohallituksen vahvistettavaksi.

Kirkkolain 15 luvussa säädetään seurakunnan ja seurakuntayhtymän taloudesta. Evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnat ovat ortodoksisen kirkon seurakuntien tavoin veronsaajan asemassa. Seurakuntien tulot muodostuvat pääosin jäseniltä perittävillä kirkollisveroilla kootuista varoista. Vuoden 2015 loppuun saakka seurakunnat saivat myös osuuden yhteisöveron tuotosta. Seurakunnan ja seurakuntayhtymän varoja saadaan käyttää ainoastaan niiden tehtävien toteuttamiseen. Seurakunnan ja seurakuntayhtymän tulee osallistua keskusrahastomaksuilla kirkon keskusrahaston rahoittamiseen.

Kirkkolain 16 luvussa säädetään kirkonkirjoista ja seurakunnan arkistosta. Luvussa on säännökset kirkon jäsenrekisteristä, jonka rekisterinpitäjinä ovat seurakunnat ja keskusrekisterit. Vastuu jäsenrekisteristä jakautuu seurakunnille, keskusrekistereille ja kirkkohallitukselle, joka muun muassa vastaa jäsenrekisterin yleisestä toimivuudesta.

Hautaustoimilaissa (457/2003) veloitetaan evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnat ja seurakuntayhtymät ylläpitämään yleisiä hautausmaita. Hautausmaa voi olla useamman seurakunnan yhteinen. Hautausmaiden ylläpito ja vainajien hautamisesta huolehtiminen on katsottu terveydensuojelun näkökulmasta välttämättömäksi yhteiskunnalliseksi tehtäväksi. Kirkkolain 17 luvussa säädetään hautaustoimesta, hautausmaan perustamispäätöksen alistamisesta kirkkohallitukselle, hautaoikeudesta, hautaoikeuden haltijasta, hautausjärjestyksestä, haudan hoidosta, hautaa koskevien erimielisyyksien ratkaisemisesta, hautaustoimen ohjesäännöstä sekä hautausmaakaavasta ja hautausmaan käyttösuunnitelmasta.

Kirkkolain 17 a–19 luvussa säädetään hiippakunnan hallinnosta, jota hoitavat piispa, hiippakuntavaltuusto, tuomiokapituli, johtokunta ja tuomiokapitulin viranhaltijat. Hiippakunnat eivät ole itsenäisiä juridisia henkilöitä, mutta ne ovat oikeustoimikelpoisia ja huolehtivat itse toiminnastaan ja taloudestaan. Hiippakunnille osoitetaan rahoitus kirkon keskusrahaston talousarviossa.

Hiippakuntavaltuuston tehtävänä on muun muassa tukea ja edistää kirkon tehtävän toteutumista hiippakunnassa ja sen seurakunnissa sekä hyväksyä hiippakunnan talousarvio ja tilinpäätös. Hiippakuntavaltuuston jäsenet – 14 maallikkoa ja 7 pappia – valitaan neljäksi vuodeksi vaaleilla, joissa ovat äänioikeutettuja maallikkojäsenten vaalissa seurakuntien kirkkovaltuustojen tai seurakuntaneuvostojen ja yhteisten kirkkovaltuustojen maallikkojäsenet ja pappisjäsenten vaalissa hiippakuntaan kuuluvat papit.

Piispa johtaa hiippakuntansa hallintoa ja toimintaa ja valvoo seurakuntia ja pappeja. Arkkipiispalla on lisäksi tehtäviä, joista säädetään kirkkolaisissa ja kirkkojärjestyksessä. Arkkipiispa toimii kirkolliskokouksen, piispainkokouksen ja kirkkohallituksen puheenjohtajana. Piispa valitaan vaalilla, jossa äänioikeutettuja ovat hiippakunnan papit ja lehtorit sekä seurakuntien valitsevat maallikkovalitsijat, joita on yhtä monta kuin äänioikeutettuja pappeja ja lehtoreita.

Tuomiokapituli on hiippakunnan hallintoa ja toimintaa hoitava yleishallintoviranomainen. Tuomiokapituli edustaa kirkkoa hiippakunnan asioissa ja käyttää puhevaltaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa sekä tekee hiippakuntaa koskevat sopimukset ja oikeustoimet. Tuomiokapitulin puheen-

johtajana toimii piispa ja varapuheenjohtajana tuomiorovasti eli tuomiokirkkoseurakunnan kirkkoherra. Tuomiokapitulien muut jäsenet ovat kaksi määrääjäksi valittavaa pappisasessoria, yksi hiippakuntavaltuuston valitsema maallikkojäsen, tuomiokapitulien lakimiesasessori ja hiippakuntadekaani.

Kirkon yhteisestä hallinnosta säädetään kirkkolain 20–22 luvussa. Kirkon yhteisellä hallinnolla tarkoitetaan kirkon keskushallintoa, jonka muodostavat kirkolliskokous, piispainkokous ja kirkkohallitus. Lisäksi keskushallintoon kuuluvat kirkkohallituksen yhteydessä toimivat kirkon keskusrahasto, kirkon eläkerahasto ja kirkon työmarkkinalaitos. Kirkon keskushallinnon toimielinten toimivaltasuhteita ja tehtäviä uudistettiin lainmuutoksella, joka tuli voimaan vuoden 2016 alusta.

Kirkon ylin päättävä toimielin on kirkolliskokous. Se käsittelee asioita, jotka koskevat kirkon oppia ja työtä sekä kirkon lainsäädäntöä, hallintoa ja taloutta. Kirkon edustajina kirkolliskokouksessa ovat hiippakuntien piispat, kenttäpiispa, 96 valittua edustajaa, joista 32 on pappeja ja 64 maallikkoja, saamelaiskäräjien valitsema saamelaisten edustaja sekä valtioneuvoston määräämä edustaja. Kirkolliskokouksen 96 valittua edustajaa valitaan neljäksi vuodeksi hiippakunnittain vaaleilla, joissa äänioikeutettuja ovat seurakuntien kirkkovaltuustojen tai seurakuntaneuvostojen ja yhteisten kirkkovaltuustojen maallikkojäsenet sekä kuhunkin hiippakuntaan kuuluvat papit.

Piispainkokous käsittelee kirkon uskoa, opetusta ja työtä sekä hiippakuntien hoitoa koskevia asioita. Lisäksi piispainkokous käsittelee kirkon ykseyttä, ekumeenisia suhteita, kirkon lähetystehtävää ja kirkon suhdetta muihin uskontoihin koskevia asioita sekä päättää kirkon edustamisesta näissä kysymyksissä. Piispainkokouksen jäseniä ovat hiippakuntien piispat.

Kirkkohallitus on kirkon keskushallinnon yleishallintoviranomainen. Se huolehtii kirkolliskokouksen asioiden valmistelusta ja toimeenpanosta, hoitaa kirkon yhteistä hallintoa, taloutta ja toimintaa sekä huolehtii niistä asioista, jotka eivät kuulu millekään muulle kirkon keskushallinnon viranomaiselle. Kirkkohallitus toimii kirkon keskusrahaston ja kirkon eläkerahaston hallituksena.

Kirkkohallituksen jäseninä ovat arkkipiispa puheenjohtajana, piispainkokouksen neljäksi vuodeksi kerrallaan valitsemat kaksi piispaa, kirkolliskokouksen toimikaudekseen valitsemat kaksi pappia sekä kirkolliskokouksen toimikaudekseen valitsemat maallikkojäsenet, joita valitaan yksi kustakin hiippakunnasta.

Kirkon keskusrahasto on kirkon yhteinen rahasto, jonka varoja käytetään taloudellisesti heikossa asemassa olevien seurakuntien ja seurakuntayhtymien tukemiseen sekä seurakuntien yhteistoiminnan ja seurakuntarakenteen kehittämiseen, hautaustoimesta, väestökirjanpidosta sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpitoon liittyvistä tehtävistä seurakunnille ja seurakuntayhtymille aiheutuvien kustannusten rahoittamiseen, hiippakuntien ja keskushallinnon menoihin, kirkon yhteisiin tarkoituksiin sekä muiden lakiin ja sitoumuksiin perustuvien kirkon menojen suorittamiseen.

Kirkon eläkerahasto toimii kirkon eläkelaitoksena ja huolehtii sen tehtävistä siten kuin siitä säädetään evankelis-luterilaisen kirkon eläketurvan rahoituksesta annetussa laissa (68/2016). Kirkon eläkerahaston varoja käytetään eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden maksamiseen.

Kirkon työmarkkinalaitos toimii seurakuntien, seurakuntayhtymien, tuomiokapitulien ja kirkkohallituksen edunvalvojana työmarkkina-asioissa. Se neuvottelee ja sopii palvelussuhteen ehdoista virka- ja työehtosopimuksin sekä työsuojelun yhteistoiminnasta niin kuin näistä asioista erikseen säädetään.

Kirkkolain 23 luvussa säädetään luottamushenkilöistä ja kirkollisista vaaleista. Luku on uudistettu kokonaisuudessaan lainmuutoksella, joka tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2014.

Kirkkolain 24 luvussa säädetään päätöksen alistamisesta ja muutoksenhausta. Kirkollisen viranomaisen päätökseen haetaan muutosta kirkollisvalituksella, joka tehdään alueelliseen hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätöksestä voidaan valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valituksen voi tehdä asianosainen sekä seurakunnan päätöksestä myös seurakunnan jäsen sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, että päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai että päätös on muutoin lainvastainen. Valituksen tekemistä edeltää pakollinen oikaisuvaatimusmenettely.

Kirkkolain kirkollisvalituksen käsittelyä koskevien säännösten lisäksi kirkossa sovelletaan hallintolainkäyttölakia (586/1996).

Kirkkolain 25 luvun täydentävissä säännöksissä säädetään hallintolain (434/2003), sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003), julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016), viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) ja säädettyjen määräaikain laskemisesta annetun lain (150/1930) soveltamisesta kirkossa, ellei kirkkolaisissa toisin säädetä.

Kirkon hallinnosta säädetään tarkemmin kirkolliskokouksen hyväksymässä kirkkojärjestyksessä, jossa säädetään myös kirkon toiminnasta. Kirkolliskokouksen hyväksymässä kirkon vaalijärjestyksessä säädetään tarkemmin vaaleista.

Kirkkolakiehdotus ja kirkkojärjestys vaativat kirkolliskokouksessa kolmen neljäosan kannatuksen annetuista äänistä tullakseen hyväksytyksi. Samaa määränemmistöä vaaditaan, jos asia koskee kirkollisia kirjoja tai kirkon uskoa ja oppia koskevaa tai niihin pohjautuvaa periaatteellista kannanottoa sekä ryhtymistä toimenpiteisiin niiden johdosta. Kirkon vaalijärjestyksen kirkolliskokous sitä vastoin hyväksyy yksinkertaisella enemmistöllä.

Muu kirkollinen lainsäädäntö

Kirkolliskokouksen yksinomainen aloiteoikeus koskee vain kirkkolakia eikä muita vain kirkossa sovellettavia lakeja. Tällaisia lakeja ovat evankelis-luterilaisten seurakuntien jäsenten velvollisuudesta suorittaa veroa seurakunnalle annettu laki, evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annettu laki (968/1974) ja evankelis-luterilaisen kirkon työehtosopimuksista annettu laki (829/2005).

Kirkollisverosta säädetään kirkkolain 15 luvun 2 §:ssä ja sen perusteista erikseen evankelis-luterilaisten seurakuntien jäsenten velvollisuudesta suorittaa veroa seurakunnalle annetussa laissa. Lain mukaan kirkollisverovelvollinen on henkilö, joka on ollut seurakunnan jäsen verovuotta edeltäneen vuoden lopussa, ja kuollessaan seurakunnan jäsenenä olleen henkilön kuolinpesä. Kirkollisveroa suoritetaan kunnallisverotuksessa verotettavien tulojen mukaan.

Evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetussa laissa säädetään seurakuntien ja kirkon palveluksessa olevien viranhaltijoiden ja työnantajan välisestä virkaehtosopimustoiminnasta. Työsopimussuhteessa olevien työntekijöiden ja työnantajan välisestä työehtosopimustoiminnasta säädetään vastaavasti evankelis-luterilaisen kirkon työehtosopimuksista annetussa laissa.

Julkisten alojen eläkeläissa (81/2016) säädetään Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnan, seurakuntayhtymän, tuomiokapitulin ja kirkkohallituksen työntekijän oikeudesta eläkkeeseen ja työntekijän edunsaajan oikeudesta perhe-eläkkeeseen.

2.2 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

Kirkon suhde valtioon vaikuttaa Pohjoismaissa suuresti kirkkoa koskevaan oikeudelliseen sääntelyyn ja siihen, mitä kirkosta säädetään laeissa ja mitä kirkon omissa normeissa.

Ruotsissa kirkko irtautui valtio-ohjauksesta 2000-luvun alussa. Laki Ruotsin kirkosta (Lag (1998:159) om Svenska kyrkan) käsittää vain 14 pykälää. Siinä säädetään kirkon asemasta uskonto-kuntana, sen jakautumisesta seurakuntiin ja hiippakuntiin, kirkon ylimmästä päättävästä toimielimestä ja kirkon jäsenen velvollisuudesta maksaa jäsenmaksua. Lisäksi laissa säädetään kirkon omaisuudesta, asiakirjajulkisuudesta, kirkon arkistosta ja kirkon velvollisuudesta antaa tietoja. Kirkon ja valtion suhteista säädetään myös erityislainsäädännöllä kuten laissa lainhuudosta tietyissä tilanteissa (Lag (2002:385) om lagfart i vissa fall för Svenska kyrka m.m.). Muutoin kirkon asioista säädetään kirkkojärjestyksessä, jonka hyväksyy kirkolliskokous. Ensimmäisen kirkkojärjestyksen hyväksyi vuoden 1999 kirkolliskokous. Tämän jälkeen kirkkojärjestystä on muutettu vuosittain joidenkin lukujen tai pykälien osalta.

Norjassa valtionkirkkojärjestelmä purettiin olennaisilta osiltaan perustuslain muutoksella vuoden 2012 toukokuussa ja kevään 2013 kirkolliskokous aloitti kirkollisen lainsäädännön valmistelun uudessa tilanteessa. Tavoitteena on saada uusi laki uskonto- ja elämäkatsomusyhteisöistä ja uusi kirkkojärjestys voimaan 2020. Tällä hetkellä kirkon asioista säädetään parlamentin hyväksymässä kirkkolaissa (lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke) sekä kirkolliskokouksen hyväksymässä kirkkojärjestyksessä.

Tanskassa on edelleen valtionkirkkojärjestelmä. Tanskan perustuslaki sisältää seitsemän pykälää kirkon asemasta yhteiskunnassa. Tämän lisäksi kirkosta säädetään useassa parlamentin (folketinget) hyväksymässä laissa, jotka on valmistellut kirkollisasioista vastuussa oleva tasa-arvo- ja kirkkoministeriö (Ministeriet for ligestilling og Kirke).

2.3 Nykytilan arviointi

Nykyisen kirkkolain ja kirkkojärjestyksen säätämisestä on kulunut yli 20 vuotta. Tänä aikana suurimpaan osaan kirkkolain ja kirkkojärjestyksen pykälistä on tehty muutoksia. Monta lukua on uudistettu kokonaan. Esimerkiksi kirkkolakia on vuosien 1994–2016 aikana muutettu 50 kertaa. Lukuisten muutosten johdosta kirkkolain ja kirkkojärjestyksen kokonaisuus on vaikeasti hahmotettava ja epäjohdonmukainen. Lisäksi säännösten kieli on epäyhtenäistä ja paikoin vanhanaikaista. Osittaisilla uudistuksilla ei voida muuttaa säädöksen rakennetta ja kirjoitustapaa. Osa uudistuksista on aiheutunut uuden perustuslain voimaantulosta ja pyrkimyksestä saattaa kirkkolainsäädäntö vastaamaan perustuslain säädöstasovaatimusta. Tästä on ollut seurauksena, että kirkkolain säännösten määrä on entisestään kasvanut.

Kirkkolainsäädännössä tulisi ottaa huomioon yhteiskunnan muuttuminen. Kirkkolaki ja sen säätämisen järjestys juontavat ajalta, jolloin valtion ja kirkon suhde oli tiivis ja kuntahallinto oli vasta irtautumassa kirkollishallinnosta. Suomen hallitsijana oli ortodoksinen keisari ja suuriruhtinas, minkä vuoksi oli tärkeää säätää evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuksesta laissa. Yli sadan vuoden aikana kirkon kytkennät valtioon ovat liudentuneet ja sen julkisoikeudellinen asema kaventunut. Perustus-

lain kirkkolakia koskevan 76 §:n tarkoitus on edelleenkin suojata kirkon autonomiaa. Tämän säännöksen lisäksi kirkon autonomiaa vahvistavat perustuslain 11 § uskonnon ja omantunnon vapaudesta sekä uskonnonvapauslaki, jonka tarkoituksena on turvata perustuslaissa säädetyn uskonnonvapauden käyttäminen. Uskonnonvapauden merkitys perusoikeutena on lisääntynyt.

Perustuslain 76 §:n varsinaisena tarkoituksena on säätää yleisen lain ja kirkkolain suhteesta. Sen tarkoituksena ei ole ottaa kantaa siihen, mitä kirkkolain alaan kuuluvista asioista on säädettävä kirkkolaisissa ja mitä voidaan jättää kirkon sisäisten säädösten varaan. Pykälässä säädetään siitä, mistä kirkkolaisissa voidaan enimmillään säätää. Kirkko voi perustuslain 76 §:n estämättä pitkälle itse määrittellä, missä kirkkolain ja kirkkojärjestyksen raja kulkee.

Nykyinen kirkkolaki on poikkeuksellisen pitkä ja yksityiskohtainen säädös. Se ei vastaa nykyaikaisen säädösvalmistelun vaatimuksia. Yksityiskohtaisesta sääntelystä tulisi luopua ja kirkkolain säännökset kirjoittaa yleisempään muotoon siten, että kirkkolaisissa säädettäisiin periaatteista, jotka konkretisoidaisiin kirkkojärjestyksessä.

Kirkkolaisissa tulee säätää niistä asioista, joissa on olemassa yhteys valtioon. Lisäksi perustuslaki edellyttää kaikista autonomianäkökohdista riippumatta, että yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista ja muista lain alaan kuuluvista asioista säädetään aina lain tasolla. Tämän vaatimuksen täytyy – ehkä joillakin perusoikeuden suojan vaatimuksista tulkintakäytännön perusteella johdetuilla joustoilla – koskea myös uskonnollisen yhteisön toimintaa koskevaa sääntelyä. Kuitenkin yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien kohdalla riittää, että perusteet säädetään kirkkolaisissa ja konkreettiset toteuttamistavat kirkkojärjestyksessä. Kun perustuslain 76 § ja 80 § yhdessä määrittelevät, mistä kirkkolaisissa tulisi enimmillään säätää suhteessa muuhun lainsäädäntöön, perustuslain 80 § ja perusoikeuksien suoja puolestaan määrittävät, mistä kirkkolaisissa tulisi vähimmillään säätää suhteessa kirkkojärjestykseen.

Kirkon autonomiasta seuraa, että sen hallinnosta voidaan säätää laajemmin kirkkojärjestyksessä. Myös tunnustus ja oppi ovat kirkon sisäisen säädösvallan piirissä. Tunnustusta koskevan säännöksen säilyttämistä kirkkolaisissa voidaan kuitenkin perustella sillä, että se ilmaisee, mistä kirkossa on kysymys ja mihin kirkon luterilainen identiteetti uskonnollisena yhteisönä perustuu. Tunnustuksen tarkempi määrittely on kirkon sisäinen asia, mistä syystä nykyisen lainsäädännön tavoin tunnustuksesta säädettäisiin tarkemmin kirkkojärjestyksessä. Kirkkojärjestyksessä voidaan säätää myös sellaisesta, mikä ei perustu delegointisäädökseen, eli kirkkojärjestyksessä voidaan säätää asiasta, josta ei ole säännöstä kirkkolaisissa. Kirkkojärjestys ei siten pelkästään täydennä kirkkolakia.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esityksen keskeisenä tavoitteena on uudistaa kirkkolainsäädäntöä nykyistä johdonmukaisemmaksi ja selkeämmäksi ja näin tehostaa kirkon ja seurakuntien hallintoa. Tavoitteena on myös siirtää mahdollisimman paljon kirkon sisäistä toimintaa ja hallintoa koskevaa norminantovaltaa kirkon omille toimielimille siltä osin kuin kyseessä eivät ole laintasoista sääntelyä edellyttävät asiat. Esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa kirkon aseman perusteita suhteessa valtioon, vaan kirkolla olisi edelleen julkisoikeudellinen erityisasema.

Pyrkimyksenä on vähentää yksityiskohtaista sääntelyä erityisesti kirkkolaisissa ja luoda puitelainsäädäntöä, jota sovellettaisiin seurakunnissa, hiippakunnissa ja keskushallinnossa.

Esityksen tavoitteena ei ole muuttaa kirkon hallinnon rakenteita vaan yksinkertaistaa ja johdonmukaistaa hallintoa koskevaa sääntelyä. Esitykseen sisältyvä merkittävä sisällöllinen uudistus on kirkon sisäisistä asioista säätäminen pääasiassa kirkkojärjestyksessä.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi kirkkolaki ja kirkkojärjestys. Voimassa oleva kirkkolaki ja sen nojalla annetut kirkkojärjestys ja kirkon vaalijärjestys ehdotetaan kumottaviksi. Ehdotetuissa säädöksissä kodifoidaan olemassa oleva kirkkolainsäädäntö niin, että sen sisältö säilytetään pääosin nykyisellään. Kokonaiskodifioinnin tavoitteena on johdonmukaisempi ja selkeämpi kirkkolain ja kirkkojärjestyksen kokonaisuus. Esityksessä kuitenkin ehdotetaan myös joitakin sisällöllisiä muutoksia.

Esityksessä ehdotetaan joitakin muutoksia säännöksiin, jotka liittyvät seurakuntajaon muuttamiseen. Kirkkolakiin ehdotetaan lisättäväksi määritelmä siitä, mitä seurakuntajaon muuttamisella tarkoitetaan. Voimassa oleva laki ei sisällä tällaista määritelmää. Lakiin lisättäisiin myös uusi säännös seurakuntajaon muuttamisen edellytyksistä, jotka tulisi ottaa huomioon seurakuntajakoa koskevassa valmistelussa ja päätöksenteossa. Säännös vastaisi voimassa olevaa hallintokäytäntöä. Edellytykset liittyisivät seurakunnan toiminnan ja talouden turvaamiseen. Seurakuntajaon muutostilanteissa parannettaisiin lisäksi seurakunnan jäsenten vaikutusmahdollisuuksia eri tavoin. Kirkkoneuvoston ja seurakuntaneuvoston tiedottamisvelvollisuutta laajennettaisiin siten, että seurakuntalaisille tulisi viipymättä ilmoittaa seurakuntajaon muuttamista koskevasta aloitteesta. Seurakuntalaisen vaikutusmahdollisuuksia parantaisi puolestaan ehdotus, jonka mukaan seurakuntalainen voisi jättää aloitteesta kannanoton tuomiokapitulille. Tiedottamisen ja kannanoton avulla turvattaisiin seurakuntalaisen vaikuttamismahdollisuuksia siten kuin hallintolain 41 §:ssä edellytetään.

Seurakuntajakoa koskevat omaisuuden sekä velkojen ja muiden sitoumusten jakoperusteet ehdotetaan säilytettäväksi pääosin nykyisellään. Jakoperusteisiin ehdotetaan kuitenkin lisättäväksi säännös tilanteesta, jossa aiempi seurakuntajaon muuttaminen joudutaan purkamaan. Ehdotetun pykälän mukaan jakoperusteista voitaisiin poiketa, jos niiden säännönmukainen soveltaminen johtaisi kohtuuttomaan lopputulokseen.

Seurakunnan osa-alueen hallintoa koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että seurakunta voisi itse järjestää sitä nykyistä vapaammin. Säännökset seurakunnan sisäisestä aluehallinnosta korvaisivat voimassa olevan sääntelyn kappeliseurakunnista ja seurakuntapiireistä. Ehdotuksen mukaan säädöstasolla ei siten myöskään enää säädettäisi kappelineuvostosta tai piirineuvostosta, vaan kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto voisi itse päättää osa-alueen hallinnon toimielimestä sekä sen nimestä ja kokoonpanosta. Seurakunta voisi itse päättää myös siitä, millainen rooli, tehtävät ja toimivalta alueelliselle toimielimelle annetaan. Alueellisen toimielimen jäsenelle voitaisiin asettaa myös vaatimus, jonka mukaan hänen asuinpaikkansa tulisi olla asianomaisella alueella.

Kirkkojärjestyksessä ehdotetaan muutosta seurakuntajaon yhteydessä perustettavan järjestelytoimikunnan kokoonpanoon. Ehdotuksen mukaan järjestelytoimikunnan puheenjohtajaksi määrättäisiin uuden tai laajenevan seurakunnan kirkkoherra. Muutoksella tuettaisiin kirkkoherran asemaa muutostilanteessa ja selkeytettäisiin toimikunnan asettamista.

Täsmennyksiä ehdotetaan tehtäväksi myös kirkkovaltuuston kokoonpanoon. Esityksessä ehdotetaan, että kirkkovaltuustoon voitaisiin valita 45 jäsentä, kun kyseessä on yli 80 000:n läsnä olevan jäsenen seurakunta. Voimassa olevan säännöksen mukaan kirkkovaltuustoon voidaan valita enimmillään 39

jäsentä, jos seurakunnan läsnä olevia jäseniä on yli 50 000. Täsmennyksellä turvattaisiin se, että kirkkovaltuustossa olisi riittävän suuri edustus seurakunnan eri alueilta.

Seurakunnan omistaman kiinteistön luovutusta ja vuokralle antamista koskeviin menettelyihin ehdotetaan muutoksia. Ehdotetussa sääntelyssä otetaan huomioon EU:n kilpailusäännösten valtiontukea koskevat linjaukset, jotka koskevat maa-alueiden ja rakennusten luovutusta ja pitkäaikaista vuokraamista. Niiden nojalla säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että kaikilla samassa asemassa olevilla kansalaisilla ja yrityksillä olisi yhtäläinen mahdollisuus tarjouksen antamiseen. Kirkon hallinnon sisäisiä menettelytapoja taas uudistettaisiin siten, että kiinteistöjen luovuttamista ja maanvuokrapäätöksiä koskevasta yleisestä alistusvelvollisuudesta luovuttaisiin. Alistusvelvollisuus kuitenkin säilytettäisiin edelleen hautausmaakiinteistöjä ja kirkollisia rakennuksia koskevissa luovutuspäätöksissä.

Voimassa olevan kirkkojärjestyksen mukaan alistusmenettelyä sovelletaan pääjumalanpalveluksen alkamisaikaa koskeviin päätöksiin, jotka on alistettava tuomiokapitulin ratkaistaviksi. Ehdotetussa kirkkojärjestyksessä tämä alistusvelvollisuus ehdotetaan poistettavaksi. Alistusmenettelyä ei ehdoteta kokonaan poistettavaksi, vaikka muussa hallinnossa alistusmenettely on nykyään harvinaisuus. Alistusmenettelystä kokonaan luopuminen edellyttäisi erillisen selvitystyön. Siitä ehdotetaan kuitenkin luovuttavaksi tilanteissa, joissa päätöksen alistaminen arvioidaan hallinnon toiminnan kannalta tarpeettomaksi.

Arkistotoimen sääntelyä muutettaisiin niin, että myös kirkon viranomaisten asiakirjahallinnossa ryhdyttäisiin soveltamaan arkistolakia (831/1994), jollei kirkkolaisissa toisin säädetä. Kirkon arkistotoimi ei ole tähän saakka kuulunut yleisen arkistolainsäädännön piiriin. Arkistolaki sisältää muun muassa arkistointia sekä sen järjestämistä ja tehtäviä koskevat yleiset säännökset. Kirkkojärjestykseen ehdotetaan lisäksi yksityiskohtaisempaa sääntelyä arkistonmuodostajista, niiden vastuista ja tehtävistä, arkistotilasta ja asiakirjojen tallettamisesta arkistolaitokseen.

Hautaustoimen säännöksiin ehdotetaan lisättäväksi säännös hautausmaan hoitosuunnitelmasta. Uudella säännöksellä selkeytettäisiin seurakunnan ja hautaoikeuden haltijan välistä vastuunjakoja. Sillä lisättäisiin myös hautausmaan hoidon suunnitelmallisuutta.

Kirkkolakiin ehdotetaan uutta sääntelyä sähköisestä kokouksesta ja sähköisistä päätöksentekomenettelyistä, joita sovellettaisiin seurakunnan, seurakuntayhtymän, hiippakunnan ja kirkon keskushallinnon toimielinten päätöksenteossa. Ehdotettujen pykälien mukaan toimielin voisi pitää halutessaan sähköisen kokouksen, johon osallistuttaisiin sähköisen yhteyden avulla. Päätöksiä voitaisiin tehdä myös sähköisessä päätöksentekomenettelyssä ennen kokousta, jollei yksikään toimielimen jäsen vaatisi asiaa käsiteltäväksi varsinaisessa kokouksessa. Sähköinen kokous ja päätöksentekomenettely edellyttäisivät soveltuvan tietojärjestelmän tai muun tietoteknisen ratkaisun käyttämistä ja tietoturvallisuusnäkökohtien ottamista huomioon. Sähköiset menettelyt aiheuttaisivat muutostarpeita myös toimielimen päätösvaltaisuutta, kokouksen julkisuutta sekä vaalin toimittamista koskevaan sääntelyyn.

Esityksessä ehdotetaan muutosta, joka vaikuttaisi siihen, miten työnjako määritellään arkkihiippakunnan piispan ja arkkipiispan kesken. Tästä työnjaosta ei enää säädettäisi kirkkojärjestyksessä, vaan se jätettäisiin arkkihiippakunnan sisäiseen päätösvaltaan. Arkkihiippakunnan piispan ja arkkipiispan tehtävistä määrättäisiin ehdotuksen mukaan arkkihiippakunnan tuomiokapitulin työjärjestyksessä.

Koko kirkkolainsäädännön kodifioinnista johtuen esitykseen sisältyy myös muita, vähäisempiä asiasisältöön vaikuttavia muutoksia. Kun esityksessä ehdotetaan voimassa olevaan säännökseen asiasisällöllistä muutosta, muutos selostetaan ja perustellaan yksityiskohtaisissa perusteluissa asianomaisen pykälän kohdalla.

Kirkkolakiin ehdotetaan otettavaksi 13 lukua nykyisen kirkkolain 26 luvun sijasta ja kirkkojärjestykseen 12 lukua nykyisen kirkkojärjestyksen 23 luvun sijasta. Kirkkolain ja kirkkojärjestyksen luvut ja niiden otsikot vastaisivat toisiaan, mutta kirkkojärjestyksessä ei olisi muutoksenhakua ja alistamista koskevaa lukua.

Kirkkolain 1 luvussa *Yleiset säännökset* ehdotetaan säädettäväksi kirkkolain soveltamisalasta sekä kirkkojärjestyksestä, joka tarkentaa ja täydentää kirkkolakia. Ensimmäisessä luvussa säädettäisiin myös kirkon tehtävästä, kirkon jäsenyydestä sekä kirkkolain erityisestä säätämisyjärjestyksestä, kirkon lausunnonanto-oikeudesta, kirkollisista juhlapäivistä ja kolehdista. Kirkkojärjestyksen vastaavassa luvussa säädettäisiin kirkon tunnustuksesta, jäseneksi ottamisesta ja jäsenen osallistumisesta seurakunnan toimintaan.

Kirkon perusyksikkö on seurakunta, jossa työ kirkon tehtävän toteuttamiseksi ensisijaisesti tehdään. Tämä ehdotetaan otettavaksi huomioon säädösten rakenteessa siten, että niihin sijoitetaan ensin seurakuntaa ja sen jälkeen hiippakuntaa ja keskushallintoa koskevat säännökset.

Kirkkolain ja kirkkojärjestyksen 2 lukuun *Kirkon hallinnollinen jako* ehdotetaan säännöksiä kirkon hallinnollisesta jaotuksesta ja kielestä sekä seurakuntajaotuksen muuttamisesta. Luvussa 3 säädettäisiin seurakunnasta ja seurakuntayhtymästä, niiden hallinnosta, kirkollisista rakennuksista ja seurakunnan kiinteistöistä, hautaustoimesta sekä kirkonkirjoista. Kirkkojärjestyksen 3 lukuun sisältyisivät myös seurakunnan tehtävää ja toimintaa koskevat säännökset.

Luvussa 4 ehdotetaan säädettäväksi hiippakunnan hallinnosta, 5 luvussa kirkon keskushallinnosta ja 6 luvussa seurakunnan ja kirkon taloudesta. Luku 7 koskisi pappisvirkaa, 8 luku henkilöstöä ja 9 luku luottamushenkilöitä ja vaaleja. Voimassa olevan kirkon vaalijärjestyksen tarpeelliset säännökset ehdotetaan sisällytettäväksi kirkkojärjestyksen vastaavaan 9 lukuun. Päätöksenteko- ja hallintomenettelyä koskevaan 10 lukuun ehdotetaan koottavaksi eri toimielinten ja viranomaisten hallintomenettelyyn liittyviä säännöksiä, jotka voimassa olevissa säädöksissä ovat paljolti saman sisältöisinä tai viittaussäännöksinä hajallaan muun muassa seurakuntia, hiippakuntia ja keskushallintoa koskevilla luvuilla.

Kirkkolain 11 luvussa olisivat erinäiset säännökset, 12 luvussa säädettäisiin muutoksenhausta ja alistamisesta ja 13 luku sisältäisi voimaantulo- ja siirtymäsäännökset. Kirkkojärjestyksen 11 luku sisältäisi erinäiset säännökset ja 12 luku voimaantulo- ja siirtymäsäännökset.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esitykseen ei sisälly merkittäviä säännösten asiasisältöön vaikuttavia muutoksia, vaan kysymys on lähinnä voimassa olevan kirkkolainsäädännön kodifioinnista. Ehdotetuilla muutoksilla ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Uuden kirkkolain ja kirkkojärjestyksen systematiikan ja pykäliden omaksuminen vaatisi voimaantulo-vaiheessa perehtymistä kirkon hallinnossa. Seurakunnille olisi tarpeen laatia ohjeistusta ja järjestää koulutusta. Johdonmukaisemmat ja luettavammat säädökset kuitenkin helpottaisivat ajan myötä kirkon ja seurakuntien viranhaltijoiden, työntekijöiden ja luottamushenkilöiden tehtävien hoitamista sekä viranomaisten ja yksityishenkilöiden asioimista kirkon ja seurakuntien kanssa.

Koska monia säännöksiä sijoitettaisiin kirkkolain sijasta kirkkojärjestykseen, kirkkolain muutosesi-tysten määrä vähenisi jonkin verran ja ne olisivat aikaisempaa suppeampia.

Vaalisäännösten sijoittaminen erillisen vaalijärjestyksen sijasta kirkkojärjestykseen selventäisi sää-döskokonaisuutta ja helpottaisi vaalisäännösten soveltamista. Toisaalta se merkitsisi sitä, että vaali-säännöksiä ei enää hyväksyttäisi kirkolliskokouksessa enemmistöpäätöksellä kuten voimassa oleva kirkon vaalijärjestys. Kirkkojärjestyksen hyväksymiseen vaaditaan kirkolliskokouksessa määrä-enemmistö. Tämän ei kuitenkaan arvioida vaikeuttavan säännösten muuttamista tarpeen vaatiessa, koska kirkollisia vaaleja koskevat säännökset ovat lähinnä teknislousteisia ja noudattavat yleisiä vaa-lisäännöksiä.

Esitykseen sisältyy joitakin uusia säännösehdotuksia. Seurakunnille annettaisiin nykyistä suurempi vastuu sisäisten hallintosääntöjen antamisessa, kun osa nykyisistä alustusmenettelyistä purettaisiin. Alustusmenettelyä ei pidetä enää kaikilta osin tarpeellisenä, vaan seurakuntien itsenäisyyttä toiminnan ja hallinnon järjestämisessä pyritään tukemaan. Alistussäännösten osittaisen purkamisen arvioidaan vaikuttavan hallintoa keventävästi. Alustusmenettely kuitenkin säilytettäisiin merkittävimmistä toi-mintaa ohjaavissa säännöstöissä ja päätöksissä. Esimerkiksi hautausmaan perustamista, laajentamista ja lakkauttamista koskevat päätökset alistettaisiin edelleen kirkkohallituksen vahvistettaviksi, koska kyse on kirkolle annetun yhteiskunnallisen tehtävän toteuttamisesta ja merkittävistä hankkeista, joita on arvioitava monipuolisesti lainsäädännön ja alueen olosuhteiden kannalta.

Esitys antaisi mahdollisuuden erilaisiin osa-aluehallinnon ratkaisuihin. Muutoksen ansiosta osa-alue-hallinnon rakenteiden järjestämisestä voitaisiin pohtia paikallisesti nykyistä vapaammin. Säännökset seurakunnan sisäisestä osa-aluehallinnosta korvaisivat voimassa olevan sääntelyn kappeliseurakun-nista ja seurakuntapiireistä. Säännökset olisivat nykyistä joustavammat ja antaisivat seurakunnille mahdollisuuden harkita, millainen toimielin seurakunnan osa-alueelle tarvittaisiin, millainen sen ko-koonpano olisi ja mitä sen toimivaltaan kuuluisi. Koska osa-aluehallinnon toimielimen nimeä ei enää määriteltäisi laissa, siitä voitaisiin päättää paikallisesti. Tämä antaisi seurakunnille toisaalta mahdol-lisuuden myös säilyttää olemassa olevat kappeliseurakunnat tai seurakuntapiirit.

Uutta on myös ehdotus, jonka mukaan osa-aluehallinnon järjestämisestä voitaisiin sopia jo ennen seurakuntajaon muuttamista. Etukäteen tehdyt sopimukset parantaisivat viranomaisten mahdolli-suuksia järjestää hallintoa etukäteen niin, että väliaikaisia ratkaisuja ei tarvittaisi.

Esityksellä luotaisiin joustavuutta päätöksenteon tapoihin ja mahdollisuuksia uudenslaisiin kokous-käytäntöihin. Voimassa olevan lain nojalla ei ole voitu järjestää sähköisiä kokouksia. Tietoteknisten järjestelmien kehittyttyä säädöksiä on tarpeen muuttaa. Ehdotetuilla uusilla säännöksillä sallittaisiin sekä sähköisten kokousten pitäminen että sähköisen päätöksentekomenettelyn käyttäminen. Seura-kunta voisi hyödyntää tällaisia mahdollisuuksia, jos sillä olisi käytössään riittävän kehittyneet ja tie-toturvalliset tietojärjestelmät. Lainmuutos ei velvoittaisi sähköisten järjestelmien käyttöön eikä hank-kimiseen mutta antaisi seurakunnille lisää valinnanvaraa ja voisi helpottaa kokousten järjestämistä. Uudet mahdollisuudet voisivat tuoda myös säästöjä esimerkiksi silloin, kun välimatkat ovat pitkät.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

4.3.1 Vaikutukset seurakuntalaisiin

Kirkkolakiin ehdotetaan säännöstä seurakuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista. Toteutustavat olisivat seurakunnan päätettävissä. Kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston tehtäväksi tulisi edistää seurakunnan jäsenten monipuolisia ja vaikuttavia osallistumisen mahdollisuuksia. Ehdotetuilla muutoksilla toteutettaisiin julkiselle vallalle perustuslain 14 §:ssä säädettyä tehtävää edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Esityksen arvioidaan edistävän seurakunnan yhteisöllisyyttä sekä ihmisten välistä vuorovaikutusta, seurakuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksia ja osallistumista.

Ehdotetun säännöksen mukaisia erityisiä osallistumisen ja vaikuttamisen tapoja olisivat yhtäältä asioiden tiedottaminen ja niistä kuuleminen sekä seurakuntalaisten mielipiteiden selvittäminen. Toisaalta osallistumista ja vaikuttamista voitaisiin edistää erityisesti järjestämällä yhteistyötä seurakunnan tehtävien hoitamisessa sekä edistämällä jäsenten oma-aloitteista toiminnan suunnittelua ja valmistelua. Seurakunnan jäsenten vaikuttamismahdollisuuksien turvaamiseksi ehdotetaan myös selkeää säännöstä viestintävastuussa olevasta seurakunnan toimielimestä sekä erityistä tiedottamisvelvollisuutta seurakuntajaon muutostilanteissa.

Ehdotetuilla muutoksilla tuetaan seurakuntalaisten roolin uudistamista. Seurakunnat voisivat kannustaa seurakuntalaisia osallistumaan esimerkiksi jumalanpalveluselämän suunnitteluun ja toteutukseen sekä kantamaan vastuuta tapahtumissa ja muussa toiminnassa. Muutos kannustaisi vapaaehtoistyöhön, jonka tarve kirkossa on tiedostettu laajasti. Seurakuntalaisten rooli muuttuisi näin toiminnan kohteista toimijoiksi. Ehdotuksella myös tuettaisiin pyrkimystä seurakunnallisen hallintotoiminnan ja toiminnan muuttamiseksi työntekijäkeskeisyydestä seurakuntalaiskeskeisyyteen.

Ehdotettu seurakuntien osa-aluehallinnon sääntely lisäisi todennäköisesti ajan myötä erilaisia rakenneratkaisuja. Erilaisia osa-aluehallinnon rakenteita syntynee erityisesti laajempien seurakuntajaon muutosten yhteydessä, kuten seurakuntayhtymiä perustettaessa tai seurakuntien liittyessä toisiinsa. Joustavampi sääntely parantaisi mahdollisuutta ottaa huomioon alueelliset tarpeet. Osa-aluehallinnon tarkoituksenmukainen järjestäminen voisi tällöin parantaa seurakuntalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa seurakunnan toimintaan.

4.3.2 Kielelliset vaikutukset

Esityksessä ehdotetaan seurakunnan ja seurakuntayhtymän kielestä säädettäväksi suurelta osin aiempaa vastaavalla tavalla. Jos samalla alueella on kielen perusteella useita seurakuntia, ne ovat sekä voimassa olevan lain että ehdotuksen mukaan aina yksikielisiä. Nykytilaa vastaa myös säännös, jonka mukaan seurakunta on kaksikielinen, kun sen läsnä olevien jäsenten suomenkielinen tai ruotsinkielinen vähemmistö on niin suuri, että kunta on vastaavasti kielilain mukaan kaksikielinen. Seurakuntayhtymä taas on yksikielinen, jos siihen kuuluu ainoastaan samankielisiä seurakuntia, ja kaksikielinen, jos siihen kuuluu erikielisiä seurakuntia tai vähintään yksi kaksikielinen seurakunta. Sama periaate on myös hiippakuntien kielellisen aseman määräytymisessä.

Esityksessä ehdotetaan kirkkolain 2 luvun 6 §:ään säännöstä, jonka nojalla kirkkohallitus voisi seurakunnan kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston esityksestä määrätä seurakunnan kaksikieliseksi viisivuotiskaudeksi, vaikka seurakunta olisi säännösten perusteella yksikielinen. Mahdollisuus määrätä seurakunta kaksikieliseksi koskisi vain sellaisia alueita, joilla ei ole kielen perusteella useita seu-

rakuntia. Ehdotetulla säännöksellä tuodaan kirkkolakiin vastaava mahdollisuus, joka kielilaisissa koskee kuntia. Kielilain 5 §:n 3 momentin mukaan yksikielinen kunta voitaisiin kunnan valtuuston esityksestä säätää valtioneuvoston asetuksella kaksikieliseksi, vaikka kunta olisi muuten yksikielinen.

Ehdotetulla uudella säännöksellä voitaisiin parantaa seurakunnan kielellisen vähemmistön asemaa sellaisilla alueilla, joilla ei ole erikielisiä seurakuntia. Vuoden 2015 tilastojen mukaan kaksikielisiä seurakuntia on ollut yhteensä 19. Näistä 10 on Porvoon hiippakuntaan kuuluvia seurakuntia, joiden jäsenistä enemmistö on ruotsinkielisiä. Saamenkielisten kotiseutualueella sijaitsee neljä seurakuntaa, joissa kielinä ovat suomi ja saame, ja saksalaisen seurakunnan kieliä ovat ruotsi ja saksa. Suomenkielisen enemmistön seurakunnista kaksikielisiä on neljä.

Kaikki ruotsinkieliset seurakunnat kuuluvat Porvoon hiippakuntaan. Siihen kuuluvat myös ne kaksikieliset seurakunnat, joilla on ruotsinkielinen enemmistö. Suurin osa Porvoon hiippakunnan seurakunnista sijaitsee ruotsinkielisillä alueilla Etelä-Suomessa, Pohjanmaalla ja Ahvenanmaalla. Näillä alueilla olevat suomenkieliset seurakunnat kuuluvat muihin hiippakuntiin. Erityisesti suuremmissa kaupungeissa on tavallista, että seurakunnat ovat jakautuneet kielen mukaan.

Seurakuntayhtymiä on vuoden 2017 alussa yhteensä 31. Seurakuntayhtymiä, joihin kuuluu sekä suomenkielisiä että ruotsinkielisiä seurakuntia, on esimerkiksi, Espoon, Helsingin, Kokkolan, Pietarsaaren, Porvoon, Raaseporin ja Tampereen seuduilla. Seurakuntayhtymän alueella olevien erikielisten seurakuntien alueet voivat poiketa toisistaan. Tämä mahdollistaa vähemmistökielisten seurakunnan jäsenten palvelemisen koko seurakuntayhtymän alueella. Esimerkiksi Espoon seurakuntayhtymässä ruotsinkielinen seurakunta kattaa koko Espoon alueen, kun taas suomenkielisillä seurakunnilla on omat, pienemmät alueensa.

Suomessa kaksikielisiä kuntia on 33. Näistä neljä on hakeutunut kaksikieliseksi omasta aloitteestaan (Lohja, Korsnäs, Luoto ja Närpiö), vaikka ne olisivat väestön kielisuhteiden perusteella yksikielisiä. Oikeusministeriön mukaan käytännössä on havaittu, että ruotsinkieliset kunnat ovat olleet kiinnostuneempia hakeutumaan kaksikielisiksi kuin suomenkieliset kunnat.

Ehdotetulla säännöksellä voidaan arvioida olevan merkitystä erityisesti seurakuntarakenteiden muutostilanteissa. Sen pohjalta esimerkiksi yhdistyvässä tai laajentuvassa seurakunnassa voitaisiin harkita, tulisiko kielellisen vähemmistön oikeuksia parantaa esittämällä seurakunnan määräämistä kaksikieliseksi. Samoin seurakuntayhtymää muodostettaessa tai laajennettaessa voitaisiin harkita jonkin tai joidenkin seurakuntien hakeutumista kaksikieliseksi. Todennäköisesti ehdotuksen käytännön vaikutukset ovat hyvin riippuvaisia siitä, millaisiin rakenneratkaisuihin seurakunnat päätyvät tulevaisuudessa. Vastaavasti ehdotetulla säännöksellä saattaa olla vaikutusta seurakuntarakenteen muuttamista pohdittaessa, koska se antaa uuden keinon huolehtia seurakuntien vähemmistökielisten jäsenten oikeuksista.

4.3.3 Vaikutukset lapsiin ja nuoriin

Ehdotettu uusi säännös seurakunnan jäsenen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista kohdistuisi kaiken ikäisiin seurakuntalaisiin. Se parantaisi siten myös lasten ja nuorten mahdollisuutta saada mielipiteensä seurakuntapäätäjien tietoon ja vaikuttaa seurakunnan asioihin.

4.3.4 Ympäristövaikutukset

Esityksessä ehdotetaan, että kirkon hallinnon toimielimet voisivat pitää niin halutessaan myös sähköisiä kokouksia ja päättää asioista sähköisessä päätöksentekomenettelyssä. Käytännössä esityksen

ympäristövaikutuksiin vaikuttaa erityisesti se, kuinka paljon sähköisiä kokouksia ryhdytään järjestämään.

Voidaan arvioida, että sähköiset kokoukset yleistyvät kirkon hallinnossa vähitellen. Niiden käyttöönottoon saattaa vaikuttaa se, että sähköisten kokousten pitäminen vaatii tietoturvallisia tietojärjestelmiä, jotka soveltuvat tähän tarkoitukseen. Julkisissa kokouksissa edellytetään sitä, että myös yleisöllä on oltava niihin pääsy.

Sähköisten kokousten yleistymisellä voisi olla jonkin verran myönteisiä ympäristövaikutuksia. Ne voisivat vähentää paperiasiakirjojen määrää, jos materiaalit jaettaisiin sähköisesti. Ne voisivat myös pienentää hiilidioksidipäästöjä jonkin verran, kun kokouksista aiheutuva liikkumistarve vähensi.

5 Asian valmistelu

Esitys on kirkolliskokouksen ehdotuksen mukainen. Se on valmisteltu kirkkohallituksessa toimikunta-, työryhmä- ja virkatyönä. Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot laajasti kirkon eri toimijoilta sekä eräiltä valtion viranomaisilta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä korkeimman hallinto-oikeuden lausunnoissa pidetään kirkkolainsäädännön kodifiointia tarpeellisena. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo lausunnossaan, että kirkon hallintoa ja taloutta koskevan sääntelyn siirtäminen nykyistä laajemmin kirkon omien toimielinten tehtäväksi lienee mahdollista myös valtiosääntöoikeudelliselta kannalta. Myös oikeusministeriö pitää mahdollisena kehittää kirkkolainsäädäntöä siten, että kirkon sisäisiä asioita koskevaa sääntelyä siirretään kirkon oman norminantovallan piiriin ottaen kuitenkin huomioon perustuslain asettamat vaatimukset.

Valtiovarainministeriö viittaa omassa lausunnossaan virkasuhteen päättymistä koskevaan pykälään, joka esitysluonnoksessa vielä poikkesi muusta virkamiesoikeudellisesta sääntelystä, mutta joka on sittemmin muutettu.

Edellä mainitun lisäksi oikeusministeriö sekä korkein hallinto-oikeus ovat lausunnoissaan kiinnittäneet huomiota sekä ehdotetun kirkkolain hallinnollisia menettelysäännöksiä koskevaan lukuun että oikeusturvaa koskevaan lukuun. Lausuntojen perusteella on useita säännöksiä selkeytetty ja perusteluja selvennetty. Lisäksi lukujen järjestystä on muutettu siten, että oikeusturvaa koskeva luku olisi kirkkolaissa viimeisenä ennen siirtymäsäännöksiä. Sen sijaan lausunnoissa ollut ehdotus siitä, että alistusmenettelystä luovuttaisiin kokonaan, on ristiriidassa seurakunnista saatujen lausuntojen kanssa. Tästä syystä on katsottu, että alistusmenettelystä luopuminen kokonaan vaatii erillisen, myöhemmin toteutettavan valmistelun.

Tietosuojavaltuutetun toimisto on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota kirkon yhteistä jäsenrekisteriä koskeviin kirkkolain 3 luvun säännöksiin. Lausunnon perusteella ehdotettua kirkkolain 3 luvun 39 §:ää on täsmennetty. Lisäksi jäsenrekisteriä koskevien säännösten perusteluista on tarkistettu. Säännöksissä ja perusteluissa on pyritty ottamaan huomioon myös aiemman kirkkolain muutoksen yhteydessä annetun eduskunnan hallintovaliokunnan mietinnön (HaVM 63/2015 vp) perustelut ja tuolloin esillä olleet asiantuntijalausunnot.

Kirkon työmarkkinalaitos katsoo lausunnossaan, että sen tehtävästä olisi säädettävä kattavasti kirkkolaissa. Lisäksi se on ehdottanut muutamia tarkennuksia sekä työmarkkinalaitosta että viranhaltijoita koskeviin säännöksiin. Lausunnon mukaisesti työmarkkinalaitoksen tehtävästä ehdotetaan säädettäväksi kattavasti. Työmarkkinalaitoksen tehtäviä koskevaa säännöstä on selkeytetty.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esityksessä on otettu huomioon kirkolliskokouksen toukokuussa 2018 tekemä päätös ehdotukseksi laiksi kirkkolain muuttamisesta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Kirkkolakiehdotuksen perustelut

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Perustuslain 76 §:n 1 momentin mukaan kirkkolaissa säädetään evankelis-luterilaisen kirkon järjestysmuodosta ja hallinnosta. Perustuslain 11 §:ssä säädetään uskonnonvapaudesta ja uskonnonvapauslaissa konkretisoituvasta uskonnollisten yhdyskuntien autonomiasta.

Ehdotettu pykälä vastaa asiasisällöltään voimassa olevaa lakia. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan toistettavaksi perustuslain mukainen kirkkolain soveltamisala, joka on kirkon järjestysmuoto ja hallinto. Lisäksi siinä määritellään sanalla kirkko tarkoitettavan kirkkolaissa Suomen evankelis-luterilaisista kirkkoja.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi kirkkojärjestyksen soveltamisalasta, jota on laajennettu siirtämällä säännöksiä kirkkolaista kirkkojärjestykseen. Kirkkojärjestyksessä säädettäisiin kirkon tehtävästä, toiminnasta ja taloudesta sekä tarkemmin kirkon tunnustuksesta, järjestysmuodosta ja hallinnosta. Siinä säädettäisiin nykyistä tarkemmin myös kirkossa toimitettavista vaaleista, koska erillisestä kirkon vaalijärjestyksestä ehdotetaan luovuttavaksi. Lisäksi 2 momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi nykyinen 4 luvun 2 §:n 1 momentin säännös kirkkokäsikirjan soveltamisalasta. Koska sakramentit ovat kirkollisia toimituksia, ei niitä kuitenkaan enää erikseen mainittaisi. Tuomiokapitulin toimivallasta antaa tarkempia ohjeita jumalanpalveluksesta ja kirkollisista toimituksista ei enää säädettäisi erikseen. Tuomiokapitulin ohjaustoimivalta sisältyy sen asemaan ja tehtäviin suhteessa seurakuntiin, jolloin se voi yksittäistapauksessa antaa jumalanpalvelusta tai kirkollista toimitusta koskevia ohjeita.

Pykälän 3 momentin mukaan kirkkojärjestyksen ja kirkkokäsikirjan hyväksyy kirkolliskokous. Kirkkojärjestys julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa kuten nykyisin. Kirkkolaki julkaistaan muiden lakien tavoin Suomen säädöskokoelmassa siitä annetun lain nojalla (188/2000).

2 §. Kirkon tunnustus ja tehtävä. Pykälän 1 momentissa määritellään kirkon tunnustus voimassa olevaa kirkkolakia vastaavalla tavalla. Tunnustus ilmaisee, mistä kirkossa on kysymys ja mihin kirkon luterilainen identiteetti uskonnollisena yhteisönä perustuu. Tunnustuksen ilmaiseminen kirkkolaissa luo perustan kirkon tehtävälle. Tarkemmin tunnustus määritellään kirkkojärjestyksessä.

Pykälän 2 momentti sisältää yleisluonteisen säännöksen kirkon tunnustukseen perustuvista tai siitä johdetuista keskeisistä kirkon tehtävistä. Suomen evankelis-luterilainen kirkko on julkisoikeudellinen yhteisö. Kirkon tehtävät rajaavat myös varojen käyttöä, joten laissa on tarpeen luetella ne keskeiset tehtäväalueet, joilla kirkko toimii yhteiskunnassa. Säännöksen on vakiintuneesti katsottu kattavan myös kirkon harjoittaman kansainvälisen diakonian, minkä vuoksi sitä ei ole tarpeen mainita erikseen.

3 §. *Kirkon jäsenyys.* Pykälässä säädettäisiin evankelis-luterilaisen kirkon jäsenyydestä. Jäsenyyttä koskeva säännös liittyy yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin, joiden perusteista on säädettävä laissa. Kirkon jäseneksi otettaisiin edelleen kasteessa, ja siitä säädettäisiin kirkkojärjestyksessä. Uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyydestä säädetään uskonnonvapauslain 3 §:ssä. Sen mukaan jokaisella on oikeus päättää uskonnollisesta asemastaan liittymällä sellaiseen uskonnolliseen yhdyskuntaan, joka hyväksyy hänet jäsenekseen, tai eroamalla siitä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin Suomen kansalaisen ja ulkomaalaisen mahdollisuudesta liittyä kirkon jäseneksi. Ulkomaalainen voi liittyä kirkon jäseneksi vastaavasti kuin Suomen kansalainen silloin, kun hänellä on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa. Suomessa asuva kotikuntaa vailla oleva ulkomaalainen voi liittyä kirkon jäseneksi osallistuttuaan seurakunnan toimintaan kolmen kuukauden ajan. Määräaikana henkilö osoittaa sitoutumisensa uskonnolliseen yhteisöön ja aikomuksensa oleskella maassa tilapäisyyttä kauemmin. Tänä aikana hänen on mahdollista tutustua seurakuntaan ja sen toimintaan sekä tarvittaessa saada kasteopetusta.

Seurakuntaan tutustuminen ja sitoutuminen voi toteutua monin eri tavoin. Käytännössä kolmen kuukauden määräaika määritellään pääsääntöisesti siitä hetkestä, kun henkilö on ottanut yhteyttä seurakunnan kirkkoherraan liittyäkseen kirkon jäseneksi. Jos henkilö on osallistunut aktiivisesti esimerkiksi seurakunnan oppilaitostoimintaan jo aiemmin, voidaan tämä ottaa huomioon ajan määrittämisessä. Päättyessään jäseneksi ottamisesta kirkkoherran on arvioitava tapauskohtaisesti, onko seurakunnan toimintaan osallistumisen ehto täyttynyt. Harkinnan on perustuttava ihmisten yhdenvertaiseen kohteluun. Yli kolme kuukautta Suomessa laillisesti oleskelevalla henkilöllä tulee olla oleskelulupa tai hän on muutoin joutunut rekisteröimään oleskelunsa Suomessa, jolloin hänen henkilötietonsa voidaan tarkistaa esimerkiksi tilapäisestä oleskeluluvasta tai vastaavasta asiakirjasta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että kirkon jäseneksi liittyvä ei voi samanaikaisesti olla muun uskonnollisen yhdyskunnan jäsen. Muulla uskonnollisella yhdyskunnalla ei tarkoiteta sellaista uskonnollista yhdyskuntaa, jonka kanssa kirkolliskokous on hyväksynyt sopimuksen jäsenyyden vastavuoroisista edellytyksistä.

4 §. *Jäsenyyden lakkaaminen.* Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa kirkon jäsenyyden edellytykset eivät enää täyty ja jäsenyys lakkaa. Jäsenyys lakkaa, kun jäsen eroaa kirkosta tai liittyy muun uskonnollisen yhdyskunnan jäseneksi, jollei kysymyksessä ole sellainen uskonnollinen yhdyskunta, jonka kanssa kirkolliskokous on hyväksynyt sopimuksen jäsenyyden vastavuoroisista edellytyksistä. Kun ulkomailla pysyvästi asuva Suomen kansalainen menettää Suomen kansalaisuuden, hänellä ei ole enää kotikuntaa eikä väestökirjanpitokuntaa Suomessa. Tällöin hänen jäsenyytensä kirkossa lakkaa. Kun ulkomaalainen kirkon jäsen muuttaa pois Suomesta, hän menettää kotikunnan Suomessa eikä hän ulkomaalaisena saa sen tilalle väestökirjanpitokuntaa. Siten Suomesta pysyvästi pois muuttavan ulkomaalaisen jäsenyys lakkaa.

5 §. *Kirkkolain säätäminen sekä esitykset ja lausunnot.* Perustuslain 76 §:n 2 momentin mukaan kirkkolain säätämisjärjestyksestä ja kirkkolakia koskevasta aloiteoikeudesta on voimassa, mitä niistä kirkkolaissa erikseen säädetään. Kirkolliskokouksella on ollut yksinomainen aloiteoikeus kirkkolain muuttamiseen ja kumoamiseen vuoden 1869 kirkkolaista lähtien, eikä siihen ehdoteta muutosta. Sitä vastoin nykyisen kirkkolain virke, jonka mukaan kirkolliskokouksen kirkkolakia koskevan ehdotuksen tutkiminen ja vahvistaminen on tasavallan presidentin ja eduskunnan tehtävä, on muodostunut harhaanjohtavaksi sen johdosta, että tasavallan presidentti ei perustuslain mukaan enää osallistu hallituksen esitysten antamiseen, vaan perustuslain 39 §:n nykyisen sanamuodon (1112/2011) mukaan valtioneuvosto antaa hallituksen esitykset. Presidentin rooli rajoittuu lakien vahvistamiseen. Tämän

johdosta kyseinen säännös ehdotetaan poistettavaksi ja korvattavaksi nykykäytäntöä vastaavalla virkkeellä, jonka mukaan kirkolliskokouksen ehdotus annetaan eduskunnan tutkittavaksi hallituksen esityksellä. Eduskunnan perustuslaillista asemaa lainsäädäntövallan käyttäjänä (perustuslaki 3 § 1 momentti) vastaavasti kirkolliskokouksen ehdotuksen tutkiminen osoitettaisiin yksin eduskunnan tehtäväksi. Maininnalla ehdotuksen hyväksymisestä osoitettaisiin, ettei eduskunta voi tehdä kirkkolakiin muita muutoksia kuin 2 momentissa tarkoitettuja oikaisuja. Ehdotuksella ei tarkoitettaisi muuttaa valtioneuvoston tai eduskunnan nykyistä roolia kirkkolakia säädettäessä. Kirkkolain säätämiseen sovellettaisiin muutoin perustuslain säännöksiä lainsäätämismenettelystä. Siten kirkkolaiissa ei ole tarpeen säätää erikseen lain vahvistamismenettelystä, jonka osalta noudatettaisiin perustuslain 77 §:n yleistä säännöstä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kirkkolakiehdotuksessa havaittujen lainsäädäntötekniisten seikkojen korjaamisesta oikaisumenettelyllä. Lainsäädäntötekniinen virhe olisi mahdollista korjata joko opetus- ja kulttuuriministeriön pyydettyä asiasta lausunnon tai kirkkohallituksen omasta aloitteesta. Korjaamisella ei voitaisi muuttaa ehdotuksen asiasisältöä. Kirkkohallituksen aloiteoikeus oikaisun tekemiseksi nopeuttaa kirkkolakiehdotuksen jatkovalmistelua hallituksen esitykseksi.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi kirkon oikeudesta tehdä esityksiä kirkkoa koskevasta muusta lainsäädännöstä sekä oikeudesta tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja valtion viranomaisille kirkon opin ja tehtävän kannalta tärkeistä yhteiskunnallisista asioista. Voimassa olevaa säännöstä on korjattu kielellisesti muuttamatta sen sisältöä. Säännöksessä ei määritellä yksityiskohtaisemmin sitä, mille kirkon toimielimelle esitys- ja lausunnonanto-oikeus kuuluu. Kirkon sisäisestä toimivallasta säädetään muualla kirkkolaiissa ja kirkkojärjestyksessä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta kuulla kirkkoa säädettäessä asiasta, joka koskee kirkon suhdetta valtioon tai toisiin uskonnollisiin yhdyskuntiin.

6 §. Kirkolliset juhlapäivät. Pykälän 1 momentissa luetellaan kirkolliset juhlapäivät. Pykälän 2 momentin mukaan juhlapäivien aika määräytyy niin kuin läntisessä kristikunnassa vanhastaan on ollut tapana.

Kirkkovuosi rakentuu siten, että kirkkovuoden keskus on pääsiäinen. Pääsiäisen ajankohdasta lasketaan kirkollisia pyhiä taaksepäin ja eteenpäin. Pääsiäistä vietetään kevätpäivän tasausta seuraavan täydenkuun jälkeisenä sunnuntaina (aikaisintaan 22 päivänä maaliskuuta ja viimeistään 25 päivänä huhtikuuta).

Pääsiäistä edeltää paastonaika (40 arkipäivää, 6 sunnuntaita). Paastonaika alkaa laskiaissunnuntaita seuraavasta tuhkakeskiviikosta. Paastonaikaa edeltää kolme sunnuntaita, joita kutsutaan yhteisesti paastonaikaa edeltäviksi sunnuntaipäiviksi (3. sunnuntai ennen paastonaikaa, Septuagesima, toinen sunnuntai ennen paastonaikaa, Sexagesima ja laskiaissunnuntai). Pääsiäistä seuraava pääsiäisaika on aina samanmittainen; kuusi pääsiäisen jälkeistä sunnuntaita. Helatorstai on aina viidennen ja kuudennen pääsiäisen jälkeisen sunnuntain välissä. Kuudetta pääsiäisen jälkeistä sunnuntaita seuraa helluntaipäivä. Pääsiäisjakso alkaa kolmannesta sunnuntaista ennen paastonaikaa ja päättyy kuudenteen sunnuntaihin pääsiäisestä.

Kirkkovuoden alkupuoli, joulujakso, lasketaan ensimmäisestä adventtisunnuntaista alkaen. Adventtiaikaan kuuluu neljä adventtisunnuntaita, jotka edeltävät joulupäivää. Jouluaika kestää jouluaatosta loppiaiseen. Loppiaisesta (6 päivänä tammikuuta) alkaa loppiaisaika, johon kuuluvien sunnuntaipäivien lukumäärä (2–6 sunnuntaita loppiaisesta) määräytyy Septuagesiman ajankohdasta.

Helluntaijakson aloittavat helluntaiaatto ja helluntaipäivä. Helluntain jälkeisen ajan pyhiä on niin monta kuin niitä mahtuu helluntaipäivän ja ensimmäisen adventtisunnuntain väliin (23–28). Helluntaipäivän jälkeinen sunnuntai on aina Pyhän Kolminaisuuden päivä.

Uuden kirkkovuoden alkua (ensimmäistä adventtisunnuntaita) edeltävät kaksi pyhää ovat nimeltään Valvomisen sunnuntai ja Tuomiosunnuntai. Erällä muillakin helluntain jälkeisillä pyhillä on oma nimensä: Apostolien päivä (6. sunnuntai helluntaista), Kirkastussunnuntai (8. sunnuntai helluntaista) ja Uskonpuhdistuksen muistopäivä (22. sunnuntai helluntaista).

7 §. Kolehti. Rahankeräyslain (255/2006) mukaan sen soveltamisalaan ei kuulu uskonnonvapauslaissa tarkoitettun uskonnollisen yhdyskunnan julkisen uskonnonharjoituksen yhteydessä tilaisuuteen osallistuvien keskuudessa suoritettava kolehdin keräys. Muu rahankeräys edellyttää rahankeräyslain mukaan hiippakunnan anomaa lupaa.

Kirkkohallituksella on toimivalta määrätä, mihin tarkoituksiin pääjumalanpalveluksessa on kannettava kolehteja. Tästä ehdotetaan säädettäväksi kirkkohallituksen tehtävien yhteydessä kirkkojärjestyksen 5 luvun 8 §:ssä. Kirkkojärjestyksessä säädettäisiin myös seurakunnan kolehtisuunnitelman hyväksymisestä.

2 luku. **Kirkon hallinnollinen jako**

Hallinnollinen jako ja kielisäännökset

1 §. Seurakunta ja seurakuntayhtymä. Pykälässä säädettäisiin siitä, että kirkon jäsenyys toteutuu parokiaaliperiaatteen mukaisesti seurakunnan jäsenyyden kautta ja seurakunnalla on määrätty alue. Samalla alueella voi seurakunnan kielen perusteella olla useita seurakuntia. Seurakuntajako noudattaa kuntajakoa siten, että seurakunnan tai seurakuntayhtymän alue muodostuu yhden tai useamman kunnan alueesta. Saman kunnan alueella voi olla useampia seurakuntia, jolloin niiden on muodostettava seurakuntayhtymä. Seurakunnat voivat perustaa seurakuntayhtymän myös vapaaehtoisesti.

2 §. Seurakunnan jäsenet. Pykälän 1 momentin mukaan Suomen kansalaisen seurakunta määräytyy hänen kotikuntansa tai väestökirjanpitokuntansa mukaan siten kuin niistä säädetään kotikuntalaissa. Ulkomaan kansalaisella voi olla ainoastaan kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta mutta ei väestökirjanpitokuntaa. Suomessa asuva kotikuntaa vailla oleva ulkomaalainen kirkon jäsen on sen seurakunnan jäsen, jonka alueella hän asuu. Kirkkohallitus voi lisäksi antaa määräyksiä siitä, milloin kirkon jäsen voi olla kotikuntansa alueella olevan muun seurakunnan jäsen.

Voimassa olevassa laissa käytetään käsitettä väkiluku, joka määritellään läsnä olevien jäsenten lukumääräksi. Pykälän 2 momentissa ja muutoinkin kirkkolaisissa ja kirkkojärjestyksessä luovuttaisiin käsitteen väkiluku käytöstä. Läsnä olevia jäseniä ovat Suomessa asuvat jäsenet, joilla on kotikunta Suomessa. Suomessa asuva kotikuntaa vailla oleva ulkomaalainen jäsen lasketaan läsnä oleviin jäseniin. Poissa olevia jäseniä ovat seurakunnan jäsenet, joilla on ainoastaan väestökirjanpitokunta Suomessa.

3 §. Hiippakunta. Pykälässä säädettäisiin seurakunnan kuulumisesta alueelliseen hiippakuntaan sekä Porvoon hiippakunnasta ja sellaisen seurakunnan hiippakunnasta, jonka läsnä olevien jäsenten enemmistön kieli on muu kuin suomi tai ruotsi.

Voimassa olevassa laissa säädetään ruotsinkielisestä hiippakunnasta tarkoittaen sillä Porvoon hiippakuntaa. Nykyisten kielisäännösten mukaan kirkossa ei ole ruotsinkielistä hiippakuntaa vaan Porvoon

hiippakuntakin on kaksikielinen. Porvoon hiippakuntaan kuuluvat ne seurakunnat, joiden jäsenten enemmistön kieli on ruotsi.

4 §. *Hiippakuntajaosta päättäminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kirkolliskokouksen toimivallasta päättää hiippakunnan perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä sen rajojen muuttamisesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kirkkohallituksen toimivallasta päättää hiippakuntajaosta eräissä tilanteissa. Pykälän 2 momentin 2 kohdaksi ehdotetaan uutta säännöstä. Siinä säädettäisiin kirkkohallituksen toimivallasta päättää seurakunnan kuulumisesta hiippakuntaan tilanteessa, jossa kahteen eri hiippakuntaan kuuluvat seurakunnat esimerkiksi kuntaliitoksen seurauksena seurakuntaliitoksella yhdistetään tai niiden tilalle perustetaan uusi seurakunta tai niistä muodostetaan seurakuntayhtymä.

5 §. *Seurakuntayhtymän kuuluminen tuomiokapitulin toimivallan piiriin.* Seurakuntayhtymä kuuluu hiippakunnan tuomiokapitulin toimivallan piiriin joko sijaintinsa tai seurakuntiansa läsnä olevien jäsenten enemmistön kielen perusteella. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin seurakuntayhtymän siirtymisestä toisen tuomiokapitulin toimivallan piiriin kielellisellä perusteella. Pykälä vastaisi muutoin nykyistä kirkkolakia ja kirkkojärjestystä, mutta säännöksen sanamuotoa korjattaisiin siten, että seurakuntayhtymä kuuluisi tuomiokapitulin toimivallan piiriin eikä tuomiokapitulin alaisuuteen. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös yhteisen kirkkovaltuuston velvollisuudesta lähettää päätös siirrosta tiedoksi tuomiokapituleille ja kirkkohallitukselle. Tieto siirtymisestä tulisi lähettää viivytyksettä tuomiokapitulien alueellisen toimivallanjaon selkeyden vuoksi.

6 §. *Seurakunnan kieli.* Seurakunnat ovat suomenkielisiä, ruotsinkielisiä tai kaksikielisiä, jollei seurakunnan kielestä erikseen muuta määrätä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, jonka mukaan kirkkohallitus voisi seurakunnan kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston esityksestä määrätä seurakunnan kaksikieliseksi viisivuotiskaudeksi, vaikka seurakunta säännösten perusteella olisi yksikielinen. Kielilain 5 §:n 3 momentin mukaan muuten yksikielinen kunta voidaan valtioneuvoston asetuksella kunnanvaltuuston esityksestä säätää kaksikieliseksi kesken sen kymmenvuotiskauden, jonka ajaksi valtioneuvosto on säätänyt kunnan yksikieliseksi.

7 §. *Seurakuntayhtymän kieli.* Pykälässä säädettäisiin siitä, miten seurakuntayhtymän kieli määräytyy.

8 §. *Kirkon keskushallinnon ja hiippakunnan viranomaisten kieli.* Pykälässä säädettäisiin kirkon keskushallinnon ja hiippakunnan viranomaisten kielestä. Maininta kirkkohallituksen alaisista toimielimistä poistettaisiin, koska niiden kielellinen asema määräytyy kirkkohallituksen mukaan.

Aiemmin kirkon keskushallinnosta on käytetty termiä kirkon viranomainen. Ehdotetussa laissa kirkon viranomaisella taas viitattaisiin kaikkiin kirkollishallinnon viranomaisiin niin seurakunnassa, hiippakunnassa kuin keskushallinnossakin.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta seurakuntayhtymästä. Hiippakunnan viranomaiset olisivat kaksikielisiä, jos hiippakuntaan kuuluu vähintään yksi kaksikielinen seurakuntayhtymä, vaikka kaikki seurakunnat olisivatkin yksikielisiä. Jos yksittäisistä seurakunnista yksikin seurakunta on kaksikielinen, olisivat hiippakunnan viranomaiset kaksikielisiä. Kaksikielinen hiippakunnan tuomiokapituli voisi kuitenkin nykyisen säännöksen tavoin toimia yksikielisen seurakunnan tai seurakuntayhtymän kielellä hoitaessaan sen hallintoon liittyviä tehtäviä.

9 §. *Kirkon viranomaisessa noudatettavat kielisäännökset.* Pykälässä säädettäisiin siitä, miten kielilakia ja saamen kielilakia sovelletaan kirkon viranomaisessa. Termi kirkon viranomainen korvaisi voimassa olevan lain termin kirkollinen viranomainen.

10 §. *Toiminnassa käytettävä kieli.* Pykälässä säädettäisiin seurakunnan toiminnan harjoittamisesta eri kielillä. Säännös liittyy perustuslain 17 §:ssä säädettyyn oikeuteen saada palveluja omalla kielellä, ja siitä on yksilön oikeuksien perusteisiin liittyvänä säädettävä laissa.

Seurakuntajaon muuttaminen

11 §. *Seurakuntajaon muuttaminen.* Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin, mitä seurakuntajaon muuttamisella tarkoitetaan. Voimassa olevassa laissa määritelmää ei ole. Momentin 1 ja 2 kohdassa on määritelty tyypillisimmät seurakuntajaon muutokset. Kohtien 3 ja 4 perusteella osa seurakunnan alueesta voitaisiin esimerkiksi kielellisellä perusteella siirtää toiseen seurakuntaan. Tällöin seurakunnan alue voidaan jakaa myös kokonaisuudessaan useampaan jo olemassa olevaan seurakuntaan. Kohdissa 5 ja 6 tarkoitetaan tilannetta, joissa esimerkiksi kielellisellä perusteella perustetaan uusi seurakunta samalle alueelle, jolla jo toimii toisenkielinen seurakunta, taikka vastaavasti lakkautetaan toinen samalla alueella toimivista seurakunnista. Seurakuntajaon muuttamisesta päättäisi edelleen kirkkohallitus.

12 §. *Seurakunnan nimen muuttaminen.* Seurakunnan nimestä päätetään pääsääntöisesti seurakuntajaon muutoksen yhteydessä. Muissa tilanteissa seurakunnan nimi voidaan muuttaa noudattaen samaa menettelyä kuin seurakuntajaon muuttamisessa. Säännös vastaa asiasisällöltään voimassa olevaa kirkkojärjestystä. Mahdollisesta Kotimaisten kielten keskukselta pyydettyvästä lausunnosta säädettäisiin kirkkojärjestyksen 2 luvun 2 §:ssä.

13 §. *Seurakuntajaon muuttamisen edellytykset.* Voimassa olevassa laissa ei ole säännöstä seurakuntajaon muuttamisen edellytyksistä. Kirkkohallitus on seurakuntajaon muuttamista koskevista päätöksissään perustellut ratkaisuja muun muassa seurakunnan toiminnan ja talouden turvaamisella. Seurakunnissa tehtävän kirkon työn turvaamiseksi tulee voida ryhtyä myös rakenteellisiin muutoksiin. Pykälässä säädettäisiin yleisluonteisesti seurakuntajaon muuttamisen edellytyksistä. Ehdotettu säännös vastaa tällä hetkellä noudatettavaa hallintokäytäntöä. Seurakuntien, tuomiokapitulin ja kirkkohallituksen tulisi seurakuntajaon muuttamista koskevan aloitteen tai päätöksen perusteluissa ottaa huomioon pykälässä säädetyt edellytykset.

Seurakuntajaon muuttaminen edellyttäisi 1 momentin vaatimusten täyttymisen lisäksi erityisen painavaa syytä, jos seurakunnan kielellisestä enemmistöstä tulee muutoksen jälkeen kielellinen vähemmistö.

14 §. *Aloite seurakuntajaon muuttamiseksi.* Pykälässä säädettäisiin aloitteesta seurakuntajaon muuttamiseksi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, kenellä on seurakuntajaon muuttamista koskeva aloiteoikeus.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan uutta säännöstä, jonka mukaan kirkkoneuvoston tai seurakuntaneuvoston olisi viipymättä ilmoitettava aloitteesta seurakuntalaisille. Tiedottamisen tulisi tapahtua siten kuin kirkkojärjestyksessä säädetään julkisista kuulutuksista. Säännös liittyy seurakuntalaisen oikeuteen saada tietoja seurakuntaa koskevista asioista. Nykyisin seurakunnan tiedottamisvelvollisuudesta säädetään yleisellä tasolla, mikä ei ole riittävää seurakuntajaon muutosta suunniteltaessa. Seurakun-

nan viestinnän johtaminen kuuluu kirkkoneuvoston tehtäviin. Jos seurakunnalla tai seurakuntayhtymällä on oma tiedotuslehti, aloitteesta olisi syytä tiedottaa siinä. Käytännössä myös monissa paikallislehdissä kirjoitetaan seurakuntaliitossuunnitelmista.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi uusi säännös seurakuntalaisten mahdollisuudesta jättää aloitteesta kannanotto tuomiokapitulille. Jotta asian käsittelyaika ei kohtuuttomasti pidentyisi nykyisestä, kannanoton määräajaksi ehdotetaan 14 päivää aloitetta koskevan päätöksen tiedoksisaannista. Myös piispan ja tuomiokapitulin tekemästä aloitteesta on tiedotettava ja varattava mahdollisuus kannanottojen tekemiseen. Kirkkohallituksen aloiteoikeus on suppea, ja sen tekemät seurakuntajaon muutokset johtuvat lähinnä kuntien välisistä aluesiirroista. Tästä syystä kannanottomahdollisuutta ei katsota tarpeelliseksi kirkkohallituksen aloitteista. Kannanottomenettelyn käyttöönotto tuo seurakuntalaisille riittävän mahdollisuuden lausua mielipiteitään seurakuntajaon muutosasiassa, joten seurakuntalaisten valitusmahdollisuutta ei ole tarpeen laajentaa nykyisestä. Aloitteen sisällöstä säädettäisiin tarkemmin kirkkojärjestyksessä.

Pykälän 2 ja 3 momentin tarkoituksena on turvata seurakuntalaisten vaikuttamismahdollisuus, josta säädetään hallintolain 41 §:ssä. Sen mukaan viranomaisen tulee varata mahdollisuus tietojen saamiseen asian käsittelyn lähtökohdista ja tavoitteista. Viranomaisen on varattava mahdollisuus myös mielipiteen lausumiseen asiassa sellaisille henkilöille, joiden elinympäristöön, työntekoon tai muihin oloihin asian ratkaisulla voi olla huomattava vaikutus. Asian vireilläolosta ja vaikuttamismahdollisuuksien käyttämisestä on ilmoitettava asian merkityksen ja laajuuden kannalta sopivalla tavalla.

Pykälän 4 momentti koski tilanteita, joissa valtioneuvosto tai ministeriö on tehnyt päätöksen kunnan osan siirtämisestä toiseen kuntaan kuntarakennelain (1698/2009) 19 §:n ja 21 §:n 1 tai 2 momentin nojalla. Kyse on niin sanotuista enklaavi- ja tilussiiirroista, joissa valtioneuvoston tai ministeriön päätöstä vastaavasti joudutaan siirtämään siirrettävää kunnan osan aluetta vastaava seurakunnan osa toiseen seurakuntaan. Tällöin ei edellä mainittuja 2 ja 3 momenttia sovellettaisi.

15 §. Henkilöstön siirtäminen. Pykälässä säädettäisiin viranhaltijoiden ja työntekijöiden asemasta seurakuntajaon muutoksessa. Pykälän 1 momentti koski toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa olevia viranhaltijoita ja työntekijöitä. Toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa olevia kohdeltaisiin yhdenvertaisesti riippumatta palvelussuhteen laadusta. Siirtämisvelvollisuus ulottuisi vain toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa olevaan henkilökuntaan sivutoimiset mukaan lukien, mutta se ei koski sijaisia tai muuta määräaikaista henkilökuntaa. Voimassa olevan kirkkolain 13 luvun 2 §:n mukaan siirtämisvelvollisuus koskee vain päätoimisia viranhaltijoita ja työntekijöitä. Velvollisuuden alaa laajennettaisiin, jotta osa-aikaisia työntekijöitä kohdeltaisiin päätoimisten viranhaltijoiden ja työntekijöiden kanssa tasapuolisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa olevan kirkkoherran siirtämisestä uuteen virkaan. Kirkkoherra, jonka virka lakkaa, siirrettäisiin kappalaisen virkaan laajentuvassa tai uudessa seurakunnassa. Kun perustetaan uusi seurakunta, kirkkohallituksen olisi päätettävä, mitkä kirkkoherran virat lakkaavat.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin palvelussuhteeseen kuuluvien etujen kuten palkkauksen ja muiden virka- ja työehtosopimukseen pohjautuvien etujen säilymisestä siirtotilanteessa. Säännöstä täsmennettäisiin määrittelemällä, että edut eivät voi olla henkilölle epäedullisemmat siirron ajankohtana. Säännös koski koko siirtyvää henkilöstöä papit mukaan lukien. Oikeuskäytännössä on katsottu, ettei oikeus hakea kirkkoherran virkaa ilman seurakuntatyön johtamisen tutkintoa ole tällainen palvelussuhteeseen kuuluva etu (KHO:n päätös 6.11.2008 taltio 2795).

16 §. *Sopimus henkilöstön sijoittamisesta.* Pykälässä säädettäisiin seurakuntajaon muutoksen vuoksi tehtävistä sopimuksista henkilöstön sijoittamiseksi ja näiden päätösten alistamisesta. Pykälä vastaa osittain voimassa olevaa kirkkojärjestystä. Säännös ehdotetaan otettavaksi lakiin, koska se vaikuttaa yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteisiin.

Pykälän 1 momentissa tarkoitetuissa seurakuntajaon muutoksissa mukana olevien seurakuntien kirkkovaltuustojen tai seurakuntaneuvostojen tulisi hyväksyä tehty sopimus henkilöstön siirtämisestä ja sijoittamisesta uusiin tehtäviin. Sopimuksen pohjana olisi 15 §:ssä ehdotettu säännös toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa olevan henkilöstön siirtämisestä uuden tai laajenevan seurakunnan palvelussuhteeseen. Tällainen sopimus voisi koskea sitäkin, kuka kirkkoherroista on uuden seurakunnan kirkkoherra. Jos aloite koskisi seurakunnan jakamista alueellisesti tai kielellisesti siten, että perustetaan uusi seurakunta, jaettavan seurakunnan kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston tulisi päättää henkilöstön sijoittamisesta. Seurakunnilla olisi päätösvalta seurakunnan muiden viranhaltijoiden ja työntekijöiden kuin pappien siirroista ja sijoittamisesta. Säännös lisäisi seurakuntien päätösvaltaa nykyiseen verrattuna. Sopimusta koskevasta päätöksestä voisi tehdä oikaisuvaatimuksen tai kirkollisvalituksen.

Pykälän 2 momentin mukaan kirkkoherran sijoittamista koskevat päätökset alistettaisiin kirkkohallituksen ratkaistavaksi ja muita pappeja koskevat päätökset tuomiokapitulin ratkaistavaksi. Tuomiokapituli antaisi sijoitetuille papeille viranhoitomääräykset. Viranhaltijoiden sijoittamista koskevat sopimukset olisi tarkoituksenmukaista tehdä jo seurakuntajaon valmisteluvaiheessa, jolloin ne ovat osa kirkkohallitukselle alistettavaa seurakuntajaon muutosesitystä. Momentissa säädettäisiin myös siitä, että kirkkohallitus tai tuomiokapituli ratkaisisi pappien sijoittamista koskevan asian, jos sitä koskevaa päätöstä ei ole alistettu ennen kirkkohallituksen päätöstä seurakuntajaon muutoksesta. Näin pappeja koskevat sijoittamis päätökset olisivat aina tiedossa ennen seurakuntajaon muutoksen voimaantuloa.

Jos 1 momentissa tarkoitettuja sopimuksia ei ole tehty ennen kirkkohallituksen tekemän seurakuntajaon muutosta koskevan päätöksen voimaantuloa, viranhaltijoiden ja työntekijöiden sijoittamisesta päättäisi 3 momentin nojalla järjestelytoimikunta tai uusi kirkkoneuvosto tai seurakuntaneuvosto, kun seurakunnat on liitetty yhteen tai lakkautettujen seurakuntien tilalle on perustettu uusi seurakunta. Jos kuitenkin osa seurakunnasta on liitetty toiseen seurakuntaan tai seurakuntia jakamalla on perustettu uusi seurakunta, henkilöstön sijoittamisesta päättäisi tuomiokapituli tai seurakuntien kuuluessa eri hiippakuntiin kirkkohallitus.

17 §. *Omaisuuksien siirtyminen.* Pykälässä säädetään omaisuuden siirtymisestä ja jaosta seurakuntien kesken. Pykälän 1 momentissa säädetään tilanteesta, jossa seurakunta kokonaisuudessaan yhdistetään toiseen seurakuntaan tai perustettavaan uuteen seurakuntaan. Lakkaavan seurakunnan omaisuus sekä velat ja muut vastaavat sitoumukset siirtyvät vastaanottavalle seurakunnalle. Jos muutoksen kohteena olevat seurakunnat tulevat kuulumaan seurakuntayhtymään, omaisuuden siirtymistä koskevat määräykset otetaan seurakuntayhtymän perussääntöön. Perussäännöllä on mahdollista poiketa pääsäännöstä, jonka mukaan seurakuntien omaisuus ja velat siirtyvät seurakuntayhtymälle. Poikkeamismahdollisuudesta säädettäisiin seurakuntayhtymän perustamisesta koskevassa 3 luvun 12 §:ssä. Jos seurakunnat ovat erimielisiä, kirkkohallitus voi päättää omaisuuden jaosta joko seurakuntajaon muutoksesta päättäessään tai erillisessä päätöksessä.

Pykälän 2 momentissa säädetään tilanteesta, jossa seurakuntia jakamalla perustetaan uusi seurakunta tai jossa seurakuntajaon muutos vaikuttaa huomattavasti seurakuntien läsnä olevien jäsenten määrään. Tällöin seurakuntien omaisuus on jaettava niiden seurakuntien kesken, joita muutos koskee tai jotka perustetaan muutoksen yhteydessä.

18 §. Jakoperuste. Pykälässä säädetään seurakuntien omaisuuden sekä velkojen ja muiden vastaavien sitoumusten jakoperusteesta seurakuntajaon muutostilanteissa. Jakoperusteena käytetään seurakuntien läsnä olevien jäsenten lukumääriä seurakuntajaon voimaantulopäivänä. Vastuuta velasta tai muusta sitoumuksesta ei kuitenkaan saa siirtää ilman velkojan tai muun oikeudenhaltijan suostumusta.

19 §. Poikkeukset jakoperusteista. Säännökset jakoperusteista tehtävistä poikkeuksista vastaavat asiasisällöltään muutoin voimassa olevaa lakia, mutta pykälän 3 momenttiin ehdotetaan uutta säännöstä tilanteeseen, jossa aiempi seurakuntajaon muutos joudutaan purkamaan. Tällaisessa tilanteessa jakoperusteista voitaisiin poiketa, jos niiden säännönmukainen soveltaminen johtaisi kohtuuttomaan lopputulokseen. Kirkkohallitus arvioisi tarvittaessa seurakuntajaon purkamista koskevassa päätöksessä, sovelletaanko säännöstä. Säännös tulisi sovellettavaksi erityisesti tilanteissa, joissa aiemmasta seurakuntajaon muutoksesta olisi kulunut vain vähän aikaa ja jakoperusteiden soveltaminen vaikuttaisi seurakuntien talouteen epäsuhtaisesti esimerkiksi tilanteessa, jossa toinen osapuoli saisi perusteetonta etua aiemman omaisuuden siirron perusteella.

20 §. Järjestelytoimikunta. Nykyisen kirkkojärjestyksen säännökset järjestelytoimikunnan asettamisesta ja tehtävistä ehdotetaan siirrettäväksi lakiin, koska toimikunnalla on huomattavaa päätösvaltaa. Perustettavan uuden seurakunnan lisäksi myös yhdistämällä syntyvään seurakuntaan olisi jatkossa asetettava järjestelytoimikunta. Järjestelytoimikunnan tehtäviin ei ehdoteta muutoksia.

Järjestelytoimikuntaan sovellettaisiin muutoin kirkkoneuvostoa tai seurakuntaneuvostoa koskevia säännöksiä. Esimerkiksi muutosta järjestelytoimikunnan päätökseen haettaisiin oikaisuvaatimuksella, vaikka järjestelytoimikunta päättää myös kirkkovaltuustolle kuuluvista asioista.

3 luku. Seurakunta ja seurakuntayhtymä

Seurakunta

1 §. Seurakunnan tehtävä. Pykälässä säädetään keskeisistä tavoista, joilla seurakunta toteuttaa kirkon tehtävää. Voimassa olevaa säännöstä on korjattu kielellisesti muuttamatta sen sisältöä. Sakramenteja ovat kaste ja ehtoollinen.

2 §. Seurakunnan itsehallinto. Pykälässä määritellään seurakunnan itsehallinnon rajat. Seurakunnat hoitavat omat asiansa ja taloutensa itsenäisinä julkisoikeudellisina oikeushenkilöinä. Seurakuntien itsehallintoa rajoittaa hiippakunnan ja kirkon keskushallinnon toimielimille kirkkolaissa annettu toimivalta. Seurakunnan on toiminnassaan ja päätöksenteossaan sovellettava kirkkolainsäädäntöä. Lisäksi seurakuntia velvoittaa yleinen lainsäädäntö, josta osa on omaksuttu kirkkolaissa noudatettavaksi kirkon hallinnossa. Tämän lisäksi seurakuntien on noudatettava toiminnassaan erityislakeja, joita ovat esimerkiksi hautausoimilaki ja terveydensuojelulaki (763/1994).

Seurakuntien tulee muodostaa seurakuntayhtymä, kun saman kunnan alueella on useampia seurakuntia. Seurakunnat voivat nykyistä säännöstä vastaavasti perustaa seurakuntayhtymän myös vapaaehtoisesti. Seurakuntayhtymässä seurakunta luovuttaa osan päätösvallostaan ja tehtävistään seurakuntayhtymän hoidettavaksi.

3 §. Seurakunnan jäsenen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä aloiteoikeus. Pykälä olisi osittain uusi ja siinä säädettäisiin sekä seurakunnan jäsenen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudesta että jäsenen oikeudesta tehdä aloitteita.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yleisesti seurakunnan jäsenen oikeudesta osallistua seurakunnan toimintaan ja vaikuttaa seurakunnan päätöksentekoon. Kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston tehtävänä olisi vastata osallistumismahdollisuuksien kokonaisuudesta. Vaikuttamismahdollisuuksien laajuus ja muodot jäisivät pitkälti kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston päätettäväksi. Monipuolisilla osallistumisvaihtoehdoilla on tarkoitus edistää jäsenten mahdollisuuksia osallistua seurakunnan toimintaan itselleen sopivalla tavalla ja toisaalta tarjota eri asioihin ja tilanteisiin sopivia joustavia ja vaikuttavia osallistumisen muotoja. Jo nyt seurakuntien vapaaehtoistoiminnan kirjo on monipuolista seurakuntatyön osa-alueella, mutta toimintaa voitaisiin laajentaa myös suoran demokratian toteuttamiseen. Kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto voisivat vaikuttaa seurakunnan toimintakulttuurin avoimuuteen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevan kirkkojärjestyksen mukaisesti seurakunnan jäsenten tiedonsaantioikeudesta sekä lisäksi seurakunnan velvollisuudesta tiedottaa, millä tavoin päätösten valmisteluun voi osallistua ja vaikuttaa.

Pykälän 3 momentin mukaan osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia voidaan edistää erityisesti järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia ja selvittämällä seurakunnan jäsenten mielipiteitä ennen päätöksentekoa. Seurakunnalla olisi mahdollisuus selvittää jäsentensä mielipiteitä sellaisissa vireillä olevissa asioissa, joissa jäsenet eivät kuitenkaan ole asianosaisasemassa. Esimerkiksi seurakuntatapaamisissa voitaisiin vapaamuotoisesti selvittää jäsenten mielipiteitä päätöksenteon pohjaksi. Myös suoran palautteen antaminen asian valmistelijalle esimerkiksi sähköpostitse voisi joissakin asioissa tuoda valmistelun pohjaksi uusia, pohdittavia näkökohtia. Seurakuntien hallinnossa sovellettavissa hallintolaisissa (41 §) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään myös viranomaisen tiedonantovelvollisuudesta keskeneräisissä asioissa jäsenten osallistumisoikeuden turvaamiseksi.

Seurakunnan jäsenen aloiteoikeutta koskeva voimassa oleva kirkkojärjestyksen säännös ehdotetaan otettavaksi kirkkolakiin, koska oikeus tehdä aloitteita on kirkon jäsenen osallistumisoikeuden kannalta keskeinen. Aloitteen sisältöön ei ehdoteta rajoituksia. Jäsenen aloiteoikeus on rajoittamaton siten, että se voi kohdistua sekä seurakunnan että seurakuntayhtymän toimintaan ja hallintoon.

Aloite on seurakunnassa käsiteltävä siinä viranomaisessa, jolla on toimivalta aloitteen tarkoittamassa asiassa. Jos toimivalta asiassa on kirkkovaltuustolla, kirkkoneuvosto ei voi omalla päätöksellään todeta, ettei aloite anna aihetta toimenpiteisiin. Utta olisi, että aloitteen tekijälle olisi ilmoitettava, mihin toimenpiteisiin seurakunta on aloitteen johdosta ryhtynyt. Aloitteentekijälle pitää tehdä ilmoitus myös silloin, kun aloite ei ole johtanut mihinkään toimenpiteisiin. Oikeuskäytännössä on katsottu, että jos aloite ei johda toimenpiteisiin, päätökseen ei voi hakea muutosta.

Aloiteoikeus koskee myös seurakunnan luottamushenkilöitä, joten luottamushenkilöiden aloiteoikeudesta ei tarvitsisi enää säätää erikseen. Luottamushenkilöt voivat ehdotetun seurakunnan jäsenen aloiteoikeutta koskevan säännöksen perusteella tehdä aloitteita toimielimissä. Luottamushenkilön tekemän aloitteen käsittelystä seurakunnan tai seurakuntayhtymän toimielimessä tulisi määrätä työjärjestyksessä tai ohje- tai johtosäännössä.

4 §. Seurakunnan toimielimet. Pykälän 1 momentissa luetellaan seurakunnan hallintoa hoitavat toimielimet. Voimassa olevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että hallintoa hoitavien toimielimien luettelosta poistettaisiin kappelineuvosto ja piirineuvosto. Säädöstasolla ei enää säädettäisi, että osa-aluehallinnon toimielimenä toimisi joko kappelineuvosto tai piirineuvosto. Kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto voisi siten jatkossa itse päättää tarvittavasta toimielimestä ja sen nimestä. Seurakunnan osa-alueen hallinnon järjestämisestä ehdotetaan säädettäväksi 8 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa olisi yleissäännös siitä, että kirkko- tai seurakuntaneuvostoa koskevia säännöksiä sovelletaan myös sen jaostoon.

5 §. Kirkkovaltuuston tehtävä. Pykälässä säädetään siitä lähtökohdasta, että seurakuntavaaleilla valittavan kirkkovaltuuston tehtävänä on käyttää seurakunnan päätösvaltaa. Seurakunnan muilla toimielimillä on päätösvaltaa vain asioissa, joista säädetään tai määrätään erikseen.

6 §. Päätösvallan siirtäminen. Pykälässä säädettäisiin kirkkovaltuuston oikeudesta siirtää omaa ja kirkkoneuvostolle säädettyä päätösvaltaa seurakunnan muille toimielimille, viranhaltijoille ja kirkkoneuvoston varapuheenjohtajalle. Voimassa olevan säännöksen mukaan päätösvaltaa voidaan siirtää vain kirkkoneuvoston alaiselle viranhaltijalle, mutta tämä edellytys ehdotetaan poistettavaksi. Edellytyksen vuoksi päätösvaltaa ei ole voitu siirtää esimerkiksi aluekappalaiselle, sillä papit eivät virkatoiminnassaan ole kirkkoneuvoston alaisia. Säännöksen ilmaisu ”muun lain mukaan” kattaa lait, asetukset ja lain nojalla annetut säädökset.

Pykälässä luetellaan asiat, joissa kirkkovaltuuston ja kirkkoneuvoston päätösvaltaa ei saa siirtää. Voimassa olevasta laista poiketen kirkkovaltuuston päätösvallan siirtämistä ei rajoitettaisi lainan ottoa, uudistamista ja maksuajan pidentämistä koskevissa asioissa. Kirkkovaltuusto voi tarvittaessa määrittellä alemmalle toimielimelle lainan oton rajat. Johtokunnista ehdotetaan säädettäväksi kirkkojärjestyksessä.

7 §. Ohje- ja johtosäännöt. Kirkkovaltuuston ja kirkkoneuvoston päätösvallan siirtämisestä muulle toimielimelle määrätään ohje- tai johtosäännössä. Ohje- tai johtosäännössä voidaan lisäksi määrätä, että toimielimen tai viranhaltijan päätös on tehtävä esittelystä. Kirkkovaltuuston hyväksyttyä kirkkoneuvoston ohjesäännön se alistetaan tuomiokapitulini vahvistettavaksi. Ohjesäännössä määrätään merkittäväällä tavalla seurakunnan organisaatiosta ja päätöksentekomenettelystä. Alistussäännös on edelleen tarpeen hallinnon yhtenäisyyden ja tarkoituksenmukaisuuden turvaamiseksi.

8 §. Seurakunnan osa-alueen hallinto. Kirkkolaisissa ehdotetaan säädettäväksi seurakunnan osa-alueen hallinnosta, jolla pyrittäisiin turvaamaan alueellista edustuksellisuutta suurissa seurakunnissa. Säännös mahdollistaa osa-alueen hallinnon järjestämisen siten, että seurakunta voisi paikallisten olosuhteiden ja tarpeiden perusteella päättää minkälainen rooli, mitkä tehtävät ja toimivalta alueelliselle toimielimelle annetaan. Säännös mahdollistaa myös nykyisten kappeliseurakuntien ja seurakuntapiirien säilyttämisen ja uusien perustamisen.

Säännöksellä seurakunnan sisäisestä aluehallinnosta korvattaisiin nykyiset säännökset kappeliseurakunnista ja seurakuntapiireistä. Alueellisen toiminnan ja hallinnon järjestäminen tapahtuisi seurakunnan omilla päätöksillä ja antaisi seurakunnalle laajan vapauden alueellisten toimielinten asettamiseen ja toimivallan siirtämiseen niille. Enää ei säädöstasolla säädettäisi, että osa-aluehallinnon toimielimenä toimii joko kappelineuvosto tai piirineuvosto, vaan kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto päättäisi itse tarvittavasta toimielimestä ja sen nimestä. Jos toimielimelle delegoitaisiin aluetta koskevaa päätösvaltaa, hallintoa hoitaisi ehdotetun 4 §:n perusteella johtokunta. Johtokunnan johtosäännössä määriteltäisiin osa-alueen hallinnon toimivalta. Osa-alueen hallintoa voisi siten johtaa esimerkiksi kappeliseurakunnan johtokunta tai seurakuntapiirin johtokunta. On tärkeää varmistaa, että seurakuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä osallisuus päätöksenteossa toteutuvat myös uusissa joustavissa malleissa.

Kirkkovaltuusto tai seurakuntaneuvosto päättäisi myös osa-alueen hallinnon toimielimen kokoonpanosta ja toimivallasta. Perusteltua olisi, että alueellisen toimielimen jäsenen asuinpaikka olisi asianomaisella alueella. Toimielimen jäsenet voitaisiin valita esimerkiksi kyseisellä alueella asuvista seurakunnan jäsenistä, jotka ovat olleet ehdokkaana seurakuntavaaleissa. Osa-alueen hallintoa koskevaan johtosääntöön voidaan ottaa myös määräys siitä, että alueella asuville seurakunnan jäsenille annettaisiin mahdollisuus tehdä esitys toimielimen jäsenistä.

9 §. *Kirkkovaltuuston päätöksenteon edellytykset.* Pykälän 1 momentti vastaa asiasisällöltään voimassa olevaa lakia ja kirkkojärjestystä. Koska pykälässä säädettäisiin kirkkoneuvoston päätösehdotusten valmisteluvastuusta, ei vastaavaa säännöstä ehdoteta kirkkojärjestykseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä kirkkovaltuuston päätöksistä, jotka edellyttävät määräänemmistön kannatusta eli sitä, että päätöstä kannattaa vähintään kaksi kolmasosaa läsnä olevista jäsenistä ja enemmän kuin puolet toimielimen kaikista jäsenistä. Säännökseen ei esitetä sisällöllisiä muutoksia. Määräänemmistöllä olisi hyväksyttävä esimerkiksi varsinainen rakentamispäätös, jonka tulee sisältää myös hankkeen suunnitelma. Urakkatarjousten ja muiden hankkeen toteuttamiseksi tarvittavien sopimusten hyväksyminen tapahtuisi yksinkertaisella enemmistöllä. Momentin 2 kohtaa sovellettaisiin esimerkiksi tilanteessa, jossa seurakuntakeskuksen yhteydessä olevaa kirkkosalia on paikkakunnalla pidetty kirkkona, mutta koska sen rakentamisesta ei ole tehty päätöstä kirkkolain mukaisesti, se ei ole säännösten mukaan kirkko. Päätös tällaisen tilan muuttamisesta kirkoksi on tehtävä määräänemmistöllä.

10 §. *Kirkkoneuvoston tehtävät.* Pykälä vastaa asiasisällöltään muutoin voimassa olevaa lakia, mutta osa kirkkoneuvoston tehtävistä ehdotetaan siirrettäväksi kirkkojärjestykseen. Sitä vastoin voimassa olevan kirkkojärjestyksen 7 luvun 9 §:n säännös siitä, että kirkkoneuvosto johtaa seurakunnan tiedotustoimintaa, ehdotetaan siirrettäväksi lakiin. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki edellyttää, että viranomainen tiedottaa toiminnastaan avoimesti. Viestinnän kenttä on nykyään niin monimuotoinen, että on tarkoituksenmukaista säätää tarkasti siitä, kuka viestinnästä vastaa. Kirkkoneuvoston tehtäviin kuuluvasta kirkkovaltuustossa käsiteltävien asioiden valmistelusta säädettäisiin 9 §:ssä.

Voimassa oleva säännös siitä, että kirkkoneuvosto päättää kirkolliskokouksen määräämissä rajoissa kirkollisten kirjojen käyttöön ottamisesta, ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana. Kirkollisten kirjojen käyttöön hyväksymisestä ja käyttöön ottamisesta määräisi kirkolliskokous nykyistä kirkkolakia vastaavasti.

11 §. *Kirkkovaltuuston päätösten laillisuusvalvonta.* Kirkkoneuvostolla on velvollisuus valvoa kirkkovaltuuston päätösten laillisuutta. Pykälään ei enää ehdoteta sisällytettäväksi mainintaa asian saatamisesta hallinto-oikeuden ratkaistavaksi, jos kirkkovaltuusto pysyy päätöksessään. Asia voidaan saattaa hallinto-oikeuden ratkaistavaksi hakemalla päätökseen muutosta. Jos lainvastaisena pidettävä päätös on saavuttanut lainvoiman, voidaan sen purkamista hakea korkeimmalta hallinto-oikeudelta hallintolainkäyttölain mukaisesti.

Seurakuntayhtymä ja seurakuntien yhteistoiminta

12 §. *Seurakuntayhtymän perustaminen.* Pykälässä säädetään seurakuntayhtymän perustamismenettelystä. Säännöksessä on otettu huomioon mahdollisuus siihen, että myös olemassa oleva seurakuntayhtymä voi liittyä uuteen perustettavaan seurakuntayhtymään. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan seurakuntayhtymä voi liittyä uuteen perustettavaan seurakuntayhtymään, jolloin olemassa oleva seurakuntayhtymä lakkaa. Lisäys katsotaan tarpeelliseksi, koska kunnan alueella

voi olla vain yksi seurakuntayhtymä. Ehdotetussa kirkkojärjestyksen 3 luvun 50 §:ssä edellytetään, että yhteisen kirkkovaltuuston on kuultava seurakuntaneuvostoja ennen perussäännön muuttamista. Muutoin perussäännön valmisteleminen ja sisällöstä säädettäisiin kirkkojärjestyksen 3 luvun 40 ja 41 §:ssä. Olemassa olevan seurakuntayhtymän purkamisesta tai lakkaamisesta ehdotetaan säädettäväksi 14 §:ssä.

Pääsäännöstä poiketen seurakuntayhtymän perussäännössä voidaan edelleen määrätä, että siinä mainittu seurakunnan omaisuus pysyy seurakunnan omistuksessa tai hallinnassa taikka että seurakunta vastaa perussäännössä mainitusta velvoitteesta. Seurakunnan omistukseen voidaan jättää sen koko omaisuus tai omaisuuden tietty osa, esimerkiksi testamentilla tai lahjana saatu omaisuus.

13 §. Päätöksen alistaminen kirkkohallitukselle. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kirkkohallituksen ratkaisuvallasta seurakuntayhtymiä koskevissa päätöksissä. Alistus kirkkohallitukselle ehdotetaan säilytettäväksi, koska seurakuntayhtymän perustamiseen liittyy usein vastakkaisia etuja.

Pykälän 2 momentin mukaan kirkkohallitus ei saisi ilman erityistä syytä poiketa seurakuntien ja seurakuntayhtymien omaisuuden siirtoa koskevasta sopimuksesta. Erityisenä syynä voidaan pitää esimerkiksi sopimuksen ilmeistä epätarkoituksenmukaisuutta. Sopimuksen tarkoituksenmukaisuus on harkittava tapauskohtaisesti. Yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaisesti sopimuksessa ei saa siirtää vastuuta velasta tai muusta sitoumuksesta ilman velkojan tai oikeudenhaltijan suostumusta.

Pykälän 3 momentissa mainitut perussäännön muutosta koskevat yhteisen kirkkovaltuuston päätökset alistettaisiin kirkkohallitukselle vain, jos päätöstä ei ole tehty yksimielisesti ja se koskisi säännöksessä määritellyjä asioita. Perussäännön muuttamista koskevan päätöksen tekemiseen vaaditaan pääsääntöisesti ehdotetun 9 §:n 2 momentin mukainen määräenemmistö eli että kaksi kolmasosaa kokouksessa saapuvilla olevista ja enemmän kuin puolet kaikista yhteisen kirkkovaltuuston jäsenistä sitä kannattaa.

14 §. Seurakuntayhtymän purkaminen tai lakkaaminen. Vapaaehtoinen seurakuntayhtymä voitaisiin purkaa yhteisen kirkkovaltuuston päätöksellä. Kun kyse on samalla perussäännön purkamisesta, päätös on tehtävä 9 §:n 2 momentissa säädetyllä määräenemmistöllä. Yleisten sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaisesti seurakuntayhtymää purettaessa vastuuta velasta tai muusta sitoumuksesta ei saa siirtää ilman velkojan tai oikeudenhaltijan suostumusta.

Kun seurakuntayhtymään kuuluvat seurakunnat yhdistetään yhdeksi seurakunnaksi, seurakuntayhtymä lakkaa. Seurakuntayhtymän varat ja veloitteet siirtyvät uudelle seurakunnalle. Siirtyvän omaisuuden saantokirja on seurakuntajaon muutoksen yhteydessä laadittu omaisuusluettelo.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan uutta säännöstä tilanteeseen, jossa kuntajaon muuttuessa useita seurakuntayhtymiä tulee saman kunnan alueelle. Perussäännössä olisi tällöin määrättävä, mikä tai mitkä seurakuntayhtymät lakkaavat.

Pykälän 4 momentin viittaussäännöksellä tarkoitettaisiin ehdotettuja 2 luvun 18 ja 19 §:ää.

15 §. Seurakuntayhtymän tehtävät. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä tehtävistä, jotka seurakuntayhtymän on aina hoidettava seurakuntien puolesta. Säännös vastaa pääosin voimassa olevaa säännöstä, mutta sen tehtäväluettelo on ajantasaistettu. Momentin 1 ja 2 kohdassa säädettäisiin taloutta koskevasta toimivallasta. Palkanmaksua ja palkkakirjanpitoa koskevat tehtävät ovat siirtyneet

Kirkon palvelukeskukselle. Käsitteellä ”muu taloudenhoito” tarkoitetaan voimassa olevassa laissa mainittuja talousarviota, rahatointa, kirjanpitoa, tilinpäätöstä sekä tilintarkastusta.

Ehdotettu 3 kohta olisi uusi ja siinä säädettäisiin seurakuntayhtymän tehtäväksi huolehtia seurakuntayhtymään kuuluvien seurakuntien jäsenten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämisestä seurakuntayhtymän toimintaan samalla tavalla kuin on säädetty seurakunnan tehtäväksi ehdotetussa 3 §:ssä. Seurakunnat voivat luovuttaa myös eri työaloja seurakuntayhtymän hoidettavaksi, joten on perusteltua, että seurakuntien jäsenillä on mahdollisuus vaikuttaa myös seurakuntayhtymän toimintaan. Momentin 4 ja 5 kohdassa säädettäisiin seurakuntayhtymälle kuuluvista henkilöstöasioista. Seurakuntayhtymä huolehtisi edelleen muun muassa luottamusmiestoiminnasta, työsuojelusta ja työterveydenhoidosta, mutta esimerkiksi nimikirjanpito ei ole enää pakollista. Seurakuntayhtymälle kuuluisivat myös virka- ja työehtosopimuksiin kuuluvat säännöksessä mainitut tehtävät. Momentin 6 kohtaan ehdotetaan lisäystä, jonka mukaan seurakuntayhtymä hoitaisi yhtymään kuuluvien seurakuntien arkistotoimen. Ehdotetun kirkkojärjestyksen 10 luvun 9 §:n mukaan seurakuntayhtymä ja siihen kuuluvat seurakunnat olisivat yksi arkistonmuodostaja.

Pykälän 2 momentin mukaan seurakuntayhtymä päättäisi seurakunnan kirkkovaltuuston päätösvaltaan kuuluvista asioista, esimerkiksi hautausmaan perustamisesta ja laajentamisesta, kirkollisen rakennuksen ja seurakuntatalon rakentamisesta tai hankkimisesta, seurakuntien virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä kiinteän omaisuuden luovuttamisesta. Näissä asioissa päätösvalta voidaan kuitenkin siirtää seurakunnalle perussäännössä tai 16 §:n nojalla.

Pykälän 3 momentin mukaan seurakuntayhtymälle voitaisiin siirtää perussäännössä toimivaltaa myös muissa hallintoon ja talouteen liittyvissä asioissa sekä siinä mainituissa seurakunnalliseen toimintaan liittyvissä tehtävissä ja työmuodoissa. Toimivaltaa voitaisiin siirtää esimerkiksi kirkolliseen viestintään tai työaloihin, kuten sairaalasielunhoitoon, erityisnuorisotyöhön tai perheneuvontaan liittyvissä asioissa.

16 §. *Seurakuntayhtymän toimielimet ja päätösvalta.* Pykälässä säädetään seurakuntayhtymän hallinnon hoidosta ja päätösvalan käyttämisestä. Yhteinen kirkkovaltuusto käyttää seurakuntayhtymän päätösvaltaa, jollei päätösvaltaa ole siirretty ohje- tai johtosäännössä taikka yhteisen kirkkovaltuuston päätöksellä muulle toimielimelle. Päätösvaltaa ei saisi siirtää asioissa, joista säädetään 6 §:ssä ja 15 §:n 1 momentissa. Yhteinen kirkkoneuvosto johtaisi 15 §:n 3 momentissa tarkoitettua seurakuntayhtymän toimintaa, ja sen päätösvalan siirtämiseen sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin kirkkoneuvoston päätösvalan siirtämiseen.

17 §. *Yhteisen kirkkovaltuuston päätöksenteon edellytykset.* Pykälässä säädetään yhteisen kirkkovaltuuston päätöksenteon edellytyksistä sekä niistä päätöksistä, jotka edellyttävät yhteisen kirkkovaltuuston määränemmistön kannatusta. Määränemmistöpäätös edellyttää, että sitä kannattaa vähintään kaksi kolmasosaa läsnä olevista ja enemmän kuin puolet kaikista yhteisen kirkkovaltuuston jäsenistä.

18 §. *Seurakuntaneuvosto.* Pykälässä säädetään seurakuntaneuvoston tehtävistä ja sen päätösvalan siirtämisestä jaostolle, johtokunnalle, seurakunnan viranhaltijalle ja seurakuntaneuvoston varapuheenjohtajalle. Seurakuntaneuvoston tehtäviin ei esitetä muutoksia. Seurakuntaneuvosto on seurakuntayhtymään kuuluvassa seurakunnassa ylin päätösvaltaa käyttävä toimielin. Seurakuntaneuvoston itselleen hyväksymä ohjesääntö alistettaisiin edelleen tuomiokapitulin vahvistettavaksi kuten kirkkoneuvoston ohjesääntö. Seurakuntaneuvoston jäsenistä säädettäisiin kirkkojärjestyksessä.

19 §. Toimielimiin sovellettavat säännökset. Pykälässä säädettäisiin seurakuntayhtymän toimielimiin sovellettavista säännöksistä. Seurakuntaneuvostoon sovellettaisiin, mitä kirkkoneuvostosta säädetään kirkkojärjestysesityksen 3 luvun 34, 37, 38 ja 39 §:ssä. Toimielimiin sovellettavia säännöksiä esitetään muutettavaksi siltä osin kuin kysymys on yhteisen kirkkovaltuuston toimivaltaan kuuluvasta asiasta, joka on perussäännössä siirretty seurakuntaneuvostolle. Tällaisten asioiden käsittelyyn seurakuntaneuvostossa sovellettaisiin määränemmistöä ja alistamista koskevia kirkkovaltuuston säännöksiä. Nykyisessä säännöksessä ei rajoiteta sovellettavia säännöksiä, mikä merkitsee myös käsittelyn julkisuutta sekä asian valmistelun ja esteellisyyden erilaista arviointia. Seurakuntaneuvostolle voidaan perussäännössä siirtää viran perustaminen ja lakkauttaminen sekä kiinteän omaisuuden luovuttaminen.

20 §. Sopimukset seurakuntien ja seurakuntayhtymien kesken tai kunnan tai muun julkisyhteisön kanssa. Pykälä vastaa muutoin voimassa olevaa lakia, mutta seurakuntien ja seurakuntayhtymien välisten sopimusten määräyksiä koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi kirkkojärjestysesityksen 3 luvun 51 §:ään. Lisäksi pykälän sanamuodossa on otettu huomioon sote- ja maakuntauudistus. Tehtävien hoitamisesta voitaisiin sopia kunnan tai muun julkisyhteisön kanssa esimerkiksi silloin, kun seurakunnan tehtävä kuuluu myös kunnan tai muun julkisyhteisön, kuten maakunnan, toimialaan. Tehtävää johtamaan voitaisiin perustaa johtokunta, johon voidaan ottaa jäseniksi myös kunnan tai maakunnan edustajia.

Kirkolliset rakennukset ja seurakunnan kiinteistöt

Voimassa olevan lain rakennussuojelua koskevat säännökset uudistettiin 1 päivänä tammikuuta 2014 voimaan tulleella lailla (895/2013, HE 96/2013 vp.) Kirkkolain 14 luvun rakennussuojelua koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi pääosin sellaisenaan ehdotettuihin 21–27 §:ään.

21 §. Kirkollinen rakennus ja päätöksen alistaminen. Pykälän 1 momentissa määritellään kirkollinen rakennus. Itse kirkollisen rakennuksen käsite on selvä. Tulkintaongelmia saattaa esiintyä siinä, mitä 2 momentissa tarkoitettu kirkkopihä käsittää. Kirkkopihaan välittömästi rajautuvat ja siihen olennaisesti vaikuttavat sivurakennukset eivät julkisivujensa osalta enää kuulu käsitteen piiriin. Korkein hallinto-oikeus on päätöksessään 3.10.2002 T 2365 rajannut kirkkopihaa Alvar Aallon suunnitteleman Seinäjoen kirkkokompleksin osalta katsoen siten, että kirkkopihaa rajoittavat seurakuntakeskus ja taloushallinnon rakennus eivät kuulu kirkollisen rakennussuojelun vaan tuolloin voimassa olleen rakennussuojelulain piiriin. Sen sijaan voidaan katsoa, että kirkkopihalla mahdollisesti sijaitsevat rakennukset ja rakennelmat kuuluvat kirkkopihakäsitteen piiriin.

Pykälän 3 momentissa säädetään nykyistä lakia vastaavasti niistä kirkkovaltuuston ja yhteisen kirkkovaltuuston kirkollisia rakennuksia koskevista päätöksistä, jotka on alistettava kirkkohallituksen vahvistettavaksi. Kirkollisen rakennuksen olennainen muuttaminen kattaisi sekä kirkon ulkoasun ja sisätilan että sen rakenteiden olennaisen muuttamisen.

Kirkkoa koskevista säännöksistä ehdotetaan jatkossa säädettäväksi kirkkolain sijasta kirkkojärjestysesityksen 3 luvun 52 §:ssä.

22 §. Kirkollisen rakennuksen suojelu. Pykälässä säädetään kirkollisen rakennuksen suojelusta, suojelun tavoitteesta ja sen edellytyksistä. Kirkollisen rakennuksen suojelun tavoite vastaa rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) 1 §:n mukaista lain tavoitetta.

Kirkollisen rakennuksen suojelu kohdistuu lähtökohtaisesti itse rakennukseen, johon katsotaan kuuluvaksi myös sen rakenneratkaisut. Pykälän 3 momentin mukaan suojelu käsittää myös kirkollisen

rakennuksen kiinteän sisustuksen, siihen liittyvät maalaukset ja taideteokset sekä rakennuksen piha-
piirin.

23 §. Lausunnot. Pykälässä säädetään lausuntomenettelystä niissä tilanteissa, joissa seurakunnan tai seurakuntayhtymän on pyydetty kirkollista rakennusta koskevasta suunnitelmasta lausunto Museovirastolta, Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta tai saamelaiskäräjiltä.

Lausunto on pyydetty jo asiaa koskevasta suunnitelmasta. Lausunto tulisi pyytää myös silloin, kun on epäselvää, merkitseekö suunnitelma kirkollisen rakennuksen olennaista muuttamista. Lausunto pyydetään asian valmisteluvaiheessa joko asiaa valmistelevan kirkkoneuvoston, yhteisen kirkkoneuvoston tai viranhaltijan toimesta. Käytännössä tarkoituksenmukaisinta on ottaa yhteyttä Museovirastoon jo suunnittelun alkuvaiheessa tai ennen hankkeen alkamista.

Pykälän 2 momentissa säädetään seurakunnan tai seurakuntayhtymän velvollisuudesta varata Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle tai saamelaiskäräjille tilaisuus antaa asiasta lausunto ennen 1 momentissa tarkoitettua päätöksen tekemistä. Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle tulee varata tilaisuus antaa asiasta lausunto, jos kirkollinen rakennus sijaitsee Ahvenanmaalla. Käytännössä lausunnon valmistelee tällöin Ahvenanmaan maakunnan hallituksen alaisuudessa asiantuntijatahona toimiva museotoimisto, mutta varsinainen viranomaistaho olisi maakunnan hallitus. Saamelaiskäräjille tulee varata tilaisuus antaa lausunto, jos kirkollinen rakennus sijaitsee saamelaisten kotiseutualueella. Saamelaismuseo Siida toimii yhteistyössä Museoviraston kanssa asiantuntijana rakennusperinnön säilymiseen liittyvissä kysymyksissä. Lausunnot toimitetaan muiden asiaan liittyvien asiakirjojen ohessa alustusviranomaiselle.

Pykälän 3 momentissa säädetään Museoviraston oikeudesta antaa ohjeita suojeltua kirkollista rakennusta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta. Suojeltujen kirkollisten rakennusten korjaussuunnitelmien seuranta on jatkossakin keskitetty yhdelle viranomaiselle eli Museovirastolle. Ensisijaisena tavoitteena on, että suojeltua kirkollista rakennusta koskevassa korjaushankkeessa pyritään yhteistyöhön seurakunnan, kirkkohallituksen ja Museoviraston kanssa.

24 §. Kirkollisen rakennuksen suojelun lakkaaminen. Pykälä vastaa voimassa olevaa lakia, mutta sen otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi. Pykälän 1 momentissa säädetään perusteista, joiden nojalla kirkkohallitus voi tehdä päätöksen kirkollisen rakennussuojelun päättymisestä. Päätöksenteossa, johon sisältyy tarkoituksenmukaisuusharkintaa, tulee ottaa huomioon myös 22 §:n mukaiset kirkollisen rakennuksen suojelun tavoitteet.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, että kirkollisen rakennuksen suojelun lakkaamista koskevasta kirkkohallituksen päätöksestä tulee viipymättä ilmoittaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, koska rakennuksen suojelulle saattaa olla tarve rakennusperintölain perusteella, vaikka rakennus ei enää olisi suojeltu kirkkolain mukaan. Lisäksi päätöksestä tulee ilmoittaa kirkollisen rakennuksen sijaintikunnalle, koska kirkollinen rakennus voi olla suojeltu myös asemakaavassa ja suojelun lakkaaminen voi edellyttää kaavavarauksen muuttamista.

25 §. Kirkollisen rakennuksen suojelun valvonta. Pykälässä säädetään määrätyn tarkastajan ja kirkkohallituksen oikeuksista kirkollisen rakennuksen suojelun valvonnassa. Pykälä vastaa nykyistä lakia, mutta sen otsikkoa ehdotetaan muutettavaksi. Suojelun toteuttamiseksi on tärkeää, että siitä vastaavalla viranomaisella on oikeus päästä rakennukseen tekemään tutkimuksia, suorittamaan mittauksia ja valvomaan rakennuksessa tehtäviä muutoksia. Kirkkohallitus voi kieltää ilman vahvistuspäätöstä suoritettavan muutos- tai korjaustyön tai määrätä sen keskeytettäväksi.

26 §. Kirkollisen rakennuksen suojelun kustannukset. Seurakunnan kustannusvastuuta rajoitetaan siten, ettei sitä voida velvoittaa suojelutoimenpiteisiin, joiden kustannukset ovat ilmeisessä epäsuhteessa siihen, mitä seurakunta voi osoittaa kaikkien kirkollisten rakennustensa hoitoon ja kunnostamiseen. Pykälä vastaa voimassa olevaa lakia, mutta sen otsikko ehdotetaan muutettavaksi.

27 §. Kiinteän omaisuuden luovuttaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi seurakunnan omistaman kiinteistön luovutuksessa ja vuokralle antamisessa noudatettavista menettelytavoista silloin, kun kiinteistö luovutetaan tai tehdään vähintään kymmenen vuoden pituinen vuokrasopimus. Lisäksi pykälässä säädettäisiin alistusmenettelystä tilanteissa, joissa luovuttamisen kohteena on hautausmaakiinteistö tai kiinteistö, jolla sijaitsee kirkollinen rakennus. Kirkkolaissa ei enää säädettäisi erikseen kirkonmaasta, koska käsitettä kirkonmaa ei ole maakaareissa (540/1995), joka tuli voimaan 1.1.1997.

Seurakunnan omistaman kiinteistön luovutuksessa ja vuokralle antamisessa on otettava huomioon EU:n kilpailusäännöstö ja erityisesti sen valtioneutua koskevat säännökset. Pykälään ehdotetaan otettavaksi komission tiedonannossa nro C 209/3 (Komission tiedonanto – Julkisten viranomaisten tekemiin maa-alueita ja rakennuksia koskeviin kauppoihin sisältyvistä tuista) ilmaistut linjaukset perusteista, jolloin maa-alueen ja rakennusten myyntiin ei katsota sisältyvän kiellettyä valtion tukea. Kiinteistöjen myynti ja pitkäaikaisten vuokrasopimusten solmiminen tulee valmistella ja toteuttaa siten, että kaikilla samassa asemassa olevilla kansalaisilla ja yrityksillä on yhtäläinen mahdollisuus tarjouksen antamiseen. Parhaiten tämä taataan, jos kauppa tai vuokrasopimus tehdään julkisen myyntiklutuksen perusteella annettujen tarjousten pohjalta. Tarjouskilpailusta on tiedotettu riittävästi, jos se on julkaistu valtakunnallisessa tai paikallislehdessä niin, että tarjouskilpailun määräaika on kohtuullisen pitkä (kaksi kuukautta tai enemmän), ja saatettu näin kaikkien potentiaalisten ostajien tietoon.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa kiinteistöä ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista luovuttaa tai vuokrata 1 momentissa tarkoitettujen tarjouskilpailun avulla. Tällöin tulisi käyttää puolueetonta arvioijaa, jonka avulla määriteltäisiin kiinteistön markkina-arvo tai markkinaehtoinen vuokrataso. Lisäksi arvioijan käyttämistä tulisi harkita myös tilanteessa, jossa 1 momentin tarkoitettavassa tarjouskilpailussa on saatu vain yksi tarjous, eikä sen avulla ole siten ollut mahdollista varmistua kohteen todellisesta markkina-arvosta.

Arvioijalla tarkoitetaan alalle soveltuvan tutkinnon suorittanutta hyvämaineista henkilöä, jolla on riittävä kokemus ja joka on pätevä arvioimaan kyseisen tyyppisiä maa-alueita ja rakennuksia kyseisellä alueella. Arvioijan on oltava tehtävää suorittaessaan riippumaton. Käytännössä tällainen puolueeton arvioija voisi olla esimerkiksi laillistettu kiinteistönvälittäjä (LKV). Vaativammissa kohteissa, kuten kaavoitettavissa alueissa tai arvoraakennuksissa on suositeltavaa käyttää auktorisoitua kiinteistöarvioijaa (AKA).

Arvioijan avulla tulisi varmistua siitä, että kiinteistölle määritetään markkina-arvo tai vuokralle markkinaehtoinen vuokrataso, johon suunniteltua luovutus- tai vuokrahintaa tulee verrata. Käytännössä ongelmalliseksi voi muodostua sellaisten kiinteistöjen arvonmääritys, joita on harvoin markkinoilla tarjolla, jotka sisältävät esimerkiksi tiettyyn toimintaan sisältyviä rakennuksia ja joille ei ole useita halukkaita ostajia tai vuokraajia. Tällaisissa tilanteissa voi olla tarkoituksenmukaista pyytää useamman asiantuntijan lausunto. Arvioiden ollessa ristiriitaisia markkina-arvoksi voitaisiin katsoa asiantuntijoiden arvioiden keskiarvo.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kiinteistöjen luovuttamiseen sovellettavasta alistusvelvollisuudesta voimassa olevasta laista poikkeavasti. Kiinteän omaisuuden luovuttamisesta koskevan päätöksen alistamisvelvollisuutta on aikaisemmin perusteltu pienten seurakuntien turvaamisella kauppaneuvot-

teluissa. Pienten seurakuntien voima ei aina ole riittänyt tasapuolisiin neuvotteluihin. Merkittävämpana ongelmana seurakuntien päätöksenteossa on kuitenkin ollut usein se, että päättävissä elimissä on ollut myös kaupan toisen osapuolen edustaja.

Alistusmenettelyä on toisaalta pidetty myös epäkohtana, koska se viivyyttää päätösten täytäntöönpanoa tarpeettomasti. Myös potentiaalisten ostajien joukko on saattanut olla pienempi, kun ostettua kiinteistöä ei saa heti hallintaan. Hallinnollisesti kiinteistön myyntiprosessi kestää useita kuukausia, mitä ei voida pitää myyjän eikä ostajan kannalta tyydyttävänä tilanteena. Seurakuntien ja seurakuntayhtymien myyntikohteet eivät myöskään kilpaile kuntien kohteiden kanssa. Edellä mainituista syistä ehdotetaan, että alistusmenettelystä kiinteistön luovutusta koskevissa asioissa pääsääntöisesti luovuttaisiin. Koska kysymys on julkisoikeudellisen yhteisön omaisuudesta, kauppa voidaan tehdä vain, jos kohteesta saatava hinta vastaa sen käypää arvoa. Kiinteän omaisuuden luovuttamisessa noudatettavista menettelytavoista säädettäisiin pykälän 1 ja 2 momentissa.

Hautausmaakiinteistöjen ja kirkollisten rakennusten luonteen vuoksi on kuitenkin tarkoituksenmukaista, että niitä koskevat luovutus päätökset alistettaisiin edelleen kirkkohallituksen vahvistettavaksi. Sen sijaan maanvuokraukseen liittyvä alistusvelvollisuus poistettaisiin kokonaan.

Hautaustoimi

Hautaustoimea koskevien säännösten taustalla on hautaustoimilain 3 §, jonka mukaan evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien tai seurakuntayhtymien tulee ylläpitää yleisiä hautausmaita. Hautaustoimea koskevia säännöksiä sovelletaan luovutettuihin ainaishautoihin (sukuhautoihin) lähtökohtaisesti ainoastaan siltä osin kuin kysymys on haudan hoidosta, josta säädettäisiin 33 §:ssä. Ainaishautoihin sovelletaan muutoin kumotun kirkkolain (635/1964) säännöksiä, mistä säädetään lakiehdotuksen 13 luvun 8 §:ssä.

28 §. Hautausmaan perustaminen ja lakkauttaminen. Pykälässä säädetään hautausmaan perustamisesta, laajentamisesta ja lakkauttamisesta sekä siihen liittyvästä alistusmenettelystä. Ehdotetun kirkkojärjestyksen 3 luvun 55 §:n mukaan seurakunnalla tulisi olla oma tai toisen seurakunnan tai seurakuntayhtymän kanssa yhteinen hautausmaa taikka oikeus käyttää muuta vihittyä hautausmaata.

Alistusmenettelyssä arvioidaan hankkeen laillisuus ja tarkoituksenmukaisuus. Kirkkohallitus tarkistaa muun muassa, että hanke on maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön mahdollisesti edellyttämän kaavan mukainen ja että hankkeesta on tarvittaessa tehty terveysuojelulain mukainen ilmoitus. Hautaustoimi on kirkolle annettu yhteiskunnallinen tehtävä, ja hautausmaata koskevat ratkaisut ovat seurakunnalle pitkävaikutteisia ja kalliita investointeja. Hautausmaan lakkauttaminen on vainajien kunnioittamisen näkökulmasta merkittävä asia. Edellä mainitut seikat puoltavat alistusmenettelyn säilyttämistä.

29 §. Hautaoikeus. Hautaoikeudella tarkoitetaan haudan hallintaoikeutta. Hautaustoimilain 11 §:n mukaan hautaoikeudesta on evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnan tai seurakuntayhtymän hautausmaalla voimassa, mitä kirkkolaissa säädetään ja sen nojalla säädetään tai määrätään sekä mitä hautausmaan ylläpitäjän ja hautaoikeuden haltijan kesken sovitaan.

Seurakunta tai seurakuntayhtymä on hautaustoimilain 4 §:n mukaan velvollinen vaadittaessa osoittamaan hautasijan vainajalle, jonka kotikuntalaisia tarkoitettu kotikunta oli hänen kuolinhetkellään seurakunnan tai seurakuntayhtymän alueella. Jos vainajalla ei kuollessaan ollut kotikuntaa, velvollisuus on sillä seurakunnalla tai seurakuntayhtymällä, jonka alueella vainaja kuollessaan asui. Seurakunta

tai seurakuntayhtymä on lisäksi velvollinen vaadittaessa osoittamaan hautasijan myös sellaiselle kuolinhetkellään ulkomailla asuneelle Suomen kansalaiselle, jonka viimeinen kotikunta ennen ulkomaille muuttamista oli seurakunnan tai seurakuntayhtymän alueella.

Kirkkoneuvosto voi harkintansa mukaan antaa luvan haudata hautausmaalle muunkin kuin hautaus-toimilaisissa siihen oikeutetun vainajan. Esimerkiksi monet paikkakunnalta pois muuttaneet haluavat tulla haudatuiksi vanhalle kotiseudulleen. Harkinnanvaraiset luvat eivät kuitenkaan saa vaikeuttaa seurakunnalle hautaus-toimilaisissa säädettyä hautasijan osoittamisvelvollisuutta.

Hautaoikeus luovutetaan kuolemantapauksen yhteydessä, ja se voidaan samalla luovuttaa myös vainajan omaisille. Hauta voi koostua useasta hautapaikasta ja hautapaikassa voi puolestaan olla useita hautasijoja. Kirkkoneuvosto voi erityisestä syystä luovuttaa oikeuden hautaan muulloinkin. Esimerkiksi ulkomaille muuttanut henkilö voi näin varmistua siitä, että hänet haudataan aikaisemmalle kotiseudulleen. Hautaoikeuden haltija voi luovuttaa hautaoikeuden vain seurakunnalle. Hautaoikeutta ei siten voi myydä, testamentata tai lahjoittaa.

30 §. *Hautaoikeuden voimassaoloaika.* Pykälässä säädetään hautaoikeuden määräajasta, määräajan laskemisesta ja hautaoikeuden jatkamisesta. Jos hautaoikeuden pitkän voimassaoloajan lopussa haudataan uusi vainaja, hautaoikeus jatkuu niin kauan kuin haudan koskemattomuusaika viimeisen hautauksen jälkeen kestää. Koskemattomuusaika voi hautausmaasta riippuen olla pitempikin kuin 15 vuotta. Hautaoikeus olisi voimassa vain niin kauan kuin hauta on rauhoitetun hautausmaan osana. Hautaus-toimilain 15 §:n mukaan hautausmaa voidaan lakkauttaa ja hautausmaan alue ottaa muuhun käyttöön vasta sitten, kun viimeisestä hautaamisesta on kulunut vähintään 100 vuotta. Aluehallinto-virasto voi erityisen painavasta syystä antaa lakkauttamisluvan aikaisemminkin. Hautaoikeuden haltijoille tai haudattujen lähimmille omaisille on tällöin varattava tilaisuus tulla kuulluiksi.

Mahdollisuus jatkaa hautaoikeuden voimassaoloaikaa ei ole hautaoikeuden haltijalle kuuluva subjektiivinen oikeus, vaan asiaa harkittaessa voidaan ottaa huomioon sekä hautausmaan tarkoituksenmukainen järjestely että sen hoito. Lähtökohtana tulisi kuitenkin olla, että hautaoikeutta jatketaan sen ajan, kun vainajan omaiset jälkipolvet mukaan lukien sitä toivovat (HaVM 21/2002 vp).

Hautaoikeus lakkaisi ilman irtisanomista määräajan päättyessä. Hyvään hallintoon kuuluu, että seurakunta mahdollisuuksien mukaan ottaa hautaoikeuden haltijaan yhteyttä, kun määräajaksi annettu hautaoikeus on umpeutumassa.

31 §. *Hautaoikeuden haltija.* Hautaoikeuden haltija edustaa niitä, joita haudataan voidaan haudata. Hautaus-toimilain 12 §:n mukaan hautausmaan ylläpitäjä on velvollinen pitämään hautarekisteriä, johon voidaan merkitä välttämättömien perustietojen lisäksi tiedot hautaoikeuden haltijasta, hautaoikeuden voimassaolosta ja siitä, keitä haudataan voidaan haudata.

Hautaoikeuden haltijasta tulisi sopia hautaa luovutettaessa, ja sopimus tulisi tarkistaa aina kun haudataan haudataan. Hautaoikeuden haltija voi olla muukin kuin vainajan lähin perillinen. Jos sopimusta ei ole tehty tai sitä ei voida muuttuneiden olosuhteiden vuoksi noudattaa, hautaoikeuden haltija määräytyisi pykälässä säädetyllä tavalla.

Jos ensimmäiseksi haudataan haudatun vainajan lähimmät perilliset eivät ole sopineet hautaoikeuden uudesta haltijasta, kirkkoneuvosto voi määrätä hautaoikeuden haltijan ja antaa etusijan paikkakunnalla asuvalle tai sille, joka on huolehtinut haudan hoidosta. Tämä voi olla tarpeen myös silloin, kun kaikkia ensimmäiseksi haudataan haudatun vainajan omaisia ei tavoiteta. Hautaoikeuden haltijasta määrätään aina ensisijaisesti sopimuksella. Kirkkoneuvoston toimivalta on toissijaista. Kirkkoneuvosto

voi ottaa huomioon käytännölliset näkökohdat ja valita haltijaksi henkilön, jolle haudan hoito asuinpaikan vuoksi on helpointa, tai henkilön, joka on käytännössä jo hoitanut hautaoikeuden haltijan tehtäviä.

32 §. Hautaamisjärjestys. Mahdollisuutta tulla haudatuksi hautaan rajoittaa se, ettei haudassa ole vapaita tai muutoin käytettävissä olevia hautasijoja. Siitä, keitä hautaan voidaan haudata, tulisi sopia samalla kun sovitaan hautaoikeuden haltijasta. Jos sopimusta ei ole tehty vuoden kuluessa haudan luovutuspäivästä tai jos tehtyä sopimusta ei voida muuttuneiden olosuhteiden vuoksi noudattaa, hautaamisjärjestys määräytyisi säännöksen mukaisesti.

Ensisijaisesti hautaan haudataan vainaja, jota varten hauta on luovutettu. Seuraavan sijan saa tämän leski. Lesken osalta kuolemantapausten järjestyksellä ei olisi merkitystä, joten hautaan olisi aina varattava hautasija puolisolle. Puoliso on määritelty ehdotetussa 37 §:ssä.

Edellä mainittujen jälkeen hautaan voitaisiin haudata kuolemantapausten mukaisessa järjestyksessä ensiksi haudatun vainajan etenevässä tai takenevassa polvessa oleva sukulainen tai tämän puoliso. Etenevään polveen kuuluvat vainajan rintaperillisinä lapset ja lastenlapset sekä heidän jälkeläisensä ja takenevaan polveen vanhemmat, isovanhemmat ja heidän edeltäjänsä. Jos näitä sukulaisia ei ole, seuraavaksi hautaan voitaisiin haudata vainajan sisar ja veli sekä heidän lapsensa, sekä näiden kaikkien puoliset.

Hautaamisjärjestystä ei ratkaise perimysjärjestys vaan kuolemantapausten järjestys. Jos etenevään tai takenevaan polveen kuuluvia on ainakin sama määrä kuin vielä käytettävissä olevia hautasijoja, muita sukulaisia ei voitaisi ottaa huomioon. Lisäksi muiden sukulaisten hautaaminen edellyttäisi aina hautaoikeuden haltijan tai etenevään ja takenevaan polveen kuuluvien suostumusta.

Hautaan voitaisiin haudata muukin henkilö kuin edellä mainitut. Tästä voidaan sopia joko hautaa luovutettaessa tai myöhemmin. Myöhemmin hautaoikeuteen tehtävä poikkeus edellyttää hautaoikeuden haltijan suostumusta, ja siihen antaa luvan hautaustoimesta vastaava seurakunnan viranomainen. Hautaoikeuden myöntäminen muulle henkilölle edellyttää erityistä syytä ja sitä, ettei tällä loukata alun perin haudatuksi sovittujen tai muiden hautasijaan oikeutettujen asemaa.

33 §. Haudan hoito. Pykälässä säädetään haudan hoitovelvoitteesta. Hautaustoimilain 13 §:n mukaan hautausmaan ylläpitäjällä on velvollisuus hoitaa hautausmaata sen arvoa vastaavalla ja vainajien muistoa kunnioittavalla tavalla. Ensisijainen vastuu haudan hoidosta on hautaoikeuden haltijalla. Kirkkovaltuusto voi kuitenkin päättää, että seurakunta vastaa hautausmaalla tai sen osalla olevien hautojen perushoidosta omalla kustannuksellaan. Esimerkiksi sankarihautausmaan, sankarihauta-alueen ja erillisen sankarihaudan hoidosta vastaa yleensä seurakunta. Kirkkovaltuusto voi ottaa seurakunnan vastuulle myös sellaisen vainajan haudan hoidon, jonka muiston vaalimista pidetään seurakunnan kannalta tärkeänä. Näin voidaan toimia esimerkiksi ansioituneen paikkakuntalaisen kohdalla.

Seurakunta voi vastata haudan hoidosta korvausta vastaan hautaoikeuden haltijan kanssa tehdyn määräaikaisen sopimuksen perusteella. Haudan hoidosta perittävistä maksuista päättää kirkkoneuvosto. Seurakunta voi sopia hautaoikeuden haltijan kanssa hoitokorvausten sijoittamisesta hautainhoitorahastoon, jonka varat käytetään sopimusten mukaisten hautojen hoitoon. Kirkkojärjestyksen 3 luvun 58 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi hautausmaan hoitosuunnitelmasta, jossa voidaan täsmentää seurakunnan ja hautaoikeuden haltijoiden välistä työnjakoa hautojen hoidossa.

Jos haudan hoito on olennaisesti laiminlyöty, kirkkoneuvosto voi päättää hautaoikeuden haltijan velvoittamisesta haudan kunnostamiseen vuoden määräajassa päätöksen tiedoksisaannista. Jollei hautaa

ole tässä ajassa kunnostettu, kirkkoneuvosto voisi päättää hautaoikeuden menettämisestä. Säännös hautaa koskevan päätöksen tiedoksiannosta ehdotetaan siirrettäväksi hallintomenettelyä koskevan 10 luvun 25 §:ksi.

34 §. *Erimielisyyden ratkaiseminen.* Pykälässä säädettäisiin kirkkoneuvoston toimivallasta ratkaista tiettyjä hautaustoimea koskevia erimielisyyksiä. Pykälään ehdotetaan selvyuden vuoksi lisättäväksi hautamuistomerkit, koska oikeuskäytännössä on katsottu, että kirkkoneuvosto voi ratkaista myös hautamuistomerkkejä koskevat erimielisyydet. Kirkkoneuvoston toimivaltaan kuuluu ratkaista erimielisyys esimerkiksi siitä, onko muistomerkki hautaustoimen ohjesäännön mukainen.

Kirkkoneuvoston päätökseen erimielisyyden ratkaisemisesta voidaan hakea muutosta ehdotetun 12 luvun mukaisesti.

Muutoksenhausta hautasijan osoittamista tai hautaustoimesta perittäviä maksuja koskeviin kirkkoneuvoston tai yhteisen kirkkoneuvoston päätöksiin säädetään hautaustoimilain 27 §:ssä. Jos kyse on vainajan omaisten välisestä hautaamisen tapaa, paikkaa tai hautaustoimitusta koskevasta erimielisyydestä, asia ratkaistaan hautaustoimilain 23 §:n 4 momentin mukaan käräjäoikeudessa.

35 §. *Hautaustoimen ohjesääntö, hautausmaakaava ja hautausmaan käyttösuunnitelma.* Pykälässä säädettäisiin hautaustoimen ohjesäännöstä, hautausmaakaavasta ja hautausmaan käyttösuunnitelmasta. Niiden alistamisesta tuomiokapitulin vahvistettavaksi ehdotetaan luovuttavaksi. Alistusmenettelyä on aiemmin perusteltu muun muassa asiantuntijuuden näkökulmasta. Hautausmaakaava ja hautausmaan käyttösuunnitelma laaditaan kuitenkin yhteistyössä kunnan rakennusvalvontaviranomaisten kanssa, mikä varmistaa riittävän asiantuntemuksen tason.

Hautaustoimen ohjesääntö voi sisältää yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia koskevia määräyksiä, joten ohjesäännön määräyksistä säädettäisiin laissa. Hautausmaakaavan ja hautausmaan käyttösuunnitelman määräyksistä ehdotetaan säädettäväksi kirkkojärjestyksessä.

36 §. *Hautaustoimen maksut.* Pykälässä säädetään hautaustoimen maksujen määräytymisestä ja siihen liittyvästä toimivallasta. Seurakunnan tulee periä hautasijan luovuttamisesta ja hautaamiseen liittyvistä palveluista todellisten kustannusten perusteella määräytyvä maksu. Maksuja koskevan päätöksen perusteluista on käytävä ilmi hautaustoimesta aiheutuvat kustannukset. Haudoista ja siten myös hautasijojen luovuttamisesta perittävistä maksuista päättäisi edelleen kirkkovaltuusto ja hautaamiseen liittyvien palvelujen maksuista pääsääntöisesti kirkkoneuvosto.

Hautaustoimen maksuihin sovellettaisiin lisäksi hautaustoimilain 6 §:ää, jonka mukaan evankelis-luterilaisen kirkon seurakunta tai seurakuntayhtymä voi periä enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruisia maksuja hautasijan luovuttamisesta, hautaamiseen liittyvistä palveluista ja haudan hoidosta. Maksujen perusteiden tulee olla samat kaikille, joilla on oikeus tulla haudatuksi seurakunnan tai seurakuntayhtymän hautausmaalle. Rintamaveteraaneille ja heihin rinnastettaville voidaan myöntää maksuvapautus.

37 §. *Avopuolison asema.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi avopuolison asemasta hautaustoimea koskevissa asioissa. Säännöksen mukaan puolisoista tai leskeistä säädetty koskisi myös avopuolisoa. Nykyisessä laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Säännös selventää lakia ja on omiaan vähentämään omaisten välisiä erimielisyyksiä hautaustilanteissa. Säännös selkeyttää erityisesti hautamisjärjestystä koskevaa 32 §:ää, jonka puoliso-sanana on vakiintuneesti tulkittu tarkoittavan aviopuolisoa.

Hautaustoimilain 23 §:n 1 momentissa ”kuolinhetkellä vainajan kanssa avioliitonomaisissa olosuhteissa yhteisessä taloudessa jatkuvasti elänyt henkilö” on rinnastettu aviopuolisoon vainajan hautausjärjestelyistä huolehtivana henkilönä. Samaa avopuolison määritelmää ehdotetaan käytettäväksi myös tässä pykälässä.

Rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain (950/2001) 8 §:n mukaan parisuhteen rekisteröinnillä on ollut samat oikeusvaikutukset kuin avioliiton solmimisella ja avioliittoa tai aviopuolisoa koskevaa säännöstä sovelletaan myös rekisteröityyn parisuhteeseen tai sen osapuoleen, jollei toisin säädetä. Tämän lain perusteella kirkkohallitus on jo yleiskirjeessään nro 7/2002 todennut, että rekisteröity parisuhde rinnastetaan avioliittoon hautaoikeuksia koskevissa asioissa.

Kirkonkirjat

Voimassa olevan lain kirkonkirjoja ja seurakunnan arkistoa koskeva 16 luku on kokonaisuudessaan uudistettu 1 päivänä joulukuuta 2011 voimaan tulleella lailla (787/2010) ja 1 päivänä tammikuuta 2016 voimaan tulleella lailla (1498/2015). Kirkkolain nykyisen 16 luvun säännökset ehdotetaan siirrettäväksi pääosin sellaisenaan ehdotettuihin 38–51 §:ään.

38 §. *Kirkonkirjat.* Pykälässä määritellään se, mitä kirkonkirjoilla tarkoitetaan. Kirkonkirjoja ovat kirkon yhteinen jäsenrekisteri ja manuaaliset kirkonkirjat. Manuaalisten kirkonkirjojen tiedot ovat myös digitaalisessa muodossa osana jäsenrekisteriä. Jäsenrekisterin tietosisältö määritellään ehdotuksessa 41 §:ssä.

39 §. *Kirkonkirjojen käyttötarkoitus.* Pykälässä säädetään kirkonkirjojen sisältämien tietojen käyttämisestä. Seurakunta ja seurakuntayhtymä käyttävät tietoja toimintansa tukena yleisessä seurakuntatyössä ja hallinnossa. Seurakunnan tehtävistä säädettäisiin ehdotetussa tämän luvun 1 §:ssä, jota täydentävät kirkkojärjestyksen säännökset. Kirkonkirjojen tiedot palvelevat myös seurakunnan jäsenten oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamisessa. Lisäksi seurakunta ja seurakuntayhtymä voi käyttää tietoja esimerkiksi hoitaessaan hautaustoimilaissa säädettyjä yleisten hautausmaiden ylläpitoon liittyviä tehtäviä sekä väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa (661/2009), avioliittolaissa (234/1929) ja etu- ja sukunimilaissa (946/2017) säädettyjä väestökirjanpitoon liittyviä viranomaistehtäviä.

Kirkkohallitus saa käyttää jäsenrekisterin tietoja kirkkolaissa tai sen nojalla säädettyjen tehtävien hoitamisessa sekä tilastojen laatimisessa ja kirkon toimintaan liittyvissä tutkimuksissa. Kirkkoherranvirastojen ja keskusrekisterien toimiessa ehdotetun 42 §:n mukaan rekisterinpitäjinä kirkkohallituksen tarve käyttää jäsenrekisteriä pohjautuu lähinnä sen jäsenrekisteriin liittyviin tehtäviin. Oikeus käyttää jäsenrekisterin tietoja merkitsee siten muun muassa mahdollisuutta testata jäsenrekisterin toimivuutta sekä selvittää tietojärjestelmän virhetoimintoja. Myös tietojärjestelmän kehittäminen edellyttää oikeutta käyttää jäsenrekisterin tietoja. Loki- ja käyttöoikeusrekisterin avulla tapahtuvaa seurantaa ja valvontaa varten jäsenrekisterin tietoja voidaan käyttää, kun kirkkohallitus selvittää, kenen toimesta, milloin ja mihin tarkoitukseen jäsenrekisterin tietoja on käytetty sekä mitä tietoja ja miten tietoja on muokattu, poistettu tai lisätty.

Tuomiokapitulit voivat käyttää tietoja tässä laissa tai tämän lain nojalla säädettyjen tehtäviensä hoitamisessa. Tietoja tarvitaan muun muassa kirkollisiin vaaleihin, äänioikeuteen ja vaalikelpoisuuteen, virantäyttöön ja papiksi vihkimiseen liittyvissä tehtävissä.

Kirkonkirjojen tietojen käyttöä koskevat henkilötietojen käsittelyn yleiset periaatteet, joista säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta

henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46EY kumoamisesta (jäljempänä *yleinen tietosuojasetus*).

40 §. Keskusrekisteri. Pykälässä säädettäisiin seurakuntien mahdollisuudesta järjestää kirkonkirjojen pitäminen yhteisenä keskusrekisterinä, jolloin yksittäisen seurakunnan hallinnolliset tehtävät vähenevät. Keskusrekisterin järjestämisestä säädetään tarkemmin ehdotetun kirkkojärjestyksen 3 luvun 63 §:ssä. Nykyisen pykälän viittaus kirkkojärjestykseen poistettaisiin, koska ehdotetun 1 luvun 1 §:n yleissäännöksen mukaan kirkkojärjestyksessä annettaisiin kirkon hallintoa koskevia tarkempia säännöksiä.

41 §. Jäsenrekisterin tietosisältö. Pykälässä säädetään kirkon yhteiseen jäsenrekisteriin tallettavista tiedoista ja kirkkoon kuulumattoman henkilön tietojen käsittelystä. Evankelis-luterilaisen kirkon jäsenrekisteristä säädetään myös uskontokuntien jäsenrekistereistä annetussa laissa (614/1998), jonka 4 ja 5 §:ssä on säännöksiä jäsenrekisterin tietosisällöstä. Lisäksi jäsenrekisteriin talletetaan manuaalisista kirkonkirjoista digitaaliseen muotoon siirretyt tiedot. Näin ollen jäsenrekisteriin kuuluvat myös ennen uskontokuntien jäsenrekistereistä annetun lain voimaantuloa 1 lokakuuta 1999 pidettyjen kirkonkirjojen tiedot, jotka on siirretty osaksi jäsenrekisteriä. Sama tieto voi siis löytyä samanaikaisesti sekä manuaalisesta kirkonkirjasta että jäsenrekisteristä.

Uskontokuntien jäsenrekistereistä annetun lain 5 §:n 6 ja 7 kohdan mukaan jäsenrekisteriin voidaan tallettaa lisäksi kirkon jäsenen kastetta, vihkimistä, hautaamista tai muuta vastaavaa toimitusta sekä kirkkoon liittyvää luottamustehtävää tai siihen verrattavaa tehtävää koskevat tiedot, jos ne ovat kirkon toiminnan ja hallinnon kannalta tarpeellisia. Näiden tietojen tallettamisesta jäsenrekisteriin ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin kirkkojärjestyksen 3 luvussa.

Jäsenrekisteriin talletetaan lähtökohtaisesti vain kirkon jäsenten tietoja. Uskontokuntien jäsenrekistereistä annetun lain 5 §:n 3–5 kohdan nojalla jäsenrekisteriin voidaan kuitenkin tallettaa kirkon jäsenen aviopuolison, lapsen tai vanhemman henkilötietoja, vaikka tämä ei kuulu kirkkoon. Edellytyksenä on, että tiedot niin sanotuista viitehenkilöistä ovat uskontokunnan toiminnan ja hallinnon kannalta tarpeellisia. Tietoja tarvitaan muun muassa avioliiton esteiden tutkinnassa sekä annettaessa väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 48 §:n nojalla virkatodistuksia, sukuselvityksiä ja muita vastaavia todistuksia.

42 §. Seurakunnat ja keskusrekisterit rekisterinpitäjinä. Pykälässä säädetään kootusti rekisterinpitäjistä sekä seurakunnan kirkkoherran ja keskusrekisterissä sen johtajan päätösvaltaan ja vastuisiin kuuluvista asioista. Kirkon jäsenen jäsentietojen päävastuullisena rekisterinpitäjänä toimii se seurakunta, jonka jäsen hän on, tai se keskusrekisteri, johon kuuluvaan seurakuntaan hän kuuluu.

Seurakunnalla ja keskusrekisterillä on toimivalta lisätä, muuttaa ja korjata omien jäsentensä tietoja. Rekisterinpitäjinä kirkkoherranvirastot ja keskusrekisterit vastaavat kirkkolain lisäksi tietosuojalainsäädännön nojalla siitä taloudellisesta ja muusta vahingosta, joka on aiheutunut rekisteröidylle tai muulle henkilölle yleisen tietosuojasetuksen vastaisesta henkilötietojen käsittelystä. Rekisterinpitäjän on muun muassa huolehdittava siitä, ettei virheellisiä, epätäydellisiä tai vanhentuneita henkilötietoja käsitellä.

Kirkkoherranvirastot ja keskusrekisterit ovat niin sanottuja päällikkövirastoja, joissa kirkkoherralla ja keskusrekisterin johtajalla on omalta osaltaan kokonaisvastuu kyseisen viranomaisen toiminnasta. Siten ehdotetun 2 momentin 3 kohdassa säädettävä vastuu rekisteritietojen virheettömyydestä tarkoittaa johtamiseen ja esimiehyyteen kuuluvaa vastuuta. Rekisteritietojen virheettömyydellä tarkoitetaan tietojen oikeellisuutta, eheyttä ja laatua.

Toimivalta luovuttaa kirkonkirjoihin talletettuja kirkon jäsenten yksittäisiä tietoja esimerkiksi virkatodistuksella ei rajoitu pelkästään jäsenen omaan seurakuntaan tai keskusrekisteriin. Rekisterinpitäjä voi luovuttaa yksittäisiä jäsentietoja myös muiden seurakuntien tai keskusrekisterien seurakuntien jäsenistä, jos sille on 47 §:n nojalla annettu kirkkohallituksen päätöksellä oikeudet jäsentietojen luovuttamiseen. Yksittäisten tietojen luovuttaminen tapahtuu todistuksena, otteena tai jäljennöksenä. Laajojen käyttöoikeuksien antaminen edellyttää, että on varmistuttu käyttöoikeuden saajan ammattitaidosta ja koulutuksesta sekä keskusrekisterin tietoturvalmiuksien asianmukaisuudesta. Väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 48 §:n mukaisesti jäsenrekisteristä voidaan luovuttaa kirjallisesti jäsenistä yksittäisiä tietoja henkilön oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi. Tietojen luovuttamisessa on aina noudatettava soveltuvin osin mainitun lain 4 luvun säännöksiä.

Pykälässä on lisäksi säännös siitä, että rekisterinpitäjän tehtävää ei saa antaa muun toimijan tehtäväksi. Seurakunnat, seurakuntayhtymät ja keskusrekisterit eivät voisi ulkoistaa kirkonkirjojenpitoa ja siihen liittyviä tehtäviä ulkoisen palveluntuottajan tehtäväksi. Seurakunta, seurakuntayhtymä tai keskusrekisteri ei siten voisi kilpailuttaa tehtävänhoitoa ja sopia sen hoitamisesta palveluntuottajan kanssa. Rekisterinpitäjänä voi toimia vain viranomainen. Seurakunnat voivat kuitenkin järjestää kirkonkirjojen pitämisen yhteisessä keskusrekisterissä.

43 §. Tietojen tallettaminen jäsenrekisteriin. Pykälässä säädetään siitä, että kirkollista vihkimistä, avioliiton siunaamista, rippikoulun käymistä ja konfirmaatiota koskevan tiedon saa tallettaa jäsenrekisteriin muikin seurakunta tai keskusrekisteri kuin se, jonka jäsentä tieto koskee. Vihkimistiedon voi tallettaa esimerkiksi se seurakunta, jonka palveluksessa vihkimisen toimittanut pappi on. Käytännössä tieto avioliiton siunaamisesta, rippikoulun käymisestä ja konfirmaatiosta talletetaan jäsenrekisteriin yleensä siinä seurakunnassa, jossa kirkollinen toimitus tai rippikoulun käyminen on tapahtunut, taikka kyseisen seurakunnan jäsenrekisteriä ylläpitävässä keskusrekisterissä.

44 §. Jäsenrekisteriin liittyvät kirkkohallituksen tehtävät. Pykälän 1 momentissa säädetään kirkkohallituksen vastuista voimassa olevan lain mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan kirkkohallitus päättää teknisen käyttöyhteyden välityksellä tapahtuvasta tietojen luovuttamisesta ja muusta kuin jäsenten yksittäisten tietojen luovuttamisesta. Pääsääntöisesti päätös tietojen luovuttamisesta kuuluu tietosuojalainsäädännön nojalla rekisterinpitäjälle. Kun kirkkohallitus vastaa 1 momentin mukaan jäsenrekisterin yleisestä toimivuudesta, tietohallinnosta ja tietoturvallisuudesta sekä rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä, on perusteltua, että kirkkohallitus myös päättää teknisen käyttöyhteyden välityksellä tapahtuvasta tietojen luovuttamisesta. Samoin voidaan pitää tarkoituksenmukaisena, että kirkkohallitus päättää tietojen luovuttamisesta silloin, kun tietopyyntö koskee muuta kuin jäsenten yksittäisten tietojen luovuttamista ja kohdistuu mahdollisesti usean kirkkoherranviraston tai keskusrekisterin tietoihin.

Tietoja voidaan luovuttaa 39 §:n 1 ja 2 momentissa säädettyihin käyttötarkoituksiin tai muussa laissa säädettyyn käyttötarkoitukseen. Tietoja voidaan siten kirkkohallituksen päätöksellä luovuttaa seurakuntien tai seurakuntayhtymien asiakastietojärjestelmiin. Tietoja voitaisiin luovuttaa myös yleisen tietosuoja-asetuksen nojalla tieteelliseen tutkimukseen ja tilastointiin. Sen sijaan kyse ei ole jäsenrekisteriin sisältyvien sellaisten tietojen luovutuksesta ulkopuolisille tahoille, joissa toimivallan on katsottava kuuluvan väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain mukaan Väestörekisterikeskukselle.

45 §. *Vastuu jäsenrekisteristä.* Pykälän 1 momentissa säädetään jäsenrekisterin vastuun jakautumisesta rekisterinpitäjien ja kirkkohallituksen kesken.

Pykälän 2 momentti olisi uusi ja siinä säädettäisiin jäsen- ja väestötietojen käsittelijän vastuusta. Ehdotetun kirkkojärjestyksen 3 luvun 64 §:n mukaan jäsen- ja väestötietoja voisi jatkossa käsitellä myös kirkkoherranviraston tai keskusrekisterin työsopimussuhteinen työntekijä. Jäsen- ja väestötietojen käsittelyssä voidaan katsoa olevan kyse julkiseen valtaan liittyvästä viranomaistoiminnasta, mistä syystä tehtävää on hoidettava virkavastuulla. Väestörekisterikeskus on linjannut, että esimerkiksi turvakiellon alaisia tietoja saisivat käsitellä vain vakituksessa virkasuhteessa olevat henkilöt. Siten säädettäisiin siitä, että seurakunnan, keskusrekisterin tai kirkkohallituksen työsopimussuhteinen työntekijä toimisi virkavastuulla käsitellessään jäsenrekisterin jäsen- ja väestötietoja. Henkilötietojen käsittelyllä tarkoitetaan yleisessä tietosuojasetuksessa säädettyä henkilötietojen käsittelyä. Virkavastuu sisältää sekä rikosoikeudellisen vastuun että virkavastuun perusteella määräytyvän vahingonkorvausvelvollisuuden.

46 §. *Jäsenrekisterin tietojen käsittelyn seuranta ja valvonta.* Pykälässä säädetään kirkkohallituksen mahdollisuudesta seurata ja valvoa jäsenrekisterin tietojen käyttöä. Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, että kirkkohallituksen päätöksellä jäsenrekisteristä luovutettuja 44 §:n 2 momentissa tarkoitettuja tietoja saisi käyttää vain siihen käyttötarkoitukseen, mihin ne on luovutettu. Säännös perustuu tietosuojalainsäädännön käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteelle, joka on yksi henkilötietojen käsittelyn keskeisistä periaatteista. Tietojen edelleen luovutus olisi mahdollista vain, jos asiasta olisi laissa säädetty tai kirkkohallitus olisi antanut siihen nimenomaisen luvan. Kirkkohallituksen antama lupa voi perustua vain laissa säädettyyn perusteeseen.

Kirkkohallituksella on tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus jäsenrekisterin tietojen käytön ja suojauksen valvontaa ja seurantaan varten. Säännöstä ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että valvonta kohdistuisi teknisen käyttöyhteyden välityksellä tapahtuvaan tiedon luovuttamiseen. Tietojen saajalla on velvollisuus käsitellä saamiaan tietoja lainmukaisesti. Tilanteissa, joissa on annettu tekninen käyttöyhteys, on perusteltua, että tietojen luovuttajalla on mahdollisuus valvoa tietojen lain- ja luvanmukaista käyttöä. Tiedonsaanti- ja valvontaoikeus kohdistuisi pääsääntöisesti seurakuntien ja seurakuntayhtymien käytössä oleviin asiakastietojärjestelmiin ja niiden tietoihin. Säännös on soveltamisalaltaan suppea ja valvonnan tulee ensisijassa tapahtua yhteistyössä ja vapaaehtoisin toimin. Säännöstä ehdotetaan tarkistettavaksi lisäksi siten, ettei tarkastus voisi kohdistua kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin.

Kirkkohallituksella on lisäksi oikeus saada tietoja jäsenrekisteristä luovutettujen tietojen käyttäjiltä tietojen käytön ja suojauksen seurantaan ja valvontaa varten. Kirkkohallituksella on tarvittaessa oikeus määrätä tarkastaja, jolla olisi oikeus tutkia salassapitosäännösten estämättä jäsenrekisteristä luovutettujen tietojen käsittelyssä käytetyt laitteet ja ohjelmistot sekä päästä tässä yhteydessä tiedon käyttäjänä olevan seurakunnan tai seurakuntayhtymän hallinnassa oleviin tiloihin. Tarkastus olisi toteutettava niin, että siitä ei aiheudu tarkastuksen kohteelle tarpeettomasti haittaa eikä kustannuksia. Valvonta voisi olla sekä ennakkollista että tietojen luovuttamisen jälkeen tapahtuvaa.

47 §. *Jäsenrekisterin käyttöoikeus sekä käyttöoikeus- ja lokirekisteri.* Pykälässä säädetään jäsenrekisterin käyttöoikeuksien myöntämisestä sekä käyttöoikeus- ja lokirekisteristä. Seurakunnan kirkkoherra tai keskusrekisterin johtaja päättää käyttöoikeuden myöntämisestä, kun kyse on ainoastaan kyseisen seurakunnan tai keskusrekisterin jäsenten tietojen käsittelystä. Keskusrekisterin johtaja voi määrätä alaisenaan toimivan viranhaltijan päättämään käyttöoikeuden myöntämisestä tai poistamisesta niiltä osin kuin hän on päätöksessään määrännyt. Keskusrekisterin johtajan määräys alaiselle viranhaltijalle ei voi olla hänen omaa toimivaltaansa laajempi.

Kirkkohallitus päättää laajempien käyttöoikeuksien myöntämisestä, joilla käyttäjä saa oikeuden käsitellä myös muiden seurakuntien jäsenten tietoja. Kirkkohallitus päättää käyttöoikeuden myöntämisestä kirkkoherran tai keskusrekisterin johtajan esityksestä. Kirkkohallitus ottaa päätöksenteossa huomioon seurakunnan tai keskusrekisterin tietoturvallisuuden tason. Jäsenrekisterin käyttöoikeus on aina henkilökohtainen.

Käyttöoikeus- ja lokirekisterin rekisterinpitäjänä toimii kirkkohallitus. Käyttöoikeusrekisteriin talletetaan käyttäjän nimi, henkilötunnus, käyttäjätunnus ja organisaatio sekä tiedot käyttöoikeuden sisällöstä ja laajuudesta ja käyttöoikeuspäätöksestä. Rekisteristä käy siten ilmi, saako käyttäjä käsitellä vain tietyn seurakunnan jäsenten tietoja vai onko kirkkohallitus myöntänyt hänelle laajemmat oikeudet.

Jäsenrekisterin käytön seuranta, valvontaa ja suojausta varten pidetään lokirekisteriä jäsenrekisterin tietojen käsittelystä. Lokirekisteriin talletetaan käyttäjän käyttäjätunnus, käsittelyn tapahtuma-ajankohta sekä käsitellyt tiedot tai tietoryhmät. Käsittelytapahtumasta talletetaan ne tietoryhmät, jotka ovat olleet käsittelyn kohteena. Rekisteriin ei talleteta käsittelytietoa systeemilokista tai muusta teknisestä lokista, joka sisältää vain tietojen käsittelyn teknistä hallintaa koskevaa informaatiota ja jossa ei käsitellä henkilötietoja.

Käyttöoikeus- ja lokirekistereillä on merkitystä väärinkäytösten ennaltaehkäisyssä ja selvittämisessä. Tieto- ja viestintärikosten vanhenemisaika on enimmillään kaksi vuotta mutta virkarikosten viisi vuotta. Tämän vuoksi käyttöoikeusrekisteriin talletettujen tietojen säilytysaika on viisi vuotta käyttöoikeuden päättymisestä lukien ja lokirekisteriin talletettujen tietojen säilytysaika viisi vuotta tallettamisajankohtaa seuraavan kalenterivuoden alusta lukien.

Käyttöoikeusrekisterin ja lokirekisterin tietojen käsittelyyn sovelletaan muun muassa viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia ja tietosuojalainsäädäntöä. Rekisterien tietojen käsittelystä ei siten ole tarvetta säätää erikseen kirkkolaissa.

48 §. Kirkkohallituksen määräykset. Pykälässä säädettäisiin kirkkohallituksen toimivallasta antaa tarkempia määräyksiä jäsenrekisterin toimivuudesta, turvallisuudesta ja arkistoinnin järjestämisestä. Seurakunnan ja seurakuntayhtymän arkistoon kuuluvista muista asiakirjoista ehdotetaan säädettäväksi kirkkolain ja kirkkojärjestyksen 10 luvuissa.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin kirkkohallituksen oikeudesta määrätä tietojen luovuttamisesta perittävistä maksuista. Nykyistä säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös kirkkohallituksen luovuttamista tiedoista voitaisiin jatkossa periä maksu.

49 §. Kirkonkirjojen säilyttäminen ja tallettaminen. Pykälässä säädetään kirkonkirjojen säilyttämisestä ja tallettamisesta. Lähtökohta on, että kirkonkirjat säilytetään pysyvästi. Kirkkohallituksella on toimivalta poiketa pysyvän säilyttämisen säännöstä 48 §:n 1 kohdan nojalla tiettyjen tietojen tai asiakirjaryhmien kohdalla ja päättää niiden määräaikaisesta säilytysajasta. Kirkonkirjoja hyödynnetään seurakuntien hallinnossa ja viranomaistehtävien hoidossa, päätösten perustana sekä jäsenten oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamisessa. Kirkonkirjojen tietojen pysyvä säilyttäminen on yleensä välttämätöntä sekä jäsenen että seurakunnan ja keskusrekisterin oikeusturvan kannalta.

Pykälän 2 momentissa säädetään manuaalisten kirkonkirjojen tallettamisesta arkistolaitokseen. Asiasta säädettäisiin tarkemmin kirkkojärjestyksen 3 luvun 66 §:ssä. Pykälässä ei enää mainittaisi seurakunnan ja seurakuntayhtymän arkistoon kuuluvia muita asiakirjoja, koska niistä ehdotetaan säädettäväksi kirkkolain ja kirkkojärjestyksen 10 luvuissa.

Pykälän 3 momentin mukaan pysyvästi säilytettävien jäsenrekisteritietojen säilyttäminen voidaan jatkossakin antaa ulkopuolisen palveluntarjoajan hoidettavaksi kirkkohallituksen päättämällä tavalla. Kirkkohallitus päättää tietojen siirtämisen yksityiskohdista. Pysyvästi säilytettävät jäsenrekisteritiedot voidaan antaa säilytettäväksi esimerkiksi arkistolaitoksen sähköisten aineistojen vastaanotto- ja palvelujärjestelmään (VAPA).

50 §. Ilmoitusvelvollisuus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin papin ilmoitusvelvollisuudesta silloin, kun hän kastaa tai siunaa hautaan henkilön. Voimassa olevaa säännöstä on kielellisesti korjattu. Pykälässä säädettäisiin myös ilmoitukseen sisällytettävistä vähimmäistiedoista. Kirkon sisällä ilmoitusvelvollisuus hoidetaan pääsääntöisesti jäsenrekisterin avulla. Nykyinen termi uskontokunta korvattaisiin uskonnonvapauslakia vastaavasti uskonnolliseksi yhdyskunnaksi.

Pykälän 2 momentin mukaan avioliittoon vihkimisestä tehtävästä ilmoituksesta säädetään erikseen. Avioliittoasetuksen (820/1987) 10 §:n 2 momentin mukaan vihkijän on viipymättä ilmoitettava vihkimisestä asianomaiselle väestörekisterin pitäjälle. Vihkinyt pappi voi toimittaa vihkimisilmoituksen 43 §:n mukaisesti rekisteröitäväksi jäsenrekisteriin muuhunkin kuin vihittyjen seurakuntaan. Jäsenrekisteristä vihkimistieto välittyy väestötietojärjestelmään.

51 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön. Pykälässä säädetään muista henkilötietojen käsittelyyn sovellettavista laeista. Esimerkiksi väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 42 §:ssä säädetään rajoituksista väestötietojärjestelmään talletettujen uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä koskevien tietojen luovuttamiseen.

Kun jäsenrekisterin tietoja käytetään seurakunnan tai seurakuntayhtymän omassa toiminnassa, tietojen käsittelyyn sovelletaan yleistä tietosuojaa-asetusta, tietosuojalakea (/2018) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Kun seurakunta tai seurakuntayhtymä luovuttaa jäsentietojärjestelmästä sivullisille sellaisia tietoja, jotka ovat myös väestötietojärjestelmän tietoja, sovelletaan väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettua lakia.

Pykälän 2 momentissa säädetään kirkkohallituksen oikeudesta käyttää ja luovuttaa käyttöoikeusrekisterin ja lokirekisterin tietoja. Säännöksessä viitataan väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 5 luvun säännöksiin. Kirkkohallituksella on soveltuvin osin samat oikeudet käyttää ja luovuttaa tietoja kuin Väestörekisterikeskuksella on oikeus luovuttaa väestötietojärjestelmän käyttäjärekisterin ja lokirekisterin tietoja. Käyttöoikeusrekisterin ja lokirekisterin käyttöoikeutta ja tietojen luovuttamista koskevat säännökset ovat tyhjentyviä.

Jäsenrekisterin käyttöön ja tietojen luovuttamiseen liittyvä virheellinen menettely voi olla rangaistavaa tietosuojalainsäädännön tai rikoslain (39/1889) 38 luvun (tieto- ja viestintärikokset) ja 40 luvun (virkarikokset) säännösten mukaan.

4 luku. **Hiippakunta**

Hiippakuntahallintoa uudistettiin 1 päivänä tammikuuta 2004 voimaan tulleella kirkkolain muutoksella, jolloin kirkkolakiin lisättiin hiippakuntahallintoa ja hiippakuntavaltuustoa koskevat 17 a ja 17 b luvut voimassa olleiden piispaa ja tuomiokapitulia koskevien 18 ja 19 lukujen lisäksi. Nämä neljä lukua ehdotetaan yhdistettäväksi ehdotetuksi 4 luvuksi, jonka otsikkona on Hiippakunta. Merkittäviä sisällöllisiä uudistuksia ei ehdoteta, mutta osa nykyisistä säännöksistä siirrettäisiin hallintoasiassa noudatettavia menettelyjä koskevaan 10 lukuun.

Hiippakunta on toiminnallisesti itsenäinen ja huolehtii itse toiminnastaan kirkkolain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaan. Hiippakunta on oikeustoimikelpoinen; se voi olla oikeudenhaltija, tehdä sopimuksia sekä käyttää puhevaltaa tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa. Hiippakunta ei ole kuitenkaan itsenäinen oikeushenkilö, vaan se on osa kirkkoa ja sen talous on osa kirkon keskusrahastoa.

Voimassa olevassa kirkkolainsäädännössä tuomiokapitulin tehtävistä on säädetty kirkkojärjestyksessä. Tuomiokapitulin viranomaistehtäviä koskevat säännökset ehdotetaan otettavaksi kirkkolakiin siltä osin kuin tehtävien katsotaan edellyttävän laintasoista sääntelyä. Sen sijaan hiippakuntavaltuuston tehtävien tarkempi sääntely ehdotetaan siirrettäväksi kirkkojärjestykseen.

1 §. Hiippakunta. Pykälässä säädettäisiin voimassa olevaa kirkkolakia vastaavasti siitä, että hiippakunta huolehtii itse toiminnastaan ja hoitaa talouttaan tämän lain ja kirkkojärjestyksen sekä niiden nojalla annettujen säännösten mukaan. Säännös selkeyttää hiippakunnan asemaa ja antaa tukea konfliktitilanteissa.

2 §. Hiippakunnan toimielimet. Pykälässä luelteltaisiin hiippakunnan hallintoa hoitavat toimielimet.

3 §. Piispa. Pykälässä säädettäisiin piispan asemasta hiippakunnan johtajana sekä piispan toimimisesta valvontaviranomaisena. Seurakuntiin kohdistuva valvontatehtävä kuten kirkkojärjestyksessä tarkemmin säädettävä hallinnon ja talouden tarkastus voidaan nähdä perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuna julkisena hallintotehtävänä, jolloin valvonnan perusteesta tulee säätää lailla. Siitä, miten piispa valvontatehtävää toteuttaa, säädettäisiin tarkemmin kirkkojärjestyksen 4 luvussa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin arkkihiippakunnan piispoista. Arkkipiispan ja arkkihiippakunnan piispan vastuualueista ja tehtävien jaosta ehdotetaan säädettäväksi kirkkojärjestyksen 4 luvussa. Pykälän 1 momentti koskisi myös arkkipiispan tehtäviä arkkihiippakunnassa erikseen määrätyn vastuualuejaon mukaisesti. Arkkipiispan kokonaiskirkollisista tehtävistä säädettäisiin kirkkolain ja kirkkojärjestyksen keskushallintoa koskevissa 5 luvuissa.

4 §. Hiippakuntavaltuusto. Pykälässä säädettäisiin hiippakuntavaltuuston tehtävästä ja toimikaudesta ja hiippakuntavaltuuston mahdollisuudesta asettaa johtokuntia. Niistä hiippakuntavaltuuston tehtävistä, jotka koskevat kirkon sisäistä hallintoa, ei enää säädettäisi laissa vaan kirkkojärjestyksen 4 luvussa. Hiippakuntavaltuuston on katsottava tukevan ja edistävän kirkon tehtävän toteuttamista muun muassa silloin, kun se hyväksyy hiippakunnan ehdotuksen toiminta- ja taloussuunnitelmaksi, mistä säädettäisiin tarkemmin kirkkojärjestyksessä. Pykälässä ei säädettäisi enää erikseen, että hiippakuntavaltuuston tehtävänä on käsitellä sille tehdyt aloitteet, koska tämä velvollisuus tulee hallintolain säännöksestä, joka koskee viranomaisen velvollisuutta käsitellä sille vireille tulleet asiat.

Lisäksi hiippakuntavaltuuston tehtävistä jätettäisiin pois säännös siitä, että hiippakuntavaltuusto hoitaa muut sille tässä laissa, kirkkojärjestyksessä tai kirkon vaalijärjestyksessä säädetyt tehtävät. Säännöstä voidaan pitää tarpeettomana, koska viranomaisen toiminnan tulee ylipäättään perustua lakiin tai sen nojalla annettuihin säännöksiin ja sen toiminnassa on noudatettava lakia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hiippakuntavaltuuston toimikaudesta. Säännöksen sanamuotoa on korjattu vastaamaan kirkolliskokouksen toimikautta koskevan säännöksen sanamuotoa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin hiippakuntavaltuuston oikeudesta asettaa toimikaudekseen tuomiokapitulin avuksi johtokuntia, joiden tehtävät määrätään johtosäännöissä. Säännös vastaa kirkkovaltuuston ja seurakuntaneuvoston oikeutta asettaa johtokuntia seurakunnassa. Tuomiokapitulin alaiset johtokunnat toimisivat kuitenkin lähinnä tuomiokapitulin työtä tukevinä toimieliminä.

5 §. Aloite hiippakuntavaltuustolle. Aloitteen hiippakuntavaltuustolle voi tehdä hiippakuntavaltuuston jäsen, tuomiokapituli, kirkkoneuvosto, yhteinen kirkkoneuvosto ja seurakuntaneuvosto. Niin sanotun jäsenaloitteen hiippakuntavaltuustolle voi tehdä vähintään kymmenen hiippakuntaan kuuluvan seurakunnan seurakuntavaaleissa äänioikeutettua jäsentä. Jäsenaloitteeseen merkitään omakätisten allekirjoitusten lisäksi jäsenten nimet, syntymäajat ja seurakunnat, joissa heillä on äänioikeus. Jäsenaloitteen käsittelemistä varten siinä on mainittava myös lähettäjän nimi ja yhteystiedot.

Jäsenaloitteen kautta kirkon jäsenet voivat vaikuttaa hiippakunnalliseen ja kirkolliseen päätöksentekoon. Uutta olisi, että ehdotettua 3 luvun 3 §:n 3 momenttia vastaavasti hiippakuntavaltuuston tulisi ilmoittaa aloitteen tekijälle, mihin toimenpiteisiin hiippakuntavaltuusto on aloitteen johdosta ryhtynyt. Jäsenaloitteessa ilmoitus tehtäisiin aloitteen lähettäjälle. Ilmoitus tulisi tehdä myös silloin, kun aloite ei ole johtanut mihinkään toimenpiteisiin.

6 §. Tuomiokapituli. Pykälään on otettu voimassa olevasta laista ja kirkkojärjestyksestä ne tuomiokapitulin tehtävät, joista on säädettävä laissa. Luettelo ei ole tyhjentävä, vaan tuomiokapitulille säädetään tehtäviä myös muualla kirkkolaissa ja kirkkojärjestyksessä. Tuomiokapituli toimii hiippakunnan yleishallintoviranomaisena ja hoitaa hiippakunnallisen toiminnan, hallinnon ja talouden lisäksi ne tehtävät, jotka eivät kuulu muulle hiippakunnalliselle viranomaiselle. Pykälässä ei säädettäisi enää erikseen tuomiokapitulin hallussa olevien lahjavarojen ja säätiöluontoisten rahastojen hoidosta, vaan tämä olisi osa 1 momentin 1 kohdan mukaista hiippakunnan talouden hoitoa. Lahjakirjassa tai rahaston perussäännössä varallisuus on määrätty tuomiokapitulin hallintaan. Hallintolaissa on yleissäännös viranomaisten velvollisuudesta tehdä yhteistyötä, joten siitä ei tarvitse säätää kirkkolaissa.

7 §. Tuomiokapitulin päätösvallan siirtäminen. Pykälässä säädettäisiin tuomiokapitulin päätösvallan siirtämisestä viranhaltijalle. Viranhaltijan ratkaisuvallan rajoituksista säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Viranhaltijan tekemän päätöksen siirtämisestä tuomiokapitulin ratkaistavaksi säädettäisiin 10 luvun 9 §:ssä.

5 luku. Keskushallinto

1 §. Kirkolliskokouksen kokoonpano ja toimikausi. Pykälässä säädettäisiin kirkolliskokouksen kokoonpanosta ja toimikaudesta. Pappis- ja maallikkoedustajien paikkajaosta hiippakuntien kesken ja Ahvenanmaan seurakuntien edustajan valinnasta säädettäisiin kirkkojärjestyksessä.

2 §. Kirkolliskokouksen tehtävät. Pykälässä säädettäisiin kirkolliskokouksen tehtävistä. Pykälän 2 momentin luetteloon on koottu kirkolliskokouksen tehtävät kokonaisuuksina.

Tehtäväluettelon kohta 3 koskee kirkolliskokouksen lainsäädäntö- ja norminantovaltaa. Kohdan 4 mukaan kirkolliskokous antaa lausuntoja, tekee esityksiä ja lausuu toivomuksia valtioneuvostolle kirkon ja valtion suhteita koskevissa merkittävissä kysymyksissä. Tällaisia kysymyksiä ovat esimerkiksi kirkon asemaan veronsaajana liittyvät kysymykset ja seurakuntien yhteiskunnallisia tehtäviä koskevat asiat. Kirkon korkeimpana päätöksentekoelimenä kirkolliskokouksella on oikeus lausua kaikista tarpeellisiksi katsomistaan kirkon ja valtion suhteisiin liittyvistä merkittävistä asioista.

Tehtäväluettelon 5 kohta koskee hiippakunnan perustamista, rajojen muuttamista tai hiippakunnan lakkauttamista ja 6 kohta kirkon ulkosuhteista päättämistä. Kohdan 7 mukaan kirkolliskokous päättää kirkon lähetysjärjestöksi hyväksymisestä ja kirkon lähetysjärjestöaseman lakkauttamisesta. Kirkolliskokous tekee lähetysjärjestöä koskevan päätöksen piispainkokouksen esityksen pohjalta. Esityksen tekemisestä säädetään piispainkokouksen tehtävien yhteydessä kirkkojärjestyksen 5 luvun 9 §:n 3 kohdassa. Kirkolliskokouksen päätöksen jälkeen kirkkohallitus tekee sopimuksen lähetysjärjestön kanssa. Sopimus voi olla määräaikainen, esimerkiksi 5–10 vuoden mittainen, tai sopimuksessa voidaan sopia myös määräajoin käytävistä neuvotteluista, joiden tuloksen molemminpuolinen hyväksyminen olisi sopimuksen jatkumisen edellytys.

Kirkkohallituksen viraston johtavan viranhaltijan viran perustaminen ja lakkauttaminen sekä viranhaltijan valitseminen on kirkolliskokouksen tehtävä. Sen sijaan muut kirkkohallituksen virat perustaa ja lakkauttaa kirkkohallitus, jolle myös viranhaltijoiden valinta ja virasta vapauttaminen kuuluvat.

Kirkolliskokous hyväksyy kirkon keskusrahaston ja kirkon eläkerahaston toiminta- ja taloussuunnitelmat sekä talousarviot ja päättää seurakuntien keskusrahastolle ja eläkerahastolle maksettavat maksut. Kirkolliskokous päättää myös perusteista, joiden mukaan valtion rahoitus eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin jaetaan seurakunnille, seurakuntayhtymille ja kirkkohallitukselle. Kirkolliskokouksen tehtävänä on tarkastuttaa kirkon keskusrahaston, kirkon eläkerahaston ja muiden kirkkohallituksen sekä hiippakuntien viranomaisten hoidossa olevien rahastojen ja muiden varojen tilit ja hallinto, vahvistaa niiden tilinpäätökset ja päättää vastuuvapauden myöntämisestä. Kirkon työmarkkinalaitos ei anna erillistä kertomusta toiminnastaan.

3 §. Esitykset ja aloitteet kirkolliskokoukselle. Pykälässä säädettäisiin esitys- ja aloiteoikeudesta kirkolliskokoukselle. Esitysoikeus on piispainkokouksella, kirkkohallituksella ja hiippakuntavaltuutolla, aloiteoikeus kirkolliskokousedustajalla. Esitysten ja aloitteiden käsittelystä säädetään tarkemmin kirkkojärjestyksessä ja kirkolliskokouksen työjärjestyksessä.

4 §. Kirkolliskokouksessa määräenemmistöllä tehtävät päätökset. Pykälässä säädettäisiin siitä, mistä asioista päättäminen kirkolliskokouksessa edellyttää kahta käsittelyä ja kolme neljäosan määräenemmistöä. Säännöksessä mainituissa asioissa kirkolliskokouksen valiokunnan ehdotus on ensin hyväksyttävä kaikilta kohdin yksinkertaisella enemmistöllä. Asia on tämän jälkeen toisessa täysistunnossa saman toimikauden aikana otettava uuteen käsittelyyn, jolloin ehdotus tulee hyväksytyksi, jos sitä kannattaa vähintään kolme neljäosaa annetuista äänistä. Yleensä asia otetaan toiseen käsittelyyn jo samalla istuntokaudella. Määräenemmistöä laskettaessa annetuilla äänillä tarkoitetaan jaa- ja ei-ääniä. Poissaolevia ja tyhjää äänestäneitä ei oteta huomioon.

5 §. Piispainkokous. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että piispainkokouksen muodostavat hiippakuntien piispat. Läsnaolo- ja puheoikeudesta piispainkokouksessa säädetään kirkkojärjestyksessä ja piispainkokouksen työjärjestyksessä. Pykälän 2 momentissa säädetään piispainkokouksen tehtäväalueesta yleisesti. Tarkemmin tehtävistä säädettäisiin kirkkojärjestyksessä. Ylin päätösvalta kirkossa uskoa ja oppia koskevissa asioissa on 2 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohtien nojalla kirkolliskokouksella. Piispainkokouksen tehtävänä on tulkita kirkon uskoon ja oppiin liittyviä kysymyksiä ajankohtaisissa tilanteissa.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tahoista, joilla on aloiteoikeus piispainkokoukselle. Näitä ovat piispainkokouksen jäsenet, kirkolliskokous, tuomiokapitulit ja kirkkohallitus.

6 §. Kirkkohallituksen kokoonpano ja toimikausi. Pykälässä säädettäisiin kirkkohallituksen kokoonpanosta ja toimikaudesta.

7 § Päätösvallan siirtäminen. Pykälässä säädettäisiin siitä, mille toimielimille kirkkohallituksen täysistunnon päätösvaltaa voidaan siirtää. Virastokollegion jäseniä ovat kirkkohallituksen viraston johtava viranhaltija ja osastonjohtajat. Näiden virkojen virkanimikkeistä määrätään hallinnon sisäisissä määräyksissä. Koska kirkkohallituksessa ei enää vuoden 1994 keskushallintouudistuksen jälkeen ole ollut jaostoja, säännös on tuotu ajan tasalle poistamalla siitä maininta jaostoista.

8 §. Kirkkohallituksen tehtävä. Pykälässä säädettäisiin kirkkohallituksen tehtävästä hoitaa kirkon yhteistä hallintoa, taloutta ja toimintaa keskushallinnon johtavana yleishallintoviranomaisena. Tähän kuuluu myös kirkon ulkosuomalaistyön hoitaminen sekä kirkon kansainväliseen diakoniaan kuuluvan Kirkon ulkomaanavun säätiön hallituksen jäsenten nimeäminen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös kirkkohallituksen norminantovallasta antaa kirkkolain ja kirkkojärjestyksen täytäntöönpanosta tarkempia määräyksiä kirkkolaisissa ja kirkkojärjestyksessä säädetyllä tavalla. Esimerkkinä tällaisesta yksilöidystä määräyksenantovaltuudesta voidaan mainita kirkkolain 8 luvun 40 §:n 4 momentti, jossa kirkkohallitukselle säädetään oikeus antaa tarkempia määräyksiä seurakunnan pappien virkavapauden sekä vuosiloman ja vapaa-ajan järjestämisestä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kirkkohallituksen velvollisuudesta hoitaa kirkon suhteita valtioon ja muuhun yhteiskuntaan. Yhteiskuntasuhteiden hoitamiseen sisältyy myös yleinen kirkon edunvalvonta. Lisäksi momentissa säädettäisiin tehtävästä antaa valtioneuvoston kirkolta pyytämät lausunnot. Päätösvallan jaosta lausunnon antajana kirkolliskokouksen ja kirkkohallituksen kesken on todettu edellä 2 §:n perusteluissa.

Pykälän 4 momentissa, joka koskee kirkon edustamista ja puhevallan käyttämistä sekä sopimusten tekemistä, viitataan 18 §:ään, jossa säädetään kirkon työmarkkinalaitoksesta seurakuntien, seurakuntayhtymien, tuomiokapitulien ja kirkkohallituksen edunvalvojana työmarkkina-asioissa sekä viranhaltijoiden ja työntekijöiden palvelussuhteen ehdoista päätettäessä. Kirkkohallitus ei ole työmarkkinaosapuoli, joten se ei tee työmarkkinoiden neuvottelutoiminnassa syntyviä sopimuksia vaan näistä päätetään työmarkkinalaitoksen toimielimissä. Lisäksi säännöksessä otetaan huomioon tuomiokapitulien toimivalta hiippakunnallisissa asioissa.

Tarkemmin kirkkohallituksen tehtävistä säädettäisiin kirkkojärjestyksessä.

9 §. Kirkon keskusrahasto. Kirkon keskusrahaston varoilla rahoitetaan kirkon keskushallinnon ja hiippakuntien toiminta sekä tuetaan tarvittaessa seurakuntia ja seurakuntayhtymiä. Lisäksi keskusrahastosta rahoitetaan seurakunnille ja seurakuntayhtymille hautaustoimesta, väestökirjanpidosta sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia.

10 §. Kirkon eläkerahasto. Kirkon eläkerahasto toimii kirkon eläkelaitoksena ja huolehtii sen tehtävistä siten kuin siitä erikseen säädetään. Kirkon eläkerahaston varoja käytetään eläkkeiden ja perheläkkeiden maksamiseen.

11 §. Maksut kirkon keskusrahastolle. Pykälässä säädetään seurakuntien ja seurakuntayhtymien velvollisuudesta maksaa vuosittaisia maksuja kirkon keskusrahastolle. Kirkolliskokous päättää maksujen suuruudet.

12 §. Maksut kirkon eläkerahastolle. Pykälässä säädetään velvollisuudesta maksaa vuosittaisia maksuja kirkon eläkerahastolle. Pykälää on tarkistettu siten, että siinä otetaan huomioon kaikki kirkko-työnantajat. Kirkolliskokous päättää maksujen suuruudet.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että eläkerahaston kartuttamista varten maksunpantava eläkerahastomaksu voisi olla nykyisen viiden prosentin sijaan enintään kahdeksan prosenttia viimeksi toimitetun verotuksen kirkollisverosta. Kirkon eläkerahastoa kartutetaan työnantajien ja työntekijöiden maksamilla eläkemaksuilla (KiEL-maksut) sekä seurakuntien ja seurakuntayhtymien maksamalla eläkerahastomaksulla. Palkkaperusteinen työnantajan eläkemaksu on vuonna 2017 23,8 % ja kirkollisveroperusteinen eläkerahastomaksu 4 %, jolloin KiEL-maksuja kerätään yhteensä arviolta noin 153 milj. euroa ja eläkerahastomaksua noin 36,7 milj. euroa.

Seurakuntien ja seurakuntayhtymien maksama työnantajan eläkemaksu on varsin korkea muihin Suomen eläkejärjestelmiin verrattuna. Esimerkiksi TyEL-järjestelmään verrattuna eroa on jopa 6–7 prosenttiyksikköä. Kun tavoitteeksi asetetaan seurakuntien ja seurakuntayhtymien työnantajan eläkemaksun alentaminen lähemmäksi TyEL-järjestelmän tasoa, eläkerahastomaksua olisi vastaavasti nostettava. Voimassa olevaa eläkerahastomaksun viiden prosentin kattoa on pidettävä liian alhaisena, jos työnantajan maksun tavoitetaso olisi esimerkiksi 16,5 %. Arvion mukaan tämä tavoite saavutettaisiin, jos eläkerahastomaksu olisi 7,8 % kirkollisverotulosta.

13 §. Maksujen viivästysseuraamukset. Pykälässä säädetään kirkon keskusrahastolle ja kirkon eläkerahastolle suoritettavien maksujen viivästysseuraamuksista. Sen mukaan seurakuntien ja seurakuntayhtymien kirkon keskusrahastolle maksettavat maksut ja kirkon eläkerahastolle maksettavat työkyvyttömyyseläkkeiden omavastuuosuudet ovat suoraan ulosottokelpoisia. Eläkemaksut ovat suoraan ulosottokelpoisia muun lainsäädännön nojalla.

14 §. Keskusrahastoavustukset. Pykälässä säädetään kirkon keskusrahastosta seurakunnille ja seurakuntayhtymille myönnettävistä verotulojen täydennyksestä ja harkinnanvaraisesta avustuksesta. Keskusrahastoavustuksista säädetään tarkemmin kirkkojärjestyksen 5 luvun 18–20 §:ssä.

15 §. Eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin saadun rahoituksen jakaminen. Pykälässä säädettäisiin kirkon keskusrahaston velvollisuudesta jakaa valtiolta saatu rahoitus edelleen seurakunnille ja seurakuntayhtymille sekä siitä, että osa rahoituksesta voitaisiin käyttää niiden kirkkohallituksen tehtävien kustannuksiin, jotka liittyvät kirkon yhteiseen jäsenrekisteriin ja joista säädetään laissa.

Kirkon keskusrahasto jakaa valtiolta vuosittain saadun rahoituksen seurakunnille ja seurakuntayhtymille. Jako tapahtuu sekä erikseen määrätyn jakoperusteen mukaan että erillisten hakemusten perusteella seurakuntien ja seurakuntayhtymien arvokkaiden kirkollisten rakennusten ja irtaimiston kunnossapito- ja korjauskustannuksiin. Kirkkohallituksen tehtävänä olisi ehdotetun 3 luvun 44 §:n mukaan vastata kirkon yhteisen jäsenrekisterin yleisestä toimivuudesta, tietohallinnosta, tietoturvallisuudesta, rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä ja sähköisestä arkistoinnista. Lisäksi kirkkohallituksen on pidettävä jäsenrekisterin käyttöoikeuksien hallintaa varten käyttöoikeusrekisteriä niistä henkilöistä, joille on myönnetty oikeus jäsenrekisterin tietojen käsittelyyn. Kirkkohallituksen on pidettävä myös lokirekisteriä jäsenrekisterin tietojen käsittelystä käytön seurantaa, valvontaa ja suojausta varten. Ilman jäsenrekisteriä rekisterinpitäjinä toimivat seurakunnat ja seurakuntien keskusrekisterit eivät pystyisi hoitamaan niille väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 48 §:ssä säädettyjä tehtäviä. Siten on perusteltua, että rahoitusta voidaan käyttää myös kirkkohallituksen edellä mainittujen tehtävien hoitamiseen. Rahoituksen jaosta säädetään tarkemmin kirkkojärjestyksessä.

16 §. Sijoitustoiminnan valvonta. Finanssivalvonta valvoo kirkon eläkerahaston sijoitustoimintaa. Finanssivalvonnan toimivallasta ja valvontamaksusta säädetään Finanssivalvonnasta annetussa laissa (878/2008) ja Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetussa laissa (879/2008).

17 §. *Kirkon keskusrahastoa ja kirkon eläkerahastoa koskevat tarkemmat säännökset.* Kirkon keskusrahaston ja kirkon eläkerahaston taloudenhoidosta sekä niille suoritettavista maksuista säädetäisiin tarkemmin kirkkojärjestyksen 5 luvun 16 ja 17 §:ssä.

Keskusrahaston, eläkerahaston sekä muiden kirkkohallituksen ja hiippakuntien rahastojen ja varojen tilintarkastukseen sovelletaan tilintarkastuslakia (1141/2015). Talouden hoitoon sovelletaan muutoin kirkkolain 6 luvun ja kirkkojärjestyksen 6 luvun säännöksiä. Taloushallinnon muusta järjestämisestä määrätään tarkemmin kirkkohallituksen hyväksymässä taloussäännössä, josta säädetään 6 luvun 4 §:ssä.

18 §. *Kirkon työmarkkinalaitos.* Pykälässä säädetään kirkon työmarkkinalaitoksesta, sen tehtävästä ja toimivallasta. Kirkon työmarkkinalaitos toimii kirkkohallituksen yhteydessä seurakuntien, seurakuntayhtymien, tuomiokapitulien ja kirkkohallituksen edunvalvojana työmarkkina-asioissa. Se hoitaa itsenäisesti evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetussa laissa ja evankelis-luterilaisen kirkon työehtosopimuksista annetussa laissa sille säädetyt tehtävät näissä laeissa säädetyssä järjestyksessä.

Pykälän 2 momenttia on täsmennetty siten, että työmarkkinalaitoksen valtuus antaa suosituksia sidotaisiin työmarkkinalaitoksen tehtävälleen. Siten työmarkkinalaitos voisi antaa suosituksia yleisistä palvelussuhdetta koskevista asioista. Suositusasioissa on erikseen nimetty toiminnan tuloksellisuus ja työelämän laatu, joista työmarkkinalaitos voisi tarvittaessa antaa suosituksia erityisesti silloin, kun asiasta on neuvoteltu ja sovittu palkansaajajärjestöjen kanssa.

Työmarkkinalaitoksen päätösvaltaa käyttää työmarkkinalaitoksen valtuuskunta. Valtuuskunnan päätösvaltaa voidaan johtosäännössä antaa valtuuskunnan toimielimelle, kuten puheenjohtajistolle, tai kirkkohallituksen viranhaltijalle. Työmarkkinalaitoksen vastuusta työmarkkina-asioissa seuraa, että toimivaltaa voidaan siirtää vain viranhaltijalle, jonka tehtäviin kuuluu asioiden valmistelu työmarkkinalaitoksen valtuuskunnalle. Valtuuskunnan kokoonpanosta, valinnasta, toimikaudesta ja tehtävistä säädetään kirkkojärjestyksen 5 luvun 23 §:ssä. Erityinen viittaussäännös kirkkojärjestykseen on jäänyt tarpeettomaksi, koska ehdotetun 1 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tarkemmin kirkon hallinnosta säädetään kirkkojärjestyksessä.

6 luku. Seurakunnan ja kirkon talous

Seurakunnan ja seurakuntayhtymän taloutta koskeva voimassa olevan lain 15 luku on kokonaisuudessaan uudistettu 1 päivänä tammikuuta 2013 voimaan tulleella lailla (1011/2012). Kirkkolain nykyisen 15 luvun säännökset ehdotetaan siirrettäväksi lähes sellaisenaan uuden kirkkolain 6 lukuun. Taloutta koskevien säännösten muutoksia perustellaan hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi kirkkolain muuttamisesta, kirkon keskusrahastosta annetun lain kumoamisesta sekä evankelis-luterilaisten seurakuntien jäsenten velvollisuudesta suorittaa veroa seurakunnalle (HE 137/2012 vp). Ehdotettujen säännösten tulkinnassa voidaan lisäksi nojautua uudistuksen jälkeiseen taloutta koskevien säännösten tulkintakäytäntöön ja kirkkohallituksen antamiin ohjeisiin. Säännöksissä on otettu huomioon myös kirkkolain muutos (1602/2015, HE 75/2015 vp.).

Ehdotuksessa seurakuntien ja seurakuntayhtymien taloutta koskeva luku on laajennettu koskemaan myös kirkon keskusrahaston rahoittamaa taloutta. Seurakunnat ja seurakuntayhtymät ovat itsenäisiä juridisia henkilöitä ja taloudellisia yksiköitä, jotka saavat pääosan tuloistaan seurakunnan jäseniltä kirkollisveroina. Kirkollisesta varallisuudesta merkittävin osa on seurakuntien ja seurakuntayhtymien

omistuksessa. Suomen evankelis-luterilainen kirkko on erillinen juridinen henkilö. Sillä on nimissään omaisuutta, esimerkiksi kirkkohallituksen kiinteistöt sekä piispantaloja ja -asuntoja hiippakunnissa.

Kirkon keskusrahasto on erillinen juridinen henkilö. Sillä on kirkon keskushallinnossa ja laajemmin kirkossa merkittävä rahoituksellinen asema ja tehtävä. Se huolehtii kirkon keskushallinnon, hiippakuntien ja kirkon yhteisten tarpeiden rahoituksesta sekä seurakuntien avustusjärjestelmästä. Keskusrahaston hallituksena toimii kirkkohallitus.

Kirkon eläkerahasto on kirkon keskusrahastosta erillinen juridinen henkilö, joka toimii kirkon eläkelaitoksena. Kirkon eläkerahaston varoja käytetään eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden maksamiseen. Kirkon eläkerahaston hallituksena toimii kirkkohallitus. Kirkon työntekijöiden eläkeasioiden toimeenpanosta vastaa Keva.

Kirkko ei ole taloudellisena yksikkönä sama kuin kirkon keskusrahasto, mutta seurakuntien ja seurakuntayhtymien taloutta lukuun ottamatta kaikki kirkolliset tulot ja menot kulkevat keskusrahaston kautta. Myös evankelis-luterilaisen kirkon ja hiippakuntien nimissä oleva omaisuus on kirjattu keskusrahaston taseeseen, koska hiippakuntien ja kirkon keskushallinnon kirjanpito hoidetaan osana keskusrahaston kirjanpitoa. Keskusrahaston rahoittaman toiminnan talousarviosta, tilintarkastuksesta ja tilinpäätöksestä päättää kirkolliskokous.

1 §. Varojen käyttäminen. Pykälässä säädettäisiin seurakunnan ja seurakuntayhtymän sekä kirkon keskusrahaston ja kirkon eläkerahaston varojen käyttämisestä. Pykälään lisättäisiin maininta kirkon keskusrahaston ja kirkon eläkerahaston varoista. Kaikkien kirkon toimijoiden varoja saa käyttää vain niiden tehtävien toteuttamiseen. Seurakuntien ja seurakuntayhtymien velvollisuudesta suorittaa maksuja kirkon keskusrahastolle ja kirkon eläkerahastolle säädetään 5 luvun 11 ja 12 §:ssä.

2 §. Kirkollisvero. Pykälässä säädetään seurakunnan jäsenen velvollisuudesta maksaa kirkollisveroa. Kirkollisveron perusteista ja kirkollisverosta vapauttamisesta säädetään erikseen. Kirkollisverosta vapauttamisesta päättäisi kirkkoneuvosto tai yhteinen kirkkoneuvosto. Kirkkovaltuusto tai yhteinen kirkkovaltuusto päättää tuloveroprosentista 0,05 prosenttiyksikön tarkkuudella. Pykälä vastaisi sisällyttään voimassa olevaa lakia. Siihen lisättäisiin kuitenkin suora viittaus evankelis-luterilaisten seurakuntien jäsenten velvollisuudesta suorittaa veroa seurakunnalle annettuun lakiin. Voimassa olevassa pykälässä lakiin ei ole voitu viitata suoraan, koska laki on ollut pykälää muutettaessa vasta hallituksen esityksenä.

3 §. Tilivelvolliset. Pykälässä säädettäisiin siitä, ketkä luottamushenkilöt ja viranhaltijat ovat tilivelvollisia. Pykälä koskisi seurakuntien ja seurakuntayhtymien lisäksi myös hiippakuntien, kirkon keskushallinnon sekä kirkon keskusrahaston ja kirkon eläkerahaston luottamushenkilöitä ja viranhaltijoita.

Sisäisissä hallintosäännöissä määritellään, ketkä tekevät säännöksessä tarkoitettuja päätöksiä ja ovat siten säännöksen tarkoittamia tilivelvollisia. Viranomainen voi myös erikseen antaa viranhaltijalle tai työntekijälle tehtävän, johon liittyy tilivelvollisuus.

Niiden toimielinten jäseniä, joissa tilinpäätökset vahvistetaan ja joissa vastuuvapaus myönnetään, ei pidetä tilivelvollisina.

4 §. *Taloussääntö ja taloutta koskevat muut säännökset.* Pykälän 1 momenttiin koottaisiin voimassa olevassa kirkkolaisissa hajallaan olevat säännökset taloussäännön hyväksymisestä. Pykälän soveltamisalaan lisättäisiin kirkon keskusrahasto ja kirkon eläkerahasto ja niiden rahoittama toiminta samoin perustein kuin muualla luvussa.

Taloussäännössä määrätään muun muassa toiminta- ja taloussuunnitelmasta, talousarviosta, varojen ja omaisuuden hoitamisesta, kirjanpidosta, tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta sekä tilintarkastuksesta.

Pykälän 2 momentissa säädetään, että seurakuntien, seurakuntayhtymien ja kirkon keskusrahaston tulee noudattaa kirjanpitolakia (1336/1997). Tilintarkastukseen sovelletaan julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuksesta annettua lakia (1142/2015). Julkishallinnon ja -talouden tarkastamisesta annettua lakia sovelletaan pääsääntöisesti muilla julkisen hallinnon sektoreilla, minkä vuoksi säännöstä on muutettu tilintarkastusta koskevassa kirkkolain muutoksessa. Kyseistä lakia sovellettaisiin seurakuntien ja seurakuntayhtymien tilintarkastukseen. Sen sijaan kirkon keskusrahaston ja kirkon eläkerahaston tilintarkastukseen sovelletaan tilintarkastuslakia (1141/2015) kirkkolain 5 luvun 17 §:n nojalla. Tämä johtuu siitä, että tilintarkastuslain soveltaminen helpottaa kirkon eläkerahaston rinnastamista muihin eläkelaitoksiin. Kirkon keskusrahastoon sovelletaan samaa lainsäädäntöä, koska se kuuluu yhtenäiseen varojen kokonaisuuteen, jota kirkolliskokous valvoo.

Voimassa olevan pykälän viittaus kirkkojärjestykseen ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana. Viitasta ei tarvita ehdotetun 1 luvun 1 §:n yleisen valtuutussäännöksen vuoksi.

5 §. *Tilintarkastajan vastuu.* Pykälässä säädettäisiin tilintarkastukseen liittyvästä vastuusta. Tilintarkastaja toimisi tehtävässään virkavastuulla. Virkavastuu sisältää sekä rikosoikeudellisen vastuun että virkavastuun perusteella määrättyvän vahingonkorvausvelvollisuuden.

7 luku. **Pappisvirka**

Nykyisen lain säännöksiä pappisvirasta on muutettu 1 päivänä kesäkuuta 2013 voimaan tulleella lailla (1008/2012), jolla uudistettiin kirkon viranhaltijoita koskevat säännökset. Pappisvirkaa koskevan 7 luvun 1, 3, 4 ja 5 §:ää koskevien yksityiskohtaisten perustelujen osalta viitataan yleisesti hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi kirkkolain muuttamisesta (HE 41/2012 vp).

Ehdotetussa laissa pappisvirkaa koskevat erityissäännökset olisivat 7 luvussa. Papin virkaa ja viranhoitoa koskevat säännökset olisivat 8 luvussa, jossa säädettäisiin henkilöstöstä. Kirkon sisäisistä asioista, kuten papin hiippakunnan ja rovastikunnan määrätymisestä, säädettäisiin kirkkojärjestyksessä. Pappisvirkaan liittyvien oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädettäisiin laissa.

Pappisvirkaa koskeva tuomiokapitulin ja piispan valvontaoikeus ulottuu kaikkiin kirkon pappeihin riippumatta siitä, ovatko he palvelussuhteessa kirkkoon. Piispan ja tuomiokapitulin valvontaoikeus heijastaa kirkon episkopaalista rakennetta. Hiippakunnan papisto on piispan ja tuomiokapitulin erityisen ohjaus- ja valvontavallan alainen.

1 §. *Pappisvirka, pappi ja papin virka.* Pykälässä määritellään pappisviran, papin ja papin viran käsitteet. Pappisvirka tarkoittaa samaa kuin pappeus, joka saadaan papiksi vihkimisessä. Pappisvirka ei ole virkamiesoikeudellinen palvelussuhde, vaikka pappisviralla on myös tiettyjä virkamiesoikeudellisia ulottuvuuksia. Pappisviran haltijalla on oikeus suorittaa papin tehtäväksi määrättyjä kirkollisia toimituksia, kuten oikeus vihkiä avioliittoon ja kastaa kirkon ja seurakunnan jäseneksi, vaikkei hän

olisikaan palvelussuhteessa seurakuntaan. Pappisviran haltija on pappisvirkaa toimittaessaan piispan ja tuomiokapitulin valvonnan alainen.

Pykälän 2 kohdan määritelmässä on otettu huomioon se, että Suomen evankelis-luterilaisen kirkon papiksi voi tulla paitsi pappisvihkimyksen kautta myös piispan ja tuomiokapitulin yhteisellä päätöksellä, jolla erikseen myönnetään oikeus toimittaa pappisvirkaa Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Kyse on jossakin toisessa kirkossa vihitystä papista, jonka pappisvihkimyksen Suomen evankelis-luterilainen kirkko hyväksyy ja jota näin ollen ei vihitä uudelleen.

Pykälän 3 kohdassa määritellään papin virka julkisoikeudellisena palvelussuhdelajina. Papin viralla tarkoitetaan tiettyä virkasuhteeksi muodostettua palvelussuhdetta, johon vain papilla on kelpoisuus. Ainoat kirkkolaissa säädetyt pakolliset papin virat ovat seurakunnan kirkkoherran virka ja hiippakunnan piispan virka.

2 §. Päätös pappisvirkaan vihkimisestä. Pappisvirkaan vihittäväksi hyväksymisen edellytyksenä on, että tuomiokapitulin enemmistö ja piispa ovat asiasta yksimielisiä. Kenelläkään ei ole subjektiivista oikeutta tulla vihityksi pappisvirkaan. Pappisvihkimyksen edellytyksistä säädettäisiin kirkkojärjestyksen 7 luvun 3 §:ssä. Jos piispa on esteellinen osallistumaan päätöksentekoon pappisvirkaan vihittäväksi hyväksymisestä, hänen sijaisenaan toimisi kirkkojärjestyksen 4 luvun 6 §:n mukaan tuomiorovasti. Vihkimisen toimittaisi aina kuitenkin piispa ehdotetun kirkkojärjestyksen 7 luvun 2 §:n mukaisesti.

3 §. Rippisalaisuus. Pykälä papin rippisalaisuudesta liittyy perustuslain 12 §:ssä säädettyyn sananvauteen ja julkisuuteen. Papin rippisalaisuudella on pitkä historia. Ensimmäisiä merkintöjä papin vaihtiovelvollisuudesta on löydetty jo 400-luvulta. Rippisalaisuus oli 1200-luvulla kanonisessa oikeudessa vaihtiovelvollisuuden suojaama. Kirkkolain rippisalaisuutta koskevat säännökset ovat pysyneet pääosin saman sisältöisinä vuoden 1964 kirkkolaista (635/1964) lähtien.

Papin rippisalaisuus on hyväksytty poikkeuksena muussa lainsäädännössä säädettyihin ilmianto- ja todistamisvelvollisuuksiin. Lastensuojelulain (417/2007) 25 §:ssä säädetään niistä tahoista, joilla on velvollisuus salassapitosäännösten estämättä tehdä hoidon ja huolenpidon tarpeessa olevasta lapsesta lastensuojeluilmoitus kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle. Mainitussa pykälässä otetaan huomioon kirkkolain säännös rippisalaisuudesta, sillä 4 momentin mukaan rippiin tai muuhun sielunhoitoon liittyvästä salassapitovelvollisuudesta voidaan säätää tai määrätä erikseen. Myös oikeudenkäymiskaaren todistelua koskevassa 17 luvussa säädetään papin vaihtiovelvollisuudesta. Vaihtiovelvollisuus koskee todistamisen lisäksi hallintoasian käsittelyä ja esitutkintaa.

Pykälän 3 momentin säännöstä papin ilmoitusvelvollisuudesta ehdotetaan muutettavaksi siten, että ilmoitusvelvollisuus koskisi törkeitä rikoksia. Muutoksella selvennettäisiin säännöksen viittausta rikoslain 15 luvun 10 §:n 1 momenttiin, jossa luetellaan ne törkeät rikokset, joiden ilmoittamatta jättäminen on rangaistavaa. Kirkkolaissa säädetään papin ilmoitusvelvollisuudesta toisin kuin rikoslaissa. Papin on annettava hankkeilla olevasta törkeästä rikoksesta tieto viranomaiselle paljastamatta ripissä tai sielunhoidossa hänelle uskoutunutta henkilöä.

4 §. Kirjallinen muistutus ja pappisvirasta pidättäminen. Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa papille voidaan antaa kirjallinen muistutus tai joissa pappi voidaan pidättää pappisvirasta määrääjäksi pappisvirkaan liittyvän virheellisen menettelyn johdosta. Pappisvirasta voidaan pidättää myös pappia koskevan tutkimuksen tai oikeudenkäynnin ajaksi. Pykälään koottaisiin säännökset pappisvirasta pidättämisestä nykyisen lain eri luvuista. Ilmaisuu kirjallinen varoitus ehdotetaan muutettavaksi kirjalliseksi muistutukseksi, jotta se olisi selkeämmin erotettavissa virkasuhteeseen kuuluvia velvoitteita

rikkoneelle tai laiminlyöneelle viranhaltijalle annettavasta varoituksesta (HaVM 17/2012 vp). Ennen kuin pappisvirasta pidättämisestä tehdään päätös, papille on varattava tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

5 §. Pappisvirasta eroaminen ja pappisviran menettäminen. Pykälässä säädetään papille hakemuksesta myönnettävästä erosta pappisvirasta sekä pappisviran menettämisestä. Pappi menettää pappisvirkansa, jos hän eroaa kirkosta sekä jos hän ei ole pysynyt kirkon tunnustuksessa eikä ole pappisvirasta pidättämisen kuluessa itse pyytänyt eroa pappisvirasta tai osoittanut tahtovansa pysyä kirkon tunnustuksessa. Tuomiokapitulilla ei ole näissä tilanteissa harkintavaltaa sen jälkeen kun se on todennut tilanteen.

Tuomiokapituli voi määrätä papin menettämään pappisviran, jos papin toiminta tai velvollisuuksien laiminlyönti taikka muu käyttäytyminen osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi olemaan pappina. Pappi voi menettää pappisvirkansa myös, jos hänet on tuomittu rangaistukseen sellaisesta rikoksesta, joka osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi olemaan pappina. Seuraamusta harkitessaan tuomiokapitulin tulee ottaa huomioon tuomioistuimen rikoksesta määräämän rangaistuksen ankaruus.

Ehdotetun 8 luvun 49 §:n 3 momentin mukaan papin virkasuhde päättyisi ilman irtisanomista ja irtisanomisaikaa, kun tuomiokapituli on myöntänyt papille eron pappisvirasta tai määrännyt hänet menettämään pappisvirkansa.

6 §. Pappisviran palauttaminen. Piispa ja tuomiokapituli voivat pyynnöstä palauttaa pappisviran, jos pappisvihkimyksen edellytykset täyttyvät. Piispa ja tuomiokapituli suorittavat vastaavanlaisen harkinnan kuin päättäessään pappisvirkaan vihittäväksi hyväksymisestä. Huomioon otetaan myös syy, jonka vuoksi pappisvirka on menetetty. Pappisvirka voidaan palauttaa pappisvirasta aiemmin vapaaehtoisesti eronneelle ja pappisviran menettäneelle.

8 luku. Henkilöstö

Voimassa olevan lain henkilöstöä koskeva 6 luku on kokonaisuudessaan uudistettu 1 päivänä kesäkuuta 2013 voimaan tulleella lailla (1008/2012). Lisäksi luvun yksittäisiä säännöksiä on uudistettu (1164/2016 ja 211/2018). Nykyisen 6 luvun säännökset ehdotetaan siirrettäväksi asiasisällöllisesti lähes sellaisenaan uuden kirkkolain 8 lukuun. Henkilöstöä koskevien säännösten yksityiskohtaisten perustelujen osalta viitataan yleisesti hallituksen esityksiin eduskunnalle laiksi kirkkolain muuttamisesta (HE 41/2012 vp, HE 160/2016 vp, HE 174/2017). Ehdotettujen säännösten tulkinnassa voidaan lisäksi nojautua säännösten tulkintakäytäntöön.

Henkilöstöä koskevat yleiset säännökset

1 §. Työnantaja ja henkilöstö. Yleissäännöksessä todetaan kirkon työnantajat ja se, että kirkon henkilöstön palvelussuhde on joko virka- tai työsopimussuhde. Työsuhteeseen sovelletaan työsopimuslakia (55/2001), muuta työelämää koskevaa lainsäädäntöä, työsuhdetta koskevia kirkkolain säännöksiä sekä kirkon työehtosopimusten määräyksiä.

Palvelussuhteen ehtoja koskevissa asioissa seurakuntayhtymää ja siihen kuuluvia seurakuntia käsitellään yhtenä työnantajayksikkönä. Tämä selkeyttää henkilöstöhallintoa seurakuntayhtymissä, joissa seurakunnat käyttävät monessa suhteessa itsenäistä työnantajavaltaa. Seurakunnat muun muassa valitsevat henkilöstönsä, hoitavat työnjohdon sekä päättävät työmenetelmistä ja palvelussuhteen irtisanomisesta. Seurakuntayhtymä hoitaa lähtökohtaisesti muut henkilöstöhallintoon kuuluvat tehtävät.

Tuomiokapitulilla on eräitä seurakunnan ja seurakuntayhtymän viranhaltijoita koskevia työnantaja-tehtäviä, vaikka se ei ole näiden työnantaja. Erityisesti tämä koskee papistoa. Tuomiokapitulin toimivalta ilmenee muista tämän luvun säännöksistä.

Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi itsestään selvänä säännös siitä, että työnantajalla tulee olla tehtäviensä hoitamista varten riittävä henkilöstö. Pakollisista viroista säädetään kirkkojärjestyksessä. Muilta osin työnantaja päättää, miten ja minkälaisella henkilöstöllä se hoitaa tehtävänsä.

2 §. Virkasuhde, virka ja viranhaltija. Pykälässä määriteltäisiin virkasuhde, virka ja viranhaltija. Työnantaja on määritelty edellisessä pykälässä.

Pysyvää virkasuhdetta varten tulee aina perustaa virka. Henkilö voidaan ottaa määräaikaiseen virkasuhteeseen virkaa perustamatta, jos siihen on perusteltu syy. Perusteltu syy on esimerkiksi tehtävän lyhytkestoisuus, jonka vuoksi viran perustaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Seurakunnan toiminnan kausivaihtelut sekä sijaisuusjärjestelyt voivat myös olla peruste määräaikaisen virkasuhteen käytölle.

3 §. Kirkon virka- ja työehtosopimukset. Kirkkolaki on virka- ja työehtosopimuksen määräyksiin nähden toissijainen sopimuksenvaraisissa asioissa. Virkaehtosopimuksista säädetään evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetussa laissa. Laissa on rajoitettu sopimisoikeutta niiden asioiden osalta, jotka kuuluvat työnantajan määräämisvaltaan ja työnantajan oikeuteen päättää hallinnon järjestämisestä. Virkaehtosopimusten ensisijaisuus koskee sellaisia asioita, joista lain sopimuskompetenssin nojalla on tehty virkaehtosopimus. Työehtosopimuksista säädetään työehtosopimuslaissa (436/1946).

4 §. Muut viranhaltijan palvelussuhdetta koskevat säännökset ja määräykset. Pykälässä valtuutetaan säätämään täydentäviä määräyksiä palvelussuhteen ehdoista kirkkojärjestyksessä. Tarvittaessa myös työnantaja voi antaa tarvittavia määräyksiä ohje- tai johtosäännöissä.

5 §. Kielitaito. Pykälässä säädetään henkilöstön kielitaitovaatimuksista ja niistä myönnettävistä erivapauksista. Vaadittava kielitaito voitaisiin 12 §:stä poiketen osoittaa myös hakuajan päättymisen jälkeen, jos se ei viivästyttä asian käsittelyä. Pykälän 2 momentin säännös koskee sekä virkasuhteeseen että työsopimussuhteeseen hakijoita.

Lisäksi työnantajan on huolehdittava koko henkilöstönsä riittävästä kielitaidosta, jotta viranomais-tehtävät pystytään hoitamaan laissa säädettyjen kielivaatimusten mukaisesti.

6 §. Vaitiolovelvollisuus. Pykälässä säädetään kirkollisen työnantajan palveluksessa olevan henkilön vaitiolovelvollisuudesta muissa kuin ehdotetun 7 luvun 3 §:ssä ja tämän luvun 31 §:ssä säädettyissä rippisalaisuutta koskevissa tilanteissa. Henkilöstön vaitiolovelvollisuuteen sovelletaan kirkkolain lisäksi, mitä siitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa ja muussa laissa säädetään. Sovellettavaksi tulee erityisesti viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 23 §:ssä säädetty vaitiolovelvollisuus ja hyväksikäyttökielto.

7 §. Sotilaspapit. Pykälässä säädetään sotilaspappien pappisvirkaan liittyvistä asioista. Sotilaspappi on puolustusvoimien virkamies, joka on hengellisen työn osalta kenttäpiispan johdossa ja valvonnassa mutta tiettyjen pappisvirkaan liittyvien hallinnollisten kysymysten osalta tuomiokapitulin alainen. Tuomiokapitulilla on oikeus antaa sotilaspapille pappisvirkaa koskeva kirjallinen muistutus, pidättää hänet pappisvirasta määrääjäksi tai määrätä hänet menettämään pappisvirka. Kenttäpiispan ja

sotilaspapin virat täytetään siten kuin niistä säädetään puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 38 §:ssä ja puolustusvoimista annetun valtioneuvoston asetuksen (1319/2007) 15 §:ssä.

8 §. Vankilapapit. Pykälässä säädetään papin virasta vankilassa tapahtuvaa sielunhoitoa varten. Pykälästä ehdotetaan poistettavaksi maininta lehtoreista, koska lehtorin virkoja ei enää ole vankiloissa. Myös maininta muita erityisiä tarpeita varten olevista viroista ehdotetaan poistettavaksi, koska niitä ei enää ole valtionhallinnossa. Vankilapappi on valtion virassa, mutta pappisvirkaa koskevissa asioissa vankilapappi on tuomiokapitulin alainen. Tuomiokapituli täyttää vankilapapin viran saatuaan hakijoista lausunnon asianomaiselta valtion viranomaiselta. Myös viran väliaikaisesta hoitajasta ja viransijaisesta tulisi pyytää lausunto. Rikosseuraamuslaitoksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1108/2009) 18 §:n mukaan lausunnon antaa asianomaisen rikosseuraamusalueen aluejohtaja.

9 §. Eläkkeet. Pykälässä viitattaisiin evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain korvanneeseen julkisten alojen eläkelakiin, jossa säädetään oikeudesta eläkkeeseen ja perhe-eläkkeeseen.

Virkasuhteen alkaminen

10 §. Virkasuhteen kesto. Virkasuhde on joko toistaiseksi voimassa oleva tai määräaikainen. Pääsääntö on, että viranhaltija otetaan toistaiseksi voimassa olevaan palvelussuhteeseen. Määräaikaiseen virkasuhteeseen ottaminen edellyttää laissa säädettyä perustetta. Pykälän 2 momentissa säädetään yleisimmistä määräaikaisuuden perusteista. Määräaikaisuuden perusteista voidaan säätää myös muualla. Tavallisin määräaikaisuuden peruste on sijaisuus. Peräkkäiset sijaisuudet eivät muodosta kiellettyä määräaikaisten virkasuhteiden ketjua, jos kullekin määräajalle on laillinen peruste. Myös muu mainittuihin perusteisiin rinnastuva työnantajan toimintaan liittyvä seikka oikeuttaa määräaikaisuuden.

Pykälän 3 momentissa säädetäisiin ilman laissa säädettyä perustetta tai ilman perusteltua syytä toistuvasti määräaikaiseen virkasuhteeseen otetun viranhaltijan oikeudesta korvaukseen. Ehdotetun 75 §:n 1 momentin mukaan korvausvaatimus käsiteltäisiin hallintoriita-asiana hallinto-oikeudessa. Korvausvaatimuksen esittämistä koskeva säännös ehdotetaan muutettavaksi asiasisällöltään vastaamaan kunnallisista viranhaltijoista annetun lain (304/2003) 3 §:n 3 momenttia ja valtion virkamieslain (750/1994) 56 §:n 2 momenttia. Siten korvausvaatimus olisi esitettävä kuuden kuukauden kuluessa virkasuhteen päättymisestä. Virkasuhteen kestäessä esitetty vaade olisi ennenaikainen, koska vahinkoa ei olisi vielä syntynyt. Korvaus lasketaan säännöllisen työajan ansion perusteella.

11 §. Pitkäaikaistyöttömän ottaminen määräaikaiseen virkasuhteeseen. Pykälä vastaa työsopimuslain säännöstä. Pitkäaikaistyöttömän voi palkata määräaikaiseen virkasuhteeseen ilman 10 §:n 2 momentin perustetta. Pitkäaikaistyöttömänä pidetään henkilöä, joka on ollut edellisen 12 kuukauden ajan yhtäjaksoisesti työtön työnhakija. Enintään kahden viikon pituinen palvelussuhde ei katkaisisi työttömyyden yhtäjaksoisuutta. Pitkäaikaistyöttömän kanssa ilman perustetta tehtävän määräaikaisen työsopimuksen enimmäiskesto on yksi vuosi. Viranhaltija voitaisiin ottaa myös useampaan vuotta lyhyempään virkasuhteeseen siten, että määräaikaisia virkasuhteita voisi kuitenkin vuoden aikana olla enintään kolme ja niiden yhteenlaskettu kokonaiskesto saisi olla enintään yksi vuosi.

Säännöksellä pyritään alentamaan työnantajan työllistämiskynnystä pitkäaikaistyöttömien palkkamisessa. Työnantajan työllistämiskynnyksen alentuessa pitkäaikaistyöttömille syntyy uusia työtilaisuuksia määräaikaisen virkasuhteen kautta. Määräaikainen virkasuhde voi toimia myönteisenä siirtymänä vakituiseen palvelussuhteeseen.

12 §. Julkinen hakumenettely ja siitä poikkeaminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin pääsääntöä, jonka mukaan virkasuhteeseen otetaan julkisella hakumenettelyllä. Julkisen hakumenettelyn tavoitteena on turvata hyvän hallinnon periaatteiden toteutuminen sekä parhaan mahdollisen henkilöstön saaminen. Viranhakuilmoitus olisi julkaistava yleisessä tietoverkossa samalla tavalla kuin toimielinten pöytäkirjat. Laki sisältää vain viranhakuilmoituksen julkistamisen minimivaatimuksen. Hakuilmoitus voidaan lisäksi julkaista esimerkiksi sanomalehdessä tai internetissä toimivassa yleisessä rekrytointipalvelussa. Viranhakuilmoituksen sisällöstä päättää työnantaja.

Pykälän 2 momentin mukaan työnantaja voisi perustellusta syystä päättää ilmoitetun hakuajan jatkamisesta, kokonaan uudesta hakumenettelystä tai viran täyttämättä jättämisestä. Näin voidaan tehdä esimerkiksi tilanteissa, joissa kelpoisuusvaatimukset täyttäviä hakijoita ei ole tai työnantaja katsoo muusta syystä tarpeelliseksi saada lisää hakijoita tai järjestää tehtävien hoitamisen toisin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yleisimmistä tilanteista, joissa julkisesta hakumenettelystä voidaan poiketa. Lisäksi työnantaja voisi muustakin erityisen painavasta syystä päättää, että julkista hakumenettelyä ei tarvita. Erityisen painavana syynä ei pidetä sitä, että henkilö on jo pitkään hoitanut virkaa sijaisena tai sen ollessa täyttämättä.

Seurakuntapastorin virka ja määräaikainen muu seurakunnan papin virka täytettäisiin haettavaksi julistamatta tuomiokapitulin viranhoitomääräyksellä. Viranhoitomääräyksen antaminen seurakuntapastorin virkaan kytkeytyy erityisesti papiksi vihkimiseen, minkä vuoksi julkista hakumenettelyä ei käytetä. Tuomiokapituli antaa viranhoitomääräyksen sopivalle papille ottaen huomioon, mitä seurakunnan lausunnossa todetaan. Seurakunnan lausunnosta ehdotetaan säädettäväksi kirkkojärjestyksessä.

13 §. Virkasuhteeseen ottaminen. Virkasuhteeseen voidaan ottaa vain henkilö, joka on hakenut virkaa kirjallisesti ja täyttänyt kelpoisuusvaatimukset hakuajan päättymiseen mennessä. Kirjallisen hakemuksen toimittamistavasta säädetään erikseen hallintolaissa ja sähköisestä asioinnista viranomaistoinnissa annetussa laissa. Hakemukseen on liitettävä selvitys hakijan kelpoisuudesta.

Kirkkohallituksen viraston johtavan viranhaltijan virkaa täytettäessä voidaan ottaa huomioon virkaa hakeneiden henkilöiden lisäksi henkilö, joka on antanut suostumuksensa ja täyttää viran kelpoisuusehdot. Pykälässä informatiivisesta syystä ollut viittaussäännös piispan vaalia koskeviin kirkkolain, kirkkojärjestyksen ja kirkon vaalijärjestyksen säännöksiin ehdotetaan poistettavaksi.

14 §. Kelpoisuusvaatimukset. Perustuslain 125 §:n 2 momentin mukaan yleiset nimitysperusteet julkisiin virkoihin ovat taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto. Perustuslain yleiset nimitysperusteet koskevat myös kirkon virkoja, minkä vuoksi informatiivinen viittaus perustuslakiin on poistettu tarpeettomana. Yleisiä nimitysperusteita on tulkittava yhteydessä asianomaisen viran yleisiin ja erityisiin kelpoisuusvaatimuksiin, joihin liittyen on otettava huomioon myös virkaan kuuluvat konkreettiset työtehtävät.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä palvelussuhteista, joihin voidaan ottaa vain Suomen evankelis-luterilaisen kirkon konfirmoitu jäsen. Työsuhteiselta henkilöstöltä edellytettäisiin kirkon jäsenyyttä ja konfirmaatiota vain, jos tehtävät liittyvät jumalanpalveluselämään, diakoniaan, kasvatukseen, opetukseen tai sielunhoitoon tai jos viran täyttävä viranomais katsoo sen olevan tehtävän luonteen vuoksi muuten perusteltua. Viranomaisen tulee perustella päätöksensä. Tehtävän luonne voi liittyä esimerkiksi kirkon tai seurakunnan edustamiseen, kuten talouden johtotehtävissä tai viestintätehtävissä työskenneltäessä.

Pykälän 2 momentin mukaan tuomiokapituli voisi myöntää erivapauden muun kristillisen kirkon tai uskonnollisen yhdyskunnan papille toistaiseksi tai määräajaksi, jos kirkolliskokous on hyväksynyt tuon kirkon tai uskonnollisen yhdyskunnan kanssa tehdyn sopimuksen pappisviran vastavuoroisen hoitamisen edellytyksistä.

Kirkon jäsenyyttä ja konfirmaatiota koskeva kelpoisuusvaatimus koskisi myös määräaikaisia virka- ja työsuhteita, jos määräaikainen palvelussuhde kestää yli kaksi kuukautta. Tätä lyhyemmissä palvelussuhteissa työnantaja voisi perustellusta syystä tai erityisen säännöksen nojalla yksittäistapauksessa poiketa jäsenyys- ja konfirmaatiovaatimuksesta. Asiaa arvioitaessa olisi aina otettava huomioon työtehtävien sisältö. Poikkeussäännös ei kuitenkaan koskisi papin tai lehtorin virkoja.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin virkaan valittavan vähimmäisiästä.

15 §. Erityiset kelpoisuusvaatimukset. Viran erityiset kelpoisuusvaatimukset perustuvat erillisiin säännöksiin tai työnantajan päätöksiin. Kelpoisuusvaatimukset voivat sisältyä ohje- tai johtosääntöön, viran perustamispäätökseen tai erilliseen päätökseen. Erityisiä kelpoisuusvaatimuksia ovat yleensä tutkinto, koulutus tai aiempi työkokemus. Työnantaja voi omilla päätöksillään täydentää säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia mutta ei lieventää niitä.

Erityisistä kelpoisuusvaatimuksista voidaan poiketa määräaikaisen virkasuhteen kohdalla, jos siitä erikseen säädetään tai työnantaja perustellusta syystä yksittäistapauksessa niin päättää. Yleensä tällöin on kyse sijaisuuden tai avoinna olevan virkasuhteen hoitamisesta. Papin ja lehtorin viran tehtäviin kohdistuvien erityisten vaatimusten vuoksi papin virkaan voidaan antaa viranhoitomääräys vain papille ja lehtorin virkaan vain lehtorille.

Eräisiin kirkon virkoihin kelpoisuusvaatimuksena edellytettävä koulutus saadaan viranhoidon yhteydessä. Kyse on pitkäkestoisista erikoistumiskoulutuksista. Virkaan voidaan valita muut kelpoisuusehdot täyttävä henkilö, joka sitoutuu suorittamaan koulutuksen virkaan valitsemisen jälkeen. Hänet voitaisiin irtisanoa ehdotetun 51 §:ssä säädetyn vakavan virkasuhteeseen liittyvän velvoitteen rikkomisen tai laiminlyönnin perusteella, jos hän ei suorita vaadittavaa koulutusta työnantajan asettamassa kohtuullisessa määräajassa.

16 §. Ulkomaiset opinnot ja tutkintotodistukset. Pykälässä viitataan lakeihin, joissa säädetään ulkomaisten opintojen ja tutkintotodistusten tuottamasta virkakelpoisuudesta.

Päätökset ulkomailla suoritettujen opintojen ja ammatillisen harjoittelun tunnustamisesta ja rinnastamisesta sekä tutkinnon antamasta kelpoisuudesta tekee ehdotetun kirkkojärjestyksen 5 luvun 12 §:n 8 kohdan mukaan kirkkohallitus. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin viranomaista sitovasti siitä määräajasta, jonka kuluessa päätös tulee antaa.

17 §. Rikosrekisteriote. Pykälässä säädetään tilanteista, joissa viran hakijalta edellytetään rikosrekisteriotteen esittämistä virkasuhteeseen ottamisen edellytyksenä. Lisäksi pykälässä viitataan selvyiden vuoksi lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) säännöksiin rekisteriotteen kelpoisuusajasta, merkinnästä rikosrekisteriotteen esittämisestä ja palauttamisesta, vaitiolovelvollisuudesta, hakuilmoituksesta ja rangaistussäännöksistä.

18 §. Huumausainetesti. Pykälässä säädetään tilanteista, joissa viran hakijalta tai viranhaltijalta voidaan edellyttää huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämistä. Säännöksen sanamuotoa on velvoittamisajankohdan osalta selkeytetty.

19 §. *Terveydentilaa koskeva selvitys virkasuhteeseen otettaessa ja papiksi vihittäessä.* Pykälän 1 momentti koskisi virkasuhdetta hakeneen tai siihen suostumuksensa antaneen henkilön terveydentilan selvittämistä ennen virkasuhteeseen ottamista koskevan päätöksen tekemistä. Myös papiksi vihittävän tulee osoittaa olevansa terveydeltään pappisvirkaan kykenevä. Terveydentilan selvittäminen tapahtuu lääkärin antaman lääkärintodistuksen perusteella. Työnantajalle voi riittää myös muu luotettava selvitys, kuten terveydenhoitajan todistus. Työnantaja voi perustellusta syystä päättää, ettei selvitystä tarvita. Näin voidaan tehdä esimerkiksi kun työnantajan palveluksessa oleva henkilö valitaan virkasuhteeseen ja hän on jo aikaisemmin esittänyt selvityksen terveydentilastaan tai kun henkilö otetaan virkasuhteeseen lyhyeksi määräajaksi.

Jos tietoja terveydentilasta ei ole käytettävissä virkaa täytettäessä, valinta suoritetaan ehdollisena. Valinta vahvistetaan tai se todetaan rauenneeksi erillisellä päätöksellä tietojen esittämisen jälkeen. Valinta on todettava rauenneeksi päätöksellä myös, jos tietoja ei esitetä määräajassa. Virkasuhde katsottaisiin päättyneeksi, kun raukeamista koskeva päätös on annettu viranhaltijalle tiedoksi ehdotetun 10 luvun 23 §:n mukaisesti. Papiksi vihkimistä ei voi tehdä ehdollisena.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kirkkoherran viran hakijalta edellytettävistä terveydellisistä tiedoista sekä tarvittaessa suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista. Kirkkoherra voidaan valita seurakunnan äänivaltaisten jäsenten suorittamalla vaalilla, jolloin valintaa ei voida tehdä ehdollisena. Terveydelliset edellytykset on selvitettävä ennen vaalia.

20 §. *Koeaika.* Pykälässä säädetään viranhaltijoihin sovellettavasta koeajasta. Koeaika tulee määrätä viimeistään päätettäessä virkasuhteeseen ottamisesta. Ehdotettu kuuden kuukauden enimmäispituus vastaa valtion virkamieslain 10 §:n ja kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain 8 §:n mukaista koeajan enimmäispituutta. Jos määräaikainen virkasuhde on vuotta lyhempi, koeaika voi olla enintään puolet virkasuhteen kestosta. Jos viranhaltija on koeaikana työkyvyttömänä tai perhevapaajaksolla, työnantajalla on oikeus pidentää koeaikaa kuukaudella kutakin työkyvyttömyys- tai perhevapaajaksoihin sisältyvää 30 kalenteripäivää kohden. Työnantajan on ilmoitettava koeajan jatkamisesta viranhaltijalle ennen kuin koeaika päättyisi.

Uusi koeaika voidaan määrätä, kun viranhaltija otetaan hakemaansa toiseen virkasuhteeseen saman työnantajan palveluksessa ja hänen asemansa tai tehtävänsä muuttuvat huomattavasti.

Koeaikana virkasuhde voidaan purkaa päättymään välittömästi ilman virkasuhteen päättämiseksi säädettyjä perusteita. Virkasuhteen voi purkaa sekä työnantaja että viranhaltija. Työnantaja ei kuitenkaan saa purkaa virkasuhdetta syrjivän tai muutoin koeajan tarkoitukseen nähden epäasiallisin perustein. Purkamiseen tulee olla sellainen henkilöön tai hänen työsuoritukseensa liittyvä syy, jonka vuoksi työnantaja voi perustellusti katsoa, että viranhaltijan toiminta ei vastaa työnantajan asettamia vaatimuksia.

Papin virassa olevan papin ja lehtorin virkasuhteen purkamisesta koeaikana päättäisi tuomiokapituli. Päätös virkasuhteen purkamisesta voidaan tehdä seurakunnan tai seurakuntayhtymän esityksestä taikka tuomiokapitulien aloitteesta. Jos virkasuhde puretaan tuomiokapitulien aloitteesta, päätös on tehtävä koeajan kuluessa. Palkka maksetaan tuomiokapitulien päätökseen saakka.

Koeaika ei koskisi kirkkoherran, piispan ja pappisasessorin eikä kirkkohallituksen viraston johtavan viranhaltijan virkaa. Syynä poikkeukseen on näiden virkojen täyttämistapa.

21 §. *Viranhoitomääräys ja selvitys virkasuhteen ehdoista.* Viranhoitomääräyksen tulee olla kirjallinen ja se tulisi antaa viranhaltijalle ennen kuin hän ryhtyy virantoimitukseen. Viranhoitomääräys voi

olla esimerkiksi ottamispäätöstä koskeva pöytäkirjanote tai muu kirjallinen viranhoidomääräys. Viranhoidomääräyksestä tulisi ilmetä virkasuhdetta koskevat perusasiat. Viranhaltijan tehtävät määräytyvät yleensä tarkemmin johtosäännön, viran perustamispäätöksen tai muun erillisen päätöksen perusteella. Viranhaltijalle tulisi antaa vähintään kuukauden kestävässä virkasuhteessa lisäksi 2 momentissa luetellut tiedot sisältävä selvitys keskeisistä virkasuhteen ehdoista, jos ne eivät ilmene viranhoidomääräyksestä.

Pykälää on selkeytetty siten, että 3 momentissa säädettäisiin tuomiokapitulin tehtäväksi antaa viranhoidomääräykset kaikkiin papin ja lehtorin virkoihin. Selvityksen virkasuhteen keskeisistä ehdoista antaa kuitenkin työnantaja. Pykälän 4 momentti koskisi puolestaan määräystä toisen papin väliaikaisesta hoitamisesta, joka voidaan antaa oman viran ohella. Oman viran ohella toisen viran tehtävien hoidosta maksettavan palkkion määräytymisestä sovitaan virkaehtosopimuksella.

22 §. Virkasuhteen sekä viranhaltijan oikeuksien ja velvollisuuksien alkaminen. Virkasuhde alkaa virkasuhteeseen ottamista koskevan päätöksen tekemisestä. Virkasuhteen alkamisen jälkeen työnantaja tai viranhaltija ei voi vapautua virkasuhteen velvollisuuksista muutoin kuin virkasuhteen irtisanomisella tai muulla virkasuhteen päättymisperusteella, kuten virkasuhteeseen ottamispäätöksen kumoamisella valituksen johdosta tai virkasuhteen purkamisella.

Virantoimitus alkaa, kun viranhaltija ryhtyy hoitamaan virkasuhteeseensa kuuluvia tehtäviä. Samalla alkavat viranhaltijan oikeudet ja velvollisuudet. Oikeuksien ja velvollisuuksien aikaisemmasta alkamishetkestä voidaan säätää tai määrätä toisin muualla. Esimerkiksi joidenkin etujen saaminen voi virkaehtosopimusten perusteella alkaa jo ennen virantoimituksen alkamista. Virantoimituksen alkamisajankohdan päättää pääsääntöisesti virkasuhteeseen ottamisesta päättävä viranomainen. Viranhaltijan olosuhteet, kuten edellisen palvelussuhteen irtisanomisaika tai muut perustellut syyt, voivat vaikuttaa virantoimituksen alkamispäivän määräämiseen tai jo määrätyn alkamispäivän siirtämiseen.

Työnantajan velvollisuudet

23 §. Yleisvelvoite. Pykälässä säädetään työnantajan yleisvelvollisuudesta huolehtia siitä, että viranhaltijalle annetaan virkasuhteesta johtuvat edut ja oikeudet sellaisina kuin ne hänelle lain säännöksen tai virkaehtosopimuksen määräyksen mukaan kuuluvat. Säännöksessä tarkoitetuista eduista ja oikeuksista on erikseen säädetty laissa tai sovittu virkaehtosopimuksissa.

24 §. Työyhteisön ja työilmapiirin kehittäminen. Viranhaltijan hoidettavana olevaa tehtävää, viranomaisen toimintaa tai työmenetelmiä muutettaessa tai kehitettäessä olisi pyrittävä huolehtimaan siitä, että viranhaltija voi suoriutua tehtävänsä hoidosta ja sopeutua esimerkiksi viranomaisen organisatiomuutoksiin, tehtävien uudelleen järjestelyihin ja muihin niihin verrattaviin toiminnan muutoksiin, työtapojen ja työmenetelmien kehittämiseen ja muihin vastaaviin työelämän muutoksiin. Huolehtiminen tarkoittaa esimerkiksi opastamista, perehdyttämistä tai kouluttamista tehtävissä tapahtuvien muutoksien vaatimalla tavalla. Työnantajan olisi myös pyrittävä edistämään suhteitaan viranhaltijoihin samoin kuin viranhaltijoiden ja muiden työnantajan palveluksessa olevien henkilöiden keskinäisiä suhteita. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi hyvää työilmapiiriä edistäviä toimia. Nämä toimenpiteet kohdistuvat työpaikkaan yhteisesti. Pykälä on tavoitteellinen ja sanktioton, eikä se voi olla itsenäinen muutoksenhakuperuste.

25 §. Työturvallisuus. Työturvallisuuslaissa (738/2002) ja sen nojalla annetuissa säädöksissä säädetään yksityiskohtaisesti työnantajan työturvallisuusvelvoitteista. Työturvallisuuslain 2 §:n mukaan

lakia sovelletaan myös muun muassa virka- ja siihen verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa tehtävään työhön. Ehdotetun pykälän 1 momentti on siten vain informatiivinen. Viranhaltijan velvollisuudesta huolehtia työturvallisuudesta säädettäisiin 34 §:ssä.

Piispan kaitsentavallan ja tuomiokapitulin valvontavallan perusteella piispalla ja tuomiokapitulilla on yleinen toimivalta valvoa pappien virkatehtävien lainmukaisuutta, mikä voi konkretisoida myös työturvallisuusasioissa. Jos papin epäillään syyllistyneen työturvallisuuslain 28 §:n mukaiseen häirintään tai muuhun epäasialliseen kohteluun, välitön puuttumisvelvollisuus on papin esimiehenä toimivalla kirkkoherralla. Mikäli papin työturvallisuuslain vastainen toiminta esimiehen toimenpiteistä huolimatta jatkuu, kirkkoherra on velvollinen saattamaan asian piispan ja tuomiokapitulin käsiteltäväksi. Jos kirkkoherra toimii työturvallisuuslainsäädännön vastaisesti, kirkkoneuvostolla tai seurakuntaneuvostolla ja niiden jäsenellä on velvollisuus ilmoittaa asia piispan ja tuomiokapitulin käsiteltäväksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työnantajan velvoitteesta raskaana olevaa viranhaltijaa kohtaan. Säännös vastaa Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivissä toimenpiteistä raskaana olevien ja äskettäin synnyttäneiden tai imettävien työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen kannustamiseksi työssä (92/85/ETY, raskaussuojeludirektiivi) asetettuja vaatimuksia. Työnantajan on huolehdittava raskaana olevan viranhaltijan työturvallisuudesta poistamalla hänen työtehtävistään tai työoloistaan sikiön kehitykselle tai raskaudelle vaaraa aiheuttavat tekijät. Jos tämä ei ole mahdollista, työnantajan on selvitettävä, onko viranhaltija siirrettävissä muihin hänelle sopiviin tehtäviin. Jos viranhaltijaa ei voida siirtää, hänellä on oikeus ehdotetun 43 §:n mukaiseen erityisäitiysvapaaseen.

26 §. Nimikirjan pitäminen. Työnantaja voi harkintansa mukaan pitää viranhaltijoista ja työntekijöistään nimikirjaa. Piispan kaitsentatehtävään liittyen tuomiokapituli pitää nimikirjaa hiippakunnan pappeista ja lehtoreista. Nimikirjaan merkittävien henkilötietojen tallettamiseen, käyttämiseen ja poistamiseen sovelletaan nimikirjalain (1010/1998) säännöksiä.

27 §. Tietojen luovuttaminen. Pykälässä säädetään kirkkotyönantajan palveluksessa olevien, työnantajan keräämien, tallettamien ja sen hallussa olevien henkilötietojen luovuttamisesta. Tietojen luovuttamiseen sovelletaan nimikirjalain 6–9 §:ää riippumatta siitä, pitääkö työnantaja kyseisestä työntekijästä tai viranhaltijasta nimikirjaa vai ei. Nimikirjalain 6 §:n mukaan tietojen luovuttamiseen sovelletaan viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain säännöksiä, jollei nimikirjalaisissa toisin säädetä. Nimikirjalain mukaan viranhaltijaan tai työntekijään kohdistunutta rangaistusta koskevaa tietoa ei voi luovuttaa kuin laissa erikseen säädetuille tahoille. Sen sijaan tiedot viranhaltijan tai työntekijän henkilökohtaisen suorituksen perusteella tai muutoin henkilökohtaisesti määräytyneestä palkan osasta, sijoituspalkkausluokasta tai vaativuusryhmää vastaavasta palkasta taikka muusta mahdollisesta palkkauksen osasta sekä palkan kokonaismäärästä ovat julkisia. Palkkaustietoihin ei eduskunnan perustuslakivaliokunnan mielestä (PeVL 43/1998 vp) kytkeydy niin vahvaa yksityisyyden suojaamisen intressiä, että se hallitusmuodon 10 §:n 2 momentin (nykyisin perustuslain 12 §:n 2 momentti) valossa oikeuttaisi näiden tietojen salassapitoon. Viitatuissa nimikirjalain säännöksissä säädetään myös rangaistustiedon poistamisesta nimikirjasta sekä tiedon luovuttamistavasta.

28 §. Palkkalaskelma. Pykälässä säädetään viranhaltijalle palkanmaksun yhteydessä annettavasta palkkalaskelmasta ja laskelman sisällöstä.

29 §. Kokoontumisoikeus. Pykälän tarkoitus on turvata viranhaltijoiden oikeus kokoontua käsittelemään virkasuhdeasioita samoin kuin ammatillisia ja työpaikan oloja koskevia asioita. Kokoontumisoikeuden käyttö ei saisi aiheuttaa haittaa työnantajan toiminnalle. Pykälä täydentää viranhaltijoiden yhdistymisvapautta.

Viranhaltijan velvollisuudet

30 §. Yleiset velvollisuudet. Viranhaltijan virantoimitusvelvollisuudella tarkoitetaan viranhaltijan virkasuhteeseen perustuvaa päävelvoitetta suorittaa hänelle kuuluvat virkatehtävät asianmukaisesti ja viivytyksettä noudattaen asianomaisia säännöksiä ja määräyksiä sekä työnantajan työnjohto- ja valvontamääräyksiä. Määräyksillä tarkoitetaan työnantajan vahvistamien ohje- ja johtosääntöjen sekä virkaehtosopimusten määräyksiä. Työnantajan työnjohto- ja valvontaoikeuteen kuuluu oikeus määrätä, miten, missä ja milloin työtä tehdään, sekä oikeus työnteon ja työtulosten laadun valvontaan. Virantoimitusvelvollisuuden muuttamisesta säädetäisiin 37 §:ssä.

Viranhaltijalta edellytetään viranhoidossa riippumattomuutta ja objektiivisuutta. Virantoimitusvelvollisuus on hoidettava hallinnon yleisten periaatteiden mukaisesti tasapuolisesti ja viranhaltijan on käyttäydyttävä kulloisenkin asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla. Erityisesti papeilta mutta myös kirkon jumalanpalveluksissa, pyhissä toimituksissa, sielunhoitotyössä, kasvatustyössä ja muusakin hengellisessä työssä työskenteleviltä viranhaltijoilta voidaan edellyttää tavanomaista suurempaa sitoutumista toimia kirkon tunnustuksen ja eettisten periaatteiden mukaisesti niin virantoimituksessa kuin myös vapaa-aikana. Kirkkolaisissa säädetty kirkon tehtävä asettaa kirkon viranhaltijoille ja työsuopimussuhteisille työntekijöille muista työpaikoista poikkeavia vaatimuksia.

Viranhaltijalle, joka on rikkonut tai laiminlyönyt virkasuhteeseen kuuluvia velvoitteita, voidaan antaa varoitus. Varoituksen antaa esimies tai, jos viranhaltijalla ei ole henkilöesimiestä, se viranomainen, jonka alainen viranhaltija on. Varoitukselle ei ehdoteta määrämuotoa, mutta se olisi syytä antaa kirjallisena myöhempien todisteluvaikeuksien välttämiseksi. Varoituksen antaminen ei ole viranomaisen tekemä päätös, josta voitaisiin tehdä oikaisuvaatimus tai kirkollisvalitus, vaan työnjohdollinen toimenpide. Jos viranhaltijan palvelussuhde myöhemmin päätetään henkilöstä johtuvilla syillä ja perusteena käytetään muun muassa aiemmin annettuja varoituksia, viranhaltija voi hakiessaan muutosta päätökseen vedota siihen, että annetut varoitukset eivät ole olleet perusteltuja.

Pykälässä korostetaan viranhaltijan velvollisuutta kieltäytyä lahjomasta. Lahjomaa koskevat rikosoikeudelliset säännökset sisältyvät rikoslain 40 lukuun.

31 §. Välttämättömät ja kiireelliset virkatehtävät. Pykälässä säädetäisiin viranhaltijan velvollisuudesta hoitaa välttämättömät ja kiireelliset virkatehtävät sekä velvollisuudesta toimia toisen viranhaltijan sijaisena.

Pykälän 1 momentissa säädetty velvollisuus koskee kaikkia viranhaltijoita, joihin ei sovelleta työaikalakia (605/1996). Suomen evankelis-luterilaisen kirkon työaika-asetuksen (33/1998) perusteella työaikalain soveltamisen ulkopuolella ovat viranhaltijat, jotka tekevät välittömästi julistus-, kasvatust-, opetus-, lähetys- tai diakoniatyötä. Heidän vapaa-ajastaan ja vapaa-aikana tehdyistä välttämättömistä ja kiireellisistä virkatehtävistä saatavasta korvauksesta sovitaan virkaehtosopimuksella. Näillä viranhaltijoilla on velvollisuus hoitaa välttämättömät ja kiireelliset virkatehtävät vapaa-aikanaan, jotta jumalanpalvelukset ja kirkon pyhät toimitukset sekä kiireelliset sielunhoito- ja muut tehtävät voidaan hoitaa. Ennen kuin viranhaltija velvoitetaan työhön vapaa-aikanaan, esimiehen on selvitettävä, voisiko toinen viranhaltija hoitaa tehtävän tai voitaisiinko tehtävä kohtuudella siirtää tehtäväksi työpäivänä. Jos tehtävää ei voida hoitaa muuten, viranhaltija on velvollinen vapaa-aikanaan sen suorittamaan.

Säännös viranhaltijan velvollisuudesta toimia oman virkansa ohella viransijaisena koskee kaikkia viranhaltijoita. Viranhaltijan yleisestä velvollisuudesta tehdä lisä- tai ylityötä, jos se on työn laadun ja erittäin pakottavien syiden vuoksi välttämätöntä, säädetään työaikalain 18 §:n 4 momentissa.

32 §. Lehtorin viran velvollisuudet. Pykälässä säädetään lehtorin rippisalaisuudesta ja velvollisuudesta pysyä tunnustuksessa sekä lehtorin oikeuksien menettämisestä. Säännöksen mukaan lehtori voitaisiin pitää lehtorinvirran toimittamisesta tai hän voisi menettää oikeutensa toimia lehtorina samojen säännösten mukaan, joita sovelletaan pappeihin.

33 §. Sivutoimi ja kilpaileva toiminta. Pykälässä määriteltäisiin, mitä sivutoimella tarkoitetaan. Viranhaltijan tulee hakea lupa sivutoimeen, joka edellyttää työajan käyttämistä siihen kuuluvien tehtävien hoitamiseen. Kun kyse on päätoimisesta viranhaltijasta, johon ei siten sovelleta työaikalakia tai työaikamääräyksiä, sivutoimi vaatii aina luvan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin asioista, jotka on otettava huomioon sivutoimiluvan myöntämistä harkittaessa. Virkatoiminnalta edellytetään riippumattomuutta ja objektiivisuutta. Sivutoimi ei saa tehdä viranhaltijaa esteelliseksi tehtävässään eikä vaarantaa luottamusta tasapuolisuuteen tehtävän hoidossa eikä muutenkaan haitata tehtävän asianmukaista hoitamista. Esimerkiksi haudankaivajalta tai hautausmaanhoitajalta voidaan kieltää osallistuminen hautausseuraston tai hautakiviä valmistavan yrityksen toimintaan yrittäjänä, sen työntekijänä tai osakkaana. Haitasta on kyse esimerkiksi silloin, kun viranhaltija ei sivutoimen vuoksi pysty hoitamaan tehtäviään asianmukaisesti, vaikka sivutoimi ei aiheuttaisikaan esteellisyyttä tai muuten vaarantaisi luottamusta.

Kiellettyä on sellaisen toiminnan harjoittaminen sivutoimena, joka kilpailevana toimintana ilmeisesti vahingoittaa työnantajaa. Kiellettyjä ovat myös virkasuhteen kestäessä kilpailevan toiminnan valmistelemiseksi tehdyt sellaiset toimenpiteet, joita ei voida pitää hyväksyttävänä. Säännös liittyy viranomaistoiminnalle ja julkisen vallan käytölle asetettuihin vaatimuksiin, mutta myös kilpailunäkökohtiin. Esimerkiksi seurakunnan perheneuvojan valmistelevat toimenpiteet oman yritystoiminnan perustamiseksi voivat tulla arvioitaviksi kilpailevan toiminnan valmisteluna, joka vaarantaa luottamuksen viranhaltijaan.

Tehtävänsä nojalla piispalla ja tuomiokapitulilla on oikeus ja velvollisuus puuttua sellaiseen papin toimintaan taikka jumalanpalvelusten tai kirkollisten toimitusten hoitoon, joka ei ole kirkon järjestyksen mukaista. Tällaista voi olla esimerkiksi jumalanpalvelusten pitäminen ja kirkollisten toimitusten järjestäminen yritystoimintana tai seurakuntien kanssa kilpailevana tai kirkon järjestyksen vastaisena yhdistyksen tai muun yhteisön toimintana, johon pappi osallistuu. Silloin kun papin työ yhdistyksessä sisältäisi tavanomaista jumalanpalveluselämään liittyvää yhteistoimintaa seurakunnan kanssa, kilpailevan toiminnan tunnusmerkit eivät täytyisi. Kilpailukiello liittyy pääsääntöisesti luonteeltaan taloudelliseen toimintaan, joka ei yleensä kuulu pappien tehtäviin. Säännöksen tarkoituksena ei esimerkiksi ole puuttua kirkollisten järjestöjen tai kirkon sisällä toimivien herätysliikkeiden vaikiintuneeseen toimintaan eikä kirkon viranhaltijoiden tavanomaiseen toimintaan niissä.

Työajan ulkopuolella tehtäviin sivutoimiin ei tarvita lupaa, mutta niistä tulee ilmoittaa työnantajalle. Ehdotetun 4 momentin mukaan sivutoimen vastaanottaminen tai pitäminen voidaan kieltää ja sivutoimilupa peruuttaa 2 momentissa tarkoitetuilla perusteilla. Viranhaltijalla on oikeus tulla kuulluksi ennen kuin lupa peruutetaan tai sivutoimen vastaanottaminen tai pitäminen kielletään.

Viranhaltijan oikeudesta saada virkavapaata kirkon keskushallinnon tai kunnan luottamustoimen hoitamista varten säädettäisiin 40 §:n 2 momentissa.

34 §. Terveystietojen antaminen ja terveystarkastuksiin osallistuminen. Pykälässä säädettäisiin työterveyshuoltolain (1383/2001) säännöksiä laajemmasta viranhaltijan velvollisuudesta antaa terveystietoa koskevia tietoja ja osallistua terveystarkastuksiin virkasuhteen aikana. Pykälä liittyy perustuslain

7 §:ssä turvattuun yksilön henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen sekä perustuslain 10 §:n säännöksiin yksityiselämän suojasta.

Viranhaltijalla olisi 1 momentin mukaan velvollisuus antaa tehtävän hoitamisen kannalta tarpeellisia terveydentilaansa koskevia tietoja tilanteissa, joissa työ- tai toimintakyvyn selvittäminen on tarpeen viranhaltijan työtehtävien vuoksi. Tietojen antamisvelvollisuus koskisi muita kuin työterveyshuollossa tarkoitettuja tilanteita, joissa terveydentilan selvittäminen on tarpeen suoranaisesti työstä tai työympäristöstä aiheutuvan sairastumisen vaaran tai muun terveydentilaan kohdistuvan vaatimuksen vuoksi.

Viranhaltija olisi velvollinen antamaan pykälässä tarkoitetut tiedot työnantajan pyynnöstä. Seurakunnan papin osalta määräyksen tietojen antamiseen ja tarkastuksiin ja tutkimuksiin osallistumiseen antaisi tuomiokapituli. Seurakunta voi olla asiassa aloitteellinen. Työnantajalla ei olisi oikeutta saada kyseisiä tietoja esimerkiksi terveydenhuoltohenkilökunnalta, vaan tietojen antamiseen velvoitettu taho olisi viranhaltija itse.

Työnantaja voisi määrätä viranhaltijan tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos se on välttämätöntä tehtävän hoitamisen edellytysten selvittämiseksi. Säännös kattaa sekä tavanomaiset terveystarkastukset että muut välttämättömät tutkimukset. Tarkastukset ja tutkimukset järjestetään yleensä työterveyshuollossa. Pykälässä viitataan potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 6 §:ään, johon sisältyy perussäännös potilaan itsemääräämisoikeudesta. Sen perusteella potilaalla on oikeus kieltäytyä tietyistä hoidosta tai hoitotoimenpiteistä. Jos viranhaltija kieltäytyy antamasta työnantajan vaatimia tietoja tai menemästä tarkastukseen tai tutkimukseen ja on ilmeistä, ettei viranhaltija suoriudu tehtävästä, työnantaja voi ryhtyä toimenpiteisiin tehtävän hoidon järjestämiseksi. Viime kädessä tämä voi merkitä viranhaltijan siirtämistä toisiin tehtäviin tai virantoimituksesta pidättämistä tai virkasuhteen päättämistä, jos laissa asetetut edellytykset täyttyvät.

35 §. Työturvallisuus. Viranhaltijan velvollisuudesta huolehtia työturvallisuudesta säädetään työturvallisuuslaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä. Velvoitteen sisältö määräytyisi kulloinkin voimassa olevan erityislainsäädännön perusteella.

Virkasuhteessa tapahtuvat muutokset

36 §. Virkasuhteen muuttaminen osa-aikaiseksi. Pykälän 1 momentissa säädetään työnantajan yksipuolisesta oikeudesta muuttaa virkasuhde osa-aikaiseksi. Osa-aikaistaminen merkitsee säännöllisen työajan lyhentämistä – myös osa-aikatyön edelleen vähentämistä. Työnantajan päätös asiassa edellyttää 53 §:ssä tarkoitettua taloudellista ja tuotannollista irtisanomisperustetta. Viranhaltijalle tulee varata tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Osa-aikaistaminen voi tulla voimaan vasta irtisanomisajan kuluttua. Osa-aikaistaminen voi tapahtua myös viranhaltijan pyynnöstä tai suostumuksella.

Seurakunnan kappalaisen, seurakuntapastorin ja lehtorin virkasuhteen osa-aikaistamisesta päättää tuomiokapituli saatuaan asiasta seurakunnan lausunnon. Seurakuntayhtymän papin virkasuhteen osa-aikaistamisesta päättää seurakuntayhtymä. Virkasuhteen osa-aikaistaminen ei edellytä tuomiokapitulilta uutta viranhoitomääräystä seurakuntayhtymän papille.

Kirkkoherran virkasuhde voidaan muuttaa osa-aikaiseksi vain kirkkoherran hakemuksesta. Tämä on poikkeuksellista ja edellyttää, että kirkkoherran tehtävien hoito voidaan järjestää asianmukaisella tavalla ottaen huomioon, että seurakunnassa on aina oltava virkavastuulla toimiva kirkkoherra. Kirkkoherralla ei ole subjektiivista oikeutta virkasuhteen osa-aikaisuuteen.

Piispan, kirkkohallituksen viraston johtavan viranhaltijan ja kirkkohallituksen osastonjohtajan virkasuhdetta ei voida muuttaa osa-aikaiseksi. Hiippakunnan ja kirkkohallituksen johtavien virkojen tulee olla kokoaikaisia.

37 §. Osa-aikaisen viranhaltijan oikeus kokoaikaiseen virkasuhteeseen. Pykälässä säädetään työnantajan velvollisuudesta tarjota kokoaikaista virkasuhdetta osa-aikaiselle, toistaiseksi virkaan otetulle viranhaltijalle. Edellytyksenä on, että viranhaltija on etukäteen kirjallisesti ilmoittanut halukkuutensa kokoaikaiseen virkasuhteeseen ja että hän täyttää virkasuhteen kelpoisuusvaatimukset ja tehtävä on hänelle sopiva. Työnantajalla ei ole säännöksen perusteella velvollisuutta ottaa viranhaltijaa toiseen osa-aikaiseen virkasuhteeseen tai yhdistää kahta tai useampaa osa-aikavirkaa täysiaikaiseksi viraksi. Velvollisuus ei koske työsuhteisen työn tarjoamista osa-aikaiselle viranhaltijalle.

38 §. Virantoimitusvelvollisuuden muuttaminen. Ehdotettu pykälä liittyy 29 §:ään, jossa säädettäisiin viranhaltijan virantoimitusvelvollisuudesta. Työnantajan työnjohto- ja valvontaoikeuteen eli direktio-oikeuteen kuuluu oikeus määrätä, miten, missä ja milloin työtä tehdään, sekä oikeus työnteon ja työtulosten laadun valvontaan. Säännöksessä annettaisiin työnantajalle oikeus muuttaa virantoimitusvelvollisuutta laajemmin kuin mitä direktio-oikeus mahdollistaa. Lähtökohtana on toiminnan ja virkatehtävien sopeuttaminen muuttuviin tilanteisiin, tarpeisiin ja oloihin. Virkasuhteen toistaiseksi täyttämistä päättävä viranomais voisi päättää, että viranhaltijan virantoimitusvelvollisuutta muutetaan tai virkatehtäviä järjestellään uudelleen, jos toiminnan uudelleen järjestely tai muu perusteltu syy sitä edellyttää. Perusteltua syytä arvioidaan työnantajan tarpeiden perusteella. Viranhaltijalle olisi varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen kuin muutoksesta lopullisesti päätetään, vaikka säännös ei edellytä viranhaltijan suostumusta

Jos työnantajan toiminnan tai hallinnon uudelleenjärjestelyt merkitsevät niin laajoja viranhaltijoiden tehtävien muutoksia, että virka voidaan katsoa sisällöltään ja luonteeltaan uudeksi viraksi, vanha virka tulee pääsääntöisesti lakkauttaa ja perustaa uusi virka.

39 §. Viranhaltijan siirtäminen toiseen virkasuhteeseen. Pykälän 1 momentissa säädetään työnantajan oikeudesta siirtää viranhaltija pysyvästi toiseen virkasuhteeseen. Viranhaltija voitaisiin siirtää saman työnantajan toiseen virkasuhteeseen, jonka kelpoisuusvaatimukset hän täyttää ja jota voidaan pitää hänelle sopivana, jos hänen asemansa toistaiseksi otettuna tai määräaikaisena viranhaltijana ei muutu ja perusteena on toiminnan tai tehtävien uudelleenjärjestelyyn liittyvä perusteltu syy. Lisäksi edellytetään, että viranhaltijan varsinainen palkka ei alene tai että hän on antanut siirtoon suostumuksensa. Viranhaltija voidaan siirtää myös, jos siirtoon on muu hyväksyttävä syy ja viranhaltija on antanut siirtoon suostumuksensa. Muu hyväksyttävä syy voi olla esimerkiksi viranhaltijan työkyvyn aleneminen siinä määrin, ettei hän enää kykene suoriutumaan virkansa tehtävistä.

Siirtämisen perusteet ovat lähes samat kuin tilanteessa, jossa työnantajalla on irtisanomisoikeus taloudellisilla ja tuotannollisilla perusteilla. Säännös ei velvoita siirtämään viranhaltijoita toiseen virkaan, vaikka edellytykset täyttyisivät.

Pykälän 2 momentissa säädetään viranhaltijan siirtämisestä enintään vuoden määräajaksi toiseen virkasuhteeseen perustellusta syystä hänen suostumuksestaan riippumatta. Yleensä viranhaltija siirretään määräajaksi hoitamaan sijaisuutta tai avoinna olevaa virkasuhdetta työnantajan tehtävien hoidon turvaamiseksi. Viranhaltijan virantoimitusvelvollisuus omassa virkasuhteessaan päättyy siirron ajaksi. Viranhaltijan siirtäminen edellyttää lisäksi, ettei hänen varsinainen palkkansa alene ja että hänet siirretään hänelle sopivaan virkasuhteeseen, jonka kelpoisuusehdot hän täyttää. Tämä merkitsee

esimerkiksi viranhaltijan työmatkojen pituuden, asunto-olojen ja perhesuhteiden huomioon ottamista siirrosta päätettäessä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin viranhaltijan kuulemisesta ennen siirtämistä tai siirtämistä koskevan määräyksen peruuttamista.

40 §. *Viranhaltijan asema liikkeen luovutuksessa.* Työsuhteisia työntekijöitä koskevat liikkeen luovutussäännökset ovat työsopimuslain 1 luvun 10 §:ssä ja 7 luvun 5 §:ssä. Liikkeen luovutuksen määritelmä vastaisi työsopimuslain määritelmää, mutta pykälässä on otettu huomioon julkishallinnon toimintojen järjestäminen.

Liikkeen luovutuksessa työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista virkasuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyisivät uudelle omistajalle tai haltijalle. Oikeuksien siirtyminen ei kuitenkaan koske virkasuhteen oikeudelliseen luonteeseen sinänsä kuuluvia oikeuksia kuten esimerkiksi 62 §:ssä säädettäväksi ehdotettua virkasuhteen jatkumista. Kun luovutus tapahtuu muulle kuin julkisyhteisölle, viranhaltijat siirtyvät työsopimussuhteeseen luovutuksensaajan palvelukseen. Yksityisoikeudelliselle luovutuksensaajalle eivät siirry ne oikeudet ja velvollisuudet, jotka johtuvat nimenomaan virkasuhteesta eivätkä ole ominaisia työsuhteelle, kuten esimerkiksi virassapysymissuoja. Viranhaltijat siirtyvät luovuttajan palveluksesta luovutuksensaajan palvelukseen, ja heidän palvelussuhteensa ehdot säilyvät entisinä. Oikeudesta eläkkeeseen säädetään erikseen. Viranhaltija ei voi vastustaa siirtymistä ja jäädä luovuttajan palvelukseen. Jos viranhaltija ei halua siirtyä luovutuksensaajan palvelukseen, hän voi irtisanoutua normaalia lyhyemmällä irtisanomisajalla. Työnantajan takaisinotovelvollisuus, josta säädetään 64 §:ssä, siirtyy uudelle omistajalle. Luovutushetkellä tarkoitetaan ajankohtaa, jolloin luovutuksensaaja ryhtyy tosiasiallisesti käyttämään määräysvaltaa.

Vastuu työntekijöiden palkkasaatavien tai muiden työsuhteesta johtuvien saatavien maksamisesta siirtyisi luovuttajalta luovutuksensaajalle luovutushetkellä. Luovuttajan ja luovutuksensaajan välinen vastuunjakko riippuisi saatavien erääntymishetkestä. Luovutuksensaaja vastaa yksinään luovutuksen jälkeen erääntyneistä saatavista. Luovutus ei aiheuta muutosta saatavien erääntymishetkeen. Luovutuksensaaja on velvollinen noudattamaan luovutushetkellä voimassa olleen virkaehtosopimuksen määräyksiä. Vastaava säännös sisältyy työehtosopimuslain 5 §:ään.

Pykälästä on poistettu tarpeettomana informatiivinen, lain sisäinen viittaussäännös viranhaltijoiden asemaa seurakuntajaon muutoksissa koskeviin säännöksiin.

Virkavapaa

41 §. *Virka- ja työvapaa.* Pykälän 1 momentissa olisi yleissäännös ja määritelmä virkavapaasta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kirkon ja seurakunnan viranhaltijan ja työntekijän oikeudesta saada vapaata työstään kirkon keskushallinnon toimielimen kokoukseen osallistumisesta sekä kunnallisen luottamustehtävän hoitamista varten. Luottamushenkilöllä olisi velvollisuus ilmoittaa työnantajalle luottamustehtävät ja kokousajankohdat viipymättä sen jälkeen, kun hän on saanut ne tietoonsa. Kirkon keskushallinnon toimielimillä tarkoitettaisiin kirkolliskokousta ja kirkkohallituksen täysistuntoa sekä kirkolliskokouksen asettamia komiteoita ja täysistunnon asettamia johtokuntia ja neuvottelukuntia. Muihin kirkollisiin luottamustehtäviin tarvittavasta vapaasta luottamushenkilön olisi sovittava työnantajansa kanssa ja työnantaja voisi tällöin myös kieltäytyä myöntämästä vapaata.

Viranhaltijan osa-aikaiseen sairauspoissaoloon sovelletaan työsopimuslain 2 luvun 11 a §:ää. Määräaikaisesta osa-aikatyötä koskevasta sopimuksesta säädetään puolestaan sairausvakuutuslain

(1224/2004) 8 luvun 11 §:ssä. Työnantaja ja työntekijä voivat sopia siitä, että sairaana oleva työntekijä on poissa työstä osa-aikaisesti. Sopimus osa-aikatyöstä tehdään työntekijän terveydentilaa koskevan selvityksen perusteella. Työntekijällä ei ole subjektiivista oikeutta osa-aikaiseen sairauslomaan.

42 §. *Virkavapaan hakeminen ja myöntäminen.* Pykälässä säädetään virkavapaan hakemis- ja myöntämismenettelystä yleisesti ja muualla olevia säännöksiä ja virkaehtosopimuksen määräyksiä täydentävästi. Virkavapaa merkitsee vapautusta virkatehtävien ja virkavelvollisuuksien suorittamisesta. Sitä on lähtökohtaisesti haettava kirjallisesti.

Virkavapaan myöntäminen on työnantajan harkinnassa, jollei oikeudesta virkavapaaseen ole nimenomaisesti säädetty tai määrätty. Virkavapaan myöntäminen hakemuksesta poikkeavalla tavalla esimerkiksi virkavapaan pituuden ja ajankohdan suhteen edellyttää viranhaltijan kirjallista suostumusta.

Pykälän 3 momentti koskisi tilannetta, jossa viranhaltija on ollut poissa virantoimituksesta, vaikka hänelle ei ole myönnetty virkavapaata.

Virkavapauden myöntävästä viranomaisesta säädettäisiin kirkkojärjestyksessä. Kirkkohallitus voisi antaa tarkempia määräyksiä seurakunnan pappien virkavapaan, vuosiloman ja vapaa-ajan järjestämisestä. Määräyksillä voidaan varmistaa seurakunnan jumalanpalvelusten ja pyhien toimitusten järjestäminen.

43 §. *Virkavapaan keskeyttäminen ja peruuttaminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin virkavapaan keskeyttämisestä ja peruuttamisesta viranhaltijan pyynnöstä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin virkavapaan keskeyttämisestä, kun viranhaltija määrätään suostumuksensa perusteella suorittamaan joitakin virkatehtäviä. Virkavapaan keskeytyminen ei vaikuta viranhaltijan sijaisen asemaan. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työnantajan oikeudesta keskeyttää tai peruuttaa virkavapaa, jos virkavapaata käytetään muuhun tarkoitukseen kuin mihin se on myönnetty. Viranhaltijalla on oikeus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

44 §. *Perhevapaat.* Viranhaltijalla on sama oikeus perhevapaisiin kuin työntekijällä työ sopimuslain mukaan.

Lomauttaminen

45 §. *Lomauttaminen.* Pykälän 1 momentissa säädetään lomautuksen käsitteestä. Lomauttamisella tarkoitetaan työnantajan päätöstä, jolla virantoimitus ja palkanmaksu keskeytetään virkasuhteen pysyessä muutoin voimassa. Työnantaja voisi lomauttaa viranhaltijan joko toistaiseksi tai määräajaksi, jos työnantajalla on 53 §:ssä tarkoitettu taloudellinen ja tuotannollinen irtisanomisperuste. Lomautus voitaisiin toteuttaa keskeyttämällä virantoimitus joko kokonaan tai osittain. Lomautuksen aikana viranhaltija olisi vapaa ottamaan muuta työtä. Kirkkoherraa, piispaa, kirkkohallituksen viraston johtavaa viranhaltijaa ja kirkkohallituksen osastonjohtajaa ei voida lomauttaa, sillä johtavien viranhaltijoiden tulee huolehtia organisaation toiminnasta poikkeuksellisissakin oloissa. Papin ja lehtorin lomauttamisesta päättäisi seurakunta, mutta asiasta tulisi pyytää tuomiokapitulin lausunto.

Pykälän 2 momentin mukaan työnantaja voisi lomauttaa viranhaltijan myös silloin, kun tehtävät ovat vähentyneet tilapäisesti eikä työnantaja voi kohtuudella järjestää muita tehtäviä tai sopivaa koulutusta. Tehtävien katsottaisiin lomauttamisen perusteena vähentyneen tilapäisesti, jos vähentymisen voidaan arvioida kestävän enintään 90 päivää.

Tehtävien vähentymisellä tarkoitetaan 1 ja 2 momentissa sitä, että tarjolla olevat tehtävät vähentyvät tai työnantajan edellytykset tarjota työtä ovat vähentyneet. Lomauttamisen edellytyksenä on se, että viranhaltijalle ei voida lomautuksen sijasta järjestää muuta työtä tai järjestää hänelle koulutusta. Lomauttaessaan viranhaltijan 1 momentin perusteella työnantajalla on velvollisuus tarjota muuta työtä tai koulutusta 53 §:n mukaan. Lomautettaessa viranhaltija tilapäisesti 2 momentin perusteella muun työn tarjoamisvelvollisuuden ja koulutuksen järjestämisvelvollisuuden sisältö ei ole yhtä laaja.

Pykälän 3 momentissa säädetään edellytyksistä, joiden täytyessä työnantaja ja viranhaltija voivat sopia lomauttamisesta ja sen toteuttamisesta tilannekohtaisesti. Sopimisen tulee perustua työnantajan aloitteeseen ja työnantajan toiminnasta tai taloudellisesta tilasta johtuvaan perusteeseen.

Pykälän 4 momentin mukaan työnantajan tulisi ilmoittaa toistaiseksi lomautetulle viranhaltijalle virantoimituksen alkamisesta vähintään viikkoa aiemmin, jollei muuta ole sovittu.

Pykälän 5 momentissa säädetään lomautusta koskevan päätöksen vaikutuksesta silloin, kun alkupe-
räinen päätös on kumottu oikaisuvaatimuksen tai valituksen johdosta. Säännös koskee tilanteita, joissa lomautuspäätös on kumottu muulla perusteella kuin pykälän 1 tai 2 momentissa säädetyn lomautusperusteen vastaisena eli esimerkiksi tilanteessa, jossa päätös on kumottu menettelyvirheen johdosta. Jos työnantaja kumoamisen jälkeen päättää lomautuksesta uudella ja lainvoimaiseksi tul-
leella päätöksellä, katsotaan lomautus tehdyksi kumotun päätöksen mukaisesti. Jos lomautusilmoi-
tusaikaa ei ole alun perin noudatettu, viranhaltija saisi säädetyn tai virkaehtosopimuksessa sovitun lomautusilmoitusajan hyväkseen. Jos lomautus on muusta syystä peruuntunut, ei uusi päätös enää vaikuta asiaan.

46 §. Lomautusmenettely. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työnantajan velvollisuudesta antaa vi-
ranhaltijalle ennakkoselvitys lomautuksesta, jotta viranhaltija saa mahdollisimman aikaisessa vai-
heessa tiedon tulevasta lomautuksesta. Ennakkoselvitys olisi annettava viipymättä lomautuksen tar-
peen tultua työnantajan tietoon. Ennakkoselvitys voidaan antaa suullisesti tai kirjallisesti. Siinä olisi
oltava tieto lomautuksen perusteista, arvioidusta laajuudesta, toteuttamistavasta, alkamisajankoh-
dasta ja kestosta. Ennakkoselvityksessä kerrotaan työnantajan arvio muun muassa siitä, keskeyte-
täänkö työnteko kokonaan vai lyhennetäänkö työaikaa ja onko lomautus yhdenjaksoinen vai koos-
tuuko se useista erillisistä ajanjaksoista. Ennakkoselvitys olisi annettava viranhaltijalle henkilökohtaisesti, paitsi jos lomautus kohdistuu useampaan viranhaltijaan. Tällöin selvitys voitaisiin antaa luot-
tamusmiehelle tai viranhaltijoille yhteisesti. Ennakkoselvityksen laiminlyöminen ei tee lomautuk-
sesta lainvastaista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lomautuspäätöksen tiedoksi antamisesta viranhaltijalle sekä luot-
tamusmiehelle. Päätös olisi annettava viranhaltijalle tiedoksi kirjallisesti viimeistään 14 päivää ennen
lomautuksen alkamista. Tiedoksianto tulee tehdä henkilökohtaisesti tai, tämän ollessa mahdotonta,
kirjeitse. Suullinen tiedoksianto ei ole mahdollinen. Lomautuspäätöstä annettaessa on lisäksi nouda-
tettava, mitä ehdotetun 10 luvun 1 §:ssä säädetään. Sen perusteella voidaan menetellä niin kuin säh-
köisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa säädetään.

Yksittäisen viranhaltijan lomauttamisesta on tehtävä yksilöity päätös, jossa tulee ilmoittaa lomautuk-
sen peruste, alkamisaika ja kesto. Määräaikaisen lomautuksen kesto olisi ilmoitettava täsmällisesti,
mutta toistaiseksi tapahtuvasta lomautuksesta ilmoitettaisiin arvioitu kesto. Arvio ei sido työnantajaa
eikä arvion osoittautuminen virheelliseksi edellytä uuden lomautusilmoituksen antamista.

Tiedoksiantovelvollisuus koskee päätöstä, jossa viranhaltijan osalta on päätetty lomautuksen alka-
misajasta ja toteuttamistavasta. Lomautusta koskeva päätös voidaan 12 luvun 17 §:n perusteella panna

täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Täytäntöönpanoon ei kuitenkaan saa ryhtyä, jos oikaisuvaatimus tai valitus käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi taikka jos oikaisuvaatimuksen käsittelevä toimielin tai valitusviranomainen kieltää täytäntöönpanon.

Pykälän 3 momentin mukaan työnantajalla ei ole velvollisuutta esittää ennakkoselvitystä lomautuksesta, jos työnantajalla on kirkon yhteistoimintasopimuksen mukaan velvollisuus esittää vastaava selvitys tai neuvotella viranhaltijan lomauttamisesta.

47 §. *Virkasuhteen irtisanominen lomautuksen yhteydessä.* Pykälässä säädettäisiin virkasuhteen irtisanomisesta lomautuksen aikana ja viranhaltijan oikeudesta saada irtisanomisajan palkkansa. Lomautetulla viranhaltijalla olisi oikeus irtisanoa toistaiseksi voimassa oleva tai määräaikainen virkasuhteensa päättymään heti. Mainittua irtisanomisoikeutta ei viranhaltijalla kuitenkaan olisi lomautuksen päättymistä edeltävän viikon aikana, jos hän on saanut tiedon lomautuksen päättymisajankohdasta joko lomautuksen alkaessa tai sen aikana. Viranhaltijalle tulee maksaa korvauksena irtisanomisajan palkka, jos työnantaja irtisanoo viranhaltijan tai jos viranhaltija on irtisanoutuessaan ollut lomautettuna yhtäjaksoisesti vähintään 200 päivää. Irtisanomisajan palkasta voidaan kuitenkin vähentää noudatettua säädettyä tai määrättyä lomautusilmoitusaikaa vastaava palkka.

48 §. *Menetettyjen ansioiden korvaaminen lomautusajalta.* Jos lomautusta koskeva päätös kumotaan, viranhaltijan menettämät ansiot lainvastaisen lomautuksen ajalta korvattaisiin siten kuin ehdotetussa 64 §:ssä säädetään, jollei kyse ole 45 §:n 5 momentissa säädetystä tilanteesta.

Virkasuhteen päättyminen

49 §. *Virkasuhteen päättyminen ilman irtisanomista.* Pykälässä säädetään niistä tilanteista, joissa virkasuhde päättyy ilman irtisanomista ja irtisanomisaikaa. Yleisimmin näin tapahtuu, kun määräajaksi tai määrättyä tehtävää varten otetun viranhaltijan määräaika päättyy tai tehtävä valmistuu. Jos virkavapaalla olevalla viranhaltijalla on ehdoton oikeus keskeyttää myönnetty virkavapaus ja palata virantoimitukseen, viransijaisen virkasuhde päättyisi ilman irtisanomista. Jos viranhaltijalla ei ole ehdotonta oikeutta palata virantoimitukseen, mutta työnantaja hyväksyy virkavapauden keskeyttämisen, työnantaja voi irtisanoa viransijaisen noudattaen 53 §:n mukaisia irtisanomisperusteita ja 58 §:n mukaista irtisanomisaikaa. Virkasuhde päättyisi ilman irtisanomista myös toistaiseksi voimassa olevan täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, kun viranhaltijan oikeus sairausajan palkkaan päättyy. Virkasuhde päättyisi ilman irtisanomista, jos viranhaltijan ehdollinen valinta virkasuhteeseen raukeaa 17 ja 19 §:ssä tarkoitetuista syistä.

Virkasuhde päättyisi ilman irtisanomista myös sen kalenterikuukauden päättyessä, jonka aikana viranhaltija täyttää eroamisiansä. Eroamisikä olisi sama kuin eläkkeen karttumisen yläikäraja. Vuoden 2017 alusta voimaan tulleen julkisten alojen eläkelain mukainen alin vanhuuseläkeikä nousee asteittain 63 vuodesta 65 vuoteen ja eläkkeen karttumisen yläikäraja nousee asteittain 70 vuoden iän täyttämiseen asti siten, että eläkettä karttuu vuonna 1957 ja sitä ennen syntyneillä 68 vuoden täyttämiseen asti, vuosina 1958–1961 syntyneillä 69 vuoden täyttämiseen ja 1962 ja sen jälkeen syntyneillä 70 vuoden täyttämiseen asti. Virkasuhde ei kuitenkaan pääty, jos työntekijä ja viranhaltija sopivat virkasuhteen määräaikaisesta jatkamisesta. Seurakunnan papin ja lehtorin kanssa asiasta sopii tuomiokapituli seurakuntaa kuultuaan.

Papin viran ja lehtorin viranhaltijan virkasuhde päättyy ilman irtisanomista, jos tuomiokapituli on myöntänyt papille eron pappisvirasta tai määrännyt hänet menettämään pappisvirkansa tai määrännyt lehtorin menettämään oikeutensa toimia lehtorina.

Viranomaisella on hallintolain 31 §:n mukainen selvittämisvelvollisuus siitä, että virkasuhteen päättymiselle ilman irtisanomista on olemassa säädetty peruste.

50 §. *Virkasuhteen päätyminen viranhaltijan erottua kirkosta.* Pykälässä säädettäisiin virkasuhteen päättymisestä silloin, kun viranhaltija eroaa kirkosta. Ehdotetun 13 §:n mukaan viranhaltijan on oltava kirkon jäsen, joten kirkosta eroaminen aiheuttaa virkasuhteen päättymisen. Irtisanovan viranomaisen tulee tehdä viipymättä päätös, jossa todetaan virkasuhde päättyneeksi. Virkasuhde päättyy sinä päivänä, jolloin päätös annetaan tiedoksi viranhaltijalle. Ennen kuin virkasuhde todetaan päättyneeksi, viranhaltijalle on varattava hallintolain mukaisesti tilaisuus tulla kuulluksi.

51 §. *Viranhaltijasta johtuvat irtisanomisperusteet.* Pykälää sovelletaan sekä toistaiseksi voimassa oleviin että määräaikaisiin virkasuhteisiin. Pykälän 1 momentin mukaan työnantaja ei saa irtisanoa virkasuhdetta viranhaltijan henkilöstä johtuvasta syystä ilman asiallista ja painavaa syytä. Irtisanomisperustetta on arvioitava kaikkien tapauksessa ilmenevien seikkojen kokonaisharkinnalla. Vaikuttavia seikkoja ovat muun muassa viranhaltijan rikkeen laatu ja vakavuus, viranhaltijan asema ja suhtautuminen tekoonsa tai käyttäytymiseensä, työn luonne, työn teettämiseen liittyvät erityispiirteet sekä työnantajan asema.

Tavallisin irtisanomisen perusteena arvioitava syy on virantoimitusvelvollisuuden laiminlyönti, joka voi ilmetä esimerkiksi yksittäisen virkatehtäviin kuuluvan tehtävän laiminlyöntinä, virkatehtävien puutteellisena hoitona, luvattomana työstä poissaolona taikka jatkuvana tai usein toistuvana myöhästelynä, ilmeisenä huolimattomuutena työssä, työnantajan antamien määräysten noudattamatta jättämisestä tai epäasiallisena käyttäytymisenä. Myös perusteeton työstä kieltäytyminen tai viranhaltijan epärehellisyys ja siitä aiheutuva luottamuspuula voivat olla irtisanomisen perusteena. Irtisanominen virkasuhteen velvoitteiden rikkomisen tai laiminlyönnin perusteella on sallittua ainoastaan silloin, kun menettely koskee virkasuhteen olennaisia velvollisuuksia. Virkasuhde voidaan irtisanoa myös viranhaltijalle muussa laissa säädettyjen velvoitteiden vakavan rikkomisen tai laiminlyönnin perusteella tai viranhaltijan syyllistyttyä työ- tai vapaa-aikanaan sellaiseen rikokseen tai lainvastaiseen tekkoon, joka horjuttaa hänen ja työnantajan välistä luottamussuhdetta vakavasti. Kirkon luonne uskon-yhteisönä asettaa henkilöstölle erityisvaatimuksia. Papin sitoutuminen pappislupauksessaan asettaa välittömän viranhoidon ulkopuolelle ulottuvia velvoitteita, ja myös muulta henkilöstöltä voidaan edellyttää, että viranhoidon ulkopuolella ei toimita julkisesti kirkon uskoa ja oppia vastaan. Irtisanomisperusteen asiallisuutta ja painavuutta arvioidaan ottaen huomioon muun muassa viranhaltijan menettelyn laatu, vakavuus ja siitä tuomittava rangaistus sekä toisaalta viranhaltijan työtehtävien laatu ja hänen asemansa työnantajan organisaatiossa.

Virkasuhteen irtisanominen olisi sallittua myös, jos viranhaltijan henkilöön liittyvät työntekoedellytykset ovat muuttuneet niin olennaisesti, ettei viranhaltija enää kykene selviytymään työtehtävistään eikä hänelle voida tarjota muita tehtäviä. Työntekoedellytykset voivat heikentyä tai hävitä viranhaltijan fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen työ- ja toimintakyvyn muutosten vuoksi. Sairaudesta, vammasta tai tapaturmasta johtuvaa työkyvyn heikentymistä arvioidaan irtisanomisperusteena ehdotetun pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaisesti, joten 1 momentissa tarkoitetaan muita kuin viranhaltijan alentuneesta terveydentilasta johtuvia työnteon rajoituksia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kielletyistä irtisanomisperusteista. Asiallisena ja painavana irtisanomisperusteena ei voitaisi pitää viranhaltijan sairautta, vammaa tai tapaturmaa, ellei hänen työkykynsä ole näiden vuoksi vähentynyt olennaisesti ja niin pitkäaikaisesti, ettei työnantajalta voida kohtuudella edellyttää virkasuhteen jatkamista. Viranhaltijan sairauden vaikutuksia on arvioitava suhteessa viranhaltijan työtehtävistä selviytymiseen. Säännöksessä tarkoitettu työkyvyn olennainen heik-

keneminen edellyttäisi sitä, että viranhaltija ei sairauden, vamman tai tapaturman vuoksi pysty täyttämään virkasuhteesta johtuvia keskeisiä velvoitteitaan. Vaikeakaan sairaus ei siten oikeuta päättämään virkasuhdetta niin kauan, kuin viranhaltija kykenee suoriutumaan velvollisuuksistaan. Lisäksi edellytettäisiin, että sairauden, vamman tai tapaturman aiheuttama työkyvyn alentuminen on niin pitkäaikainen, ettei virkasuhteen jatkamisen edellytyksiä ole. Työnantajan olisi arvioitava viranhaltijan edellytykset selvitä työstä sairaudesta huolimatta ottaen huomioon sairauden luonne ja ennuste. Irtisanomisperusteen täyttymiseen vaikuttaisivat lisäksi työnantajan mahdollisuudet sopeuttaa viranhaltijan työtehtävät tai työolot hänen työkykyään vastaaviksi sekä mahdollisuus tehtävien uudelleenjärjestelyyn ja muun työn tarjoamiseen.

Irtisanomisen syynä ei voi olla viranhaltijan osallistuminen viranhaltijayhdistyksen toimeenpanemaan työtaistelutoimenpiteeseen. Ainoastaan yhdistys kantaa vastuun sen päätöksellä toimeenpannusta, virkaehtosopimuslain vastaisesta työtaistelutoimenpiteestä. Työtaistelutoimenpiteeseen osallistuminen voi olla virkasuhteen irtisanomisen syy vain silloin, kun siihen on ryhdytty ilman viranhaltijayhdistyksen päätöstä tai myötävaikutusta. Tällöin perustetta arvioidaan 1 momentin mukaan ja arvioinnissa otetaan huomioon työtaistelun kesto, mahdollinen toistuminen ja työnantajalle aiheutuneen vahingon määrä sekä työnantajan menettely yhtenä mahdollisena syynä työtaistelutoimenpiteeseen.

Virkasuhdetta ei saa irtisanoa viranhaltijan poliittisten, uskonnollisten tai muiden mielipiteiden vuoksi eikä myöskään siksi, että viranhaltija on osallistunut yhteiskunnalliseen tai yhdistystoimintaan. Viranhaltijan mielipiteitä ja järjestäytymistä suojaavien vapauksien käyttäminen esimerkiksi työntekovelvollisuuden laiminlyöntiin tai työnantajan vastaiseen toimintaan voi kuitenkin olla peruste irtisanomiselle.

Perustuslain 12 §:ssä säädetään sanan- ja mielipiteenvapaudesta. Viranhaltijoilla on lähtökohtaisesti sama sanan- ja mielipiteenvapaus kuin muillakin kansalaisilla. Viranhaltijan sanankäytölle voidaan kuitenkin asettaa tietty asiallisuusvaatimus. Viran luonteesta tai viranhaltijalta vaadittavista käyttäytymisnormeista voi lisäksi johtua sanan- ja mielipiteenvapauden mahdollisia rajoituksia. Uskonnollinen mielipide ei yksinään voi olla irtisanomisperuste silloin, kun mielipide sinänsä ei ole kirkon tunnustuksen vastainen. Jos viranhaltija työssään tai julkisesti vapaa-aikanaan toimisi kirkon opin ja uskon vastaisesti, uskonnonvapauden liittyvän perusoikeuden käyttö voisi tulla arvioitavaksi työnantajan lojaliteettivelvollisuuden rikkomisena ja sen vuoksi irtisanomisperusteena. Irtisanomisperustetta harkittaessa on tällöin kiinnitettävä huomiota muun muassa siihen, onko viranhaltija esittänyt mielipiteensä työssään vai vapaa-aikanaan, sekä siihen, millainen asema viranhaltijalla on kirkon opin ja tunnustuksen edustajana.

Jos viranhaltija eroaa kirkosta, tämä johtaisi ehdotetun 50 §:n mukaisesti virkasuhteen päättymiseen ilman irtisanomista. Jos pappi erotetaan pappisvirasta, tämä johtaisi 49 §:n nojalla virkasuhteen päättymiseen ilman irtisanomisaikaa.

Irtisanomiseen oikeuttavana asiallisena ja painavana syynä ei pidetä viranhaltijan turvautumista hänen käytettävissään oleviin oikeusturvakeinoihin. Virkasuhteen päättäminen ei saa perustua siihen, että viranhaltija on tehnyt valituksen tai osallistunut oikeudenkäyntiin työnantajaansa vastaan tämän väitetyn lainvastaisen menettelyn johdosta. Myöskään viranhaltijan kääntyminen toimivaltaisen hallintoviranomaisen kuten työsuojeluviranomaisen tai tasa-arvovaltuutetun puoleen ei oikeuta päättämään virkasuhdetta.

Eräisiin kirkon virkoihin edellytettävä pitkäkestoinen erityiskoulutus saadaan viranhoidon yhteydessä. Tällaisia virkoja ovat esimerkiksi perheneuvojan ja sairaalasielunhoitajan virat. Virkaan voidaan valita henkilö, joka sitoutuu virkaan valitsemisen jälkeen suorittamaan virassa edellytetyn koulutuksen. Jos hakija ei suorita erityiskoulutusta työnantajan asettamassa kohtuullisessa määräajassa, hänet voidaan irtisanoa 58 §:n mukaista irtisanomisaikaa noudattaen.

Kun piispan viran haltijan virkasuhteen päättymiseen voidaan soveltaa ehdotettuja 49 ja 51 §:ää, erillistä säännöstä piispan virkasuhteen päättymisestä on pidettävä tarpeettomana.

52 §. *Viranhaltijasta johtuvaan irtisanomisperusteeseen vetoaminen.* Pykälässä säädettäisiin irtisanomismenettelystä silloin, kun irtisanominen perustuu viranhaltijasta johtuvaan syyhyn. Viranhaltijaa ei saa irtisanoa ennen kuin hänelle on varoituksella annettu mahdollisuus korjata menettelynsä. Varoituksen antaminen on työnjohdollinen toimenpide. Sitä ei katsota viranomaisen päätökseksi, minkä vuoksi varoituksesta ei ole itsenäistä oikaisuvaatimus- tai valitusoikeutta. Jos viranhaltija irtisanotaan annettujen varoitusten perusteella, viranhaltija voi saattaa annettujen varoitusten asianmukaisuuden tutkittavaksi muutoksenhaun yhteydessä.

Työnantajan olisi 61 §:n mukaan aina ennen viranhaltijasta johtuvasta syystä tapahtuvaa irtisanomista kuultava viranhaltijaa. Samassa yhteydessä työnantajan on selvitettävä, olisiko irtisanominen vältettävissä siirtämällä viranhaltija muuhun virkasuhteeseen. Muun työn tarjoamisvelvollisuus tulee kysymykseen esimerkiksi silloin, kun viranhaltija ei enää kykene selviytymään työtehtävistään työnteoedellytyksissään tapahtuneiden muutosten vuoksi tai viranhaltijan velvoitteiden rikkominen tai laiminlyönti on ollut niin vähäistä, että sen ei voida katsoa vaikuttavan virkasuhteen jatkamisen edellytyksenä olevaan luottamukseen. Viranhaltijalla tulee olla tarjottavan muun viran edellyttämä kelpoisuus.

Velvollisuutta varoituksen antamiseen tai muun virkasuhteen tarjoamiseen ei ole, jos irtisanomisen perusteena on niin vakava virkasuhteeseen liittyvä rikkomus, että työnantajalta ei voida kohtuudella edellyttää virkasuhteen jatkamista. Varoituksen tarkoituksena on antaa viranhaltijalle mahdollisuus korjata menettelynsä ja osoittaa, että edellytykset virkasuhteen jatkamiselle ovat olemassa.

Irtisanominen on tehtävä kohtuullisen ajan kuluessa siitä, kun irtisanomisen peruste on tullut työnantajan tietoon. Jos viranhaltijalle on annettu varoitus, saman tai samantyyppisen rikkomuksen toistuksessa irtisanomisperusteena voidaan vedota varoitukseen, jollei sen antamisesta ole kulunut niin pitkää aikaa, että sen olisi katsottava menettäneen merkityksensä. Työnantajalla tulisi olla vähintään muutama viikko aikaa irtisanomisperusteiden riittävyuden arviointiin. Viranhaltijan kannalta ei kuitenkaan ole kohtuullista, että työnantaja voisi vedota useita kuukausia aikaisemmin tietoonsa tulleisiin seikkoihin. Työnantajan harkinta-aika alkaa kulua siitä, kun irtisanomisesta päättävä työnantajan edustaja on riittävällä varmuudella saanut tiedon niistä tosiseikoista, joihin viranhaltijan irtisanominen perustuu, ja jos syy on jatkuva, siitä kun syy on lakannut. Viranhaltijan esimiehen tai monijäsenen toimielimen esittelijän on saatettava tietoonsa tulleet, irtisanomiseen mahdollisesti vaikuttavat seikat irtisanomisesta päättävän viranomaisen tietoon kohtuullisessa ajassa.

53 §. *Taloudelliset ja tuotannolliset irtisanomisperusteet.* Kirkon viranomaisen tulee hoitaa itselleen ottamansa ja sille laissa säädetyt tehtävät sekä huolehtia riittävästä resursseista tehtävien hoitamiseen. Seurakunta voi hoitaa sille säädetyt tehtävät itse tai yhteistoiminnassa muiden seurakuntien tai kuntien kanssa taikka hankkia tehtäviensä hoidon edellyttämiä palveluja palvelujen tuottajilta. Seurakunta voi lakisääteisiä tehtäviä lukuun ottamatta itse päättää hoitamansa toiminnan laajuudesta ja tarvittaessa supistaa tai laajentaa sitä. Seurakunnan hallinnon tai tehtävien uudelleenjärjestely esimerkiksi taloudellisten tai organisatoristen syiden vuoksi voi merkitä henkilöstön määrän vähentämistä.

Jos tehtävien uudelleenjärjestely merkitsisi virantoimituspaikan muuttamista toiselle paikkakunnalle eikä viranhaltija siirry uudelle paikkakunnalle, hänet voidaan irtisanoa pykälän 1 momentin perusteella. Seurakunta voi myös järjestellä toimintaansa uudella tavalla esimerkiksi lopettamalla jonkin tehtävän, supistamalla toimintaa tai ostamalla palvelun ulkopuoliselta palvelujen tuottajalta. Myös tällöin seurakunnalla voi olla 1 momentissa tarkoitettu peruste irtisanoa viranhaltija. Mitä edellä on sanottu seurakunnan mahdollisuudesta irtisanoa taloudellisilla ja tuotannollisilla perusteilla, koskee soveltuvin osin myös seurakuntayhtymää, tuomiokapitulia ja kirkkohallitusta.

Työnantajan tulisi ennen irtisanomista pyrkiä tarjoamaan viranhaltijalle vastaavia tehtäviä tai koulutamaan hänet uusiin tehtäviin. Uudelleensijoitusvelvoite on vain työnantajalla jo olemassa oleviin virkoihin tai työtehtäviin. Sijoittaminen toiseen virkasuhteeseen edellyttää, että viranhaltija täyttää viran kelpoisuusvaatimukset. Irtisanomisen vaihtoehtona annettavan koulutuksen tulee olla työnantajan toiminnan kannalta tarpeellista. Kouluttamisen mahdollisuuksia arvioitaessa on otettava huomioon paitsi työnantajan käytännölliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen antamiseen myös viranhaltijan soveltuvuus koulutuksen vastaanottamiseen. Irtisanomisperustetta arvioitaessa tulee ottaa huomioon sekä työn vähentymisen määrä ja kestoaika että työnantajan mahdollisuus tarjota viranhaltijalle muuta työtä ja tämän työn mahdollisesti edellyttämää koulutusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, milloin taloudellista tai tuotannollista irtisanomisperustetta ei ainakaan ole. Jos esimerkiksi kone- ja laitehankinnoista tai muista työmenetelmien muutoksista ei aiheudu tehtävien olennaista ja pysyvää vähentymistä mutta työn sisältö ja vaativuus muuttuvat, tulee työnantajan yleensä kouluttaa viranhaltijat niin, että he voivat jatkaa muuttuneissa tehtävissä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan seurakunnan pakollisen viran viranhaltijan virkasuhdetta ei voisi irtisanoa taloudellisella ja tuotannollisella perusteella. Siten, jos seurakunnalla on esimerkiksi useampi kanttorin viran viranhaltija, vain viimeistä viranhaltijaa ei voisi irtisanoa tällä perusteella.

54 §. *Työllistymisvapaa ja työllistymistä edistävä valmennus tai koulutus.* Viranhaltijalla on työsopimuslain 7 luvun 12 §:n mukainen oikeus täydellä palkalla osallistua irtisanomisaikanaan julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista annetussa laissa (916/2012) tarkoitetun työllistymissuunnitelman laatimiseen, sen mukaiseen työvoimakoulutukseen ja siihen liittyvään työharjoitteluun tai työssäoppimiseen tai oma-aloitteiseen tai viranomaisaloitteiseen työpaikan hakuun ja työhaastatteluun tai uudelleensijoitusvalmennukseen. Työllistymisvapaan kesto riippuu irtisanomisajan pituudesta ja on 5–20 työpäivää.

Pykälän 2 momentissa säädetään työnantajan velvollisuudesta tarjota taloudellisista tai tuotannollisista syistä irtisanotulle viranhaltijalle tilaisuus osallistua työnantajan kustantamaan työllistymistä edistävään valmennukseen tai koulutukseen. Velvollisuuden edellytyksenä on, että työnantajan säännöllisen henkilöstön lukumäärä on vähintään 30 ja että irtisanottava viranhaltija on ollut ennen virkasuhteen päättymistä yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta työnantajan palveluksessa. Säännöllistä henkilöstömäärää laskettaessa otettaisiin huomioon ne periaatteet, joiden mukaan säännöllinen työntekijämäärä lasketaan arvioitaessa, kuuluuko yritys yhteistoimintalain soveltamisalan piiriin.

Työnantaja olisi velvollinen järjestämään työllistymistä edistävää valmennusta tai koulutusta vain sellaiselle viranhaltijalle, joka on irtisanottu 53 §:n mukaisella taloudellisella tai tuotannollisella syyllä. Lisäksi edellytyksenä olisi, että viranhaltija on virkasuhteen päättymiseen mennessä ollut virkasuhteessa kyseiseen työnantajaan yhtäjaksoisesti vähintään viiden vuoden ajan. Säännöstä sovellettaisiin myös tilanteessa, jossa irtisanomisen perusteella päättyvää, alle viisi vuotta kestänyttä toistaiseksi voimassa ollutta virkasuhdetta on yhtäjaksoisesti edeltänyt määräaikainen yhdenjaksoinen

vähintään vuoden kestävä palvelussuhde. Yhtäjaksoisuutta on tarkoitettu arvioitavaksi 10 §:ssä säädettyjä periaatteita noudattaen.

Koska säännöstä sovellettaisiin ainoastaan silloin, kun virkasuhde irtisanotaan taloudellisista tai tuotannollisista syistä, viranhaltijalla ei olisi oikeutta koulutukseen tai valmennukseen määräaikaisen virkasuhteen päättyessä, vaikka viranhaltija olisi työskennellyt peräkkäisten määräaikaisten virkasuhteitten perusteella saman työnantajan palveluksessa yli viiden vuoden ajan. Lähtökohtana on, että irtisanottavien viranhaltijoiden valmiuksia työllistyä uudelleen arvioitaisiin valmennuksia tai koulutuksia suunniteltaessa yksilökohtaisesti. Valmennus tai koulutus voitaisiin järjestää joko kullekin irtisanottavalle tarjottavana henkilökohtaisena tai ryhmäkohtaisena palveluna. Sisällöllisenä vaatimuksena olisi, että valmennus tai koulutus edistäisi irtisanotun viranhaltijan uudelleentyöllistymistä.

Pykälän 3 momentin mukaan valmennuksen tai koulutuksen on arvoltaan vastattava vähintään viranhaltijan laskennallista palkkaa kuukauden ajalta tai irtisanotun viranhaltijan kanssa samassa toimipaikassa työskentelevän henkilöstön keskimääräistä kuukausiansiota siitä riippuen, kumpi on suurempi. Koska seurakunnan palveluksessa henkilöitä on sekä työ- että virkasuhteessa, keskimääräistä palkkaa laskettaessa otetaan huomioon koko seurakunnan henkilöstö mukaan lukien työsuhteessa työskentelevät henkilöt. Keskimääräinen palkka saadaan kuukausipalkkaisilla viranhaltijoilla ja työntekijöillä laskemalla kuukausiansiot yhteen ja jakamalla euromäärä työnantajan henkilöstöön kuuluvien henkilöiden määrällä. Tuntipalkkaisten työntekijöiden osalta käytetään keskimääräistä palkkaa, jos työntekijän työaika vaihtelee. Palkan käsitteen määrittelyssä otettaisiin huomioon vuosilomapalkan laskemisessa käytettävät periaatteet.

Valmennus tai koulutus on toteutettava kahden kuukauden kuluessa irtisanomisajan päättymisestä. Painavasta syystä valmennus tai koulutus saadaan toteuttaa myöhemminkin. Valmennuksen tai koulutuksen toteutumisaika tai arvioitu aika on kuitenkin oltava viranhaltijan tiedossa palvelussuhteen päättymishetkellä. Kysymys voisi olla esimerkiksi tilanteesta, jossa hankittu koulutus jatkuu koulutuksen toteuttajan aikataulusta johtuen aikarajan ylitse. Painavana syynä pidettäisiin myös sitä, että tarkoituksenmukaista valmennusta tai koulutusta ei ole aikarajan puitteissa saatavissa tai että järjestetty valmennus tai koulutus peruuntuu työnantajasta johtumattomasta syystä, taikka muuta näihin rinnastuvaa syytä. Irtisanotulla henkilöllä voi olla urasuunnitelmia, joita työnantaja voi pykälän 4 momentin perusteella tukea. Työnantaja voisi lainkohdan mukaan täyttää 2 momentissa tarkoitetun velvollisuutensa kustantamalla viranhaltijan itsensä hankkiman koulutuksen tai valmennuksen kokonaan tai osittain.

Työnantajan ja viranhaltijan sopima valmennuksen tai koulutuksen sijasta toteutettava järjestely perustuu lakiin, eikä kyse sen vuoksi lähtökohtaisesti ole työttömyysturvalain (1290/2002) 3 luvun 6 §:ssä tarkoitettavasta jaksotettavasta etuudesta. Jos työnantajan ja viranhaltijan sopima järjestely kuitenkin ylittää arvoltaan sen, mihin työnantaja olisi ollut velvollinen tämän pykälän perusteella, kyse voi tältä ylittävältä osalta olla viranhaltijan saamasta jaksotettavasta etuudesta.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin työnantajan ja henkilöstön mahdollisuudesta sopia toisin siitä, mitä 3 momentissa säädetään valmennuksen tai koulutuksen arvon määräytymisestä. Paikallisesti voitaisiin sopia esimerkiksi siitä, että valmennusta tai koulutusta kohdennetaan erityisesti sellaisiin henkilöihin, joiden valmiudet työllistyä uudelleen ovat heikoimmat. Tällöin poikettaisiin pykälän 3 momentissa säädetystä, sillä valmennuksen ja koulutuksen arvo ei tällaisessa tilanteessa välttämättä vastaisi kaikkien osalta henkilökohtaista kuukauden palkan määrää tai yrityksen keskimääräistä kuukausiansiota.

Paikallisesti voitaisiin valmennuksen tai koulutuksen sijasta sopia muustakin järjestelystä, jolla edistetään irtisanottavan työllistymistä. Kysymys voisi olla esimerkiksi työnantajan ja henkilöstön sopimasta muutosturvaohjelmasta, jonka kautta irtisanotuille viranhaltijoille pyrittäisiin löytämään uutta työtä tai avustettaisiin oman yrityksen perustamisessa tai lisäkouluttautumisessa. Pykälän 3 momentissa säädetty valmennuksen tai koulutuksen järjestämistä koskeva ajallinen vaatimus ei koskisi paikalliseen sopimukseen perustuvia muita järjestelyitä.

Paikallinen sopimus tehtäisiin työnantajan ja henkilöstön välillä. Paikallisessa sopimisessa henkilöstön edustaja määräytyy kirkon yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Henkilöstön edustajan tekemä sopimus sitoo kaikkia niitä viranhaltijoita, joita sopimuksen tehneen viranhaltijoiden edustajan on katsottava edustavan. Luontevimmin valmennuksesta, koulutuksesta tai muusta järjestelystä sovittaisiin henkilöstön vähentämistä koskevien yhteistoimintaneuvotteluiden aikana, vaikkakaan säännökseen ei sisälly ajallista rajoitusta. Irtisanotun viranhaltijan palvelussuhteen päätyttyä edustaja ei kuitenkaan voi enää tehdä sopimusta ilman nimenomaista valtuutusta.

Pykälä on luonteeltaan semidispositiivinen. Pykälän sisällöstä ja menettelytavoista olisi siten mahdollista poiketa virkaehtosopimuksella. Virkaehtosopimuksen määräyksillä voitaisiin rajata myös työnantajan ja henkilöstön sopimisoikeuden laajuutta.

55 §. *Työllistymistä edistävän valmennuksen tai koulutuksen laiminlyönti.* Pykälässä säädettäisiin tilanteesta, jossa työnantaja laiminlyö 54 §:ssä säädetyn työllistymistä edistävän valmennuksen tai koulutuksen järjestämisen tai hankinnan. Tällöin työnantaja olisi velvollinen suorittamaan viranhaltijalle kertakaikkisena korvauksena koulutuksen tai valmennuksen arvoa vastaavan määrän.

Jos valmennuksen tai koulutuksen järjestämisvelvollisuus olisi laiminlyöty vain osittain, korvausvelvollisuus rajoittuisi vastaamaan velvollisuuden laiminlyötyä osuutta. Kysymys voisi olla esimerkiksi tilanteesta, jossa koulutuksen arvo on pienempi kuin 54 §:ssä edellytetään.

Ehdotettu 54 §:n 5 momentti mahdollistaa sen, että paikallisesti sovittaisiin poikettavaksi valmennuksen tai koulutuksen arvon määräytymisestä tai työpaikalla voitaisiin sopia valmennuksen tai koulutuksen sijasta muusta järjestelystä, jolla työnantajan velvollisuus toteutetaan. Tällöin työnantajan velvollisuus määräytyisi paikallisen sopimuksen perusteella. Myös mahdollista laiminlyöntiä olisi tällöin arvioitava paikallisen sopimuksen määräysten kannalta.

Työnantajan 54 §:n perusteella maksama korvaus ei lähtökohtaisesti ole työttömyysturvalain 3 luvun 6 §:ssä tarkoitettua jaksotettavaa etuutta. Jos laiminlyönnin johdosta maksettava korvaus kuitenkin ylittää sen, mihin työnantaja olisi ollut velvollinen 54 §:n 3 momentin perusteella, ylittävä osa voi olla jaksotettavaa etuutta.

56 §. *Erityinen irtisanomissuoja.* Pykälässä säädettäisiin raskauteen ja perhepoliittisiin vapaisiin sekä viranhaltijayhdistyksen luottamusmiesten asemaan liittyvästä viranhaltijan erityisestä irtisanomissuojasta. Raskauden ja perhepoliittisten vapaiden osalta pykälässä viitataan työsopimuslain 7 luvun 9 §:ään. Luottamusmiesten erityisen irtisanomissuojan osalta säännöksessä on erotettu 51 §:n mukainen viranhaltijasta johtuvista perusteista tapahtuva irtisanominen ja 53 §:n mukainen taloudellisista ja tuotannollisista syistä tapahtuva irtisanominen.

57 §. *Irtisanomisoikeus liikkeen luovutuksen yhteydessä.* Pykälässä säädetään sekä luovutuksensaajan että viranhaltijan oikeudesta irtisanoa virkasuhde liikkeen luovutuksen yhteydessä. Luovuttajalla tai luovutuksensaajalla on irtisanomisoikeus ainoastaan, jos siihen on 51 §:ssä tarkoitettu viranhaltijan henkilöön liittyvä irtisanomisperuste tai 53 §:ssä tarkoitettu taloudellinen tai tuotannollinen peruste.

Pykälän 2 momentin viranhaltijan irtisanomisaikaa koskeva erityissäännös koskee sekä toistaiseksi voimassa olevia että määräaikaista virkasuhteita.

58 §. Irtisanomisaika. Pykälässä säädetään irtisanomisajoista työsopimuslaissa säädettyjä aikoja vastaavasti. Yhdenvertaisuuden ja käytännön syiden vuoksi ei ole tarkoituksenmukaista, että virka- ja työsuhteessa olisi palvelussuhdelajin perusteella eripituiset irtisanomisajat. Kirkkoherran, piispan, kirkkohallituksen viraston johtavan viranhaltijan ja kirkkohallituksen osastonjohtajan irtisanomisaika olisi aina kaksi kuukautta. Keskeisten virkojen haltijat tulee voida irtisanoa suhteellisen nopeasti irtisanomisperusteiden täytyessä, jotta virkojen pysyvä hoitaminen voidaan varmistaa riittävän nopeasti.

Irtisanomisaika olisi kaksi kuukautta sellaisen viranhaltijan irtisanoutuessa, jonka nimittäminen kuuluu kirkkovaltuustolle tai yhteiselle kirkkovaltuustolle. Säännös koskee lähinnä seurakuntien taloushallinnon johtotehtäviä ja suurissa seurakuntatalouksissa muitakin ylimpiä viranhaltijoita. Myös kapalaisen viran haltijan irtisanoutumisaika olisi aina kaksi kuukautta.

Irtisanomisaika alkaa kulua irtisanomisen tiedoksianto seuraavasta päivästä. Viranhaltijan suostumuksella voitaisiin noudattaa pykälässä säädettyä lyhyempää irtisanomisaikaa.

59 §. Virkasuhteen purkaminen. Pykälässä säädetään työnantajan oikeudesta purkaa virkasuhde työsopimuslain 8 luvun 1 §:ää vastaavasti. Virkasuhteen purkaminen edellyttää erittäin painavaa syytä. Virkasuhteen purkaminen on virkasuhteen poikkeuksellinen päättämiskeino ja edellyttää painavampaa perustetta kuin irtisanominen. Virkasuhteen purkamisoikeus koskee sekä toistaiseksi voimassa olevaa että määräaikaista virkasuhdetta. Työnantajalla voi olla oikeus purkaa virkasuhde esimerkiksi, jos viranhaltija välinpitämättömyydellään vaarantaa työturvallisuutta työpaikalla, esiintyy siellä päihdyneenä tai vastoin kieltoa käyttää siellä päihdyttäviä aineita.

Poikkeuksellisissa tapauksissa virkasuhteen kannalta epäasianmukainen käyttäytyminen voi täyttää purkamisperusteen. Jos viranhaltija syyllistyy sellaiseen rikolliseen tekoon tai käyttäytymiseen, joka vakavalla tavalla heikentää osapuolten välistä luottamusta tai muutoin vaikuttaa olennaisella tavalla virkasuhteesta johtuvien velvoitteiden täyttämiseen, purkamisperuste voisi täytyä. Myös kirkon opin ja tunnustuksen vastaisten räikeiden mielipiteiden julkinen esittäminen voi tulla arvioitavaksi virkasuhteen purkamisperusteena. Erityisesti tämä koskee niitä tehtäviä, joiden luonteeseen kuuluvat jumalanpalveluksen ja kirkon pyhien toimitusten hoito, sielunhoito sekä kirkon diakoniset ja kasvatus- ja opetustehtävät. Viranhaltijan luvaton poissaolo virantoimituksesta arvioidaan yleisten irtisanomis- tai purkamisperusteiden nojalla.

Purkamisperusteen täyttymistä tulee harkita kokonaisarviolla, jolloin huomioon olisi otettava muun muassa virkasuhteen erityispiirteet. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon virkasuhteen luonne julkisyhteisön ja tunnustukseensa sitoutuneen uskonnollisen yhteisön palvelussuhteena. Kirkon julkisyhteisöluonteeseen liittyy julkisen toiminnan luotettavuuden, tasapuolisuuden ja laillisuuden korostuminen. Kirkon luonne uskonnollisena yhteisönä korostaa erityisesti kirkon hengellisessä työssä toimivilta viranhaltijoilta vaadittavaa kirkon uskon ja opin huomioon ottamista sekä eettisten periaatteiden noudattamista viranhoidossa.

60 §. Purkamisoikeuden raukeaminen. Purkamisoikeus raukeaisi 14 päivän kuluttua siitä, kun työnantaja saa tosiasioihin perustuvan tiedon purkamisen perusteena olevista syistä. Purkamisoikeus voi raueta jo aiemmin, jos purkamisen peruste menettää merkityksensä. Jos perusteena on pitemmän aikaa jatkunut toiminta, purkamisoikeus raukeaisi 14 päivän kuluttua siitä, kun synnyn lakkaaminen tuli

työnantajan tietoon. Jos purkamisesta päättää viranhaltija, 14 päivän aika alkaisi kulua siitä, kun peruste on tullut hänen tietoonsa. Jos päätösvalta purkamisesta kuuluu monijäseniselle toimielimelle, purkamista koskeva esitys on toimitettava toimielimelle 14 päivän kuluessa siitä, kun toimivaltainen viranomais on saanut asiasta tiedon. Toimielimen on käsiteltävä asia ilman aiheetonta viivytystä. Purkamismenettelylle varatun 14 päivän aikana työnantajan tulee varmistua perusteena olevien tosiasioiden paikkansapitävyydestä sekä arvioida menettelyn vaikutukset virkasuhteen jatkamisedellytyksiin.

Jos purkaminen estyy pätevän syyn vuoksi, sen saisi toimittaa vielä 14 päivän kuluessa esteen lakkaamisesta. Pätevä syy voi olla esimerkiksi se, että päätösvalta purkamista koskevassa asiassa on yksittäisellä viranhaltijalla ja tämä on äkillisesti sairastunut tai että kiireellisesti kokoon kutsuttu toimielin ei ole päätösvaltainen. Vaikka purkamisperusteeseen ei vedota 14 päivän kuluessa, peruste ei menetä kokonaan merkitystään. Työnantaja voisi vedota siihen irtisanomisperusteena 52 §:ssä tarkoitettun kohtuullisen ajan kuluessa, joka voi olla pitempi kuin 14 päivää.

61 §. Virkasuhteen päättämismenettely. Viranhaltijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi kirjallisesti tai suullisesti ennen kuin virkasuhde irtisanoaan, puretaan tai sen raukeamisesta päätetään 19 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Kuulemisessa viranhaltija saa tiedon virkasuhteen päättämisen perusteista ja voi esittää oman kantansa. Säännös ei velvoita työnantajaa neuvottelemaan asiasta. Kuulemisessa noudatetaan hallintolain 6 luvun säännöksiä. Viranhaltijalla on oikeus käyttää avustajaa, esimerkiksi luottamusmiestä, lakimiestä tai työtoveria. Näistä oikeuksista on kerrottava viranhaltijalle. Viranhaltijalle tulee antaa kohtuullinen aika valmistautua kuulemiseen.

Pykälän 2 momentin mukaan työnantajalla ei ole velvollisuutta kuulla viranhaltijaa irtisanomisesta 1 momentin perusteella, jos työnantajalla on työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta sovitun virkaehtosopimuksen perusteella velvollisuus neuvotella viranhaltijan irtisanomisesta taloudellisella tai tuotannollisella perusteella.

Työnantajan hallinnollinen päätös virkasuhteen päättämisestä on perusteltava ja annettava viranhaltijalle todisteellisesti tiedoksi hallintolain 56 ja 60 §:ssä säädetyllä tavalla. Muutoksenhaku-aika alkaa kulua päätöksen tiedoksisaannista.

62 §. Virkasuhteen irtisanova tai purkava viranomais. Pykälän 1 momentissa säädetään muun kuin papin tai lehtorin virassa olevan viranhaltijan palvelussuhteen päättävästä viranomaisesta. Pykälän 2 momentin mukaan papin ja lehtorin viran haltijan palvelussuhteen irtisanoisi tai purkaisi tuomiokapituli. Tuomiokapitulille tulee varata työnantajalle mahdollisuus antaa lausunto ennen virkasuhteen päättämistä. Työnantaja voi esittää tuomiokapitulille papin ja lehtorin virkasuhteen irtisanomista tai purkamista. Tuomiokapitulille on käsiteltävä asia kiireellisenä. Purkamisoikeuden lyhyen määräajan vuoksi tuomiokapituli voi päättää virkasuhteen purkamisesta vielä määräajan päättymistä seuraavassa istunnossaan, jos asia on seurakunnan esityksestä pantu määräaikana vireille tuomiokapitulissa.

Säännös siitä, ettei seurakunnan pakollisen viran viranhaltijaa voida irtisanoa taloudellisilla tai tuotannollisilla syillä ehdotetaan siirrettäväksi 53 §:n yhteyteen.

63 §. Virkasuhteen jatkuminen. Virkasuhde jatkuu katkeamattomana, jos virkasuhteen irtisanomista tai purkamista tai sen raukeamisesta koskeva päätös on kumottu laissa säädettyjen perusteiden vastaisena (*jatkuvuusperiaate*). Viranhaltijan menettämien ansioiden korvaamisesta säädettäisiin 63 §:ssä.

Jatkuvuusperiaate ei koske tapauksia, joissa virkasuhteen irtisanomista, purkamista tai raukeamista koskeva päätös on kumottu muulla kuin 1 momentissa mainitulla perusteella. Tällainen muu peruste voi olla päätöksenteossa tapahtunut kuulemisvirhe, esteellisyys tai muu menettelyvirhe. Jos toimivaltainen viranomaisnäissä tapauksissa uudella, lainvoimaiseksi tulleella päätöksellä päättää virkasuhteen samoin perustein kuin kumotuksi tulleessa päätöksessä, virkasuhde päättyy ensimmäisen päätöksen mukaisesti. Jos viranhaltijan irtisanomisessa ei ole noudatettu säädettyä irtisanomisaikaa, virkasuhde päättyisi vasta säädetyn irtisanomisajan kuluttua ja viranhaltijalla olisi oikeus saada irtisanomisajan palkka virkaehtosopimuksen mukaisesti.

Pykälän 3 momentti liittyy ehdotettavaan 70 §:ään, jonka mukaan tuomioistuimen tulisi virkasuhteen purkamista koskevassa valitusasiassa tutkia irtisanomisperusteen olemassaolo, jos purkamisperusteet eivät täyty. Jos tuomioistuin toteaa irtisanomisperusteen täyttyvän, virkasuhteen katsotaan jatkuvan vain irtisanomisajan päättymiseen asti.

64 §. Menetettyjen ansioiden korvaaminen. Pykälässä säädetään viranhaltijan oikeudesta saada korvaus virkasuhteen lainvastaisen päättämisen johdosta menettämästään ansiosta, korvauksesta tehtävistä vähennyksistä sekä lainvastaisen virkasuhteen päättämisen ottamisesta huomioon viranhaltijan eläketurvassa. Viranhaltijalla on oikeus saada virkasuhteen päättymisen johdosta menettämänsä säännöllisen työajan ansio, jos virkasuhteen päättäminen on lainvoimaisen päätöksen mukaan tehty ilman laissa säädettyä perustetta. Säännöllisen työajan ansio ei sisällä esimerkiksi ylityö- tai varallaolokorvauksia.

Viranhaltijan muualta saamat palkka- ja vastaavat tulot vähennettäisiin korvattavista ansioista siltä osin kuin ne ovat säännöllisen työajan ansiota tai sitä vastaavaa tuloa, jota viranhaltija ei virassa ollessaan olisi ansainnut. Työttömyyspäivärahat ja sairausvakuutuslain mukaiset päivärahat vähennetään kokonaisuudessaan. Menetetyn ansion korvaaminen edellyttää, että viranhaltija toimittaa selviytyksen saamistaan tuloista työnantajalle.

Viranhaltijan eläke-edut eivät saa heikentyä virkasuhteen lainvastaisen päättämisen vuoksi. Viranhaltijan katsotaan muutoinkin olleen eläkeoikeutta määrättäessä jatkuvassa virkasuhteessa, jotta viranhaltija ei esimerkiksi eläkeiän suhteen joutuisi epäedulliseen asemaan.

65 §. Irtisanotun viranhaltijan takaisin ottaminen. Pykälässä veloitetaan työnantaja tarjoamaan taloudellisista ja tuotannollisista syistä irtisanotulle, toistaiseksi voimassa olevassa virkasuhteessa olleelle viranhaltijalle uutta virkasuhdetta, jos työnantaja tarvitsee neljän kuukauden kuluessa irtisanomisajan päättymisestä viranhaltijaa samankaltaisiin tehtäviin toistaiseksi tai yli kuudeksi kuukaudeksi. Takaisinottoaika on kuitenkin kuusi kuukautta, jos virkasuhde on jatkunut keskeytyksettä sen päättymiseen mennessä vähintään 12 vuotta. Työtä voidaan yleensä pitää samankaltaisena, jos se muistuttaa irtisanotun viranhaltijan aikaisempia työtehtäviä. Viranhaltijan tulee täyttää virkasuhteen kelpoisuusvaatimukset ja soveltua virkaan ammatitaitonsa, koulutuksensa ja aikaisemman työkokemuksensa puolesta. Tehtävänimikkeillä ei ole ratkaisevaa merkitystä.

Työnantajan luovuttaessa liikkeensä voimassa olevista virkasuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät luovutushetkellä uudelle omistajalle. Takaisinottovelvollisuus siirtyy luovutuksen saajalle myös silloin, kun irtisanotun viranhaltijan virkasuhde on päättynyt jo ennen luovutushetkeä. Viranhaltijalla on oikeus vaatia vahingonkorvausta, jos työnantaja laiminlyö takaisinottovelvollisuutensa. Viranhaltijan vaatimus käsiteltäisiin 75 §:n perusteella hallintoriita-asiana hallinto-oikeudessa.

Virantoimituksesta pidättäminen

66 §. *Virantoimituksesta pidättämisen peruste.* Pykälässä säädettäisiin niistä perusteista, joilla viranhaltija voidaan pidättää virantoimituksesta. Säännökset papin pidättämisestä pappisvirasta sisällytettäisiin pappisvirkaa koskevaan 7 lukuun.

Jos viranhaltijan voidaan todennäköisin perustein epäillä syyllistyneen virantoimituksessa virkarikokseen tai muuten menetelleen siinä velvollisuksiensa vastaisesti, hänet voidaan pidättää virantoimituksesta tutkimuksen tai oikeudenkäynnin ajaksi. Työnantajalla on velvollisuus tehdä ilmeisestä virkarikoksesta viivytyksettä rikosilmoitus eli ilmoittaa asiasta esitutkintaviranomaiselle. Ilmoitusvelvollisuus perustuu julkiselta viranomaiselta edellyttävään luotettavuuteen. Säännös on perusteltu myös henkilön oikeusturvan kannalta. Se yksilöi perustuslain 21 §:ssä jokaiselle säädettyä oikeutta saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa. Viranhaltija voidaan pidättää virantoimituksesta tutkimuksen tai oikeudenkäynnin ajaksi myös, jos hänen voidaan todennäköisin perustein epäillä syyllistyneen rikokseen virantoimituksen ulkopuolella ja asiassa ilmenneillä seikoilla voi olla vaikutusta viranhaltijan edellytyksiin hoitaa tehtäväänsä.

Muissa tilanteissa viranhaltija voidaan pidättää virantoimituksesta siksi ajaksi, jona hän ei voi omasta syystään suorittaa asianmukaisesti virkatehtäviään esimerkiksi kieltäytyttyään antamasta työnantajalle terveystietojaan tai osallistumasta terveystarkastuksiin, vaikka hän olisi siihen velvollinen. Virantoimituksesta pidättäminen ei ole mahdollista silloin, kun viranhaltijan virantoimitus on jo keskeytynyt hänelle myönnetyn vuosiloman tai virkavapauden vuoksi.

Viranhaltija voidaan pidättää virantoimituksesta väliaikaisesti enintään neljäksi viikoksi. Kyseessä on turvaamistoimenpide, jota viranhaltijan 67 §:n 2 momentissa tarkoitettu esimies voi käyttää katsoessaan tilanteen edellyttävien välittömien toimenpiteiden tarvetta. Virantoimituksesta pidättämisestä päättävä viranomainen tulee kutsua mahdollisimman pian koolle. Toimivaltaisen viranomaisen kokous ja viranhaltijan kuuleminen tulee järjestää ennen neljän viikon määräajan päättymistä uhalla, että viranhaltijalla on oikeus palata hoitamaan virkaansa, kunnes toimivaltainen viranomainen on päättänyt asiasta.

67 §. *Virantoimituksesta pidättämisestä päättävä viranomainen.* Papin ja lehtorin virkojen osalta virantoimituksesta pidättämisestä päättäisi tuomiokapituli. Seurakunnan muiden virkojen kohdalla virantoimituksesta pidättämisestä päättäisi kirkkoneuvosto, seurakuntaneuvosto tai ohjesäännössä määrätty muu viranomainen ja seurakuntayhtymän muiden virkojen kohdalla yhteinen kirkkoneuvosto tai ohjesäännössä määrätty muu viranomainen. Tuomiokapituli päättäisi tuomiokapitulin viran haltijan, kuten piispan, ja kirkkohallitus kirkkohallituksen viran haltijan virantoimituksesta pidättämisestä.

Kirkkoherran ja tuomiokapitulin viran haltijan väliaikaisesta virantoimituksesta pidättämisestä päättäisi piispa. Muiden virkojen osalta väliaikaisesta virantoimituksesta pidättämisestä päättäisi seurakunnassa kirkkoherra ja seurakuntayhtymässä yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtaja. Kirkkohallituksen viran haltijan väliaikaisesta virantoimituksesta pidättämisestä päättäisi kirkkohallituksen viraston johtava viranhaltija.

68 §. *Virantoimituksesta pidättämisessä noudatettava menettely.* Väliaikaisesta virantoimituksesta pidättämisestä päättäneen viranhaltijan on viipymättä saatettava asia 67 §:n 1 momentissa tarkoitetun toimivaltaisen viranomaisen päätettäväksi. Säännöksestä voi seurata, että viranomainen on kutsuttava koolle tavanomaista kokousaikataulua nopeammin. Väliaikainen virantoimituksesta pidättäminen on luonteeltaan turvaamistoimenpide, johon 12 luvun 14 §:n 2 momentin mukaan ei saa erikseen hakea muutosta oikaisuvaatimuksella tai valittamalla.

Viranhaltijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen kuin virantoimituksesta pidättämisestä tehdään päätös. Velvollisuuden voi täyttää pyytämällä viranhaltijalta selostusta tai muuta selvitystä asiasta, mikä tulisi tehdä kirjallisesti tai muulla todistettavalla tavalla. Jos virantoimituksesta pidättäminen koskee pappia, tuomiokapitulin on lisäksi varattava papin työnantajana toimivan seurakunnan kirkkoneuvostolle, seurakuntaneuvostolle tai yhteiselle kirkkoneuvostolle mahdollisuus antaa lausunto ennen päätöksen tekemistä. Päätös virantoimituksesta pidättämisestä voidaan panna täytäntöön heti.

69 §. Virantoimituksesta pidättämisen uudelleenarviointi. Virantoimituksesta pidättämisestä päättäneen toimielimen tulee seurata virantoimituksesta pidättämisen perusteita ja tarvittaessa olosuhteiden muututtua tehdä asiasta uusi valituskelpoinen päätös. Ratkaisevaa on, onko virantoimituksesta pidättäminen edelleen perusteltua. Virantoimituksesta pidättäminen tapahtuu ensisijaisesti julkista etua silmällä pitäen, minkä lisäksi on kiinnitettävä erityistä huomiota viranhaltijan oikeusturvaan. Virantoimituksesta pidättämistä ei saa jatkaa pidempään kuin on tarpeen.

Virantoimituksesta pidättämisen jatkaminen tulisi ottaa viipymättä käsiteltäväksi viranhaltijan sitä vaatiessa. Viranhaltijalla on oikeus saada uusi valituskelpoinen päätös asiassaan. Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi asianmukaisesti ilman aiheetonta viivytystä sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Henkilöstöä koskevat erinäiset säännökset

70 §. Irtisanomisperusteiden tutkiminen virkasuhteen purkamista koskevassa asiassa. Virkasuhteen päättämistä koskeviin päätöksiin haetaan muutosta 12 luvun mukaisesti tekemällä oikaisuvaatimus asianomaiselle toimielimelle ja kirkollisvalituksella.

Työsopimuslain mukaan työsuhteen purkamista koskevassa riita-asiassa tuomioistuin voi vahvistaa, että työsuhteen päättämiseksi on ollut laissa säädetty irtisanomisperuste, jos se katsoo, ettei säädettyä purkuperustetta ole ollut. Pykälässä säädettäisiin vastaavasti, että hallinto-oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden tulee vaadittaessa harkita, onko viranhaltijan työnantajalla ollut 51 §:n mukainen irtisanomisperuste, jos 59 §:n mukaiset purkamisperusteet eivät täyty. Raja virkasuhteen irtisanomis- ja purkamisperusteiden välillä ei ole tarkkaan määriteltävissä, vaan kysymys on tapauskohtaisesta arvioinnista, jossa otetaan huomioon teon tai laiminlyönnin laatu, viranhaltijan asema ja tehtävät sekä muut asiaan vaikuttavat seikat.

Pykälä liittyy 63 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan viranhaltijan virkasuhteen katsotaan jatkuvan viranhaltijaan noudatettavan irtisanomisajan päättymiseen saakka ja viranhaltijalla on oikeus saada korvaus menettämästään irtisanomisajan palkasta, jos tuomioistuin katsoo työnantajalla olleen irtisanomisperuste.

71 §. Valituksen käsittely. Pykälässä säädettäisiin hallintotuomioistuimen velvollisuudesta käsitellä virkasuhteen irtisanomista, purkamista, osa-aikaistamista ja virantoimituksesta pidättämistä koskevat valitukset kiireellisesti.

72 §. Yhdistymisvapaus. Yhdistymisvapaus, johon kuuluvat oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan, on turvattu perustuslain 13 §:ssä. Samassa pykälässä on turvattu ammatillinen yhdistymisvapaus ja vapaus järjestäytyä muiden etujen valvomiseksi. Ehdotettu pykälä täydentää perustuslain säännöksiä. Työelämän kannalta

yhdistymisvapauden merkittävä osa on ammatillinen järjestäytymisoikeus, jolla turvataan oikeus järjestäytyä taloudellisten ja sosiaalisten etujen puolustamiseksi.

Yhdistymisvapauden käyttämisestä ei saa aiheutua haitallisia seurauksia viranhaltijalle. Ammattiyhdistyksen toimintaan tai lailliseen työtaistelutoimenpiteeseen osallistuminen tai osallistumatta jättäminen ei ole hyväksyttävä peruste virkasuhteesta erottamiseen tai erilaiseen kohteluun työelämässä. Jos viranhaltijan yhdistymisvapauden käyttö on ilmeisessä ristiriidassa kirkon uskon ja opin kanssa, työnantajalla ei ole oikeutta kieltää viranhaltijan perustuslaillista yhdistymisvapauden käyttöä. Se saattaa kuitenkin johtaa ristiriitatilanteessa virkasuhteen päättämiseen, jos irtisanomis- tai purkamisperuste täyttyy.

73 §. Palkkasaatavan vanhentuminen. Virkasuhteesta johtuvan palkkasaatavan ja muun taloudellisen etuuden vanhentumisaika on kolme vuotta laskettuna sen kalenterivuoden päättymisestä, jona asianomainen palkkaerä tai muu etu olisi ollut maksettava tai annettava. Muulla taloudellisella etuudella tarkoitetaan esimerkiksi asuntoetua. Viranhaltijan on esitettävä mainituissa määräajassa palkkaa tai taloudellista etuutta koskeva kirjallinen vaatimus katkaistakseen saatavan vanhentumisen. Jos hän ei näin tee, oikeus palkkaan tai muuhun taloudelliseen etuuteen menetetään. Sama vanhentumisaika koskee myös henkilöä, jonka virkasuhde on lakannut, sekä viranhaltijan kuoltua tämän kuolinpesää.

Jos palkkasaatavan vanhenemisesta on muussa laissa erityisiä säännöksiä, noudatetaan niitä. Esimerkiksi työaikalain 38 §:n mukaan oikeus työaikalaisissa tarkoitettuun korvaukseen raukeaa, jos kannetta työsuhteen jatkuessa ei nosteta kahden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana oikeus korvaukseen on syntynyt. Työsuhteen päätyttyä kanne on pantava vireille kahden vuoden kuluessa siitä, kun työsuhde on päätynyt.

74 §. Palkan takaisinperiminen. Työnantajalla on oikeus periä aiheuttomasti maksettu palkka tai muu taloudellinen etuus takaisin viranhaltijalta. Perinnän toteuttamistavat määräytyvät muun lainsäädännön perusteella. Aiheuttomasti maksettu etuus on mahdollista kuitata vähentämällä perittävä määrä viranhaltijan palkasta seuraavan tai seuraavien palkanmaksujen yhteydessä, jos hän on edelleen saman työnantajan palveluksessa. Aiheuttoman maksun tulee johtua selvästä virheestä, esimerkiksi laskevireestä tai muusta ilmeisestä erehdyksestä. Kulloinkin suoritettavasta palkasta ei saa periä enempää kuin mitä palkasta ulosottokaaren (705/2007) mukaan saadaan ulosmitata.

Takaisinperinnästä voidaan luopua kokonaan tai osittain, jos sitä on olosuhteet huomioon ottaen pidettävä kohtuuttomana tai jos aiheuttomasti maksettu määrä on vähäinen. Viranhaltijan omalla menettelyllä voi olla vaikutusta työnantajan harkintaan asiassa. Takaisinperinnästä voidaan luopua, jos perinnällä olisi kohtuuton vaikutus viranhaltijan taloudelliseen tilanteeseen.

Oikeus takaisinperintään vanhentuu kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana aiheuton palkan tai muun etuuden määrä on maksettu. Takaisinperinnän vanhentumisaika on yhtä pitkä kuin viranhaltijan palkkasaatavan vanhentumisaika. Myös valtion virkamieslaissa valtion saatavan takaisinperintää ja virkamiehen palkkasaatavaa koskevat vanhentumisajat ovat kolmen vuoden pituisia samoin kuin kunnallisista viranhaltijoista annetussa laissa.

Säännöstä takaisinperinnästä on tarkistettu siten, että kirkon viranomaisen päätös aiheuttomasti maksetun palkan takaisinperinnästä olisi suoraan ulosottokelpoinen lisäämällä 4 momenttiin viittaussäännös verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annettuun lakiin. Voimassa olevan säännöksen, joka vastaa kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain säännöksiä, mukaan viranomaisen tekemää päätöstä aiheuttomasti maksetun palkan takaisinperinnästä ei voida panna täytäntöön ulosottoteitse, koska laissa ei ole säädetty viranomaisen päätökselle ulosottooperustetta. Tästä seikasta johtuu, että viranomaisen

joutuu hallintoriitaitse vaatimaan jo aikaisemmin päättämänsä palkan takaisin perimistä viranhaltijalta (KHO 2012:121). Tämän kaksinkertaisen käsittelyn välttämiseksi 4 momenttia muutettaisiin mainitulla tavalla.

75 §. Viivästyskorko. Pykälän 1 momentin mukaan virkasuhteeseen perustuvan saatavan suorituksen viivästyessä sovelletaan, mitä korkolaissa (633/1982) säädetään viivästyskorosta. Virkasuhteeseen perustuvat asiat käsitellään hallinto-oikeuksissa kirkollisvalitus- tai hallintoriita-asioina hallintolainkäyttölain mukaisessa järjestyksessä. Hallintotuomioistuimessa asia ei tule vireille haastehakemuksella eikä menettelyssä anneta haastetta tiedoksi, joten korkolain 9 § ei sovellu hallintolainkäyttöasioihin. Tämän vuoksi pykälän 2 momentissa säädetään, että hallintolainkäyttöasiassa on korkolain 6 ja 7 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa maksettava viivästyskorkoa viimeistään siitä päivästä, jona velallisen katsotaan saaneen tiedon velan maksua koskevan valituksen tai hakemuksen vireilletulosta tai, jos vaatimus esitetään oikeudenkäynnin aikana, sen esittämisestä lukien. Pykälän 3 momentissa säädetään viivästyskoron määräytymisestä tapauksissa, joissa viranhaltijan irtisanominen tai virkasuhteen purkaminen on lainvoimaisen päätöksen mukaan tapahtunut ilman laissa säädettyä perustetta.

75 §. Eräiden vaatimusten käsittelyjärjestys. Pykälän mukaan 10 §:n 3 momentissa, 47 §:n 2 ja 3 momentissa, 55 §:ssä ja 65 §:n 2 momentissa tarkoitettua korvausta koskeva vaatimus käsiteltäisiin hallintoriita-asiana hallinto-oikeudessa. Vaatimukset koskevat viranhaltijan oikeutta saada korvausta virkasuhteen päättyessä, jos hänen virkasuhteensa on järjestetty ilman lakiin perustuvaa syytä määräaikaiseksi, lomautetun oikeutta saada korvausta lomautuksen yhteydessä tapahtuvassa irtisanomis-tilanteessa, työllistymistä edistävän valmennuksen tai koulutuksen laiminlyönnistä johtuvaa korvausta ja työnantajan velvollisuutta korvata viranhaltijalle aiheuttamansa vahinko, jos työnantaja on tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyönyt työntarjoamisvelvoitteensa. Virkasuhteeseen perustuvat korvausvaatimukset käsitellään hallintoriita-asiana hallinto-oikeudessa.

Pykälän 2 momentin mukaan viranhaltija ei saa valittaa tai tehdä oikaisuvaatimusta tai saattaa asiaa hallintoriita-asiana ratkaistavaksi, jos hänellä tai viranhaltijayhdistyksellä, johon hän kuuluu, on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa. Säännöstä ei sovelleta järjestäytymättömään viranhaltijaan.

77 §. Työtodistus. Viranhaltijalla on oikeus pyynnöstä saada työnantajalta kirjallinen todistus virkasuhteen kestoajasta ja tehtävien laadusta. Viranhaltijan nimenomaisesta pyynnöstä todistuksessa on lisäksi mainittava virkasuhteen päättymisen syy sekä arvio viranhaltijan työtaidosta, ahkeruudesta ja käytöksestä. Työtodistuksesta ei saa ilmetä muuta kuin, mitä sen sanamuodosta käy ilmi.

Työtodistusta pyydetään yleensä virkasuhteen päättyessä. Työnantajalla on velvollisuus antaa viranhaltijalle työtodistus, jos sitä pyydetään 10 vuoden kuluessa virkasuhteen päättymisestä. Työnantajalla on velvollisuus antaa todistus viranhaltijan työtaidosta, ahkeruudesta ja käytöksestä viiden vuoden ajan virkasuhteen päättymisestä. Toisin kuin virkasuhteen kestoajasta ja tehtävien laatu, viranhaltijan työtaitoa, ahkeruutta ja käytöstä koskevat tiedot eivät näy virkaan ottamispäätöksistä tai viranhoidomääräyksistä. Viranhaltijan ominaisuuksista annettava luotettava todistus edellyttää yleensä todistuksen laatijan ja viranhaltijan henkilökohtaista kanssakäymistä virkasuhteen aikana.

Viranhaltija voi saada työtodistuksen vielä 10 vuoden kuluttuakin virkasuhteen päättymisestä, jos siitä ei aiheudu työnantajalle kohtuutonta hankaluutta. Jos työnantajalla on jäljennös tai tallenne alkuperäisestä työtodistuksesta, uusi todistus tulee antaa. Jos alkuperäisestä työtodistuksesta ei ole jäljennöstä tai muuta tallennetta tai jos työnantaja on hävittänyt muutkin virkasuhdetta koskevat tiedot, uutta todistusta ei ehkä pystytä enää antamaan.

Pykälän 4 momentissa säädetään siitä, kuka antaa työtodistuksen papin tai lehtorin viran haltijalle.

9 luku. **Luottamushenkilöt ja vaalit**

Yleiset säännökset luottamustoimesta ja vaalikelpoisuudesta

1 §. Luottamushenkilö. Pykälässä määriteltäisiin luottamushenkilön käsite. Säännöksestä olisi samalla johdettavissa luottamustoimen määritelmä. Luottamushenkilöitä ovat seurakuntavaaleilla seurakunnan kirkkovaltuustoon tai seurakuntaneuvostoon ja seurakuntayhtymän yhteiseen kirkkovaltuustoon valittavien jäsenten lisäksi seurakuntien ja seurakuntayhtymien muihin toimielimiin kuten kirkkoneuvostoon, johtokuntaan tai yhteiseen kirkkoneuvostoon sekä tilapäiseen toimikuntaan valitut jäsenet tai muuhun luottamustehtävään valitut henkilöt. Vastaavasti luottamushenkilöitä ovat hiippakuntavaaluustoston pappis- ja maallikkojäsenet sekä kirkolliskokouksen pappis- ja maallikkoedustajat. Myös muuhun hiippakunnalliseen toimielimeen valitut jäsenet kuten tuomiokapitulin maallikkojäsen ja hiippakuntavaaluustoston asettamien johtokuntien jäsenet ovat luottamushenkilöitä. Kirkolliskokouksen kirkkohallitukseen valitsemat maallikko- ja pappisjäsenet sekä kirkkohallituksen asettamien johtokuntien ja muiden toimielinten jäsenet ovat luottamushenkilöitä.

Sen sijaan tehtävänsä perusteella toimielimen jäsenenä olevaa viranhaltijaa tai työntekijää ei pidetä luottamushenkilönä. Seurakunnan kirkkoneuvoston tai seurakuntayhtymän yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtajana toimiva kirkkoherra ja tuomiokapitulin jäsenenä toimivat tuomiokapitulin viranhaltijat eivät ole luottamushenkilöitä. Myöskään arkkipiispa ei ole luottamushenkilö toimiessaan kirkon eri toimielimissä virkansa puolesta puheenjohtajana eivätkä piispat osallistuessaan kirkolliskokoukseen tai muiden kirkon toimielinten kokouksiin virkansa puolesta.

Luottamushenkilöllä on velvollisuus edistää kirkon parasta sekä toimia luottamustehtävässään arvokkaasti ja tehtävän edellyttämällä tavalla. Yleinen käyttäytymissäännös koskee luottamushenkilön toimintaa, johon hän luottamustehtävässään ryhtyy. Luottamushenkilön käytöksen tulee olla yleisesti hyväksytyjen käytösnormien mukaista. Tähän velvollisuuteen liittyy 5 §, jossa säädettäisiin luottamustehtävässä tai sen ulkopuolella tapahtuneen virheellisen tai rikollisen menettelyn mahdollisista seuraamuksista.

2 §. Vaalikelpoisuus luottamustoimeen. Pykälässä säädettäisiin luottamustoimeen vaadittavasta yleisestä vaalikelpoisuudesta. Pykälän 1 momentin mukaan seurakunnan ja seurakuntayhtymän vaaleilla valittavaan luottamustoimeen vaaditaan, että henkilö on seurakunnan jäsen, konfirmoitu, täyttänyt 18 vuotta viimeistään vaalipäivänä ja tunnettu kristillisestä vakaumuksesta eikä ole vajaavaltainen.

Pykälän 2 momentissa säädetään hiippakuntavaaluustoston jäsenten, tuomiokapitulin maallikkojäsenen, kirkolliskokousedustajien ja kirkkohallituksen jäsenten vaalikelpoisuudesta. Myös muiden hiippakunnan ja kirkkohallituksen sekä sen asettamien toimielinten luottamushenkilöiden vaalikelpoisuus määräytyy tämän momentin mukaan. Pykälän 3 momentissa säädetään hiippakuntavaaluustoston saamelaisjäsenen ja kirkolliskokouksen saamelaisedustajan vaalikelpoisuudesta. Vaalikelpoinen on maallikkojäsen, joka on saamelaiskäräjävaaleissa äänioikeutettu ja 1 momentin mukaisesti vaalikelpoinen seurakunnan luottamustoimeen. Pykälän 4 momentissa säädetään Ahvenanmaalta valittavien hiippakuntavaaluustoston jäsenen ja kirkolliskokousedustajan vaalikelpoisuudesta. Henkilön tulee olla Ahvenanmaan maakunnassa sijaitsevan seurakunnan vaalikelpoinen maallikkojäsen.

3 §. Vaalikelpoisuuden rajoitus. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kaikkiin kirkollisiin luottamustoimiin vaadittavasta suostumuksesta. Suostumuksen antamatta jättäminen merkitsee samalla luottamustoimesta kieltäytymistä, mikä ei edellytä erityisiä perusteita.

Pykälän 2 momentin mukaan seurakuntavaaleissa ei voida valita luottamustoimeen samaan seurakuntaan virka- tai työsuhteessa olevaa henkilöä. Seurakuntayhtymässä seurakuntayhtymään tai siihen kuuluvaan seurakuntaan palvelussuhteessa oleva ei ole vaalikelpoinen tämän seurakuntayhtymän tai siihen kuuluvan seurakunnan luottamustoimeen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tuomiokapituliin palvelussuhteessa olevan henkilön tai virkansa puolesta tuomiokapitulin jäsenenä toimivan henkilön vaalikelpoisuuden rajoituksesta hiippakunnan luottamustoimeen. Rajoitus estää häntä toimimasta hiippakuntavaltuuston jäsenenä sekä muussa joko hiippakuntavaltuuston tai tuomiokapitulin luottamustoimessa. Kirkkohallitukseen palvelussuhteessa oleva ei ole vaalikelpoinen kirkkohallituksen jäseneksi. Kirkkohallituksen viraston johtava viranhaltija ja kirkkohallituksen osastonjohtajat eivät ole kelpoisia kirkolliskokousedustajiksi.

Kirkkovaltuustolle asioita valmistelevan kirkkoneuvoston jäsen on vaalikelpoinen myös kirkkovaltuustoon. Vastaavasti kirkkohallituksen luottamushenkilö voi olla samanaikaisesti myös kirkolliskokousedustaja. Myöskään tuomiokapitulin maallikkojäsenen vaalikelpoisuutta hiippakuntavaltuuston jäseneksi ei rajoiteta. Vaalikelpoisuuden rajoitus koskee vain niitä tuomiokapitulin jäseniä, joiden jäsenyys perustuu virka- tai työsopimussuhteeseen. Pappisasessorien katsotaan olevan sivutoimisessa virkasuhteessa tuomiokapituliin. Tuomiorovastin jäsenyys tuomiokapitulissa määräytyy virka-aseman perusteella.

Kirkkohallituksen henkilöstön vaalikelpoisuuden rajoitukset eivät koske kirkkohallituksen virastokollegiota. Sen jäsenyys perustuu viranhaltija-asemaan eivätkä sen jäsenet siten ole luottamushenkilöitä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin vaalikelpoisuuden rajoituksesta kirkon työmarkkinalaitoksen valtuuskuntaan.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin papin vaalikelpoisuuden rajoituksista. Vaalikelpoisuuden menetyks pappisvirkaan perustuviin luottamustoimiin perustuu pappisvirkaa koskevaan tuomiokapitulin päätökseen tai tuomioistuimen päätökseen viraltapanosta. Pappisvirkaan perustuvia luottamustoimia ovat hiippakuntavaltuuston jäsenyys sekä toimiminen kirkolliskokousedustajana. Papin vaalikelpoisuus papillisiin luottamustoimiin on lisäksi sidottu erityisiin vaalikelpoisuusedellytyksiin, joista säädettäisiin 2 §:n 2 momentissa.

4 §. Vaalikelpoisuuden menettäminen ja ero luottamustoimesta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin menettelystä silloin, kun luottamuselimen jäsen menettää vaalikelpoisuutensa kesken toimikauden ja hänet tulee vapauttaa tehtävästään. Päätösvallasta eli siitä, mikä toimielin tekee päätöksen luottamustoimesta vapauttamisesta, säädettäisiin 6 §:ssä. Lisäksi säädettäisiin, että 3 §:n 2 ja 3 momentin pääsäännöstä poikkeavasti luottamushenkilö ei menetä vaalikelpoisuuttaan enintään kuuden kuukauden pituisen määräaikaisen palvelussuhteen vuoksi. Tuona aikana hän ei kuitenkaan saa hoitaa luottamustointaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luottamushenkilön mahdollisuudesta pyytää ero luottamustoimestaan. Luottamustoimeen valittu henkilö voi erota pätevistä syistä kesken toimikauden. Syyn pätevyyden arvioi päätöksen tekevä toimielin. Pätevä syy voi olla esimerkiksi se, ettei henkilö kykene hoitamaan luottamustointaan.

5 §. Luottamustoimesta pidättäminen ja erottaminen. Pykälässä säädettäisiin tapauksista, joissa luottamushenkilön toiminta joko itse luottamustoimessa tai sen ulkopuolella asettaa luottamushenkilönä toimimisen kyseenalaiseksi.

Pykälän 1 momentti koskee luottamushenkilön luottamustoimessaan tekemää virkarikosta tai muunlaista velvollisuuksien vastaista menettelyä. Luottamushenkilö hoitaa tointaan virkavastuulla. Perussäännös virkavastuusta on rikoslain 40 luvun 11 §:ssä. Pidättäminen luottamustoimesta voi olla mahdollista, jos laiminlyönti täyttää virkarikoksen tunnusmerkistön. Tällaiseen luottamushenkilön toimintaan on lisäksi velvollisuus puuttua tekemällä menettelystä rikosilmoitus poliisille. Luottamushenkilö voidaan pidättää luottamustoimen hoitamisesta asian selvittämisen, tutkinnan ja oikeudenkäynnin ajaksi. Säännöksen mukaan luottamushenkilöä ei voida kuitenkaan erottaa sen vuoksi, että hän jättää osallistumatta kokouksiin. Säännöksen sanamuotoa on muutettu vastaamaan paremmin rikoslainsäädännössä käytettyä käsitteistöä. Tarkoituksena ei ole kuitenkaan muuttaa nykyistä käytäntöä, joka mahdollistaa selityksen pyytämisen silloinkin, kun ei ole epäilyä rikoksesta.

Momenttiin on lisätty myös säännös siitä, että luottamushenkilöllä on mahdollisuus itse vetäytyä luottamustoimen hoitamisesta muun muassa silloin, kun hän on esitutkinnassa. Säännös korostaa luottamushenkilön omaa vastuuta arvioida asemaansa luottamushenkilönä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luottamushenkilön luottamustoimen ulkopuolella tekemän rikollisen menettelyn mahdollisista seuraamuksista. Luottamushenkilö voidaan pidättää luottamustoimestaan oikeudenkäynnin ajaksi, jos hänet on asetettu syyteeseen rikoksesta, jonka laatu ja tekotapa osoittavat, ettei hän voi toimia luottamustoimessa sen edellyttämällä tavalla. Johtaako rikos luottamustoimesta pidättämiseen, on arvioitava tapauskohtaisesti. Arvioinnissa lähtökohtana voi olla muun muassa 1 §:n 2 momentin käyttäytymisnormi.

Pykälän 3 momentin nojalla luottamushenkilö voidaan erottaa luottamustoimestaan, jos hänet on vaalin toimittamisen jälkeen lainvoimaisella päätöksellä tuomittu vankeuteen vähintään kuudeksi kuukaudeksi rikollisesta teosta, jonka hän on tehnyt joko luottamustoiminta hoitaessaan tai sen ulkopuolella.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että päätös luottamustoimesta pidättämisestä pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa voidaan panna täytäntöön välittömästi odottamatta muutoksenhakuajan päättymistä. Harkintavalta täytäntöönpanon osalta on päätöksen tekevällä toimielimellä. Sen sijaan päätös luottamustoimesta erottamisesta on pantava täytäntöön heti.

6 §. Päätösvalta luottamushenkilöä koskevassa asiassa. Päätöksen luottamushenkilön vapauttamisesta, eron myöntämisestä tai pidättämisestä taikka erottamisesta luottamustoimesta tekee sama toimielin, joka hänet on valinnut. Esimerkiksi seurakunnan kirkkoneuvoston jäsentä koskevan päätöksen tekee kirkkovaltuusto ja kirkkohallituksen asettaman neuvottelukunnan jäsentä koskevan päätöksen kirkkohallituksen täysistunto. Sen sijaan seurakuntavaaleilla, hiippakuntavaltuuston jäsenten vaaleilla tai kirkolliskokousedustajien vaaleilla valittua luottamushenkilöä koskevan päätöksen tekee se toimielin, jonka jäsen luottamushenkilö on. Siten esimerkiksi kirkkovaltuuston jäsenen erottaa kirkkovaltuusto, hiippakuntavaltuuston jäsenen hiippakuntavaltuusto ja kirkolliskokousedustajan kirkolliskokous.

Toimielimen puheenjohtaja voi väliaikaisesti päättää luottamustoimesta pidättämisestä siihen saakka, kunnes toimielin kokoontuu. Ennen päätösten tekoa on luottamushenkilöä kuultava hallintolain mukaisesti. Puheenjohtaja on velvollinen saattamaan asian välittömästi toimielimen päätettäväksi. Toimielimen päätökseen on mahdollisuus hakea muutosta 12 luvun mukaisesti. Sen sijaan puheenjohtajan tekemään väliaikaiseen päätökseen ei voi hakea muutosta oikaisuvaatimuksella tai kirkollisvalituksella. Muutoksenhakukiellosta väliaikaista luottamustoimesta pidättämisestä koskevaan päätökseen säädetään selvyuden vuoksi 2 momentissa, vaikka muutoksenhakukielloista pääsääntöisesti säädetään 12 luvun 14 §:ssä.

7 §. Luottamustoimen hoitaminen. Pykälässä säädettäisiin luottamustoimen hoitamisesta ja uuden luottamushenkilön valinnasta erityistilanteissa. Luottamushenkilö pysyy toimessaan sen ajan, joksi hänet on valittu, ja sen jälkeenkin, kunnes toinen on valittu hänen sijaansa. Toimielin säilyy toimintakykyisenä vaalin jälkeen siihen saakka, kunnes uusi toimielin aloittaa toimintansa. Kun luottamushenkilövaalista on tehty valitus, luottamushenkilölle ei ole myönnetty eroa tai kirkkovaltuuston tai yhteisen kirkkovaltuuston vaalipäätös on jätetty lainvastaisena panematta täytäntöön, toimeen valitun luottamushenkilön on hoidettava tointaan siihen asti, kunnes asia on lopullisesti ratkaistu. Vaikka luottamushenkilövaalista tehtäisiin valitus, uusi luottamushenkilö ryhtyy hoitamaan tointaan ja hoitaa sitä vähintään siihen saakka, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tilanteesta, jossa seurakuntavaaleilla, hiippakuntavaltuuston jäsenten vaaleilla tai kirkolliskokousedustajien vaaleilla valittu henkilö kuolee, menettää muutoin vaalikelpoisuutensa, saa eron tai hänet pidätetään tai erotetaan luottamustoimestaan. Tällöin hänen tilalleen on kutsuttava varajäsen, joka on saman valitsijayhdistyksen listalla seuraava, valitsematta jäänyt henkilö. Muuhun luottamustoimeen on sen sijaan valittava jäljellä olevaksi toimikaudeksi uusi luottamushenkilö.

8 §. Naisten ja miesten edustus toimielimissä. Pykälä vastaa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 a §:n kiintiöperiaatetta. Säännöksen 40 prosentin vähimmäisvaatimuksesta ei voida poiketa ilman erityistä syytä. Vähimmäisvaatimusta laskettaessa pyöristetään tarvittaessa ylöspäin, ei alaspäin. Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia valmisteltaessa pidettiin erityisenä syynä muun muassa tilannetta, jossa niissä virka- tai työtehtävissä, joista toimielinten jäsenet valitaan, on yksinomaan miehiä tai naisia. Oikeuskäytännössä on hyväksytty erityisenä syynä poiketa kiintiöperiaatteesta myös toimielimen jäsenyyden perustuminen virka-asemaan. Erityisenä syynä ei kuitenkaan ole pidetty jäsenten asemaa luottamushenkilöinä, poliittisten ryhmien tai eri järjestöjen edustusta, jäsenyyttä aikaisemmin samoja tehtäviä hoitaneessa toimielimessä tai toimielimen arvovaltaisuutta.

Seurakuntavaalit ja kirkkoherran vaali

9 §. Seurakuntavaalit. Seurakuntavaalit ovat välittömät, salaiset ja suhteelliset. Välittömässä vaalissa äänioikeutettu äänestää suoraan sitä henkilöä, jonka hän haluaa tulevan valituksi tehtävään. Vaalisalaisuudella tarkoitetaan sitä, etteivät vaaliviranomaiset, muut viranomaiset tai muut kansalaiset saa tietää, kenelle äänestäjä on äänensä antanut tai onko hän jättänyt tyhjän vaalilipun. Sen sijaan tieto siitä, onko äänioikeutettu käyttänyt äänioikeuttaan eli käynyt äänestämässä, ei kuulu vaalisalaisuuden piiriin. Vaalien suhteellisuus tarkoittaa sitä, että kullekin ehdokkaalle lasketaan vertausluku, johon vaikuttavat sekä ehdokkaan saamien äänien että tämän ehdokaslistan saamien äänien määrä. Jäsenet tulevat valituiksi toimielimiin vertauslukujensa mukaisessa järjestyksessä. Pykälän 2 momentissa luetellaan toimielimet, jotka valitaan seurakuntavaaleilla neljän vuoden toimikaudeksi kerrallaan.

10 §. Poikkeukselliset seurakuntavaalit. Pykälässä säädettäisiin normaalista vaaliaikataulusta poiketen järjestettävistä seurakuntavaaleista, jotka pääsääntöisesti toimitetaan niin sanottuina paperivaaleina. Pykälä sisältää säännökset siitä, miten paikkajako uusissa toimielimissä lasketaan, sekä miten toimitaan, kun paperivaalien tulosta laskettaessa joudutaan toteamaan, ettei vaalissa valituksi tullut henkilö ole enää vaalikelpoinen. Lisäksi pykälässä säädettäisiin ylimääräisillä vaaleilla valittujen luottamushenkilöiden toimikaudesta.

Pääsääntönä on, että kirkkovaltuusto, yhteinen kirkkovaltuusto ja seurakuntaneuvosto muodostetaan edellisten vaalien tuloksen perusteella silloin, kun kesken vaalikauden tapahtuu seurakuntajaon muutos, seurakunta liittyy seurakuntayhtymään tai eroaa siitä tai kun seurakuntayhtymä puretaan. Seurakuntajaon tai seurakuntayhtymän muutosta suunniteltaessa selvitetään samalla, onko teknisesti mahdollista toimittaa paperivaalit. Paperivaalit voidaan toimittaa ilman kirkkohallituksen erillistä päätöstä aina, kun se on vaaliteknisesti mahdollista. Paperivaalien toimittaminen on mahdollista ainakin kirkkovaltuuston tai yhteisen kirkkovaltuuston osalta silloin, kun 1) itsenäisiä seurakuntia yhdistetään lakkauttamalla ne ja perustamalla tilalle uusi seurakunta, 2) itsenäinen seurakunta liitetään toiseen seurakuntaan, 3) itsenäinen seurakunta liittyy seurakuntayhtymään, 4) seurakuntayhtymän seurakunta liittyy toiseen seurakuntayhtymään, 5) seurakuntayhtymän seurakunta eroaa itsenäiseksi seurakunnaksi, 6) seurakuntayhtymät yhdistetään tai 7) seurakuntayhtymä purkautuu siten, että muodostetaan kaksi tai useampia uusia seurakuntayhtymiä. Lisäksi seurakunnan liittyessä seurakuntayhtymään voidaan aiemman kirkkovaltuustovaalin perusteella muodostaa seurakuntaneuvosto.

Vaalien toimittaminen teknisesti paperivaaleina on tarkoituksenmukainen ratkaisu siitä riippumatta, missä kohtaa vaalikautta seurakuntajaon tai seurakuntayhtymän muutos tapahtuu. Vaalikauden alkupuolella on käytettävissä tuoreet vaalitulokset, kun taas vaalikauden loppupuolella ei ole tarkoituksenmukaista toimittaa ylimääräisiä vaaleja jäljellä olevan toimikauden lyhyiden vuoksi.

Ylimääräiset vaalit voidaan joutua toimittamaan tilanteessa, jossa uusien toimielinten muodostaminen edellisten vaalien tuloksen pohjalta osoittautuu mahdottomaksi. Näin voi käydä esimerkiksi silloin, kun seurakunnan alue jaetaan kuntaliitosten vaikutuksesta useamman kunnan alueelle tai aiemmat toimielimet on muodostettu niin sanotuilla sopuvaaleilla. Ylimääräiset vaalit voidaan joutua toimittamaan myös silloin, kun jokin seurakuntajaon kohteena olevista seurakunnista sitä vaatii.

Päätöksen ylimääräisten vaalien toimittamisesta tekee kirkkohallitus. Kirkkohallitus voi kuitenkin määrätä, ettei ylimääräisiä vaaleja toimiteta, jos muutos on vähäinen tai jäljellä oleva toimikausi lyhyt. Kirkkohallitus voi myös määrätä, että seurakuntayhtymän yhteisenä kirkkovaltuustona toimii jakamattoman seurakunnan kirkkovaltuusto tai entinen yhteinen kirkkovaltuusto. Tällainen tilanne on muun muassa silloin, kun seurakunta kuntajaon muuttumatta jaetaan joko alueellisesti tai kielellisesti, jolloin sen on muodostettava seurakuntayhtymä. Jos hyvin pieni seurakunta liittyy suureen seurakuntayhtymään tai jos seurakuntayhtymässä vanhastaan oleva seurakunta jaetaan, ei vaaleja myöskään välttämättä tarvita. Näissä tilanteissa on olennaista se, että muutos koskee koko ajan samaa jäsenpohjaa, jolla on jo valmiiksi edustus eri hallintoelimissä. Tällöin ylimääräisten vaalien toimittaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Kirkkohallitus voi samoilla perusteilla päättää, ettei vaaleja toimiteta myöskään tilanteessa, jossa jokin seurakunta on vaatinut vaaleja.

Seurakuntien yhdistyessä kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston paikat on jaettava samalla tavalla kuin seurakuntayhtymän yhteisen kirkkovaltuuston paikat. Paikkajaosta säädettäisiin kirkkojärjestyksen 3 luvun 45 §:n 3 momentissa. Siten jokainen seurakunta saa aluksi kahdesta yhteen paikkaa ja loput paikat jaetaan yhdistyvien seurakuntien läsnä olevien jäsenten lukumäärien suhteessa.

Jos edellisen vaalin tuloksena muodostuneessa nimisarjassa ollut henkilö ei enää ole vaalikelpoinen uuteen toimielimeen, hänen tilalleen tulee nimisarjassa seuraava. Vaalikelpoisuuden voi menettää muun muassa tilanteessa, jossa yli kuntarajojen tapahtuvassa seurakuntajaon muutoksessa seurakunnan luottamushenkilö on liittyvän seurakunnan viranhaltija.

Ylimääräisissä seurakuntavaaleissa valittujen toimikausi kestää vaalikauden loppuun. Jos vaali toimitetaan vaalikauden viimeisenä vuonna, toimikausi jatkuu myös seuraavan vaalikauden eikä varsinaisia seurakuntavaaleja pidetä.

11 §. Kirkkoherran vaali. Lähtökohtaisesti kirkkoherra valitaan seurakunnassa toimitettavalla välittömällä vaalilla, jossa seurakunnan äänioikeutetut jäsenet valitsevat kirkkoherran. Tuomiokapituli voi kuitenkin seurakunnan kirkkovaltuuston tai seurakuntaneuvoston pyynnöstä päättää, että kirkkoherra valitaan välillisellä vaalilla. Vaalin toimittaa kirkkovaltuusto tai seurakuntayhtymään kuuluvassa seurakunnassa seurakuntaneuvosto. Pykälän 3 momentissa säädetään välilliseen vaaliin siirtymistä koskevan pyynnön tekemisestä silloin, kun kahdella tai useammalla seurakunnalla on yhteinen kirkkoherran virka.

Tuomiokapitulin tulee ennen hakumenettelyn alkamista varata hallintolain mukaisesti seurakunnalle tilaisuus lausua käsityksensä käytettävästä vaalitivasta. Päätös välillisestä vaalista tulee tehdä ennen viran haettavaksi julistamista.

12 §. Äänioikeus seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin äänioikeudesta seurakuntavaaleissa. Äänioikeus määräytyy henkilön iän ja väestötietojärjestelmässä olevan kotikuntatiedon perusteella. Äänioikeuden ikäraja on 16 vuotta, joka tulee täyttää viimeistään vaalipäivänä. Äänioikeutta käytetään siinä seurakunnassa, jossa henkilö on merkitty seurakunnan jäseneksi vaalivuoden elokuun 15 päivänä. Vaaliluettelo muodostetaan poimimalla äänioikeutettujen tiedot jäsenrekisteristä. Jäsenrekisterin osoitetiedot ja asuinpaikkatiedot päivittyvät väestötietojärjestelmästä.

Äänioikeutettuja ovat seurakunnan läsnä olevat jäsenet eli jäsenet, joilla on kotikunta Suomessa. Valituksen johdosta uudelleen toimitettavissa tai poikkeuksellisissa seurakuntavaaleissa äänioikeutta käytetään siinä seurakunnassa, jossa äänioikeutettu on merkitty seurakunnan jäseneksi viimeistään 70 päivää ennen ensimmäistä vaalipäivää.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin äänioikeudesta kirkkoherranvaalissa. Äänioikeus on viimeistään ensimmäisenä vaalipäivänä 18 vuotta täyttävällä kirkon jäsenellä, jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa ja joka on merkitty kyseisen seurakunnan jäseneksi viimeistään 70 päivää ennen ensimmäistä vaalipäivää.

Äänioikeus on kaikille äänioikeutetuille yhtäläinen, eli jokaisen äänioikeutetun ääni on samanarvoinen.

Hiippakunnassa toimitettavat vaalit

13 §. Hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaalit. Hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaalit ovat suhteelliset ja salaiset. Suhteellinen vaalitapa tarkoittaa, että vaaleissa jokainen valitsijayhdistys saa sen määrän edustajia kuin mitä sen vaaleissa saama äänimäärä suhteessa muihin valitsijayhdistyksiin edellyttää. Maallikkovalitsijoiden äänten äänimäärän laskemisesta säädetään kirkkojärjestyksessä.

14 §. Äänioikeus hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaaleissa. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin, että hiippakuntavaltuuston pappisjäsenten ja kirkolliskokouksen pappisedustajien vaaleissa äänioikeus on hiippakuntaan kuuluvilla papeilla.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin äänioikeudesta maallikkojäsenten ja maallikkoedustajien vaaleissa. Äänioikeutettuja ovat hiippakunnan seurakuntien kirkkovaltuustojen maallikkojäsenet ja seurakuntayhtymään kuuluvissa seurakunnissa seurakuntaneuvostojen maallikkojäsenet ja seurakun-

nasta yhteiseen kirkkovaltuustoon valitut maallikkojäsenet. Jos sama henkilö on jäsenenä sekä seurakuntaneuvostossa että yhteisessä kirkkovaltuustossa, seurakuntaneuvoston jäsenyyteen perustuvaa äänioikeutta käyttää hänen varajäsenensä seurakuntaneuvostossa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, ettei saamelaiskäräjien jäsenellä ja varajäsenellä ole äänioikeutta 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa vaaleissa, koska heillä on äänioikeus 15 §:ssä tarkoitetuissa vaaleissa.

15 §. *Saamelaisia edustavan maallikkojäsenen ja maallikkoedustajan vaali.* Oulun hiippakunnan hiippakuntavaltuuston saamelaisjäsenen ja kirkolliskokouksen saamelaisten edustajan valitsee saamelaiskäräjät. Vaali toimitetaan ilman ehdokasasettelua normaalin hallinnollisen valmistelun pohjalta. Asioiden käsittelystä saamelaiskäräjien kokouksessa säädetään saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 18 §:ssä.

16 §. *Piispan vaali ja äänioikeus.* Piispan vaali on toimitettava suljetuin lipuin. Äänioikeutettu äänestää suoraan sitä vaalissa ehdokkaaksi asetettua pappia, jonka hän tahtoo tulevan valituksi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös äänioikeutetuista. Koska seurakuntien maallikovalitsijat ovat hiippakunnallisia luottamushenkilöitä, heidän kelpoisuutensa määräytyy 2 §:n 2 momentin mukaan. Ehdotetun pykälän 3 momentissa säädettäisiin niistä äänioikeutetuista, joilla 1 momentissa säädettyjen valitsijoiden lisäksi on äänioikeus arkkipiispan vaalissa. Lisäksi 3 momentissa olisi säännös siitä, että kirkkojärjestyksessä säädetään arkkihiippakunnan äänioikeutettujen äänten painoarvon vähentämisestä laskettaessa arkkipiispan vaalin tulosta.

17 §. *Äänioikeus pappisasessorin vaalissa.* Pykälässä säädettäisiin äänioikeudesta pappisasessorin vaalissa.

18 §. *Papin äänioikeuden rajoitus.* Jos tuomiokapituli on pidättänyt papin pappisvirasta, papilla ei ole äänioikeutta niissä hiippakunnassa toimitettavissa vaaleissa, joissa äänioikeus perustuu pappisvirkaan. Näitä vaaleja ovat hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaalit sekä piispan vaali, tuomiokapitulien pappisasessorin vaali ja lääninrovastin vaali. Pappisvirasta pidättämisestä säädetään 7 luvun 4 §:ssä.

Erinäiset säännökset vaalien toimittamisesta

19 §. *Seurakunnan ja hiippakunnan vaalilautakunnat.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin toimittamista varten asetettavan vaalilautakunnan kokoonpanosta. Säännöksestä on viime muutoksessa poistettu maininta kirkkoherrasta pakollisena vaalilautakunnan jäsenenä, koska säännöksen ei tulisi estää tietyn henkilöryhmän asettumista vaaleissa ehdolle. Muutoksesta huolimatta kirkkoherran ja seurakunnan viranhaltijoiden tulee toimia tiiviissä yhteistyössä vaalilautakunnan kanssa. Riippumatta siitä, onko kirkkoherra vaalilautakunnan jäsen, hänen on turvattava vaalilautakunnalle edellytykset sen tehtävän hoitamiseksi. Varajäseniä voi olla useampia kuin varsinaisia jäseniä. Heitä voidaan tarvita muun muassa seurakuntavaalien ennakoäänten laskemista varten. Momentissa viitataan 10 §:n 1 momenttiin, koska myös siinä tarkoitettujen toimielinten muodostaminen kuuluu seurakunnan vaalilautakunnan tehtäviin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta jakaa seurakunnan alue äänestysalueisiin seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa. Päätösvalta äänestysaluejaosta kuuluu seurakunnan ylimmälle päättävälle toimielimelle eli kirkkovaltuustolle tai seurakuntayhtymässä seurakuntaneuvostolle. Päätös on tehtävä ennen kuin vaalilautakunta asetetaan, jotta vaalilautakuntaan ja sen jaostoihin voidaan valita tarvittava määrä jäseniä. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin hiippakunnan

vaalilautakunnasta, jonka tuomiokapituli asettaa hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaalien toimittamista varten.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin vaalilautakunnan jäsenen ja varajäsenen esteellisyydestä. Seurakuntavaaleissa vaalilautakunta päättää ehdokaslistojen hyväksymisestä ja huolehtii vaalipäivän äänestyksen toimittamisesta äänestyspaikassa sekä tekee äänestyksen päätyttyä ääntenlaskentaan liittyvät päätökset. Kirkkoherran välittömässä vaalissa vaalilautakunta huolehtii vaalien toimittamisen lisäksi ääntenlaskennasta.

Vaalilautakunnan osalta on tehtävien edellyttämän korostetun luotettavuuden turvaamiseksi perusteltua rajoittaa vaalilautakunnan jäsenen kelpoisuutta niin, että ehdokas itse, hänen puolisonsa, lapsensa, sisaruksensa tai vanhempansa eivät voi olla vaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä. Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoa sekä ehdokkaan kanssa avioliiton omaisissa olosuhteissa tai rekisteröidyssä parisuhteessa elävää henkilöä. Rajoitussäännös koskisi myös hiippakunnallisia vaaleja kuten kirkolliskokousedustajien ja hiippakuntavaltuuston jäsenten vaaleja.

20 §. Keskusvaalitoimikunta. Pykälässä säädettäisiin yhteisen kirkkoneuvoston mahdollisuudesta asettaa seurakuntayhtymässä keskusvaalitoimikunta sekä keskusvaalitoimikunnan pääasiallisesta tehtävästä avustaa vaalien yhtenäisessä toimittamisessa.

21 §. Äänioikeutettujen luettelo. Pykälässä säädettäisiin äänioikeutettujen luetteloon merkittävistä henkilötiedoista. Seurakunnittain laadittavaan äänioikeutettujen luetteloon merkittäisiin asianomaisessa vaalissa äänioikeutetut henkilöt, heidän henkilötunnuksensa sekä lukumääränsä ja tarvittaessa äänestysalueensa. Lisäksi luettelossa tulisi olla tila äänioikeuden käyttämisestä tehtäviä merkintöjä ja muistutuksia varten. Jos äänioikeutetulla olisi niin sanottu turvakielto, myös tästä tehtäisiin merkintä seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin äänioikeutettujen luetteloon. Hiippakunnallisissa vaaleissa kuten kirkolliskokousedustajien vaalissa ja hiippakuntavaltuuston jäsenten vaalissa äänioikeus pohjautuu pappisvirkaan tai luottamushenkilöasemaan.

Turvakiellosta säädetään väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 36 §:ssä. Säännöksen mukaan, jos henkilöllä on perusteltu ja ilmeinen syy epäillä itsensä tai perheensä terveyden tai turvallisuuden tulevan uhatuksi, väestötietojärjestelmään voidaan hakeuksesta tallettaa turvakielto. Kun turvakielto on talletettu järjestelmään, kiellon kohteena olevan henkilön kotikunta, asuinpaikka, osoite ja muu yhteystieto saadaan luovuttaa vain sellaiselle viranomaiselle, jonka oikeus näiden tietojen käsittelyyn perustuu laissa tai sen nojalla säädetyn tai määrätyn kiellon kohteena olevan henkilön oikeutta tai velvollisuutta koskevan tehtävän, toimenpiteen tai toimeksiannon hoitamiseen. Ehdotettavassa 10 luvun 6 §:n 2 momentissa säädettäisiin lisäksi, että tarkastusta varten turvakiellon alaisia tietoja voidaan antaa nähtäväksi vain henkilölle, jota tiedot koskevat.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin äänioikeutettujen luettelon käyttötarkoituksesta. Lähtökohtaisesti henkilörekisteriä kuten äänioikeutettujen luetteloa saa käyttää vain siihen tarkoitukseen, jota varten se on muodostettu. Siten luetteloa tulisi käyttää vain kulloinkin kyseessä olevan vaalin toimittamiseen. Käytännössä äänioikeutettujen luettelon tietoja on kuitenkin käytetty tilastointitarkoituksiin. Lisäksi saattaa olla tarve käyttää tietoja tieteellisessä tutkimuksessa. Tästä syystä on tarkoituksenmukaista säätää siitä, että äänioikeutettujen luettelon tietoja voidaan käyttää tilastointiin ja tieteelliseen tutkimustarkoitukseen. Henkilörekisterin käyttöä tilastointiin ja tieteelliseen tutkimukseen ohjaavat lisäksi yleiset tietosuojalainsäädännön säännökset. Lähinnä sovellettaviksi tulevat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 28 § sekä tietosuojalaki. Myös Euroopan unionin yleisessä tieto-

suoja-asetuksessa säädetään henkilörekisterin tietojen käytöstä tilastointiin ja tutkimuskäyttöön. Siinänsä äänioikeutettujen luetteloita lukuun ottamatta hiippakunnallisissa vaaleissa käytettyjä luetteloita ei säilytetä pääsääntöisesti neljää vuotta pidempää aikaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin äänioikeutettujen luettelon säilyttämisestä. Seurakuntavaaleissa äänioikeutettujen luettelo muodostetaan tällä hetkellä kirkon yhteisen jäsentietojärjestelmän tiedoista keskitetysti kirkkohallituksessa jäsentietojärjestelmän tietokantaan sähköisenä rekisterinä, josta seurakunnat tulostavat seurakuntakohtaiset äänioikeutettujen luettelot. Tulostetut luettelot toimivat myös arkistotulosteina, joihin tehdään merkinnät muun muassa äänioikeuden käytöstä, oikaisuvaatimuksesta tehdystä päätöksestä sekä luettelon itseoikaisuista. Siten kirkkohallituksen muodostama sähköinen rekisteri äänioikeutettujen luetteloiden pohjarekisterinä on tarkoituksenmukaista hävittää, kun seurakuntavaalien tulos on saanut lainvoiman kaikissa seurakunnissa. Tulostettu äänioikeutettujen luettelo säilytetään määräyksen mukaan siihen saakka, kunnes seuraavien seurakuntavaalien tulos on lainvoimainen.

Kirkkoherran välittömässä vaalissa äänioikeutettujen luettelo säilytetään erikseen määrätyllä tavalla neljän vuoden ajan. Arkistomääräysten mukaan hiippakunnallisissa vaaleissa äänioikeutettujen luettelot säilytetään puolestaan pysyvästi.

22 §. Äänioikeutettujen luettelon itseoikaisu. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vaalilautakunnan mahdollisuudesta tehdä itseoikaisuna muutoksia seurakuntavaaleja ja kirkkoherran välitöntä vaalia varten laaditun äänioikeutettujen luettelon tietoihin. Vaalilautakunta voi lisätä henkilön, merkitä hänet äänioikeutta vailla olevaksi tai korjata häntä koskevia virheellisiä tietoja. Muutokset tulee tehdä seurakuntavaaleissa viimeistään ennakkoäänestystä edeltävänä perjantaina ennen kello 16 eli ennen kuin äänioikeutettujen luettelo tulee lainvoimaiseksi. Myös kirkkoherranvaalissa on vastaava määräaika, jolloin äänioikeutettujen luetteloon voidaan tehdä itseoikaisuja viimeistä vaalinäytepäivää edeltävänä perjantaina. Tämä sen vuoksi, että valitus itseoikaisusta voidaan mahdollisesti käsitellä hallinto-oikeudessa ennen vaalipäivää. Muutoksia voidaan käsitellä myös muissa, ennen mainittua ajankohtaa pidettävissä vaalilautakunnan kokouksissa.

Vaalilautakunta voi lisätä äänioikeutetun henkilön, joka on oikeudettomasti – esimerkiksi jäsenrekisteriin liittyvän teknisen syyn vuoksi – jäänyt ottamatta luetteloon, tai henkilön, joka on liittynyt kirkon jäseneksi 12 §:ssä säädettyjen määräaikojen jälkeen. Vain kirkon jäseneksi liittyminen antaa määräajan jälkeen oikeuden lisätä muut äänioikeuden edellytykset täyttävä henkilö äänioikeutettujen luetteloon. Luettelossa oleva tieto äänioikeutetun seurakunnasta katsotaan virheelliseksi, kun äänioikeutetun muuttoilmoitus, jonka mukaan hän on muuttanut seurakunnasta toiseen ennen 12 §:ssä tarkoitettua määräpäivää, saapuu kirkkoherranvirastoon tai keskusrekisteriin määräpäivän jälkeen.

Henkilö voidaan merkitä luettelossa äänioikeutta vailla olevaksi muun muassa silloin, kun äänioikeutta vailla oleva on otettu luetteloon oikeudettomasti esimerkiksi jäsenrekisteriin liittyvän teknisen syyn vuoksi tai kun henkilö on luettelon laatimisen jälkeen kuollut taikka julistettu kuolleeksi. Myös kirkon jäsenyydestä 12 §:ssä säädettyjen määräaikojen jälkeen eronnut henkilö voidaan merkitä äänioikeutta vailla olevaksi. Käytännössä henkilön tiedot luettelossa passivoidaan ja hänen kohdalleen merkitään luetteloon ”ei äänioikeutta” ja esimerkiksi ”kuollut” tai ”eronnut kirkon jäsenyydestä”. Henkilön tietoja ei kuitenkaan poisteta luettelosta.

Jos henkilö merkitään äänioikeutta vailla olevaksi, asiasta on tehtävä viipymättä kirjallinen päätös, joka on annettava tiedoksi asianomaiselle henkilölle siten kuin 10 luvun 24 §:n 1 momentissa säädetään. Kirjallista päätöstä ei kuitenkaan tarvitse tehdä silloin, kun kyse on kuolleesta tai kuolleeksi julistetusta henkilöstä. Kirkon jäsenyydestä eronneelle tulee lähettää päätös.

Kun henkilö lisätään äänioikeutettujen luetteloon, hänelle on viipymättä lähetettävä siitä tieto esimerkiksi ehdotetun kirkkojärjestyksen 9 luvun 8 §:ssä tarkoitetulla ilmoituskortilla. Äänioikeutettujen luettelon laatimisen jälkeen kirkon jäseneksi liittyneellä henkilöllä on äänioikeus siinä seurakunnassa, jonka jäseneksi hän on liittynyt. Tämä merkitsee poikkeusta 12 §:ssä säädetyistä määräpäivistä. Muutoin äänioikeuden edellytykset määräytyvät 12 §:n mukaan.

Äänioikeutettujen luettelon korjauksesta on viipymättä ilmoitettava asianomaiselle henkilölle. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos se olisi ilmeisen tarpeetonta. Vähäisten kirjoitusvirheiden korjauksesta tai vastaavista ei tarvitse ilmoittaa.

23 §. Äänioikeutettujen luettelon lainvoimaisuus. Pykälässä säädettäisiin seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa käytettävän äänioikeutettujen luettelon lainvoimaiseksi tulon ajankohdasta. Oikeudellisesti ei välttämättä ole kysymys lainvoimaisuudesta vaan siitä, että pykälässä tarkoitettua äänioikeutettujen luetteloa on noudatettava muuttamattomana mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta. Luettelo saa lainvoiman seurakuntavaaleissa ennakköänestystä edeltävänä perjantaina eli 16. päivänä ennen vaalipäivää klo 16. Kirkkoherran välittömässä vaalissa äänioikeutettujen luettelo tulee lainvoimaiseksi viimeistä vaalinäytepäivää edeltävänä perjantaina. Lainvoimaiseksi tulo ei edellytä mitään erityisiä toimia tai päätöstä, vaan se tapahtuu suoraan säännöksen nojalla. Tämän jälkeen luetteloon ei saa enää tehdä uusia merkintöjä, jollei kyse ole hallinto-oikeuden valituksen johdosta tekemän päätöksen aiheuttamista merkinnöistä.

Lainvoimaista äänioikeutettujen luetteloa on pääsääntöisesti noudatettava muuttamattomana. Vaikka henkilö on oikeudettomasti merkitty luetteloon äänioikeutetuksi, hänen äänestämistään ei voi enää äänestyspaikalla estää. Äänioikeutettujen luettelo tulee lainvoimaiseksi sen estämättä, että luetteloa koskeva valitus on vielä vireillä hallinto-oikeudessa. Henkilön, jonka nimi puuttuu äänioikeutettujen luettelosta mutta jolla on vaalilautakunnalle esitetyn hallinto-oikeuden päätöksen mukaan äänioikeus, on annettava äänestää.

24 §. Järjestys äänestyspaikalla. Pykälä koskee ensi sijassa suorana jäsenvaalina toimitettavia seurakuntavaaleja ja kirkkoherran välitöntä vaalia, mutta sitä voidaan soveltaa myös hiippakunnallisten vaalien vaalikokouksissa. Pykälässä kielletään toimet, jotka voivat olla omiaan häiritsemään vaalitoimitusta. Vaalipaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä ei saa pitää puheita, jakaa esitteitä eikä muutoinkaan pyrkiä vaikuttamaan vaalitoimitukseen. Vaalilautakunnalla on oikeus antaa tarkempia vaalialaisuuden ja äänestyksen kulun turvaavia määräyksiä. Lisäksi sovelletaan järjestyslakia (612/2003).

Pykälässä rajoitetaan perustuslain 12 §:ssä säädettyä sananvapautta, mutta tätä voidaan pitää välttämättömänä vaalipaikan järjestyksenpidon kannalta. Vaalilautakunnan on erityisesti huolehdittava siitä, että vaalialaisuuden säilyminen äänestyspaikalla turvataan. Äänestystoimituksen julkisuus rajoittuu äänioikeutettujen henkilöiden oikeuteen saapua vaalihuoneistoon ja äänestää siellä. Ulkopuolisilla ei ole oikeutta olla läsnä varsinaisessa vaalihuoneessa vaalitoimituksen aikana. Järjestyksenpitoa koskeva säännös ulottuu äänestyspaikan lisäksi sen välittömään läheisyyteen. Ratkaisu sen suhteen, mitä voidaan katsoa äänestyspaikan välittömäksi läheisyydeksi, on tehtävä tapauskohtaisesti.

10 luku. **Hallintoasiassa noudatettava menettely ja päätöksenteko**

Lukuun ehdotetaan koottaviksi keskeisimmät hallintoasiassa noudatettavaa menettelyä ja toimielinten päätöksentekoa koskevat säännökset, jotka tulevat sovellettaviksi seurakunnan, seurakuntayhty-

män, hiippakunnan ja kirkon keskushallinnon toimielinten päätöksenteossa ja viranomaisten hallintomenettelyssä. Lähtökohtana on pidetty sitä, että luvussa säädetään hallintomenettelyn osalta vain asioista, joista on kirkon järjestysmuodon ja hallinnon vuoksi tarpeen säätää hallintolaista poikkeavasti tai sitä täydentäen.

1 §. Hallintoasiassa noudatettava menettely ja digitaaliset palvelut. Pykälässä säädettäisiin hallintoasiassa noudatettavista laeista. Hallintoasian käsittelyssä noudatettavasta menettelystä on perussäännös perustuslain 21 §:ssä, jonka mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi viranomaisessa asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä. Hyvän hallinnon perusteista sekä hallintoasiassa noudatettavasta menettelystä säädetään hallintolaissa. Hallintolain säännöksiä hyvän hallinnon perusteista sovelletaan varsinaisten hallintoasioiden käsittelyn lisäksi julkisen palvelun tuottamiseen ja muunlaisiin tosiasiallisiin toimiin. Hallintolaki on toissijainen laki, jolloin kirkkolaissa voi olla siitä poikkeavia säännöksiä, kuten esimerkiksi toimielimen jäsenen esteellisyyttä koskevia erityissäännöksiä.

Perustuslain 76 §:n ja hallintolain 5 §:n mukaan evankelis-luterilaisen kirkon hallinnosta säädetään kirkkolaissa. Pykälässä säädetyn lisäksi kirkkolain ohella hallinnollisista yleislaeista sovellettaisiin ehdotettujen 2 ja 4 §:n perustella julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettua lakia sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia. Tietosuojalainsäädännön soveltamisesta jäsenrekisteriin säädettäisiin ehdotetun 3 luvun 51 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (/2018) soveltamisesta. Lain soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu ne digitaaliset palvelut, jotka suunnitellaan ja toteutetaan rippikouluopetuksen tai seurakuntien toteuttaman varhaiskasvatuksen yhteydessä rajatussa ryhmässä määräaikaaisesti tai kokeiluluontoisesti.

2 §. Hankinta-asia. Kirkko ja seurakunnat ovat julkisoikeudellisia oikeushenkilöitä. Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 6 §:n mukaan lain soveltamisesta evankelis-luterilaisen kirkon toimintaan säädetään kirkkolaissa. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin, että hankintasiaan sovelletaan mainittua lakia. Lakia sovellettaisiin hankinta-asioissa sekä menettelyllisesti että aineellisesti.

Lakia sovelletaan kaikissa evankelis-luterilaisen kirkon hankintayksiköissä. Koko kirkon tasolla näitä ovat kirkkohallitus ja kirkon keskusrahasto, hiippakuntatasolla tuomiokapituli ja seurakuntatasolla kirkkovaltuusto, seurakuntaneuvosto ja johtokunta. Seurakuntayhtymissä hankintayksikköjä ovat yhteinen kirkkovaltuusto, yhteinen kirkkoneuvosto ja johtokunta. Samassa asemassa ovat myös hankinnoista päättävät yksittäiset viranhaltijat.

3 §. Määräajat. Hallinto- ja lainkäyttöasioiden määräaikoihin sovelletaan säädettyjen määräaikain laskemisesta annettua lakia. Lainkäyttöasioita ovat muutoksenhaun perusteella hallintotuomioistuinmissä käsiteltävät valitukset sekä alistuksen yhteydessä alistusviranomaisen käsittelemät valitukset. Poikkeuksen muodostavat eräät vaaleja koskevat määräajat, joista säädettäisiin kirkkojärjestyksen 10 luvun 1 §:ssä.

4 §. Julkisuus ja salassapito. Pykälän nojalla seurakunnissa, seurakuntayhtymissä, hiippakunnissa ja kirkon keskushallinnossa sovellettaisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia, jollei tässä laissa toisin säädetä. Esimerkiksi papin ja lehtorin rippisalaisuudesta säädettäisiin 7 luvun 3 §:ssä ja 8 luvun 31 §:ssä sekä muutoksenhausta 12 luvussa. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että julkisuusasioissa kirkon viranomaisten tekemistä päätöksistä ei haeta muutosta kyseisen lain 33 §:n

mukaisesti hallintolainkäyttölakia soveltaen vaan kirkkolain säännösten mukaan. Muutoksenhaun ohjauksen kannalta kirkollishallinnon mahdollisimman yhteneviä muutoksenhakusäännöksiä on pidettävä tarkoituksenmukaisena. Kirkollisvalituksena käsiteltävässä asiassa valitusperusteena saatetaan käyttää myös asiakirjan julkisuuteen liittyvää perustetta, jolloin on asiallista, että prosessimenettely on selkeä. Julkisuus- ja salassapitosäännöksiä sovelletaan myös asiakirjahallintoon ja arkistotoimeen. Yksityiseen henkilöön kohdistuvaa sielunhoitoa ja diakoniatyötä koskeva asiakirja on pidettävä sallassa.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 34 §:ssä säädetään, milloin asiakirjan antamisesta voidaan periä maksu, sekä maksun määräytymisen perusteista. Kirkkolaisissa säädetään, mikä kirkollinen viranomainen päättää maksujen määräämisestä ja perimisestä.

Asiakirjan antamisesta päättämisestä säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 14 §:ssä. Asiakirjan antamisesta päättää lähtökohtaisesti se viranomainen, jonka hallussa asiakirja on. Kirkollisen viranomaisen päätösvaltaa asiakirjan antamisessa voidaan siirtää sen alaiselle viranhaltijalle. Asiakirjojen antamisen osalta seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisen päätösvaltaa voidaan siirtää ohje- tai johtosäännössä ja tuomiokapitulin sekä kirkkohallituksen päätösvaltaa työjärjestyksessä.

5 §. Tiedonsaantioikeus. Pykälässä säädettäisiin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia täydentävästi oikeudesta saada tietoja kirkolliselta viranomaiselta. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisäystä, jonka mukaan tilintarkastajan ohella tuomiokapitulin määräämällä selvittäjällä sekä piispantarkastusta suorittavalla viranhaltijalla ja asiantuntijalla olisi salassapitoa koskevien säännösten estämättä oikeus saada kirkon viranomaiselta tietoja ja nähtäväkseen asiakirjoja, joita hän pitää tarpeellisina selvitys- tai tarkastustehtävän hoitamiseksi.

6 §. Äänioikeutettujen luettelon julkisuus. Hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaaleissa sekä piispan vaalissa äänioikeutettuja ovat hiippakunnan papisto ja seurakuntien luottamushenkilöt. Piispan vaalissa äänioikeus voi perustua myös virka-asemaan. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on päätöksessään vuodelta 2007 (19.2.2007, dnro 2225/4/15) katsonut, että piispan vaalissa äänestävien luettelo on julkinen asiakirja.

Pykälän 1 momentissa säädetään erikseen seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin äänioikeutettujen luettelon julkisuudesta. Momentin mukaan äänioikeutettujen luettelo olisi julkinen seurakunnan jäsenille henkilötunnuksia lukuun ottamatta sinä aikana, kun luetteloa pidetään tarkastusta varten nähtävänä. Julkisuuden rajoittaminen seurakunnan jäseniin johtuu Euroopan unionin yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 alakohdan d kohdasta. Sen on tulkittu merkitsevän sitä, että henkilötietoja käsiteltäessä on huolehdittava asianmukaisista suojatoimista ja siitä, että tietoja ei luovuteta yhteisön ulkopuolelle ilman rekisteröidyn suostumusta. Ehdotetun kirkkojärjestyksen 9 luvun 6 §:n mukaan äänioikeutettujen luettelo pidetään nähtävänä tarkastusta varten valvonnan alaisena vähintään neljän tunnin ajan kahtena päivänä säännöksessä määriteltynä ajankohtana.

Äänioikeutettujen luettelon nähtävänä pitämisen tarkoituksena on antaa seurakunnan jäsenille tilaisuus tarkastaa äänioikeutta koskevia tietoja ja tehdä omaa äänioikeutta koskevia oikaisuvaatimuksia luettelossa mahdollisesti havaitsemiensa virheiden oikaisemiseksi. Yhtenä tavoitteena menettelylle on, että vaalien toimittamisen pohjana olisi mahdollisimman virheetön äänioikeutettujen luettelo. Tarkastusmahdollisuus palvelee myös yleistä luottamusta vaalitoimituksen oikeellisuuteen. Käytännössä tarkastusmahdollisuuden käyttö on vähäistä.

Vaikka seurakunnan jäsenellä on oikeus tutustua äänioikeutettujen luetteloon sen nähtävänä pitoaikana, tietojen antamista vaaliluettelosta on rajoitettu tietojen luonteen vuoksi. Pykälän 2 momentin mukaan sellaisen henkilön tiedot, jonka kohdalla on ehdotetussa 9 luvun 21 §:ssä tarkoitettu merkintä turvakiellosta, voitaisiin antaa tarkastusta varten nähtäväksi vain hänelle itselleen. Turvakielto tarkoittaa käytännössä, että henkilön kotikuntaa koskeva tieto voidaan luovuttaa vain sellaiselle viranomaiselle, jonka oikeus näiden tietojen käsittelyyn perustuu lain tai sen nojalla säädetyn tai määrätyn henkilön oikeutta tai velvollisuutta koskevan tehtävän, toimenpiteen tai toimeksiannon hoitamiseen. Seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa äänioikeutettujen luettelosta kuitenkin ilmenee, minkä seurakunnan ja siten myös kunnan alueella turvakielion saanut henkilö asuu. Tästä syystä on perusteltua, että tällaisen henkilön tiedot voidaan luovuttaa nähtäväksi vain hänelle itselleen eikä äänioikeutettujen luettelosta voi luovuttaa tietoa edes siitä, onko asianomainen henkilö luettelossa.

Äänioikeutettujen luettelo on viranomaisen henkilökisteriin verrattava asiakirja, josta viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 16 §:n 3 momentin mukaan saa antaa jäljennöksen vain, jos tiedonsaajalla on tietosuojalainsäädännön mukaan oikeus käsitellä sellaisia tietoja. Henkilön uskonnollista vakaumusta koskevat tiedot ovat erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, joita saa rekisteröidä, luovuttaa tai muutoin käsitellä vain tietosuojalainsäädännössä säädettyssä erityistilanteessa. Tämän vuoksi on asianmukaista, että äänioikeutettujen luettelosta ei anneta jäljennöksiä eikä sitä anneta jäljennettäväksi tai kuvattavaksi. Säännöksellä ei ole kuitenkaan tarkoitus rajoittaa asianomaisen oikeutta tiedonsaantiin, mistä säädetään selkeyden vuoksi pykälän 3 momentissa.

7 §. Arkistotoimi. Uudessa pykälässä säädettäisiin arkistotoimeen sovellettavista säännöksistä. Pykälän 1 momentin mukaan arkistotoimeen sovellettaisiin arkistolakia (831/1994), jollei kirkkolaissa toisin säädetä. Arkistolain 3 luvussa säädetään arkistotoimesta ja sen järjestämisestä. Arkistonmuodostajista, niiden vastuusta ja tehtävistä, arkistotilasta ja asiakirjojen tallettamisesta arkistolaitokseen säädettäisiin kirkkojärjestyksessä.

Arkistolain 6 §:n mukaan arkistoon kuuluvat asiakirjat, jotka ovat saapuneet arkistonmuodostajalle sen tehtävien johdosta tai syntyneet arkistonmuodostajan toiminnan yhteydessä. Asiakirjalla tarkoitetaan kirjallista tai kuvallista esitystä taikka sellaista sähköisesti tai muulla vastaavalla tavalla aikaansaattua esitystä, joka on luettavissa, kuunneltavissa tai muutoin ymmärrettävissä teknisillä apuvälineillä.

Arkistotoimen tehtävistä säädetään arkistolain 7 §:ssä. Arkistotoimen tehtävänä on varmistaa asiakirjojen käytettävyys ja säilyminen, huolehtia asiakirjoihin liittyvästä tietopalvelusta, määrittellä asiakirjojen säilytysarvo ja hävittää tarpeeton aineisto. Asiakirjojen käytettävyyden varmistaminen käsittää niiden rekisteröinnin ja muun kirjaamisen, arkistoinnin ja luetteloinnin sekä erityisesti atk-aineistojen tallentamisen ja tulostamisen suunnittelun siten, että tietojen käyttö on helppoa ja taloudellista myös tulevaisuudessa. Asiakirjojen säilyminen varmistetaan huolehtimalla siitä, että asiakirjat laaditaan arkistokelpoisia menetelmiä käyttäen ja säilytetään asianmukaisissa tiloissa. Pysyvää säilytysarvoa on vain murto-osalla arkistonmuodostajalle kertyvistä tallenteista. Tietojen säilytysaikojen määrittely ja tarpeettomaksi käyneen aineiston hävittäminen onkin tärkeää sekä tallenteiden säilytys- ja käyttökustannusten että tietojen käytettävyyden kannalta.

Arkistotoimi on järjestettävä ja hoidettava siten, että asiakirjat tukevat ja edistävät arkistonmuodostajan päivittäistä toimintaa. Tässä mielessä arkistotoimi liittyy viranomaisen tietohallintoon. Arkistotoimi tulee myös hoitaa niin, että yksityisten ja yhteisöjen oikeusturvaan liittyvien tietojen ja asiakirjojen säilyminen ja saatavuus samoin kuin tarvittaessa niiden salassapito on varmistettu. Tähän liittyen arkistotoimen on palveltava myös niitä tavoitteita, joita asiakirjojen julkisuudelle lainsäädännössä

asetetaan. Pitkällä aikavälillä arkistotoimen tavoitteena on palvella tieteellistä tutkimusta, minkä vuoksi osa asiakirjoista tulee säilyttää pysyvästi.

Arkistolain 8 §:ssä säädetään, miten arkistonmuodostajan on järjestettävä arkistotoimensa. Arkistonmuodostajan on määrättävä, miten arkistotoimen suunnittelu, vastuu ja käytännön hoito järjestetään. Arkistonmuodostajan on määrättävä asiakirjojen säilytysajat ja -tavat sekä ylläpidettävä niistä arkistonmuodostussuunnitelmaa. Asiakirjojen säilytysaikoja määrättäessä on otettava huomioon, mitä niistä erikseen säädetään tai määrätään.

Pykälän 2 momentin mukaan kirkkohallitus määrää, mitkä kirkollisen viranomaisen asiakirjat on säilytettävä pysyvästi. Tätä arvioitaessa otetaan huomioon tutkimuksen ja muun tiedonhaun tarpeet.

8 §. Työjärjestykset. Pykälässä säädettäisiin kirkon toimielinten työjärjestyksistä. Kirkkovaltuusto, yhteinen kirkkovaltuusto, tuomiokapituli, hiippakuntavaltuusto, piispainkokous, kirkkohallitus ja kirkolliskokous vahvistavat itselleen työjärjestyksen.

Työjärjestyksen määräykset eivät voi olla ristiriidassa kirkkolainsäädännön tai muun kirkossa noudatettavan lain kanssa. Työjärjestyksen määräyksillä täydennetään kirkkolakia ja kirkkojärjestystä. Kirkkohallituksen työjärjestyksessä määrätään päätösvallan siirtämisestä virastokollegiolle, johtokunnalle tai viranhaltijoille ja tuomiokapitulin työjärjestyksessä voidaan määrätä päätösvallan siirrostä johtokunnalle ja viranhaltijalle. Seurakunnan toimielinten päätösvallan siirtämisestä voidaan määrätä ohje- tai johtosäännössä siten kuin 3 luvussa säädetään.

9 §. Asian siirtäminen ylemmän toimielimen ratkaistavaksi. Pykälässä säädettäisiin toimielimelle tai viranhaltijalle delegoidun asian, jossa on tehty päätös, siirtämisestä samassa viranomaisessa ylemmän toimielimen ratkaistavaksi. Voimassa olevan säännöksen sanamuotoa ehdotetaan selkeytettäväksi. Säännös olisi rinnasteinen kuntalain 92 §:ssä säädetyn otto-oikeuden kanssa.

Tämä yksittäistä asiaa koskevan ratkaisuvallan siirtäminen ylemmälle toimielimelle liittyy asteelliseen toimivaltaan. Viranomaiselle lain mukaan kuuluvaa päätösvaltaa voidaan ohje- tai johtosäännössä tai työjärjestyksessä antaa alemmalle toimielimelle tai viranhaltijalle. Alemmalle toimielimelle tai viranhaltijalle määrättyä toimivaltaa ei voi ilman erityissäännöstä siirtää tai alistaa takaisin ylemmän toimielimen käsiteltäväksi. Seurakunnan hallinnosta tai taloudesta vastaa ehdotetun 3 luvun 10 §:n nojalla kirkkoneuvosto. Ehdotettujen 3 luvun 18 ja 19 §:n nojalla sama vastuu on seurakuntayhtymässä yhteisellä kirkkoneuvostolla ja seurakuntayhtymään kuuluvan seurakunnan seurakuntaneuvostolla. Vastaavasti vastuu hiippakunnan taloudesta ja hallinnosta on ehdotetun 4 luvun 5 §:n mukaan tuomiokapitulilla ja kirkon keskushallinnon osalta 5 luvun 8 §:n nojalla kirkkohallituksella. Pykälän 1 ja 2 momentin mukaan alemman toimielimen tai viranhaltijan päätösvaltaan kuuluva asia voitaisiin siirtää ohjesäännössä taikka työjärjestyksessä tai johtosäännössä määrättyllä tavalla hallinnosta ja taloudesta vastuussa olevan ylemmän toimielimen ratkaistavaksi. Päätös voidaan tällöin kumota, muuttaa tai palauttaa uudelleen käsiteltäväksi.

Pykälän 3 momentissa annettaisiin mahdollisuus säätää kirkkojärjestyksessä niistä asioista, joita ei voisi siirtää ylemmän toimielimen ratkaistavaksi. Ehdotetussa kirkkojärjestyksen 5 luvun 15 §:ssä säädettäisiin asioista, joita ei voi siirtää kirkkohallituksen täysistunnon ratkaistavaksi. Siten esimerkiksi kirkon työmarkkinalaitoksen valtuuskunnan työmarkkina-asioissa tekemiä päätöksiä ei voitaisi siirtää kirkkohallituksen täysistunnon ratkaistavaksi.

Ehdotettu 4 momentti olisi uusi ja siinä säädettäisiin, missä ajassa asia olisi viimeistään siirrettävä ylemmän toimielimen ratkaistavaksi. Aiemmin ajasta on voitu määrätä hallinnon sisäisessä ohjesäännössä tai työjärjestyksessä. Tarkoituksenmukaista kuitenkin on, ettei asiaa voisi siirtää enää sen jälkeen, kun siinä tehty päätös on tullut lainvoimaiseksi. Siten momentissa määräaika asian siirtämiseen sidottaisiin viranomaisen sisäiseen muutoksenhakuun eli oikaisuvaatimusaikaan.

10 §. Esteellisyys. Seurakunnan, hiippakunnan ja kirkon keskushallinnon luottamushenkilöiden ja työntekijöiden esteellisyys määräytyy hallintolain mukaan, jollei kirkkolaissa toisin säädetä. Esteellisyydellä tarkoitetaan sellaista sidonnaisuutta asiaan tai asianosaisiin, joka saattaa vaarantaa henkilön puolueettomuuden. Esteellisyys arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Voimassa olevan lain mukaan kirkkovaltuuston jäsen on esteellinen ottamaan osaa sellaisen päätöksen tekemiseen, joka koskee henkilökohtaisesti häntä tai hänen läheistään. Vastaavasti seurakuntayhtymässä ja hiippakuntahallinnossa valtuustotasolla esteellisyys rajoittuisi jäsenen tai hänen läheisensä asianosaisasemaan. Säännös on rinnasteinen kuntalain 97 §:n kanssa. Pykälän sanamuotoa ehdotetaan selkeytettäväksi siten, että esteellinen jäsen ei saa lainkaan osallistua asian käsittelyyn valtuuston kokouksessa. Valtuuston jäsenen osallistuessa asian käsittelyyn seurakunnan, seurakuntayhtymän tai hiippakunnan muussa toimielimessä häneen sovelletaan, mitä kyseisen toimielimen jäsenen esteellisyydestä säädetään.

Kirkolliskokous on kirkossa ylin säännöksiä säätävä ja kirkon oppia määrittävä toimielin. Valtion toimielimistä se on rinnastettavissa eduskuntaan. Kirkolliskokouksen tehtävien näkökulmasta kirkolliskokousedustajan osallistumista päätöksentekoon on tarpeen rajoittaa vain silloin, kun asia koskee häntä henkilökohtaisesti. Tällöin hän ei saisi osallistua asian valmisteluun valiokunnassa eikä päätöksentekoon eikä myöskään asian käsittelyyn täysistunnossa.

Pykälän 2 momentti koskisi esteellisyyttä muissa toimielimissä. Siten seurakunnan ja seurakuntayhtymän muissa kuin 1 momentissa tarkoitetuissa toimielimissä, tuomiokapitulissa, kirkkohallituksen toimielimissä ja piispainkokouksessa sovellettaisiin hallintolain 28 §:ää lukuun ottamatta sen 1 momentin 6 kohtaa. Vastaavia esteellisyyssäännöksiä sovellettaisiin viranhaltijoihin ja työntekijöihin. Hallintolain 28 § sisältää esteellisyyssperusteiden luettelon ja täydentävän yleislausekkeen, jonka mukaan virkamies on esteellinen, jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu. Hallintolain mukaan säännöksiä virkamiehen esteellisyydestä sovelletaan myös monijäsenisen toimielimen jäseniin ja muihin asian käsittelyyn osallistuviin kuten sihteeriin. Esteellisyyden ratkaisemisesta säädetään hallintolain 29 ja 30 §:ssä. Yleislausekkeella pyritään turvaamaan hallintomenettelyn puolueettomuutta. Ehdotetun pykälän 2 momentissa säädetään lisäksi, että viranhaltija, joka ei ole esitelty tai käsitelty asiaa, ei ole pelkästään palvelussuhteensa perusteella esteellinen käsittelemään hallintoasiaa, jossa hänen työnantajanaan toimiva seurakunta tai seurakuntayhtymä on asianosainen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin rajoituksesta ottaa osaa työmarkkinalaitoksen valtuuskunnan jäsenten ehdollepanoon tai valintaan. Hiippakuntavaltuustossa ja kirkkohallituksessa työmarkkinalaitoksen valtuuskunnan jäsenten ja varajäsenten ehdollepanoon ja vaaliin voisivat ottaa osaa vain ne jäsenet, joiden palvelussuhteen ehtoja kirkon virka- tai työehtosopimus eivät koske.

Pykälässä ei enää säädettäisi kirkkohallituksen viranhaltijan tai luottamushenkilön esteellisyydestä eläkeasiassa tai eläketurvan järjestämiseen liittyvissä kysymyksissä, koska päätöksenteko eläkeasioissa on siirretty Kevalle.

11 §. Toimielimen päätöksentekotavat. Uudessa pykälässä säädettäisiin, millä tavalla toimielimelle kuuluvista asioista voitaisiin päättää. Toimielin voisi käsitellä asioita kokouspaikalla pidettävässä kokouksessa tai vaihtoehtoisesti pitää sähköisen kokouksen. Sähköisellä kokouksella tarkoitettaisiin sähköisessä toimintaympäristössä toteutettua kokousta, johon osallistuttaisiin sähköisen yhteyden avulla osallistujan valitsemasta paikasta käsin. Sähköisestä kokouksesta säädettäisiin tarkemmin ehdotetussa 12 §:ssä.

Lisäksi päätöksiä voitaisiin tehdä sähköisesti ennen varsinaista kokousta. Sähköisellä päätöksentekomenettelyllä tarkoitettaisiin ajasta ja paikasta riippumatonta päätöksentekoa ennen toimielimen kokousta. Sähköisestä päätöksentekomenettelystä säädettäisiin tarkemmin ehdotetussa 13 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan kirkon viranomaisen eli seurakunnan, seurakuntayhtymän, tuomiokapitulin tai kirkkohallituksen tulee huolehtia tietoturvallisuudesta ja siitä, etteivät salassa pidettävät tiedot ole ulkopuolisten saatavissa. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota salassa pidettävien asioiden käsittelyyn. Laillisuusvalvojien ratkaisussa (1.12.2011 AOK 1840/1/2010 ja 24.3.2011 EOA 3438/4/09) on todettu, että tavallista sähköpostiyhteyttä ei voida pitää riittävän tietoturvallisena salassa pidettävien tietojen viestinvälitykseen. Siten sähköisessä kokouksessa ja sähköisessä päätöksentekomenettelyssä salassa pidettäviä asioita sisältäviä asiakirjoja ei voida lähettää eikä keskusteluja käydä muun kuin suojatun tietoliikenneyhteyden avulla.

Kirkon viranomaisen, joka käyttää sähköisiä kokouksia, tulisi tietoturvallisuusnäkökohdat huomioon ottaen muun muassa linjata se, millaisista paikoista toimielinten jäsenet voivat osallistua kokoukseen. Lisäksi viranomaisen tulee huolehtia siitä, etteivät salassa pidettävät tai luottamukselliset tiedot ole ulkopuolisten saatavissa. Kirkon viranomaisen voisi siirtyä käyttämään sähköistä kokousmenettelyä vasta, kun viranomaisen käytössä olevat tietojärjestelmät ovat riittävän tietoturvallisia.

Sähköisessä päätöksentekomenettelyssä toimielimen jäsenet tulisi voida luotettavasti tunnistaa siten kuin laissa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (617/2009) säädetään. Käytettävän tietojärjestelmän tulisi olla suljettu ja tietoliikenneyhteyksien asianmukaisesti suojatut. Lisäksi olisi otettava huomioon palvelinten tietoturvallisuuteen liittyvät näkökohdat.

12 §. Sähköinen kokous. Pykälässä säädettäisiin tarkemmin sähköisen kokouksen edellytyksistä. Kokoukseen osallistuvat henkilöt voisivat osallistua kokoukseen keskenään eri paikoista. Myöskään kokouksen puheenjohtajan ja sihteerin ei tarvitsisi olla läsnä kokouspaikalla. Muutoin sähköisessä kokouksessa toimittaisiin varsinaisen kokouksen päätöksentekomenettelyn mukaisesti.

Sähköisen kokouksen osalta olisi huomioitava se, että toimielimen julkisissa kokouksissa yleisöllä tulisi olla mahdollisuus seurata kokousta siten kuin ehdotetussa 15 §:n 3 momentissa säädetään.

Sähköisessä kokouksessa läsnä olevien tulisi olla yhdenvertaisessa näkö- ja ääniyhteydessä. Tämä turvaisi toimielimen päätöksenteon toimintaedellytyksiä, kun kokoukseen osallistuvat jäsenet voisivat keskustella päätettävänä olevista asioista kasvokkain.

13 §. Sähköinen päätöksentekomenettely. Pykälässä säädettäisiin sähköisen päätöksentekomenettelyn edellytyksistä. Sähköisessä päätöksentekomenettelyssä voitaisiin osa toimielimen kokoukseen tulevista asioista käsitellä harkinnan mukaan ennen varsinaista toimielimen kokousta. Päätöksentekomenettely olisi pääsääntöisesti tarkoitettu niin kutsuttujen rutiininluontoisten asioiden käsittelyyn. Sähköinen päätöksenteko edellyttäisi siihen soveltuvan tietojärjestelmän tai muun tietoteknisen ratkaisun käyttämistä, mutta se ei edellytä toimielimen jäsenten näkö- ja ääniyhteyttä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että kirkon viranomaisten toimielinten julkisia kokouksia lukuun ottamatta päätöksenteko voi tapahtua suljetussa sähköisessä päätöksentekomenettelyssä. Toimielin voisi käyttää sähköistä päätöksentekomenettelyä ennen kokousta tapahtuvaan päätöksentekoon. Viranomaisen harkinnassa olisi, kuinka paljon ennen kokousta päätöksenteon tulee tapahtua. Koska sähköinen päätöksenteko ei ole avointa eikä julkista, sitä ei voitaisi käyttää kokouksissa, jotka ovat julkisia.

Pykälän 2 momentin mukaan sähköisessä päätöksentekomenettelyssä käsiteltävät asiat tulisi yksilöidä kokouskutsussa ja mainita, mihin mennessä asia on käsiteltävä sähköisesti. Kokouskutsussa tulisi siten ilmaista tietty aika, mihin mennessä toimielimen jäsenten on mahdollista käydä ilmaismassa kantansa asiaan. Asian käsittely ja kannan ilmaiseminen tapahtuisi esimerkiksi suljetussa sähköisessä päätöksentekojärjestelmässä. Kannan ilmaisemiseksi tulisi olla mahdollisimman yksinkertaiset vaihtoehdot kuten esimerkiksi ”jaa”, ”ei” sekä ”tyhjä”. Kannanilmaisujen tulisi olla toimielimen jäsenille avoimia siten, että muut jäsenet voivat nähdä toistensa kannanilmaisut. Asia olisi käsitelty, kun kaikki toimielimen jäsenet olisivat ilmaisseet kantansa asiaan ja päätöksentekoon varattu aika olisi kulunut.

Asia siirtyisi varsinaisen kokouksen käsiteltäväksi, jos yksikin toimielimen jäsen sitä vaatisi. Tällä varmistettaisiin se, että myös sähköisen päätöksenteon piiriin kuuluvista asioista olisi mahdollista käydä keskustelu kokouksessa ennen päätöksentekoa. Sähköisessä päätöksentekojärjestelmässä tulisi siten olla myös mahdollisuus siirtää asia toimielimen kokouksen käsiteltäväksi. Tilanteissa, joissa yksikin toimielimen jäsen vaatisi siirtoa, asia poistuisi sähköisestä käsittelystä ja tiedon asian siirrosta kokoukseen tulisi näkyä järjestelmässä kaikille toimielimen jäsenille. Samoin tulisi menetellä tilanteissa, joissa toimielimen jäsen tekisi vastaehdotuksen päätökseen. Asian tulisi siirtyä automaattisesti kokouksen käsiteltäväksi, jos yksikin toimielimen jäsen jättäisi kantansa ilmaisematta asiaan kokouskutsussa asetetussa määräajassa. Tällä varmistetaan se, että kaikilla toimielimen jäsenillä on mahdollisuus ilmaista kantansa käsiteltävään asiaan.

Ehdotetun 2 momentin mukaan sähköisessä päätöksentekomenettelyssä ollut asia katsottaisiin käsitellyksi, kun toimielimen jäsenet ovat ilmaisseet kantansa asiaan ja asetettu määräaika olisi päättynyt eikä kukaan jäsenistä ole vaatinut asian siirtämistä toimielimen kokoukseen. Mahdollisesti samaa menettelyä käyttäen tarkistettu päätös annettaisiin tiedoksi ehdotettujen 22 ja 23 §:n mukaisesti. Muutoksenhaku-aika alkaisi kulua päätöksen tiedoksisaannista.

Pykälän 3 momentin mukaan sähköisessä päätöksentekomenettelyssä tehdyt päätökset voitaisiin tarkastaa ennen kokousta. Pääsääntöisesti sähköisessä päätöksentekomenettelyssä tehdyt päätökset tarkastettaisiin normaaliin tapaan seuraavassa kokouksessa, mutta päätökset olisi mahdollista tarkastaa jo ennen kokousta. Sähköisessä päätöksenteossa syntyneet päätökset voitaisiin tarkastaa esimerkiksi samassa suljetussa tietojärjestelmässä, jossa ne on tehty, tai muutoin sähköisesti tavanomaista pöytäkirjan tarkastamista vastaavasti.

14 §. Toimielimen päätösvaltaisuus. Pääsääntöisesti toimielin on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä. Tämä ei koske kirkolliskokousta ja piispainkokousta, joiden päätösvaltaisuus ei riipu läsnä olevien jäsenten määrästä. Määräenemmistöä edellyttävistä päätöksistä on omat säännöksensä. Henkilö katsottaisiin läsnä olevaksi, kun hän kokouksessa ottaa osaa asian käsittelyyn joko paikalla olevana tai osallistumalla kokoukseen sähköisesti.

Tuomiokapitulin tulee olla täysilukuinen käsitellessään papin tai lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa, muutoin sovelletaan pääsääntöä. Kirkkohallituksen virastokollegio on päätösvaltainen, kun läsnä on kuudesta jäsenestä vähintään kolme.

15 §. Kokouksen julkisuus. Pykälässä säädettäisiin kirkon toimielinten kokousten julkisuudesta. Hallintolain 24 §:n 1 momentin mukaan asia käsitellään julkisesti, jos niin on säädetty tai erityisen säännöksen nojalla päätetty. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan oikeudesta seurata muun muassa kirkollisten toimielinten istuntoja säädetään erikseen.

Kirkolliskokouksen hallintovaliokunta on mietinnössä 2/2005 käsitellyt Porvoon hiippakuntavaltuuston aloitetta siitä, että hiippakuntavaltuuston kokoukset tulisi määritellä avoimiksi kokouksiksi. Valiokunta on yhtynyt aloitteeseen ja katsonut, että hiippakuntavaltuuston kokouksen tulee olla julkinen. Valiokunnan mukaan hiippakuntavaltuusto rinnastuu tehtäviensä luonteen puolesta lähinnä seurakunnan kirkkovaltuustoon. Hiippakuntavaltuusto muun muassa vahvistaa hiippakunnan toiminta- ja taloussuunnitelman sekä talousarvion. Nämä ovat luonteeltaan selvästi valtuustoasioita. Niiden käsitelyyn kuuluu valiokunnan mielestä myös julkisen kontrollin mahdollisuus, mikä edellyttää kokouksen avoimuutta. Hallintovaliokunta on katsonut tarpeelliseksi, että myös muiden kokonaiskirkollisten toimielinten kuin hiippakuntavaltuuston kokousten julkisuutta koskevia säännöksiä tarkennettaisiin.

Julkisuusperiaatteen mukaisesti pykälän 1 momentissa säädettäisiin kirkkovaltuuston, yhteisen kirkkovaltuuston ja hiippakuntavaltuuston kokoukset sekä kirkolliskokouksen täysistunto julkisiksi. Jos niissä käsitellään asiaa tai asiakirjaa, joka on laissa säädetty salassa pidettäväksi, kokous ei siltä osin ole julkinen. Toimielin voi lisäksi päättää yksinkertaisella enemmistöllä painavan syyn vuoksi, että tietty asia käsitellään suljetuin ovin. Painavan syyn tulee olla verrattavissa asiakirjan salassapitoperusteeseen, joten esimerkiksi käsittelyn nopeuttaminen tai asian saama ei-toivottava julkisuus ei ole painava syy. Suljetussa istunnossa esitetyt ja laaditut asiakirjat ovat pääsääntöisesti julkisia. Niiden salassapitotarve on arvioitava tapauskohtaisesti salassapitosäännösten mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan muiden toimielinten kokoukset eivät lähtökohtaisesti ole julkisia. Esimerkiksi kirkkoneuvoston, yhteisen kirkkoneuvoston, seurakuntaneuvoston, tuomiokapitulin ja kirkkohallituksen kokoukset ovat suljettuja, ellei toimielin toisin päättä. Jos käsiteltävänä oleva asia tai asiakirja on pidettävä salassa, toimielimen kokous ei voi siltä osin olla julkinen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin toimielimen kokouksen julkisuudesta silloin, kun kokoukseen osallistutaan sähköisesti. Tällöinkin yleisöllä tulee olla mahdollisuus seurata toimielimen julkista kokousta myös siltä osin kuin kokoukseen osallistutaan sähköisesti.

16 §. Kokouksen johtaminen ja puheoikeuden rajoittaminen. Säännös toimielimen kokouksen johtamisesta ja jäsenten puheoikeuden rajoittamisesta koskee kaikkia hallinto- ja toimielimiä. Säännöstä sovelletaan toimielimen jäsenten lisäksi myös niihin, joilla lain tai siihen perustuvan alemman tason säännöksen tai määräyksen nojalla on läsnäolo- ja puheoikeus toimielimen kokouksessa. Puheenvuoroista voidaan antaa tarkempia määräyksiä toimielimen työjärjestyksessä tai ohje- tai johtosäännössä.

17 §. Äänestäminen toimielimessä. Pykälässä säädettäisiin äänestysmenettelystä kirkon toimielimissä. Äänestys on aina toimitettava avoimesti joko nimenhuutoäänestyksellä tai puheenjohtajan määräämällä tavalla. Lisäksi äänestystuloksen sekä edustajien tai jäsenten äänestyskäyttäytymisen tulisi käydä ilmi kokouksesta pidetyssä pöytäkirjassa. Toimielin ei voi päättää, että päätös tehdään suljetulla lippuäänestyksellä. Päätökseksi tulee ehdotus, joka on saanut eniten ääniä tai vaadittavan määränemmistön. Äänten mennessä tasan puheenjohtajan kannattama ehdotus voittaa. Eräissä jo olemassa olevaa palvelussuhdetta koskevissa asioissa valitaan tasatilanteessa kuitenkin viranhaltijan tai työntekijän kannalta lievempi ratkaisu.

18 §. *Toimielimessä toimitettava vaali.* Henkilövalinta toimitetaan vaalilla. Kysymys voi olla henkilön tai henkilöiden valitsemisesta luottamustoimeen tai viranhaltijan tai työntekijän valinnasta palvelussuhteeseen. Valinta voi olla yksimielinen, jolloin varsinaiseen vaalitoimitukseen ei tarvitse ryhtyä. Vaali voidaan toimittaa enemmistövaalina tai useampaa luottamushenkilöä valittaessa myös suhteellisenä vaalina. Vaalista on kyse vasta, kun valinnasta tehdään lopullinen päätös. Esimerkiksi jos henkilön valinta kuuluu kirkkovaltuustolle, kirkkoneuvostossa tehdään päätösehdotus äänestämällä eikä vaalilla.

Pykälän 1 momentin kolmas virke vastaisi hallintolain 45 §:n 2 momentin 2 kohtaa, jonka mukaan päätöksen perustelut voidaan jättää esittämättä, jos päätös koskee kunnallisen monijäsenisen toimielimen toimittamaa vaalia. Vaikka päätöksen perustelut voidaan vaalia koskevassa päätöksessä jättää esittämättä, virantäytön tai muun vaalin valmistelun on oltava perusteellinen. Virantäyttöesityksessä on oltava tätä varten hakijoiden ansioiden asianmukainen vertailu ja muut päätöksenteon pohjaksi tarvittavat tiedot ja valintaan vaikuttavat asiat. On otettava huomioon, että esittelyyn voi sisältyä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain tai tietosuojalainsäädännön nojalla salassa pidettäviä tietoja.

Enemmistövaalissa tulevat valituiksi eniten ääniä saaneet henkilöt. Jos valittavia on enemmän kuin yksi, jokaisella toimielimen jäsenellä on käytettävissään yhtä monta ääntä kuin on valittavia henkilöitä. Yhdelle ehdokkaalle voidaan antaa vain yksi ääni, mutta kaikkia ääniä ei ole pakko käyttää. Myös tuomiokapitulin maallikkojäsenen ja kahden varajäsenen vaali toimitetaan tällä tavalla. Jos ensimmäisessä vaalissa ei tule valituksi kolmea henkilöä, toimitetaan täydennysvaali.

Kahta tai useampaa luottamushenkilöä valittaessa voidaan toimittaa suhteellinen vaali. Puheenjohtajan tehtävänä on todeta, onko suhteellisen vaalin vaatijoita riittävästi. Edellytetty määrä lasketaan koko toimielimen jäsenmäärästä.

Pykälään sisältyisi varajäsenten valitsemisesta uusi säännös, joka noudattaa vakiintunutta käytäntöä. Luottamushenkilöiden vaalissa varajäsenet valitaan samassa vaalitoimituksessa kuin varsinaiset jäsenet. Joskus varajäsenet ovat henkilökohtaisia, jolloin ehdokkaana käytännössä on varsinaisen jäsenen ja hänen henkilökohtaisen varajäsenensä muodostama ehdokaspari. Jos varajäsenet eivät ole henkilökohtaisia, varajäseniksi tulevat varsinaisiksi jäseniksi valittujen jälkeen seuraavaksi eniten ääniä tai korkeimmat vertausluvut saaneet ehdokkaat.

Suhteellinen vaali on toimitettava suljetuin lipuin. Enemmistövaali toimitetaan suljetuin lipuin, jos yksikin toimielimen jäsenistä sitä vaatii.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, joka koskisi vaalin toimittamista suljetuin lipuin ehdotetussa 14 §:ssä tarkoitettussa sähköisessä kokouksessa. Vaalin toteuttaminen suljetuin lipuin perinteisillä paperilipuilla ei olisi mahdollista, jos jäsenet osallistuvat kokoukseen sähköisesti. Ehdotetun momentin mukaan vaali voitaisiin toimittaa suljetuin lipuin toimielimen jäsenen osallistuessa kokoukseen sähköisesti vain, jos vaalisalaisuus on turvattu. Vaalisalaisuuden turvaaminen edellyttäisi, että kaikki vaalissa annetut äänet ja äänen antaneet henkilöt voitaisiin luotettavasti erottaa toisistaan, mikä edellyttäisi sähköistä äänestysjärjestelmää. Jos sähköisessä kokouksessa toimielimen käytössä ei olisi etä-äänestyksen mahdollistavia sähköisiä äänestysjärjestelmiä ja jos kokouksessa ehdotettaisiin vaalin toimittamista suljetuin lipuin, asia tulisi siirtää seuraavaan kokoukseen.

19 §. *Tasaäännet toimielimen toimittamassa vaalissa.* Jos äänet menevät enemmistövaalissa tasan tai jos vertausluvut ovat suhteellisessa vaalissa samat, vaalin tuloksen ratkaisee arpa. Kirkkojärjestyk-

sessä voidaan säätää kirkkoherran välillisen vaalin ja kappalaisen vaalin osalta toisin. Ehdotetun kirkkojärjestyksen 8 luvun 21 §:n 4 momentin mukaan äänten mennessä tasan kirkkoherran välillisen vaalin ratkaisevassa äänestyksessä tai kappalaisen vaalissa tuomiokapituli antaa viranhoidomääräyksen jollekin eniten ääniä saaneista hakijoista. Ehdollepanon perusteella täytettävissä tehtävissä valituksi tulee tasatilanteessa se, joka on asetettu ehdolle toisen edelle.

20 §. Päätöksen tekeminen esittelystä ja esittelijän vastuu. Toimielimen tai viranhaltijan päätös on tehtävä esittelystä, jos työjärjestyksessä tai ohje- tai johtosäännössä niin määrätään. Myös esimies voi määrätä päätöksen tehtäväksi viranhaltijan esittelystä. Tällöin esittelijänä toimiva viranhaltija on vastuussa esittelystään tehdystä päätöksestä. Esittelijän vastuu perustuu perustuslain 118 §:ssä säädettyyn virkavastuuseen. Esittelijä voi vapautua vastuusta ilmoittamalla päätökseen eriävän mielipiteensä, mistä säädetään 21 §:ssä.

21 §. Eriävä mielipide. Pykälässä säädettäisiin kuntalain 106 §:n mukaisesti toimielimen päätökseen liitettävästä eriävästä mielipiteestä. Vastaava säännös oli jo vuoden 1975 kuntalain 61 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan vastaehdotuksen tehneellä tai päätöstä vastaan äänestäneellä toimielimen jäsenellä on oikeus ilmoittaa päätökseen eriävä mielipiteensä. Samanlainen oikeus on asian esittelijällä, jos päätös poikkeaa päätösehdotuksesta. Eriävä mielipide on ilmoitettava heti sen jälkeen, kun päätös on tehty. Eriävään mielipiteeseen voidaan liittää kirjalliset perustelut ennen pöytäkirjan tarkastamista. Säännös koskee kaikkia kirkon toimielimiä paitsi kirkolliskokousta.

Perustuslain 118 §:n mukaan virkamies vastaa virkatoimiensa lainmukaisuudesta. Myös luottamushenkilöt toimivat virkavastuulla. Päätöstä vastaan äänestänyt tai eriävän mielipiteen ilmoittanut toimielimen jäsen vapautuu tästä vastuusta. Vastuusta vapautumiseen riittää, että jäsenen äänestyskäyttäytyminen ilmenee toimielimen pöytäkirjasta. Jo vuoden 1995 kuntalakia uudistettaessa säännöstä perusteltiin vakiintuneella tulkintakäytännöllä (HE 192/1994 vp, s. 108). Tätä tulkintasääntöä on noudatettu myös kirkon puolella, ja äänestyskäyttäytymisen merkitsemistä pöytäkirjaan on ohjeistettu vuonna 2012 (Kirkkohallituksen yleiskirje 11/2012). Toimielimen jäsenen ilmoittamalla eriävällä mielipiteellä on merkitystä oikeudellisen vastuun kannalta suljetussa vaalissa ja silloin, kun jäsen on tehnyt ehdotuksen, joka on kannatuksen puutteessa rauennut.

Esittelijä voi vapautua päätöksen tuottamasta oikeudellisesta vastuusta vain ilmoittamalla eriävän mielipiteensä. Vaikka päätös ei olisi esittelyn mukainen, esittelijä vastaa päätöksestä, jos hän ei ilmoita siihen eriävää mielipidettään. Eriävästä mielipiteestä huolimatta esittelijä vastaa siitä, että päätöksenteon pohjaksi annetut tiedot ovat oikeat ja riittävät.

22 §. Pöytäkirjan ja päätöksen pitäminen nähtävänä. Pykälässä säädettäisiin kirkon toimielinten ja viranhaltijoiden pöytäkirjojen sekä alustusviranomaisten ja valitusviranomaisten päätösten tiedoksiannosta seurakunnan jäsenille. Pykälä koskee kaikkia toimielimiä, myös vaalilautakuntia. Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan kirkkolain 25 luvun 3 §:ssä säädetyn pöytäkirjan nähtävillä pitämisen korvaavasta tiedoksiantomenettelystä yleisessä tietoverkossa.

Pykälän 1 momentin mukaan seurakunnan toimielinten ja viranhaltijoiden päätöspöytäkirjat tulisi pitää yleisesti nähtävänä yleisessä tietoverkossa, jos seurakunnan jäsenellä on oikeus tehdä päätöksestä oikaisuvaatimus tai valitus. Jos päätökseen ei ole oikaisuvaatimus- tai valitusoikeutta, pöytäkirja voidaan pitää nähtävänä yleisessä tietoverkossa, jos viranomaisen katsoo sen tarpeelliseksi. Julkaistaessa pöytäkirjaa yleisessä tietoverkossa on otettava huomioon salassapitosäännökset. Pöytäkirja voidaan pitää nähtävänä vain siltä osin kuin salassapitoa koskevista säännöksistä ei muuta johdu. Tämä voi tarkoittaa sitä, että pöytäkirjan tietoja ei voida kokonaisuudessaan julkaista yleisessä tietoverkossa.

Tietoverkossa julkaistavassa pöytäkirjassa tulisi kuitenkin aina olla päätöksentekoon liittyvät olennaiset tiedot, jotka ovat tarpeellisia esimerkiksi muutoksenhaun kannalta. Jos asia on kokonaan salassa pidettävä, pöytäkirjassa olisi julkaistava maininta salassa pidettävän asian käsittelystä sekä, mihin säännökseen salassapito perustuu.

Pöytäkirjojen julkaisussa on otettava huomioon henkilötietojen suoja. Siten pöytäkirjoissa voidaan julkaista vain tiedonsaannin kannalta tarvittavat henkilötiedot. Siten edes kaikkia julkisena pidettävään henkilötietojen ei tule viedä tietoverkkoon. Esimerkiksi päätöksessä mainitun henkilön puhelinnumero tai osoite on usein tarpeeton seurakunnan jäsenen tiedonsaannin kannalta. Sen sijaan vaalilautakunnan pöytäkirjoissa saattaa olla tarpeen mainita sekä henkilön nimi että ammatti henkilön yksilöimiseksi.

Lisäksi momentissa säädettäisiin siitä, että jos pöytäkirja sisältää henkilötietoja, ne on poistettava oikaisuvaatimus- ja valitusajan jälkeen. Oikeutta käsitellä henkilötietoja yleisessä tietoverkossa arvioidaan tietosuojalainsäädännön edellytysten mukaisesti. Tietojen käsittelyn tulee olla asianmukaisesti perusteltua seurakunnan toiminnan näkökulmasta. Ilman asianomaisen henkilön suostumusta henkilötietoja saa käsitellä vain, jos käsittelystä säädetään laissa tai se on muutoin perusteltua seurakunnalle säädettyjen tai lain nojalla määrättyjen tehtävien tai velvoitteiden vuoksi. Oikaisuvaatimus- ja valitusajan päätyttyä tai esimerkiksi kuulutuksen ilmoitusajan päätyttyä päättyy myös peruste henkilötietojen käsittelyyn yleisessä tietoverkossa.

Pykälän 2 ja 3 momentin perustella 1 momenttia sovellettaisiin myös hiippakunnan vaalilautakunnan ja tuomiokapitulin pöytäkirjoihin sekä alustus- tai valitusviranomaisten päätösten nähtävänä pitämiseen. Pöytäkirjat on pidettävä nähtävänä vähintään oikaisuvaatimuksen tai valituksen tekemiselle varatun ajan.

23 §. Päätöksen tiedoksianto. Kirkon viranomaisen tekemän päätöksen tiedoksiantoon asianosaiselle sovellettaisiin hallintolain säännöksiä tavallisesta ja todisteellisesta tiedoksiannosta sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 18 §:ää sähköisestä todisteellisesta tiedoksiannosta ja 19 §:ää tavallisesta sähköisestä tiedoksiannosta. Hallintolain mukaan tavallinen tiedoksianto toimitetaan postitse kirjeellä vastaanottajalle ja vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Asian katsotaan tulleen viranomaisen tietoon kuitenkin kirjeen saapumispäivänä. Todisteellisesti toimitetussa tiedoksiannossa saantitodistuksesta on käytävä ilmi tiedoksiannon toimittaja ja vastaanottaja sekä tiedoksisäännön ajankohta.

Lisäksi pykälässä säädettäisiin siitä, milloin seurakunnan jäsenen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä. Hallintolain 62 §:n mukaan yleistiedoksiannossa tiedoksisäännön katsotaan tapahtuvan seitsemäntenä päivänä ilmoituksen julkaisemisesta. Tarkoituksenmukaista on säätää tiedoksisäännön ajankohta yleisen hallintolainsäädännön mukaiseksi. Määräaika oikaisuvaatimuksen tai valituksen tekemiseen alkaa kulua tästä ajankohdasta.

Eläkeasiaa koskevan päätöksen tiedoksiannosta säädetään julkisten alojen eläkelaisissa. Tätä koskeva erillinen viittaussäännös ehdotetaan poistettavaksi.

24 §. Tiedoksianto vaalin tuloksen vahvistamista koskevasta päätöksestä. Pykälässä säädettäisiin tiedoksiannosta kirkkoherran välittömässä vaalissa ja seurakuntavaaleissa. Asianosaisia ovat virkaa hakenneet henkilöt. Äänioikeutettuihin voi esimerkiksi seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömässä vaalissa kuulua seurakunnasta toiseen muuttamisen vuoksi muita kuin seurakunnan jäseniä. Pykälän 2 momentissa tiedoksisäännön ajankohdasta säädettäisiin samalla tavalla kuin ehdotetussa 23 §:n 2 momentissa.

25 §. *Tiedoksianto hautaa koskevassa asiassa.* Hautaa koskevat asiat tulee antaa tiedoksi hautaoikeuden haltijalle. Jos haltijasta tai hänen olinpaikastaan ei saada tietoa, asia annetaan tiedoksi 2 momentin mukaisesti. Pykälän 2 momentissa tiedoksisäännin ajankohdasta säädettäisiin ehdotettua 23 §:n 2 momenttia vastaavasti.

26 §. *Tiedoksianto seurakunnalle, seurakuntayhtymälle, hiippakunnalle tai kirkolle.* Pykälässä säädettäisiin seurakunnalle, seurakuntayhtymälle, hiippakunnalle tai kirkolle annettavasta haasteesta tai muusta tiedoksiannosta. Haasteen ja yleisen tuomioistuimen päätöksen tiedoksisäännistä säädetään oikeudenkäymiskaassa ja muiden ilmoitusten ja asiakirjojen tiedoksisäännistä hallintolaissa.

27 §. *Tuomioistuimen ilmoittamisvelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin tuomioistuimen ilmoittamisvelvollisuudesta kirkolliselle työnantajalle pappia koskevasta syytteestä sekä pappia ja muuta kirkon ja seurakunnan viranhaltijaa koskevasta rangaistuksesta.

11 luku. **Erinäiset säännökset**

1 §. *Poikkeusolot.* Pykälässä säädettäisiin kirkon hallinnon ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisesta poikkeusoloissa. Jos kirkolliskokous ei voisi tällöin kokoontua, kirkkohallituksella olisi toimivalta 1 ja 2 momentissa mainituissa, normaalioloissa kirkolliskokoukselle kuuluvissa tehtävissä. Pykälä voi tulla sovellettavaksi vain silloin, kun valtioneuvoston asetuksella on säädetty valmiuslain (1552/2011) mukaisten toimivaltuuksien soveltamisen aloittamisesta.

Kirkkohallitus voisi antaa enintään vuoden ajaksi määräyksiä muun muassa kirkon keskusrahaston sekä kirkon eläkerahaston talousarviosta sekä kirkkohallituksen, seurakuntien ja seurakuntayhtymien hallinnosta ja muista poikkeusolojen vaatimista toimenpiteistä. Kirkkohallitus voi myös siirtää seurakuntavaalien toimittamista määräajaksi tai toistaiseksi. Lisäksi kirkkohallitus voi antaa määräyksiä toimivallan siirtämisestä seurakunnassa tai seurakuntayhtymässä. Kirkkovaltuuston kokouskutsun toimittamisesta poikkeusoloissa säädettäisiin kirkkojärjestyksen 3 luvun 29 §:ssä.

Kirkkohallituksen poikkeusoloissa antama väliaikainen määräys on saatettava kirkolliskokouksen käsiteltäväksi heti, kun se voi kokoontua. Kirkolliskokouksen on päätettävä, saako määräys jäädä voimaan sellaisenaan vai onko se kumottava kokonaan tai osittain ja onko se voimassa kirkkohallituksen määräämän vai sitä lyhyemmän ajan.

2 §. *Päätösvaltaisuus poikkeusoloissa.* Tuomiokapitulin ja kirkkohallituksen päätösvaltaisuus poikkeusoloissa pyritään varmistamaan säätämällä toimitelmille oikeus tehdä välttämättömät ja kiireelliset päätökset vajaalukuisina. Tuomiokapitulin puheenjohtajana toimiminen kuuluu piispan tehtäviin. Kirkkojärjestyksen 4 luvun 6 §:n mukaan piispan sijaisena toimii tuomiorovasti tai tämän estyneenä ollessa virassa vanhempi pappisasessori. Tuomiokapitulin päätösvaltaisuus poikkeusoloissa edellyttää siten, että läsnä on vähintään yksi pappi, joka toimii puheenjohtajana.

3 §. *Poikkeusoloihin ja kriisitilanteisiin varautuminen.* Pykälässä säädetään seurakuntien, seurakuntayhtymien, hiippakuntien ja kirkkohallituksen velvollisuudesta varautua poikkeusoloihin sekä varautumisen johtamisesta. Pykälän taustalla on valmiuslain 12 ja 13 §, joissa säädetään valtion ja kuntien varautumisvelvollisuudesta. Varautumiseen kuuluu valmiussuunnitelman laatiminen ja poikkeusolojen edellyttämän toiminnan valmisteleminen etukäteen sekä muut toimenpiteet, joilla varmistetaan tehtävien hoitaminen mahdollisimman hyvin myös poikkeusoloissa.

Seurakuntien on lisäksi varauduttava henkisen huollon tarjoamiseen kriisitilanteissa esimerkiksi järjestämällä työntekijöilleen koulutusta. Kriisitilanteilla tarkoitetaan esimerkiksi suuronnettomuutta, infrastruktuurin häiriötilannetta, luonnonkatastrofia ja pandemiaa.

Seurakuntien ja seurakuntayhtymien varautumista johtaa ja valvoo hiippakunnan tuomiokapituli. Kirkkohallituksen tehtävänä on johtaa kirkon keskushallinnon varautumista.

Varautuminen tapahtuu yhteistoiminnassa valtion ja kuntien viranomaisten kanssa.

4 §. Kirkolliset kunniamerkit ja arvonimet. Pykälässä säädettäisiin kirkollisista kunniamerkeistä ja arvonimistä. Kirkolla on Pyhän Henrikin ristin kunniamerkki ja Mikael Agricolan ristin kunniamerkki, jotka myöntää arkkipiispa. Kunniamerkkien ja arvonimien myöntämisestä ja peruuttamisesta määrätään kirkkohallituksen hyväksymissä säännöissä. Pykälän 2 momentissa säädetään niistä arvonimistä, joita piispa ja tuomiokapituli voivat myöntää.

5 §. Vaakuna. Kirkolla ja jokaisella hiippakunnalla sekä piispalla on oma vaakuna. Piispan vaakuna on piispan viran tunnus, joka siirtyy viranhaltijan vaihtuessa seuraajalle. Jos seurakunnalla on vaakuna, sillä on virallinen asema seurakunnan tunnuksena. Seurakunnalla ei ole velvoitetta vaakunan käyttöön.

6 §. Vaakunan hyväksyminen ja vahvistaminen. Pykälässä säädetään kirkollisten vaakunoiden hyväksymismenettelystä. Alistusmenettelyn tarkoituksena on vaakunoiden heraldisen korkeatasoisuuden sekä käytön asianmukaisuuden ja yhtenäisyyden varmistaminen. Vaakunoiden käyttöä valvovat niiden hyväksyjät, joilla on käytännössä parhaat edellytykset valvontatehtävän hoitamiseen.

7 §. Kansallisarkiston lausunto. Kirkkohallituksen on ennen kirkon vaakunan hyväksymistä tai tuomiokapitulin päätöksen vahvistamista hankittava lausunto Kansallisarkistolta, jonka yhteydessä toimii heraldinen lautakunta. Tuomiokapitulin on hankittava Kansallisarkiston lausunto ennen seurakunnan vaakunan vahvistamista.

8 §. Sinetti ja leima. Pykälän määrittelyt vastaavat viranomaisten sineteistä ja leimoista annetun lain (19/2009) määrittelyjä. Sinettien käyttöön liittyy pitkäaikainen traditio. Leimojen käyttö säilynee tulevaisuudessakin edullisena tapana varmistaa asiakirjojen aitous. Säännöksiä sovelletaan myös muihin sinettejä ja leimoja korvaaviin tai täydentäviin, asiakirjan autenttisuutta todistaviin optisiin eli näköaistin avulla havaittaviin merkintöihin ja painojälkiin.

Sähköisestä asioinnista sekä sähköisestä allekirjoituksesta ja siihen liittyvistä varmenteista on omaa lainsäädäntöä: sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettu laki sekä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annettu laki (617/2009). Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettua lakia sovelletaan jo 10 luvun 1 §:n nojalla. Varmenteelle on vakiintunut sähköisen asioinnin yhteydessä omaksuttu oma määritelmänsä, joten sekaannusten välttämiseksi säännöksissä ei käytetä varmennetta yleisterminä, vaan asia ilmaistaan muulla tavoin.

9 §. Sinetin ja leiman hyväksyminen ja vahvistaminen. Pykälässä säädetään sinettien ja leimojen hyväksymismenettelystä. Tuomiokapituli päättää ehdotetun kirkkojärjestyksen 4 luvun 18 §:n mukaan hiippakuntansa rovastikuntajaosta, mistä syystä on perusteltua, että se päättää myös lääninrovastin viran tunnuksista.

Seurakunnan kirkkoherranvirasto käyttää seurakunnan sinettiä. Silloinkin, kun seurakunta kuuluu seurakuntayhtymään tai sen kirkkoherranviraston tehtävistä vastaa keskusrekisteri, seurakunnalla tulee olla oma sinettinsä. Esimerkiksi kirkkojärjestyksen 9 luvun mukaan seurakuntavaaleissa ja kirkkoherranvaaleissa äänestyslippu leimataan seurakunnan leimalla.

Keskusrekisterillä seurakuntien yhteisenä toimijana on tarpeen olla oma sinetti. Koska keskusrekisterin sinetin tunnusluonne ja käyttöalue ovat selkeästi suppeammat kuin seurakunnan sinetin, on perusteltua, että sinetin hyväksyy alempi toimielin kuin yksittäisessä seurakunnassa tai seurakuntayhtymässä.

Alistusmenettelyn tarkoituksena on varmistaa sinettien ja leimojen heraldinen korkeatasoisuus sekä käytön yhtenäisyys ja asianmukaisuus.

10 §. *Sinetin ja leiman hävittäminen.* Pykälässä veloitettaisiin viranomaiset huolehtimaan tarpeettomaksi käyneen välineistön hävittämisestä tai talteen ottamisesta asianmukaisesti väärinkäytösten ennaltaehkäisemiseksi. Sinettien ja leimojen hävittämistä tai talteen ottamista tulee harkita huolellisesti.

12 luku. **Muutoksenhaku ja alistaminen**

Muutoksenhakujärjestelmää koskevat säännökset uudistettiin vuoden 2004 alusta voimaan tulleella kirkkolain muutoksella. Muutoksenhaku kirkon viranomaisen päätöksestä siirtyi tuomiokapituleista hallinto-oikeuksiin. Kirkollisvalitusta koskevat säännökset otettiin kirkkolain 24 lukuun. Samalla otettiin käyttöön kirkollisvalitusta edeltävä hallinnon sisäinen oikaisuvaatimusmenettely.

1 §. *Luvun säännösten soveltaminen.* Uudessa pykälässä säädettäisiin luvun säännösten soveltamisesta. Kirkon viranomaisen päätökseen haettaisiin yleensä muutosta tämän lain mukaisesti. Vain jos jostakin asiasta on erikseen säädetty haettavaksi muutosta muulla tavoin, noudatettaisiin kyseisiä säännöksiä. Esimerkiksi hautaustoimilaissa säädetään muutoksenhausta hautasijan osoittamista tai hautaustoimessa perittäviä maksuja koskeviin päätöksiin. Erityiset säännökset koskisivat myös kirkon virka- ja työehtosopimusten tulkintaa koskevia erimielisyyksiä. Virka- ja työehtosopimusten tulkintaa koskevat erimielisyydet ratkaistaan ensisijaisesti osapuolten välisessä neuvottelumenettelyssä ja viime kädessä oikeudenkäynnistä työtuomioistuimessa annetun lain (646/1974) mukaan työtuomioistuimessa.

2 §. *Oikaisuvaatimus.* Pykälässä säädetään viranomaisen päätöksestä tehtävästä oikaisuvaatimuksesta, joka on varsinaista kirkollisvalitusta edeltävä hallinnollinen muutoksenhakukeino. Pykälä vastaa voimassa olevaa kirkkolain 24 luvun 3 §:ää. Sen 1 momenttiin on kuitenkin lisätty uutena kohtana maininta järjestelytoimikunnista. Vaikka järjestelytoimikunnat tekevät pääsääntöisesti valmistelevia toimenpiteitä, niillä on kuitenkin myös merkittävää päätösvaltaa seurakuntajaon siirtymäkauden aikana. Sinänsä järjestelytoimikunnat rinnastetaan hallintoasioiden käsittelyn osalta kirkkoneuvostoon, mutta oikeusturvan kannalta on tärkeää, että muutoksenhakua koskevat säännökset ovat mahdollisimman selkeitä.

Pykälän 2 momentissa säädetään niistä kirkkoneuvoston, yhteisen kirkkoneuvoston ja seurakunta-neuvoston päätöksistä, jotka alistetaan ylemmän viranomaisen tutkittavaksi. Tällöin ei ole tarkoituksenmukaista, että päätöksiä koskisi oikaisuvaatimusmenettely, koska alistusviranomaisen tutkii sekä päätöksen lainmukaisuuden että tarkoituksenmukaisuuden. Alistettavaan päätökseen voi hakea muutosta suoraan kirkollisvalituksella, joka tehdään alistusviranomaiselle ehdotetun 3 §:n 3 momentin mukaisesti. Pykälän 3 momentista käy ilmi, että oikaisuvaatimusmenettely on muutoin ensisijainen

oikeusturvakeino 1 momentissa tarkoitettujen toimielinten päätöksistä, ja kirkollisvalitus on mahdollinen vasta oikaisuvaatimuksen johdosta tehtyyn päätökseen.

Oikaisuvaatimusta kirkonkirjoihin sisältyvien, ennen 1 päivänä lokakuuta 1999 talletettujen väestötietojen oikaisun osalta ei kuitenkaan käsiteltäisi lopullisesti seurakunnan toimielimessä, jos asianosainen ei voisi hyväksyä kirkkoherran tai rekisterijohtajan päätöksestä tehtyä oikaisuvaatimusta. Yhteisen kirkkoneuvoston tai kirkkoneuvoston tulisi tällöin saattaa asia väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 80 §:n 8 kohdan mukaisesti maistraatin käsiteltäväksi kahden viikon kuluessa oikaisuvaatimuksen saapumisesta. Jos tieto on talletettu jäsenrekisteriin lokakuussa 1999 tai myöhemmin, väestötietoon haetaan oikaisua mainitun lain 75 §:n mukaisesti henkilön kotikunnan maistraatilta.

Oikaisuvaatimuksessa voidaan vedota laillisuus- ja tarkoituksenmukaisuusseikkoihin. Oikaisuvaatimusta käytetään keinona muutoksen aikaansaamiseksi, ja viranomaisen, jonka päätöksestä oikaisuvaatimus tehdään, on sidottu oikaisuvaatimuksen alaan. Oikaisuvaatimus on käsiteltävä mahdollisimman joutuisasti. Vasta oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kirkollisvalituksella hallinto-oikeudelta.

3 §. Kirkollisvalitus. Pykälässä säädettäisiin voimassa olevan kirkkolain mukaisesti päätöksistä, joihin haetaan muutosta kirkollisvalituksella, ja valitusperusteista. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan kuitenkin selkeytettäväksi voimassa olevien säännösten lievän ristiriitaisuuden vuoksi. Momentin 1 kohdassa tulee esille se periaate, että edellä ehdotetussa 2 §:ssä tarkoitetuissa asioissa oikaisuvaatimus on kirkollisvalituksen ehdoton esivaihe. Momentin 2 kohdassa säädettäisiin kirkollisvalituksesta niiden toimielinten päätöksiin, jotka kokoontuvat harvoin ja joissa oikaisuvaatimusmenettelyllä ei siten saataisi tavoiteltua hallinnollista joustavuutta. Vastaavasti momentin 3 kohdassa säädettäisiin päätöksistä, joihin niiden luonteen vuoksi on perusteltua hakea muutosta suoraan kirkollisvalituksella. Kohdassa ehdotetaan kuitenkin otettavaksi huomioon 2 §:n 1 momentin 6–8 kohta. Tiettyihin tuomiokapitulien, kirkkohallitusten ja seurakunnan vaalilautakunnan päätöksiin haetaan ensivaiheessa muutosta oikaisuvaatimuksella. Edellä mainittujen säännösten mukaan tuomiokapitulien eräisiin pappis- ja lehtorinviran hoitoon liittyviin päätöksiin samoin kuin tuomiokapitulien alaisten toimielinten ja viranhaltijoiden päätöksiin haetaan muutosta ensivaiheessa oikaisuvaatimuksella. Vastaavasti kirkkohallituksen täysistunnon alaisten toimielinten ja viranhaltijoiden päätöksiin sovelletaan oikaisuvaatimusmenettelyä, samoin kuin vaalilautakunnan hyväksymään äänioikeutettujen luetteloon.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusina toimieliminä piispainkokous ja kirkolliskokous, joiden päätöksiin haettaisiin muutosta kirkollisvalituksella. Kirkolliskokouksen päätöksistä ovat valituskelpoisia ainoastaan päätökset, jotka koskevat kirkolliskokousedustajan asemaa. Piispainkokouksen päätökset puolestaan ovat luonteeltaan pääasiassa joko valituskiellon alaisia täytäntöönpanomääräyksiä tai valmistelevia toimenpiteitä, joten muutoksenhaun arvioidaan tulevan kyseeseen vain harvoin.

Kirkollisvalitus on laillisuusvalitus. Alistettavassa asiassa kirkollisvalitus voidaan kuitenkin perustaa myös siihen, että päätös ei ole tarkoituksenmukainen. Alistusviranomaisen päätöksestä voidaan valittaa vain laillisuusperusteella. Muutoksenhakijalla on velvollisuus esittää valitusperusteensa ennen valitusajan päättymistä.

4 §. Oikaisuvaatimus- ja valituskelpoisuus. Pykälässä säädetään päätöksen valituskelpoisuudesta. Oikaisuvaatimuksen ja kirkollisvalituksen voisi tehdä vain kirkon viranomaisen lopullisesta päätöksestä vastaavasti kuin voimassa olevassa kirkkolain 24 luvun 5 §:ssä säädetään. Lopullisia ovat yleensä päätökset, joilla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta. Vain valmistelua tai täytäntöönpanoa koske-

vasta päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kirkollisvalitusta. Siten esimerkiksi, kun kirkkovaltuustolle menevä asiaa valmistellaan kirkkoneuvostossa, vasta kirkkovaltuuston päätös on valituskelpoinen. Kirkkovaltuuston päätöksestä tehtävässä kirkollisvalituksessa voidaan kuitenkin vedota kaikkiin päätöksenteon virheisiin eli myös sellaisiin, jotka ovat syntyneet asian valmisteluvaiheessa kirkkoneuvostossa.

5 §. Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus. Pykälässä säädetään asianosaisen, seurakunnan jäsenen ja kirkon viranomaisen oikaisuvaatimus- ja valitusoikeudesta. Asianosaisella, joka määrittää pykälän 1 momentissa, on aina tämä oikeus. Seurakunnan jäsenellä on oikeus tehdä oikaisuvaatimus tai valitus seurakunnan viranomaisen päätöksestä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen. Oikaisuvaatimus voidaan lisäksi tehdä tarkoituksenmukaisuusperusteella.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan siirrettäväksi voimassa olevan kirkkolain muutoksenhakukieltoja koskevassa pykälässä oleva säännös, jolla rajataan seurakunnan jäsenen valitusoikeutta. Seurakunnan jäsen ei voisi hakea muutosta sellaiseen päätökseen, joka asiakirjojen julkisuutta koskevan pykälän mukaan on ehdottomasti salassa pidettävä. Diakoniassa kysymys on aineellisen avun myöntämisestä, jossa vain avun hakijalla on valitusoikeus. Valituskielto päätöksestä, joka koskee toiseen henkilöön kohdistuvaa kristillistä kasvatusta tai opetusta, on tarpeen sen vuoksi, että rippikoulunuorten osalta joudutaan joskus tekemään päätöksiä rippikoulun keskeyttämisestä. Keskeyttämisen syynä ovat usein nuoren elinolosuhteisiin, persoonaan tai käyttäytymiseen liittyvät seikat, jotka ovat lain mukaan salassa pidettäviä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä tahoista, joilla on oikeus tehdä oikaisuvaatimus tai kirkollisvalitus seurakuntayhtymän viranomaisen sekä sopimukseen perustuvan seurakuntien yhteisen toimielimen päätöksistä. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta alitusasiassa tehtyyn päätökseen ja 4 momentissa oikaisupäätöksen johdosta kirkollisvalituksen tekemiseen oikeutetuista.

Pykälän 5 momentin mukaan myös muussa tapauksessa kuin alituspäätösten yhteydessä päätöksen tehneellä kirkollisella viranomaisella olisi valitusoikeus hallinto-oikeuden päätökseen, jos hallinto-oikeus on muuttanut viranomaisen päätöstä tai kumonnut sen.

6 §. Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus äänioikeutettujen luettelosta. Pykälässä säädettäisiin poikkeus edellä olevan pykälän oikaisuvaatimus- ja valitusoikeudesta koskien seurakuntavaalien ja kirkkoherran välittömän vaalin äänioikeutettujen luetteloa koskevasta oikaisuvaatimuksesta. Hiippakunnassa suoritettavissa vaaleissa äänioikeutettujen luettelot eivät saavuta lainvoimaa, joten niihin voidaan tehdä muutoksia vaaliin asti.

Yleisen vaalilainsäädännön tapaan oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus on henkilöllä, joka katsoo, että hänet on oikeudettomasti jätetty pois äänioikeutettujen luettelosta tai että häntä koskeva merkintä on virheellinen.

Hallinto-oikeudella on velvollisuus ratkaista valitus vaalilautakunnan päätöksestä kiireellisenä ennen vaalin toimittamista ja antaa päätös tiedoksi henkilölle, jota äänioikeus koskee, sekä vaalilautakunnalle. Vaalilautakunnan on tehtävä päätöksen johdosta äänioikeutettujen luetteloon tarvittavat merkinnät. Hallinto-oikeuden päätöksen perusteella henkilö on esimerkiksi otettava äänioikeutettujen luetteloon tai häntä koskevia tietoja on muutettava. Jos valitus on hylätty tai jätetty tutkimatta, on tästäkin päätöksestä tehtävä merkintä äänioikeutettujen luetteloon.

7 §. Valitusoikeus vaalin tuloksen vahvistamista koskevasta päätöksestä. Pykälä koskee seurakunta-vaaleja, kirkkoherran välitöntä vaalia, hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaaleja sekä piispan vaalia. Vaalin tuloksen vahvistamista koskevat valitusperusteet noudattaisivat yleistä vaalilainsäädäntöä ja poikkeaisivat jonkin verran 3 §:n 3 momentissa säädetyistä valitusperusteista. Myös kirkollisvalituksen tekemiseen oikeutettujen joukko poikkeaisi pääsäännöstä.

Valitusoikeus vaalin tulosta koskevaan päätökseen on asianosaisella sillä perusteella, että päätös on lainvastainen. Samalla perusteella valitusoikeus on vaalissa mukana olleella ehdokkaalla ja seurakuntavaaleissa, hiippakuntavaltuuston jäsenten vaaleissa ja kirkolliskokousedustajien vaaleissa sekä piispan vaalissa myös ehdokkaan asettaneella valitsijayhdistyksellä. Päätöksen lainvastaisuudella viitataan 3 §:n 3 momentissa säädettyihin perusteisiin.

Vaaleja valmistavia toimenpiteitä koskevat ja äänestyksen toimittamisessa tehdyt päätökset tai toimenpiteet, joihin ei erikseen saa hakea muutosta, voivat tulla tutkittaviksi vasta vaalivalituksen yhteydessä. Siten esimerkiksi kirkkoherran virkaa hakenut, jota ei ole asetettu vaaliehdokkaaksi, voi hakea muutosta vaalin tuloksen vahvistamista koskevaan päätökseen.

Lisäksi jokainen asianomaisessa vaalissa äänioikeutettu henkilö ja seurakuntavaaleissa tai kirkkoherran välittömässä vaalissa kyseisen seurakunnan jäsen saa valittaa päätöksestä sillä perusteella, että vaalit on toimitettu virheellisessä järjestyksessä ja tämä on saattanut vaikuttaa vaalien tulokseen. Kun äänioikeus esimerkiksi seurakuntavaaleissa määräytyy vaalivuoden elokuun 15 päivän tietojen perusteella, saattaa äänioikeuttaan käyttänyt henkilö olla vaalin tulosta vahvistettaessa jo toisen seurakunnan jäsen. Tästä syystä valitusoikeus on sekä äänioikeutetulla että seurakunnan jäsenellä. Hiippakuntavaltuuston jäsenten ja kirkolliskokousedustajien vaalit toimitetaan hiippakunnittain, jolloin myös äänioikeus toteutuu hiippakunnittain.

8 §. Oikeusturvakeinot hankinta-asiassa. Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain mukaan muutoksenhausta evankelis-luterilaisen kirkon viranomaisen päätökseen säädetään kirkkolaissa. Nykyistä kirkkolakia vastaavasti ehdotetaan, että mainitun lain soveltamisalan piiriin kuuluvissa hankinta-asioissa sovellettaisiin julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa säädettyjä oikeusturvakeinoja.

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa on lisäksi säädetty siitä, että markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluvaa asiaa ei saa hakea muutosta kuntalain eikä hallintolainkäytönlain nojalla. Voimassa olevaa kirkkolakia vastaavasti ehdotetaan, että seurakunnan tai seurakuntayhtymän, tuomiokapitulin tai kirkkohallituksen päätökseen ei saa hakea muutosta kirkkolain nojalla, jos asia kuuluu markkinaoikeuden toimivaltaan. Hankintalakisäädännössä suljetaan pois hallintovalituksen käyttö, jos asia kuuluu hankintalainsäädännön mukaan markkinaoikeuden toimivaltaan. Kirkkolaissa ei siten ole tarvetta sulkea pois muuta kuin kirkollisvalituksen käyttö niissä asioissa, jotka kuuluvat markkinaoikeuden toimivaltaan.

9 §. Museoviraston valitusoikeus. Museovirastolla on oikeus valittaa seurakunnan ja seurakuntayhtymän viranomaisen kirkkohallitukselle alistettavasta päätöksestä, kun päätös koskee suojeltua kirkollista rakennusta, sekä kirkkohallituksen kirkollisen rakennuksen suojelua ja suojelun lakkaamista koskevasta päätöksestä. Museoviraston valituksessa on kysymys 3 §:n mukaisesta kirkollisvalituksesta.

10 §. Oikaisuvaatimus- ja valitusaika. Pykälässä säädettäisiin oikaisuvaatimusajasta sekä kirkollisvalituksen valitusajasta vastaavasti kuin voimassa olevassa kirkkolaissa. Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän ja kirkollisvalitus 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimusaika

poikkeaa hallintolain 30 päivän oikaisuvaatimusajasta. Nykyisen oikaisuvaatimusajan säilyttäminen on perusteltua ottaen huomioon kirkollisasioiden laajan oikaisuvaatimusoikeutettujen piirin. Määräajat olisivat myös yhtenevät kuntalain vastaavien aikojen kanssa.

Äänioikeutettujen luetteloon sekä tuotannollisista ja taloudellisista syistä tapahtuviin irtisanomisiin liittyville oikaisuvaatimuksille ja valituksille on säädetty erityiset määräajat.

11 §. Oikaisuvaatimusohjeet ja valitusosoitus. Päätökseen on aina liitettävä ohje oikaisuvaatimuksen tekemisestä tai valitusosoitus taikka ilmoitus siitä, ettei oikaisuvaatimusta ja kirkollisvalitusta saa tehdä.

12 §. Toimivaltainen hallinto-oikeus. Toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyy seurakunnan, seurakuntayhtymän ja hiippakunnan osalta asianomaisen tuomiokapitulin sijaintipaikan mukaan. Kirkolliskokouksen ja kirkkohallituksen päätöksistä valitetaan Helsingin hallinto-oikeuteen.

Säännös vastaa voimassa olevaa kirkkolain säännöstä toimivaltaisista hallinto-oikeuksista. Se on erityissäännös, jolla poiketaan hallintolainkäyttölain 12 §:n säännöksestä toimivaltaisista hallinto-oikeuksista. Kirkkolain muutosta koskevassa hallituksen esityksessä vuodelta 2003 (HE 121/2003 vp) todetaan, että hallintolainkäyttölain mukaan toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyisi seurakunnan ja seurakuntayhtymän viranomaisen sekä hiippakuntavaltuuston ja tuomiokapitulin osalta päätöksen tehneen viranomaisen toimialueen tai päätoimipaikan sijainnin perusteella. Käytännössä esimerkiksi Porvoon hiippakunnan hiippakuntavaltuuston ja tuomiokapitulin päätöksistä valitettaisiin Helsingin hallinto-oikeuteen. Porvoon hiippakuntaan kuuluvien seurakuntien päätöksistä tehdyt valitukset ohjautuisivat Helsingin hallinto-oikeuden ohella myös muihin hallinto-oikeuksiin sekä Ahvenanmaan hallintotuomioistuimeen. Tämä osoittaa, että hiippakuntajako ja hallinto-oikeuksien tuomiopiirijako poikkeavat merkittävästi toisistaan. Hiippakuntajako perustuu lisäksi osittain kielelliseen perusteseen, sillä kaikki maamme ruotsinkieliset seurakunnat ja ne kaksikieliset seurakunnat, joilla on ruotsinkielinen enemmistö, kuuluvat Porvoon hiippakuntaan. Toisaalta hallintolainkäyttölain 12 §:n säännökset toimivaltaisesta hallinto-oikeudesta on laadittu yleisiksi säännöksiksi, joissa ei ole otettu huomioon erilaisten asiaryhmien mahdollisia erityispiirteitä.

Ottaen huomioon tuomiokapitulien aseman hiippakuntahallinnossa ja myös tuomiokapitulien erityisasiantuntemuksen käyttömahdollisuudet katsottiin olevan perusteltua ottaa hallintolainkäyttölain 12 §:stä poikkeava erityissäännös kirkkolakiin. Kirkkolain erityissäännöksen mukaan seurakuntien ja seurakuntayhtymien päätöksistä valitus tehtäisiin aina tuomiokapitulin sijaintipaikan hallinto-oikeudelle. Vastaavasti meneteltäisiin myös tuomiokapitulin ja hiippakuntavaltuuston päätösten osalta. Säännös myös säilyttää oikeudenhoidollisesti hiippakunnan edelleen yhtenäisenä. Asiaa puoltaa myös se, että kirkollisvalitusten määrä vuositasolla on vähäinen. Edellä mainitut perustelut ovat edelleen relevantteja, eikä riittävää syytä muuttaa nykyistä käytäntöä ole.

Mainitussa hallituksen esityksessä katsottiin lisäksi, että erityisesti hallintolainkäyttölain 12 §:n säännös muutoksenhausta valtakunnallisen viranomaisen päätöksestä saattaa olla joissakin tapauksissa tulkinnanvarainen. Hallintolainkäyttölain 12 §:n 2 momentin mukaan valitus sellaisen viranomaisen päätöksestä, jonka toimialueena on koko maa, tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiiriin päätös olennaisimmin liittyy sen vuoksi, että tässä tuomiopiirissä sijaitsee pääosa päätöksessä tarkoitettusta alueesta tai kiinteistöstä tai sen henkilön kotikunta tai sen yhteisön kotipaikka, johon päätös pääosin liittyy. Tällöin toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyisi yleensä valittajan kotipaikan perusteella. Kirkkohallituksen päätöksistä merkittävä osa koskee seurakuntien avustushakemuksia, joissa on oltava yhtenäinen valtakunnallinen linja, sekä toisaalta kirkkohallituksen henkilöstöä, han-

kintoja tai muita vastaavia asiaryhmiä. Mainitusta syytä on edelleen perusteltua, että hallintolainkäytönlain pääsäännöstä poiketen kirkkohallituksen päätöksistä valitettaisiin aina kirkkohallituksen sijaintipaikan perusteella Helsingin hallinto-oikeuteen. Myös piispainkokouksen ja kirkolliskokouksen päätöksistä on tarkoituksenmukaista valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen silloin, kun muutoksenhaku olisi ylipäättään mahdollista.

Hallintoriita-asiassa toimivaltainen hallinto-oikeus määräytyy samalla tavalla kuin kirkollisvalituksen muutoksenhaussa. Esimerkiksi jos hallintoriidan osapuolina on kaksi seurakuntaa, asian käsittelee se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä vastaajana olevan seurakunnan tuomiokapituli sijaitsee. Käytännössä hallintoriita-asiat ovat harvinaisia.

13 §. Muutoksenhaku hallinto-oikeuden päätökseen. Pykälässä säädettäisiin hallinto-oikeuden päätöksestä tehtävästä muutoksenhausta korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyisen kirkkolain 24 luvun 14 §:n 1 momentin 8 kohtaa vastaavasti muutoksenhakukiellosta hallinto-oikeuden tiettyihin päätöksiin. Vaalien toimittamisen kannalta on tarkoituksenmukaista, että äänioikeutettujen luetteloa koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen ei olisi mahdollista hakea muutosta enää korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan selkeytettäväksi siten, että valituslupa koskisi vain kirkollisvalituksen perusteella annettuja hallinto-oikeuden päätöksiä. Sen sijaan hallintoriita-asiassa, jossa ratkaisijana toimii hallinto-oikeus, ei valituslupamenettelyä sovellettaisi valitettaessa korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Valitusviranomaisen päätöksen tiedoksiantoon seurakunnan jäsenille sovellettaisiin ehdotettua 10 luvun 22 §:n mukaista menettelyä, jossa päätös pidettäisiin nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Asianosaisille päätös annetaan tiedoksi soveltaen asianosaistiedoksiantoa koskevia säännöksiä. Tiedoksiannon ajankohdasta eli valitusajan alkamisajankohdasta säädettäisiin ehdotetussa 10 luvun 23 §:ssä.

14 §. Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeuden rajoittaminen. Pykälässä säädettäisiin kirkollishallinnon oikaisuvaatimus- ja valituskielloista. Säännös vastaisi pääsääntöisesti voimassa olevaa lakia, mutta siihen ehdotetaan joitakin tarkennuksia.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä päätöksistä, joihin ei voisi hakea muutosta. Sen 1 kohdassa säädettäisiin valituskiellosta kirkolliskokouksessa tehtyihin päätöksiin. Kirkolliskokous käsittelee kirkon ylimpänä toimielimenä kirkon uskoa ja oppia koskevia kysymyksiä sekä tekee ehdotuksia kirkkolain säätämisestä, muuttamisesta tai kumoamisesta sekä päättää kirkkojärjestyksen hyväksymisestä. Kirkolliskokouksen tehtävien luonteen johdosta on perusteltua, ettei sen päätöksiin voi pääsääntöisesti hakea muutosta. Sen sijaan kirkolliskokouksen päätöksiin, jotka koskevat kirkolliskokousedustajan luottamustoimesta vapauttamista, eron myöntämistä, pidättämistä tai erottamista, saisi hakea muutosta.

Voimassa olevan kirkkolain mukaan piispainkokouksen päätöksiin ei saa hakea valittamalla muutosta. Ehdotetun 2 kohdan mukaan piispainkokouksen antamiin tarkempiin määräyksiin kirkkojärjestyksen täytäntöönpanosta ei saisi hakea muutosta. Kyse on norminantovallan käyttämisestä, jolloin päätöksiin ei niiden luonteen vuoksi voisi hakea muutosta. Piispainkokouksen päätökset muutoin kuin täytäntöönpanomääräysten osalta eivät ole yleensä lopullisia asiaratkaisuja, jolloin ne eivät myöskään ole ehdotetun 4 §:n mukaan valituskelpoisia ratkaisuja.

Ehdotetun 3 kohdan valituskielto koskee pappisvirkaan hyväksymistä. Piispa ja tuomiokapituli päättävät uskonnollisin kriteerein pappisvirkaan hyväksymisestä. Piispan yksin tekemät päätökset koskevat pääsääntöisesti piispallisen kaitseman alaan kuuluvia asioita eikä niissä synny valituskelpoisia päätöksiä. Sen sijaan tuomiokapitulin piispalle delegoimista asioista saa normaaliin tapaan vaatia oikaisua.

Kirkkohallituksen määräykseen, joka liittyy jäsenrekisteriin tai kirkonkirjojen pitoon tai päätökseen, joka koskee poikkeuksellisia seurakuntavaaleja, ei ehdotetun 4 kohdan mukaan voisi niiden luonteen johdosta hakea valittamalla muutosta. Myöskään kirkkohallituksen antamaan määräykseen kirkkolain tai kirkkojärjestyksen täytäntöönpanosta, viranhaltijalta vaadittavasta tutkinnosta taikka seurakuntien ja seurakuntayhtymien kirjanpidosta ei saisi hakea valittamalla muutosta. Valituskielto koskee 5 ja 6 kohdan mukaan myös kirkon työmarkkinalaitoksen valtuuskunnan päätöksiä ja evankelisluterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain 3 §:n 2 momentin nojalla tehtyjä päätöksiä virkaehtosopimuksista. Kyseessä ovat työmarkkinalaitoksen päätöksentekoon kuuluvat työ- ja virkaehtosopimukseen liittyvät asiat, jotka eivät voi olla kirkollisvalituksen kohteena.

Ehdotetussa 7 kohdassa on lueteltu ne tuomiokapitulin päätökset, joihin ei ole mahdollista hakea muutosta. Lähinnä valmistelutoimenpiteiksi katsottavat tuomiokapitulin päätökset, joihin voidaan hakea muutosta lopullisen asiaratkaisun yhteydessä, ehdotetaan siirrettäväksi 2 momenttiin. Säännöksen mukaan tuomiokapitulin päätökseen viranhoitomääräyksen antamisesta seurakuntapastorille tai väliaikaiseen seurakunnan papin viran hoitamiseen sekä päätökseen kirkkoherran tai kappalaisen vaalin siirtämisestä taikka kirkkoherran vaalin raukeamisesta ei voisi hakea muutosta. Muutosta ei voisi hakea päätökseen, joka koskee oikeutta toimia lehtorina tai oikeutta toimia joko lehtorina tai pappina muussa yhteisössä. Muutosta ei voisi hakea myöskään tuomiokapitulin päätökseen ehtoollisen viettoaikasta tai tuomiokapitulin ratkaisuun tilanteissa, joissa kirkkoherra ja seurakunnan kirkkoneuvosto on erimielinen esimerkiksi kirkon käytöstä tai seurakunnassa määrättävän kolehdin kohteesta, eikä tuomiokapitulin päätökseen pastoraalitutkinnon hyväksymisestä. Kyse on sellaisista kirkon hengellisen työn viranhaltijoita koskevista ja uskonnollisen yhdiskunnan autonomian piiriin kuuluvista asioista, jotka eivät välittömästi koske kenenkään subjektiiivista oikeutta. Muutosta ei saisi myöskään hakea asian luonteen vuoksi tuomiokapitulin päätöksiin, jotka koskevat poikkeuksellisten seurakuntavaalien ajankohtaa tai vaalitoimien ajankohtaa sekä välittömän kirkkoherranvaalin vaalipäivää tai vaalinäytepäiviä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi niistä päätöksistä, joihin ei erikseen voi hakea muutosta oikaisuvaatimuksella tai valittamalla mutta jotka voidaan riitauttaa lopulliseen asiaratkaisuun tai muuhun myöhempään päätökseen tehdyn muutoksenhaun yhteydessä. Momentin 1 kohdan mukaan erikseen ei saisi valittaa tuomiokapitulin päätöksestä, joka koskee kirkkoherran vaalin toimittamista välillisenä vaalina, kirkkoherran välittömän vaalin vaaliehdotusta tai tällaisen vaaliehdotuksen muuttamista ja täydentämistä. Vaaliehdotusta joudutaan muuttamaan esimerkiksi, jos vaaliehdokas menettää vaalikelpoisuutensa ennen vaalin toimittamista. Näitä voidaan pitää valmisteluvina toimenpiteinä, jotka on kuitenkin mahdollisuus riitauttaa vaalin tuloksen vahvistamisen yhteydessä.

Momentin 2 kohdan mukaan vaalilautakunnan päätökseen ei voi erikseen hakea muutosta, jos päätös koskee vaalien valmisteluun liittyviä käytännöllisiä toimenpiteitä kuten perustamisasiakirjan tutkimatta jättämistä, ehdokaslistojen yhdistelmän laatimista, äänestyspaikoista päättämistä ja vaaliviranomaisen toimenpiteitä tai päätöksiä, jotka koskevat ennakkoäänestyksen toimittamista kotona.

Valituskielto koskee myös päätöksiä väliaikaisesta viran toimittamisesta pidättämisestä ja väliaikaisesta pappisvirasta pidättämisestä. Väliaikainen virantoimituksesta pidättäminen ja pappisviran toimittamisesta pidättäminen ovat luonteeltaan turvaamistoimenpiteitä. Väliaikainen virantoimituksesta

pidättäminen on luonteeltaan aina lyhytaikainen. Jos viranhaltija esittää oikaisuvaatimuksen tai valittaa viranomaisen päättämästä virantoimituksesta pidättämisestä tai pappisviran toimituksesta pidättämisestä, samassa yhteydessä voidaan tutkia myös väliaikaisen virantoimituksesta pidättämisen lainmukaisuus.

Työnantajan viranhaltijalle antamaan varoitukseen tai terveystietojen antamista ja terveystarkastuksiin osallistumista koskevaan pyyntöön tai määräykseen ei voi erikseen hakea muutosta. Varoituksen antaminen ei ole viranomaisen tekemä hallintopäätös, vaan työnjohdollinen toimenpide, jossa työnantaja kiinnittää viranhaltijan huomiota siihen, että hän ei ole toiminut virkatehtävien edellyttämällä tavalla. Annettu varoitus ei yksinään vaikuta virkasuhteesta johtuviin oikeuksiin tai velvollisuuksiin tai palvelussuhteen ehtoihin. Jos viranhaltijan palvelussuhde myöhemmin päätetään henkilöstä johtuvista syistä ja perusteena käytetään muun muassa aiemmin annettuja varoituksia, viranhaltija voi irtisanomisesta valittaessaan vedota siihen, että annetut varoitukset eivät ole olleet perusteltuja. Pyyntö terveydentilaa koskevien tietojen antamisesta tai määräys osallistua terveydentilaa koskeviin tarkastuksiin tai tutkimuksiin on myös luonteeltaan työnjohdollinen toimenpide. Vasta jos selvitykset johtavat palvelussuhdetta koskevan päätöksen tekemiseen esimerkiksi virkasuhteen irtisanomiseen terveydellisistä syistä, viranhaltija voisi vedota siihen, että annetut pyynnöt tai määräykset eivät ole olleet perusteltuja.

15 §. Vaalituloksen oikaiseminen. Pykälässä säädetään siitä, miten menetellään, jos vaalissa on toimitettu lainvastaisesti tai virheellisesti.

16 §. Alistusviranomaisen toimivalta. Pykälässä säädettäisiin seurakunnan tai seurakuntayhtymän viranomaisen päätöksen alistusmenettelystä. Jos alistuksen nojalla vahvistettua päätöstä muutetaan, myös muutosta koskeva päätös on alistettava. Alistettava päätös raukeaisi, jos alistusta ei ole toimitettu kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä. Asia on siten saatettava vireille alistusviranomaisessa kolmen kuukauden kuluessa päätöksen tekemisestä. Voimassa olevassa laissa alistuksen määräaika on yksi vuosi, mutta päätöksenteon nopeuttamiseksi määräaikaa ehdotetaan lyhennettäväksi kolmeen kuukauteen.

Asia alistetaan joko alistusviranomaisen tutkittavaksi ja ratkaistavaksi tai tutkittavaksi ja vahvistettavaksi. Säännöksestä ilmenee viranomaisen toimivallan ero ratkaistaessa ja vahvistettaessa alistettua päätöstä. Päätöstä vahvistettaessa siihen voidaan tehdä vain oikaisuluonteisia, asiasisältöön vaikuttamattomia korjauksia, mutta ratkaistaessa asia päätöstä voidaan muuttaa muutoinkin.

Alistusasian yhteydessä ratkaistaan myös alistetusta päätöksestä tehty valitus. Alistettua päätöstä ei saa vahvistaa ennen kuin sen valitusaika on päättynyt.

17 §. Päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus. Pykälässä säädettäisiin siitä, milloin päätös voidaan panna täytäntöön. Voimassa olevan säännöksen mukaan kirkkohallitus, hiippakuntavaltuusto tai tuomiokapituli saa päättää, että sen päätös pannaan täytäntöön välittömästi, jos asia on niin kiireellinen, että viivytys aiheuttaisi erityistä vahinkoa. Tämä sama periaate kävisi ilmi pykälän 1 momentista, joka koskisi kaikkia kirkon viranomaisten tekemiä päätöksiä.

18 §. Lainkäyttöasiassa sovellettavat säännökset. Pykälässä säädetään niistä laeista, joita sovellettaisiin oikaisuvaatimukseen ja kirkollisvalitukseen sekä hallintoriita-asiaan kirkkolain lisäksi.

13 luku. **Voimaantulo ja siirtymäsäännökset**

1 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi tavanomainen voimaantulosäännös. Pykälän 2 momentissa tällä lailla ehdotetaan kumottavaksi 26 päivänä marraskuuta 1993 annettu kirkkolaki.

2 §. Ennen lain voimaantuloa valittujen toimielinten toimikausi. Pykälän mukaan nykyisten toimielinten toimikausi jatkuisi ehdotetun lain voimaantulon jälkeen, kunnes uusien toimielinten toimikausi alkaa.

3 §. Seurakunnan osa-alueen hallinto. Seurakunnan osa-alueen hallintoa koskevilla säännöksillä korvattaisiin kappeliseurakuntia ja seurakuntapiirejä koskeva sääntely. Lain voimaantulo ei vaikuttaisi olemassa olevien kappeliseurakuntien ja seurakuntapiirien asemaan, ellei paikallisesti päätettäisiin toisin. Ne olisivat lain voimaan tultua siinä tarkoitettuja hallinnollisia seurakuntien osa-alueita, joiden hallintoa voitaisiin järjestää laissa tarkoitettulla tavalla. Niihin myös sovellettaisiin kaikkea osa-aluehallintoa koskevaa sääntelyä. Siten kappelineuvostoon ja piirineuvostoon sovellettaisiin muun muassa ehdotettua kirkkolain 3 luvun 8 §:ää.

4 §. Seurakunnat, joilla on erityisiä oikeuksia. Pykälässä säädetty seurakuntien erityinen asema perustuu kansainvälisiin kirkkojen välisiin sopimuksiin. Tällä hetkellä evankelis-luterilaisessa kirkossa on kaksi tällaista seurakuntaa: Suomen saksalainen evankelis-luterilainen seurakunta Die Deutsche Evangelisch-Lutherische Gemeinde in Finnland ja Rikssvenska Olaus Petri församlingen -seurakunta. Pykälässä tarkoitetaan esimerkiksi erityistä oikeutta papin valitsemiseen.

5 §. Vireillä olevien hallintoasioiden käsittely. Uuden lain voimaan tullessa jo vireillä oleviin hallintoasioihin sovellettaisiin vanhaa lakia. Samoin vanhaa lakia sovellettaisiin myös vireillä oleviin alistusasioihin, joissa alitusta ei olisi vielä toimitettu, sekä hallintolainkäyttöasioihin. Tilanteessa, jossa muutoksenhakutuomioistuin on kumonnut päätöksen ja palauttanut asian uudelleen käsiteltäväksi, sovellettaisiin kuitenkin uusia säännöksiä ja määräyksiä. Sen sijaan ehdotetussa 10 luvussa olevia säännöksiä sähköisestä kokouksesta ja sähköisestä päätöksentekomenettelystä voitaisiin soveltaa välittömästi lain voimaantulon jälkeen, jos kirkon viranomaisella on riittävät tietotekniset valmiudet.

6 §. Viranhaltijan ja työntekijän asema. Pykälään otettaisiin viranhaltijoihin ja työsopimussuhteessa oleviin liittyviä siirtymäsäännöksiä siitä, milloin noudatetaan kumotun kirkkolain ja milloin uuden kirkkolain säännöksiä.

7 §. Kirkon työmarkkinalaitos. Muu lainsäädäntö sisältää edelleen paikoin viittauksia kirkon sopimusvaltuuskuntaan. Pykälä sisältäisi siirtymäsäännöksen, jonka nojalla viittaukset tarkoittaisivat kirkon työmarkkinalaitosta. Vastaava säännös sisältyy jo voimassa olevaan kirkkolakiin.

8 §. Hautaustoimi. Pykälä on tarpeellinen, koska hautausmailla on edelleen paljon vanhan lainsäädännön mukaisia sukuhautoja, joiden hallinta-aikaa ei ole ajallisesti rajattu.

9 §. Vanhat sinetit. Kirkolliset viranomaiset voisivat edelleen käyttää nykyisiä, aiemmin vahvistettuja sinettejään, vaikka niiden koko poikkeaisikin säännöksistä. Sinettejä uusittaessa tulee kuitenkin noudattaa säännöksiä sinetin muodosta ja koosta. Poikkeuksen muodostaisivat historialliset Turun arkkihiippakunnan ja Mikkelin hiippakunnan pyöreät sinetit.

2 Tarkemmat säännökset

Samassa yhteydessä tähän esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen kanssa kirkolliskokous päätti säätää uuden kirkkojärjestyksen ja kumota voimassa olevan kirkkojärjestyksen ja kirkon vaalijärjestyksen.

Kirkolliskokouksen päätöksen mukaan kirkkojärjestys tulee voimaan samana päivänä kuin tässä esityksessä ehdotettu kirkkolaki.

3 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 76 §:n mukaan kirkkolaisissa säädetään evankelis-luterilaisen kirkon järjestysmuodosta ja hallinnosta. Kirkkolain säätämisyjärjestyksestä ja kirkkolakia koskevasta aloiteoikeudesta on voimassa, mitä niistä mainitussa laissa erikseen säädetään. Perustuslain 80 §:n mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan.

Päälinjaus sen suhteen, mistä asioista säädetään kirkkolaisissa ja mitkä asiat kirkon sisäisinä asioina kuuluvat kirkon sisäisiin säädöksiin, tehtiin vuoden 1994 kirkkolain säätämisen yhteydessä. Aiempi vuoden 1964 kirkkolaki jaettiin kolmeen säädökseen: eduskunnan annettavaan kirkkolakiin ja kirkolliskokouksen hyväksymistä edellyttäviin kirkkojärjestykseen ja kirkon vaalijärjestykseen. Tuolloin katsottiin, että kirkkolakiin kuuluvat ennen kaikkea kirkon ja valtion suhdetta sekä kirkon järjestysmuotoa ja hallintoa koskevat säännökset. Samoin kirkkolakiin katsottiin kuuluvaksi kirkkolain säätämisyjärjestystä sekä kirkon hallinnollista ja kielellistä jakoa koskevat säännökset. Lisäksi kirkon jäsenten sekä kirkon ja seurakuntien viranhaltijoiden oikeusturvaa koskevien säännösten sekä muutoksenhaikusäännösten katsottiin kuuluvan kirkkolain piiriin.

Kirkkojärjestykseen otettiin säännökset kirkon ja seurakunnan toiminnasta ja kirkon sisäisistä asioista sekä ne määräykset kirkon ja seurakuntien järjestysmuodosta ja hallinnon yksityiskohdista, jotka täytäntöönpanoa tai soveltamista koskevana jätettiin kirkkolain ulkopuolelle. Kirkkojärjestykseen otettiin myös virkoja ja viranhaltijoita koskevia täytäntöönpanomääräysten luontoisia säännöksiä. Kirkon vaalijärjestykseen kuuluivat puolestaan kirkollisia vaaleja koskevat soveltamis- ja täytäntöönpanomääräykset.

Perustuslakiuudistuksen jälkeen kirkollisia säädöksiä on tarkennettu siten, että kirkkojärjestyksestä on siirretty kirkkolakiin säännöksiä, joiden katsottiin yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia sääntelevinä edellyttävän säätämistä laissa. Näin tapahtui esimerkiksi hautaustointa koskevan säädösuudistuksen yhteydessä vuonna 2004 (HE 121/2003 vp.) sekä kirkon ja seurakuntien viranhaltijoita koskevan säännösuudistuksen yhteydessä vuonna 2012 (HE 41/2012 vp.).

Ehdotuksessa perustuslain 76 §:n mukaisella kirkon järjestysmuodolla on katsottu tarkoitettavan sitä ulkoista muotoa, jossa kirkon toimintaa harjoitetaan. Säännökset järjestysmuodosta määrittävät kirkon ja sen seurakuntien päätöksenteko-organisaation ja toimivallan perusteet. Lisäksi kirkkolain alaan kuuluu kysymys siitä, mitkä tasot kirkon organisaatiossa ovat oikeussubjekteja. Edelleen kirkkolain alaan katsotaan ehdotuksessa kuuluvan kirkon ja valtion suhteita koskevat säännökset, kirkkolain säätämisyjärjestystä koskeva säännös sekä lainsäädäntövallan delegointia koskevat säännökset. Myös yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita koskevat säännökset sekä oikeusturvaa ja hallintomenettelyä koskevat säännökset ovat kirkkolaisissa.

Perustuslain 80 §:ssä säädettyjen lainsäädäntövallan delegointia koskevien periaatteiden mukaan viranomaisen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määräytyistä asioista, jos siihen on sään-

telyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisaltaan täsmällisesti rajattu. Kirkon kannalta asiaa arvioitaessa ja otettaessa huomioon kirkon perustuslain 76 §:ään pohjautuva oikeus itse päättää järjestysmuodostaan ja hallinnostaan sekä se, että kirkon sisäinen autonomia nauttii perustuslain suojaa uskonnonvapautta koskevien perusoikeussäännösten perusteella (mm. PeVL lausunto 57/2001 vp), kirkkolaissa voidaan antaa kirkolliselle viranomaiselle oikeus antaa määräyksiä kirkkolain ja kirkkojärjestyksen täytäntöönpanosta ja soveltamisesta. Ehdotetussa kirkkolaissa säädettäisiin kirkkohallitukselle ja piispainkokoukselle oikeus antaa määräyksiä kirkkolain ja kirkkojärjestyksen täytäntöönpanosta ja soveltamisesta.

Ehdotetussa kirkkojärjestyksessä säädettäisiin kirkon sisäisistä asioista kuten jumalanpalveluksen toimittamisesta ja kirkollisista toimituksista sekä kirkon järjestysmuodosta ja hallinnosta siltä osin, kun katsotaan olevan kyse kirkon sisäisistä asioista. Kirkkojärjestyksen säännöksillä myös täydennettäisiin kirkkolain säännöksiä, jolloin kirkkojärjestyksen säännökset olisivat pääosin soveltamis- ja täytäntöönpanomääräysten kaltaisia. Kirkollisia vaaleja koskevat menettelysäännökset ehdotetaan otettavaksi kirkkojärjestykseen.

Ehdotuksessa on kyse pääosin kirkkolainsäädännön kodifioinnista, eikä sen voida katsoa sisältävän perustuslain kanssa olevia ristiriitaisia normeja. Tästä syystä kirkkolaki voidaan säätää tavallisen lain säätämisyhteisössä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus: